

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', τεύχος 325, Παρασκευή 29 Αυγούστου 1986

Δρχ. 100

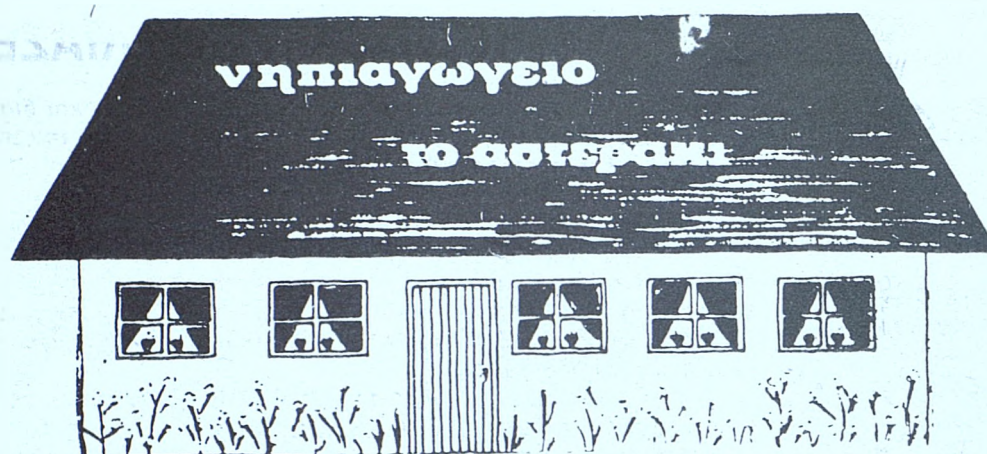
ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΤΕΛΟΣ...

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ:
ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ, «ΕΝ ΣΩΜΑΤΙ»...

ΑΝΑΜΠΟΥΜΠΟΥΛΕΣ
ΣΤΗ ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΛΛΑ Ο κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ
ΔΕΝ ΧΑΙΡΕΤΑΙ...

Ο κ. Γ. ΛΕΒΙΔΗΣ,
Η ΧΟΥΝΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ
ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΚΥΠ ΜΕ ΤΗ CIA...

Το «Αστεράκι»

δεν είναι ένα συνηθισμένο νηπιαγωγείο:

- Στους πρόποδες του Λυκαβηττού βρίσκεται κοντά στο σπίτι σας και στο χώρο ζωής του παιδιού σας.
- Λειτουργεί με αυστηρά περιορισμένο αριθμό μαθητών, που επιτρέπει τη δημιουργία πραγματικών σχέσεων ανάμεσα στα παιδιά.
- Συνδυάζει παιχνίδι και μάθηση σε ένα χώρο οργανωμένο για να εμπνέει τις πολύπλευρες δραστηριότητες μιας παιδικής κοινότητας.

Στο «Αστεράκι» με την επίβλεψη έμπειρων παιδαγωγών το παιδί σας θα διδαχτεί, θα παίξει, θα συμμετάσχει, θα δημιουργήσει σε:

- Ομαδικά παιχνίδια
- Μουσική
- Θεατρικό παιχνίδι
- Αγγλικά, Γαλλικά
- Χειροτεχνία, κατασκευές
- Εισαγωγή στις βασικές έννοιες αριθμησης και γλώσσας.

Πέντε χρόνια τώρα το «Αστεράκι» διατήρησε τη φυσιογνωμία του σαν ένα σχολείο που λειτουργεί με φροντίδα και αγάπη για το παιδί και παιδαγωγική αποτελεσματικότητα.

**ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΤΟΥΜΕ
ΚΑΙ ΝΑ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ**

ΓΚΟΛΦΩ ΤΖΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ - ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Βαλσαμώνος 4 και Ασκληπιδίου, τηλ: 6447830 — 3635419

Τελευταίες εγγραφές μέχρι 10 Σεπτεμβρίου
Θέσεις περιορισμένες
Κάθε μέρα 11-1 το μεσημέρι και 6-8 το απόγευμα

Περίοδος Β'
• Τεύχος 325
Παρασκευή 29 Αυγούστου 1986
δρχ. 100

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ

Κι όσοι αντέξουν το χειμώνα... 8

ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Ποιος δουλεύει ποιόν;... 10

Δ. ΜΙΧΑΗΛ

Το 96% της σύζευξης «Κυβέρνησης - Κι-
νήματος - Κράτους» 15

Τούρκικη επιστημονική επίθεση στη
Γαλλία και Έλληνες προπαγανδιστές
ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Έναντι πόσων αργυρίων θα αναγνωρι-
σθεί το Ισραήλ; 19

ΑΛ. ΞΥΔΗΣ

Και όμως όλοι ήταν ενήμεροι 22

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΘΗΒΑ

ΑΚΗΣ ΚΟΣΩΝΑΣ

Μία πόλη με παρελθόν 24

Στη Μονή Σαγματά 28

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΡΚΟΥΤΗΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟ ΑΝΤΙ:

Ανάπτυξη και συμμετοχή 29

ΒΑΣ. ΖΗΣΗΣ

Πώς στήνεται μια συκοφαντική εκστρα-
τεία 33

ΡΟΛΦ ΠΟΛΕ

Το «σκάνδαλο Φλικ» 38

Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ

Ο πολίτης κατά των εξουσιών 40

ΕΛΕΝΗ ΣΑΒΒΑΚΗ

Κρίση στο Πανεπιστήμιο Κρήτης 42

ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΑΚΟΣ

Θεσσαλονίκη —2300 χρόνια 48

Χ.Γ.Α.

Έρευνα για το βιβλίο

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΙ ΧΡΥΣΗ ΚΑΡΥΔΗ

Μ. ΚΑΡΑΪΤΙΔΗ - Β. ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Θ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ

Συζήτηση για το βιβλίο 50

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Η διαδικασία φθοράς και η κυβέρνηση
«σωτηρίας» 4

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 6

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ 46

ΔΙΑΛΟΓΟΣ 56

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΜΙΑΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ

Η ΟΘΟΝΗ ΒΟΥΛΙΑΖΕΙ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ του καλοκαιριού, το τέλος των πολλών και διαφόρων «διακοπών», συνήθως σημαίνει, ή συνοδεύεται από την επιστροφή στη σαφήνεια, στον οριοθετημένο σχεδιασμό της ζωής, στην εκλογίκευση και την αδρότητα.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ θα συνέβαιναν σε εποχές και σε χώρες όπου οι πολιτικές λειτουργίες της κοινωνίας είναι θεσμικά εμπεδωμένες επί σειρά δεκαετιών —ή αιώνων— και όπου η εκλογίκευση, ο σχεδιασμός και η σαφήνεια στα δημόσια πράγματα έχουν πάλαι ποτέ κατακτηθεί και δεν προκύπτουν απλώς ως αιτήματα, είτε μετα-καλοκαιρινά είτε επί καθημερινής βάσεως.

ΣΕ ΕΜΑΣ, στην «Ελλάδα προ του 2000», η καλοκαιρινή αδράνεια και ρευστότητα μεταφέρεται περίπου αυτούσια στο σκηνικό —μετά -τις- διακοπές- οι επιστρέφοντες στις εστίες και τις εργασίες τους ελάχιστα διακρίνουν σε τι διαφέρει η ρευστότητα την οποίαν εβίωσαν στα καλοκαιρινά τους ενδιαιτήματα από τη ρευστότητα που αντικρύζουν σε πλείστες και καίριες περιοχές του πολιτικά οργανωμένου κοινωνικού βίου τους.

Ο ΚΑΤΑΙΓΙΣΜΟΣ πληροφόρησης που δέχτηκαν οι κάτοικοι των πόλεων κατά τις ημέρες και τις ώρες της επιστροφής τους δεν είχε σχέση με τη νέα κατάσταση γύρω από την οικονομία, που κάποια γεύση της είχαν εκεί στους τόπους των διακοπών τους —και κάποια ανησυχία επίσης για «δεινό χειμώνα»: Τα νέα που άκουσαν και διάβασαν κατά την επιστροφή τους παρέπεμπαν όλα σχεδόν στην εικόνα ενός κλυδωνιζόμενου πολιτικού σκηνικού, πάνω στο οποίο εξυφαίνονται πλείστα όσα σενάρια από «κυβερνήσεις εθνικής σωτηρίας» και καθιέρωση απλής αναλογικής, μέχρι διάσπαση κομματικών σχηματισμών, επανεμπλοκή στις πολιτικές εξελίξεις κάποιων παροπλισμένων ιστορικών ηγετών και αποχώρηση νυν ηγητόρων από την, κατ' αρχήν έστω, μαχόμενη πολιτική.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, βέβαια, η πρώτη ύλη που χρησιμοποιείται για την κατεργασία αυτής της ελληνοπρεπούς πολιτικής σεναριογραφίας —και επικοινωνίας— είναι σκληρή, αδρή και απροσμείωτη στη διάστασή της: είτε άμεσα, είτε ως εξυπακουόμενη και μη ομολογούμενη υπόθεση, η οικονομική κρίση και —κυρίως— η μετά το 1987 στενωπός, είναι η κατ' εξοχήν κρίσιμη οθόνη, πάνω στην οποία προβάλλονται δοκιμαστικά, ή με περισσή «πίστη» τα λογής-λογής φιλμ του προσεχούς χειμώνα ή του επόμενου χρόνου, ή...

ΟΜΩΣ, ΠΙΣΩ από αυτήν την οθόνη προβάλλει με σαφήνεια και αδρότητα όχι μόνον η «οικονομία με τα γυάλινα πόδια», αλλά και (για όσους δεν έπαψαν να βλέπουν πίσω από την επιφάνεια και τη σκηνή) το ποιοι και το πώς την διαχειρίζονται τα τελευταία, τουλάχιστον, χρόνια. Ποιοι και πώς διαχειρίζονται και την πολιτική εξουσία. Ποιοι και πώς διαιωνίζουν την μακραιώνη κατάσταση του ιδεοληπτικού και παρωχημένου φατριασμού και του ακολουθηματός του, του θεσμικού ασυνεχούς τής, κατά τα άλλα, συντεταγμένης ελληνικής πολιτείας.

Η ΟΘΟΝΗ που λέγεται οικονομική κρίση —ή μετά -το- 1987 στενωπός— αυτή η σκληρή πρώτη ύλη που μέλλει να γίνει σκληρότερη μετά την εσκεμμένη νηπιότητα της τωρινής προεκλογικής περιόδου, δεν μπορεί να μεταγράφεται ηπιώς σε δόκιμα ή αδόκιμα πολιτικά σενάρια συντηρητικού consensus, και δη «α-λα-ρωμέικα». Γιατι αυτή η πρώτη ύλη δεν μπορεί παρά να μεταποιείται σε πολιτικά εγγεγραμμένα και κοινωνικά ενοφθαλμισμένα κινήματα πολιτών.

ΑΥΤΩΝ που φαίνεται να παραγκωνίζονται γι' άλλη μια φορά και με περισσό ερασιτεχνισμό, στο όνομα της σοβαρότητας, της σωφροσύνης, του ρεαλισμού: αυτά θα μπορούσαν να ισχύσουν, αν δεν είχαν ευτελισθεί και καταστεί αναξιόπιστα στα χέρια και των δύο, πλέον μεγάλων, πολιτικών οικογενειών. Και όλη αυτή η ευτέλεια και αναξιοπιστία συντελέστηκαν στο ανομολόγητο όνομα του καισαρισμού της εξουσίας και των συμφερόντων των πραιτωριανών.

ΑΝ Η ΟΘΟΝΗ βουλιάξει, ίσως σαλέψει το πλήθος.

αντί

Η διαδικασία της φθοράς και η κυβέρνηση «σωτηρίας»

«ΕΡΧΕΤΑΙ Η ΣΕΙΡΑ ΜΑΣ»... Ο ολοσέλιδος τίτλος της Μεσημβρινής (26 Αυγούστου) ήταν, πράγματι, εντυπωσιακός... Αλλά η καλή εφημερίδα — που ξέρει, κατά κανόνα, να κρατεί τις αποστάσεις της — φρόντισε μ' ένα ζωηρό πλαγιότιτλο να διευκρινίσει τα πράγματα: «Έρχεται η σειρά μας — ΛΕΕΙ Ο ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ»...

ΑΥΤΟΣ ο πλαγιότιτλος δεν ήταν τίποτε άλλο παρά η απόσταση, η επιφύλαξη, η αμφισβήτηση της Μεσημβρινής — αλλά και σειράς στελεχών της Νέας Δημοκρατίας — για ορισμένες, τουλάχιστον, εκτιμήσεις του αρχηγού του κόμματος, όπως διατυπώθηκαν στο συνέδριο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, στη Χαλκιδική, και, ειδικότερα, για την άποψη του κ. Κ. Μητσοτάκη ότι «η Νέα Δημοκρατία ψ α ύ ε ι π λ έ ο ν τ η ν ε ξ ο υ σ ι α »!

ΚΑΙ Η ΜΕΝ φθορά του ΠΑΣΟΚ είναι δεδομένη. Όπως δεδομένη είναι η κάμψη της εκλογικής του δύναμης, η αδυναμία του ν' αντιμετωπίσει — ως κυβερνητικό κόμμα — τα οξυτάτα προβλήματα της χώρας. Πόσα, όμως, από τα ηγετικά ή μεσαία στελέχη της Νέας Δημοκρατίας πιστεύουν, ειλικρινά, ότι «ήλθε η δική τους σειρά» να κυβερνήσουν; Τα στελέχη αυτά, οπωσδήποτε δεν είναι πολλά... Όπως δεν είναι πολλά τα στελέχη του κυβερνητικού κόμματος που πιστεύουν ότι το ΠΑΣΟΚ μπορεί να κερδίσει, αυτοδύναμα, και τρίτη τετραετία. Ήδη ορισμένοι υπουργοί (επώνυμοι υπουργοί), στις ιδιαίτερες συνομιλίες τους, ανομολογούν: *Άλλη τετραετία δεν βλέπουμε. Συνεπώς...*

ΑΛΛΑ ΑΝ ΕΧΟΥΝ έτσι τα πράγματα, τότε ποιο το «δέν γενέσθαι»; Μέχρι στιγμής, οι ζυμώσεις, οι διεργασίες, οι διαφωνίες, καταγράφονται έκδηλες — και έντονες — πρωτίστως στο χώρο της Νέας Δημοκρατίας. Ο αρχηγός μπορεί να διακηρύσσει ότι το κόμμα θα κερδίσει τις προσεχείς (βουλευτικές) εκλογές και ότι αμετακίνητος — ως εκ τούτου — στόχος πρέπει να είναι η αυτοδύναμη πλειοψηφία και η εμμονή στο σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής... Με τις επιλογές αυτές, όμως, του κ. Μητσοτάκη, διαφωνούν κορυφαία στελέχη του κόμματος (από τον υποψήφιο δήμαρχο κ. Μ. Έβερτ μέχρι τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο κ. Ι. Βαρβιτσιώτη), που σπεύδουν είτε να πάρουν θέση, ανοιχτά, υπέρ της απλής αναλογικής, είτε να εισηγηθούν «κυβέρνηση εθνικής σωτηρίας, με τη συμμετοχή, βεβαίως, του κόμματος που εκφράζει μεγάλο τμήμα του ελληνικού λαού» — διάβαζε συμμαχική κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας.

ΟΣΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ζυμώσεις και αναζητήσεις στο χώρο του ΠΑΣΟΚ, υπάρχει — εκ των πραγμάτων — ένας συγκρατημένος, που αποτρέπει ανοιχτές τοποθετήσεις ή διαφοροποιήσεις. Ποιος υπουργός λ.χ. θα διανοηθεί ποτέ να ρισκάρει το χαρτοφυλάκιό του, παίρνοντας θέση υπέρ της απλής αναλογικής ή αναγνωρίζοντας το τέρμα της αυτοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ, όταν ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Μ. Παπαϊωάννου δηλώνει, επισήμως, ότι όλα όσα λέγονται και γράφονται περί αλλαγής του εκλογικού συστήματος ή περί συμμαχικών κυβερνήσεων, αποτελούν «παράμυθια της Χαλμάδας»;

ΑΝ ΘΑ δεχθούμε τις εκτιμήσεις ορισμένων σχολιαστών, τα περί «κυβερνήσεως εθνικής σωτηρίας», κτλ., διοχετεύθηκαν στον Τύπο (προτού ακόμα δημοσιευθεί η συνέντευξη Βαρβι-

τσιώτη στην Ακρόπολη της Κυριακής) από το άμεσο περιβάλλον του κ. Μητσοτάκη, στην προσπάθειά του ν' αποδείξει ότι όσοι τον καταπολεμούν, ενδοκομματικά, απλώς «μηδίζουν» (εφόσον είναι έτοιμοι να προσφέρουν «σωσίβιο σωτηρίας στο καταποντιζόμενο ΠΑΣΟΚ») και ότι ο μόνος, συνεπώς, που αγωνίζεται τον «αγώνα τον καλόν», για να επαναφέρει τη Νέα Δημοκρατία στην εξουσία, είναι ο συνεχώς βαλλόμενος και κατασυκοφαντούμενος αρχηγός!

ΩΣΤΟΣΟ, το ερώτημα που απασχολεί ευρύτερα την κοινή γνώμη είναι αν ο κ. Ι. Βαρβιτσιώτης κινείται μόνος και, κυρίως, αν η κίνηση Βαρβιτσιώτη βρίσκει απήχηση στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ ή, έστω, σε μια μερίδα της ηγεσίας αυτής; η οποία, προκειμένου να επιλέξει ανάμεσα σε «μια νέα δημοκρατική πλειοψηφία, ικανή να στηρίξει μια κυβέρνηση προγραμματικής συμφωνίας βάθους» (η διατύπωση ανήκει στον Λ. Κύρκο) και μια κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ και τμήματος της Δεξιάς, προτιμά τη δεύτερη.

ΜΕΧΡΙ ΣΤΙΓΜΗΣ, στοιχεία που να τεκμηριώνουν την απαρχή ενός διαλόγου, που θα μπορούσε — κάτω από ορισμένες συνθήκες και, ειδικότερα, με την απώλεια της αυτοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ — να οδηγήσει σε κυβέρνηση «εθνικής σωτηρίας», δεν υπάρχουν. Κατά την Αuryανή ωστόσο, όλη αυτή η ιστορία ευλογείται από τον πρώην πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κ. Καραμανλή, ο οποίος προσπαθεί να καλλιεργήσει την εντύπωση ότι «η κατάσταση έχει φθάσει στο αδιέξοδο» και ότι «το ΠΑΣΟΚ, μόνο του, δεν μπορεί να δώσει λύσεις που θα βγάλουν τη χώρα από την κρίση». Το περίεργο — κατά την Αuryανή πάντοτε — είναι ότι η προσπάθεια αυτή, για κυβέρνηση «εθνικής σωτηρίας», ενθαρρύνεται ακόμα και από «δημοκρατικούς δημοσιογράφους», οι οποίοι δεν γνωρίζουν, προφανώς, ότι «η κυβέρνηση και ο ίδιος ο πρωθυπουργός αισθάνονται σιγουριά τόσο, ώστε περίπτωση συνεργασίας να μη συζητούν».

Τι είδους «σιγουριά»;

ΥΠΑΡΧΕΙ, ΟΜΩΣ, πράγματι, σιγουριά, στην κυβέρνηση, ώστε ν' αποκλείεται η περίπτωση συνεργασίας; Η σιγουριά είναι, ίσως, η τελευταία λέξη στην οποία πιστεύουν υπουργοί ή κεντρικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ, καθώς «η διαδικασία της φθοράς ολοένα και μας κυριεύει» — κατά τη διατύπωση επιφανούς οργανωτικού στελέχους του κινήματος. Και όσο καταχτά έδαφος η φθορά, τόσο τα ερωτήματα πληθαίνουν: Πώς θα καταλαγιάσει η λαϊκή οργή, όταν όλα ανεβαίνουν, όλα ακριβαίνουν; Τι θα γίνει με τις βάσεις, το Κυπριακό, τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και — προπαντός — με τους άνεργους; Τι απέμεινε από την αλλαγή, τον «σοσιαλισμό», τις ωραίες εκείνες αρχικές διακηρύξεις περί λαϊκής συμμετοχής, μη κυβερνητικού συνδικαλισμού, τοπικής αυτοδιοίκησης τρίτου βαθμού, περί... περί;

ΣΤΑ ΑΝΑΠΑΝΤΗΤΑ αυτά ερωτήματα, έρχονται, τώρα, να προστεθούν και κάποιες άλλες καταστάσεις: ο πρωθυπουργός — καταγράφουν άνθρωποι από το άμεσο περιβάλλον του — έπαυσε ν' ασχολείται με τα «μικρά και ασήμαντα» της τρέχουσας κυβερνητικής πολιτικής, έστω και αν, στον όρο αυτόν, υπάγονται κεφαλαιώδη θέματα, όπως είναι το εισόδημα των ερ-

γαζομένων, το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών, η μόλυνση του περιβάλλοντος, ο χορός των ανατιμήσεων, κ.ά. Οι διάφοροι υπουργοί δυσκολεύονται, τώρα, ακόμα περισσότερο, να επιτύχουν μια συνεργασία με τον πρωθυπουργό, εφόσον μοναδικοί αγωγοί επικοινωνίας απέμειναν ο διευθυντής του πολιτικού γραφείου κ. Αντ. Λιβάνης ή η ιδιαιτέρα του κ. Αγγέλα Κοκκόλα.

ΥΠΑΡΧΕΙ —βεβαιώνουν οι γνωρίζοντες— μια μετακίνηση των πρωθυπουργικών ενδιαφερόντων, καθώς η προσοχή του πρωθυπουργού επικεντρώνεται, σήμερα, σε θέματα όπως είναι οι πυρηνικοί αντιδραστήρες, η πρωτοβουλία των Έξι, το πρόσφατο ατύχημα (από υδρόθειο) στο Καμερούν, κ.ά.

ΑΝ ΜΑΛΙΣΤΑ είναι ακριβείς οι τελευταίες πληροφορίες από το Προεδρικό Μέγαρο, ο πρωθυπουργός μελετά και πάλι τα δεδομένα του μεγάλου «ποιοτικού άλματος» (προς την προεδρία της Δημοκρατίας), παρά τις «προειδοποιήσεις» του κ. Χρ. Σαρτζετάκη ότι «θα εξαντλήσει και την τελευταία μέρα της θητείας του». Άνθρωποι, πάντως, του σημερινού προέδρου της Δημοκρατίας επιμένουν ότι ο πρωθυπουργός προβληματίζεται, από τώρα, για τον διάδοχό του στην πρωθυπουργία και ότι προσανατολίζεται ήδη προς δύο ονόματα...

Ο χρόνος «Χ» των εκλογών

ΜΕΣΑ ΣΤΟ πλαίσιο αυτό, εντάσσεται, ασφαλώς, και ο χρόνος «Χ» των (βουλευτικών) εκλογών— θέμα το οποίο, σύμφωνα με συγκλίνουσες πληροφορίες, απασχολεί, από τώρα, τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου.

ΚΑΤΑ ΤΟΝ αρχηγό της Νέας Δημοκρατίας, δεν αποκλείεται οι εκλογές αυτές να γίνουν «πολύ γρηγορότερα (από το τέλος της τετραετίας) και πιθανότατα, εντός του επομένου έτους». Με την εκτίμηση αυτή του κ. Μητσοτάκη, δεν συμφωνούν όλοι. Υπάρχουν υπουργοί που υποστηρίζουν ότι ο πρωθυπουργός δεν έχει λόγους να προχωρήσει σε πρόωρες εκλογές και ότι, καλώς εχόντων των πραγμάτων, δεν θα πρέπει ν' αναμένουμε εκλογές πριν από τα μέσα του 1988. Άλλοι, όμως, υπουργοί πιστεύουν ότι οι βουλευτικές εκλογές «δε θα απέχουν πολύ από τις δημοτικές» (μιλούν για εκλογική αναμέτρηση την άνοιξη του 1987...) και ότι «ο χειρότερος χρόνος για διεξαγωγή των εκλογών, θα ήταν ο χρόνος εκπνοής της συμφωνίας για τις βάσεις, πέραν από τον οικονομικό παράγοντα, που δεν θα είναι καθόλου ευνοϊκός».

ΒΕΒΑΙΟ, ΠΑΝΤΩΣ, είναι ότι το αποτέλεσμα των δημοτικών εκλογών —και ειδικότερα τα ποσοστά που θα συγκεντρώσουν (συν ή πλην) το ΠΑΣΟΚ, η Νέα Δημοκρατία και τα δύο ΚΚΕ, θα παίξουν το ρόλο τους στην τελική επιλογή του χρόνου των εκλογών. Και σε ό,τι αφορά τα μεγάλα αστικά κέντρα, υπεύθυνοι αξιωματούχοι του ΠΑΣΟΚ υποστηρίζουν ότι «ανησυχούν μόνο για τη Θεσσαλονίκη» και ότι «δεν τίθεται θέμα σε ό,τι αφορά την Αθήνα και τον Πειραιά».

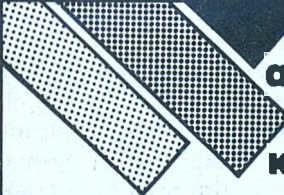
Και ένα ακόμα υπουργείο...

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, το δεκαπενθήμερο κύλησε χωρίς μεγάλους κραδασμούς, με εξαίρεση, φυσικά, την τουρκική επίθεση —μέσω του πρακτορείου «Ανατολή»— κατά του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου, περί δήθεν δωροδοκίας του στην «αγορά του αιώνα». Όπως ήταν φυσικό, η επίθεση αυτή επιδείνωσε ακόμα περισσότερο τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, παρά την, εκ των υστέρων, προσπάθεια της Άγκυρας να δώσει δείγματα «καλής θέλησης», διαμηνύοντας —μέσω της «Μιλλιέτ»— ότι θα ήταν διατεθειμένη να ακυρώσει το διάταγμα του 1964, που αφορά τις περιουσίες των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και, ενδεχόμενα, να αποσύρει «αριθμό (Τούρκων) στρατιωτών από την Κύπρο!» (Για αποχώρηση όλων των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων, φυσικά καμιά κουβέντα).

ΤΑ ΥΠΟΤΙΘΕΜΕΝΑ αυτά «δείγματα» δεν είναι άσχετα με την επικείμενη σύγκληση του συμβουλίου σύνδεσης ΕΟΚ - Τουρκίας και την προσπάθεια της Άγκυρας ν' αποτρέψει ελληνικό βέτο στην υπογραφή μιας συμφωνίας προσαρμογής και αποδοχής του συμπληρωματικού πρωτοκόλλου.

ΤΕΛΟΣ μέσα στο δεκαπενθήμερο σημειώνεται και η πρόθεση της κυβέρνησης να ιδρύσει ένα ακόμα υπουργείο —το λεγόμενο «υπουργείο Τιμής» —για να προστατεύει τον πολίτη από την... «αυθαιρεσία» και «γραφειοκρατία» (έτσι γράφηκε) των άλλων υπουργείων! Φυσικά, κάποτε, η κυβέρνηση, και προσωπικά ο πρωθυπουργός, μιλούσαν για συμμετοχή του πολίτη στα κέντρα των αποφάσεων, για δημοκρατικό έλεγχο, για διαφάνεια και άλλα παρόμοια. Αλλά όλα αυτά κρίθηκαν, τελικά, πράγματα ανεδαφικά, μια και ο πρωθυπουργός έκρινε ότι κάποια «φέτα» έπρεπε να κοπεί από το υπουργείο Προεδρίας και η «Αυριανή» απεφάνθη ότι πρέπει, επιτέλους, να επιβάλλονται «βαριές ποινές σε όσους λαδώνονται». Ποιος είπε ότι δεν πάμε καλά;

ΑΝΤΗΝΩΡ

**σωστά γερμανικά
από καταξιωμένο
επιτελείο
καθηγητών**

Το ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΦΡΑΝΚ - ΓΚΡΙΤΖΑΛΗ - ΛΙΜΠΕΡΜΑΙΣΤΕΡ - ΜΑΝΩΛΑ Ε.Π.Ε.
με τους καταξιωμένους Γερμανούς και
Ελληνες Φιλολόγους καθηγητές προετοιμάζει
υπεύθυνα σε όλες τις βαθμίδες τους μαθητές
για τις ακόλουθες εξετάσεις του
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ GOETHE.

- GRUNDSTUFE • MITTELSTUFE
- OBERSTUFE • VORBEREITUNGSKURS

KLEINES UND GROSSES SPRACHDIPLOM.
ΕΓΓΡΑΦΕΣ:

από 1 Σεπτεμβρίου
ΣΟΛΩΝΟΣ 136 ΤΗΛ.: 3640078-79 - 3628646

ΔΕΛΗΒΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΓΓΛΙΚΑ — ΓΑΛΛΙΚΑ

- Όλες οι τάξεις για τα παιδιά καθώς και προετοιμασία για LOWER, PROFICIENCY, CERTIFICAT.
- Για ενήλικες ΑΡΧΑΡΙΟΥΣ ύλη 3-4 τάξεων σ' ένα σχολικό έτος με το αποκλειστικό μας σύστημα.
- Για ενήλικες ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ ειδικά τμήματα.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Κέντρο: Πρ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ 14
τηλ: 27.55.66
Αμπελόκηποι: ΘΗΣΕΩΣ 9
τηλ: 74.36.24

Γραφειοκρατικές πανουργίες

Η θετική ανάδραση είναι ιδίον της γραφειοκρατίας. Κάθε της ενέργεια αποτελεί ερέθισμα για την παραγωγή άλλων, ξανά γραφειοκρατικών ενεργειών, που με τη σειρά τους παράγουν άλλες, κ.ο.κ. Για παράδειγμα, ένα έγγραφο που θα φύγει από μια υπηρεσία για κάποια άλλη θα δημιουργήσει κοινοποιήσεις, ερωτήσεις, επεξηγήσεις, απαντήσεις, αντιρρήσεις, τροποποιήσεις, νέες επεξηγήσεις —και επιπλέον άλλα έγγραφα που θα τροποποιούν άλλα που το θέμα τους σχετίζεται με αυτό του πρώτου. Αυτές οι αλυσιδωτές αντιδράσεις έχουν σαν αποτέλεσμα τη συνεχή επαύξηση των γραφειοκρατικών δραστηριοτήτων— και άρα και την αριθμητική επέκταση του μηχανισμού για να καταφέρει να διεκπεραιώνει τα όσα ο ίδιος δημιουργεί.

Το μόνο που ενδιαφέρει τη γραφειοκρατία είναι να αυτοτροφοδοτείται με δραστηριότητες και να αυτοαναπαράγεται διευρυμένη —καταντά όμως διαστροφή η επέκτασή της μέσω της ίδρυσης υπουργείου που θα την καταπολεμά! Πώς και τότε με οργανισμό ανέπτυξε τέτοιες αυτοκαταστροφικές τάσεις ώστε να παράγει εκβλαστήσεις που θα την πνίξουν; Όλα τα φαινόμενα δείχνουν πως θάλλει και, περισσότερο παρά ποτέ, έχει μιαν ακόρεστη δίψα για επέκταση, κάτω από οποιοδήποτε πρόσχημα. Και τα προσχήματα της «προστασίας του πολίτη από την κρατική αυθαιρεσία» ή της «καταπολέμησης της γραφειοκρατίας» έχουν το πλεονέκτημα να φαντάζουν λαϊκά κι εκσυγχρονιστικά —να εξαπατούν επομένως ευκολότερα.

Είναι προφανές πως ούτε τμήματα του κράτους μπορούν να προστατέψουν τον πολίτη από το κράτος, ούτε τμήματα της γραφειοκρατίας μπορούν να πολεμήσουν τη γραφειοκρατία. Το μόνο αποτέλεσμα του νέου Υπουργείου —αν τελικά ιδρυθεί— θα είναι η, μετά από μερικά χρόνια, ίδρυση κάποιου νεώτερου που θα προστατεύει τους υπαλλήλους από την αυθαιρεσία του υπουργείου που προστατεύει τους πολίτες και ενός άλλου που θα αναδιοργανώνει τις υπηρεσίες που θα έχει αποδιοργανώσει η «αντιγραφειοκρατική πρακτική» του νέου υπουργείου. Και πάει λέγοντας.

Προς θεού, λοιπόν, αφήστε τη γραφειοκρατία ήσυχη και ας αυθαιρετεί το κράτος. Όχι νέες υπηρεσίες. Μη δίνουνε αφορμές για περισσότερη γραφειοκρατία και πιο αυθαίρετο κράτος. Κάθε μας κίνηση μας βουλιάζει πιο βαθιά στην κινητή τους άμμο...

ΔΗΜΟΣΙΟ: Η ΑΛΛΑΓΗ ΑΡΧΙΖΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤ

Πολύ σύντομα, καθώς φαίνεται, τα χρονίζοντα σύνδρομα της αντιπαραγωγικότητας, της οκνηρίας, της ρουτίνας και του ωχαδερφισμού θα αρχίσουν να εξαλείφονται από τις δημόσιες υπηρεσίες μας. Κάθε δημόσιος υπάλληλος που πληρώνεται «απ' τον ιδρώτα του λαού» (κι από την τσέπη τη δικιά του, βέβαια...) θα

«στρωθεί» σε μια παραγωγική, ορθολογισμένη αλλά και δημιουργική απασχόληση γεμάτη φαντασία.

Πού στηρίζουμε αυτή την αισιοδοξία μας; Όχι σε κάποιες εξαγγελίες για εκσυγχρονισμό της δημοσιοϋπαλληλίας, αλλά σε έμπρακτα δείγματα μιας αντίστροφης κίνησης: Όλος ο κόσμος θα είδε αυτή την εβδομάδα τα ΜΑΤ (μάλιστα αυτά τα απωθητικά... πράγματα) να βρίσκονται μέσα σε εργοστάσιο, διότι, ως φαίνεται, οι προϊστάμενοί τους έκριναν ότι ο μισθός τους δεν δικαιολογείται από τις ώρες πραγματικής απασχόλησής τους. Και έστειλαν κάμποσες διμοιρίες στην ΠΕΡΦΙΛ. Και μάλιστα, οι πόρτες του εργοστασίου ήταν κλειστές με κάποιους εργαζόμενους της επιχείρησης έξω απ' τα κάγκελα, και τους άνδρες των ΜΑΤ μέσα στο εργοστάσιο, στο προαύλιο. Ας σημειωθεί ότι οι εργαζόμενοι στην ΠΕΡΦΙΛ είχαν άδεια μέχρι χθες.

Οπότε, με μια κίνηση οι αρμόδιοι πέτυχαν δύο στόχους: και τον παρασιτισμό των ΜΑΤ περιόρισαν, αλλά και μια δοκιμή έκαναν για την τέταρτη βάρδια (αφού οι εργαζόμενοι ήσαν σε άδεια, γιατί να μηνβάλουμε άλλους να δουλέψουν; —σκέφτηκαν...).

Και στο τέλος-τέλος, αν «κατεβάσει ρολά» η ΠΕΡΦΙΛ (λέμε, αν...), πάντα κάποια ΜΑΤ θα τη φυλάνε από μέσα, έτσι για να αυξηθεί κάπως η παραγωγικότητά τους, κι εμείς να μην διαμαρτυρόμαστε για τα λεφτά που «τρώνει» αυτό το τέρας - υπουργείο Δημοσίας Τάξης.

«ΕΡΓΟΜΑΝΙΑ»

Οι δημοτικές εκλογές, όπως και κάθε εκλογική αναμέτρηση, δημιουργούν μια περίεργη «εργομανία» στην εκάστοτε κυβέρνηση. Οι εξαγγελίες πολλαπλασιάζονται, προγραμματισμένα και αναγκαία έργα προβάλλονται μετά πολλών επαίνων, υπουργοί πραγματοποιούν επιτόπιες έρευνες, στελέχη ιδρώνουν για να δείξουν το έργο και οι ανακοινώσεις υπογραμμίζουν καθημερινά το πως θα είναι η Ελλάδα όταν όλα πάνε κατ' ευχήν. Αν κάποιος προσεκτικός αναγνώστης ή ακροατής των ραδιοτηλεοπτικών μέσων ενημέρωσης καταγράψει τα όσα γράφονται, λέγονται ή ακούγονται είναι βέβαιο ότι η πλειοψηφία των καθ' ύλην αρμοδίων υπουργών θα συναγωνισθεί σκληρά για την πρώτη θέση σε ένα φανταστικό διαγωνισμό «εργομανίας».

Αυτό που συνήθως συμβαίνει είναι να μεσολαβεί κάτι στο μεταξύ των εκλογών διάστημα και οι εξαγγελίες να παραμένουν εξαγγελίες, οι ανακοινώσεις να ξεχνιούνται και η «εργομανία» να επανέρχεται δριμύτερη. Πρόσφατα ο κ. Κουλουμπής εξήγγειλε «νέα μεγάλα έργα» για την Αθήνα. Η περιοχή της πρωτεύουσας θα αναμορφωθεί και επιτέλους το «μετρό» θα μπει στο δρόμο της κατασκευής του. Ουδείς πιστεύουμε πολίτης που ζει στην Αθήνα θα είχε αντιρρήσεις για την ανάγκη έργων υποδομής έτσι ώστε να μπορέσει η πόλη αυτή να σωθεί. Και ουδείς είναι ευτυχής με τη σημερινή κατάσταση.

Όμως πέραν του γεγονότος που ήδη επισημάνθηκε για την υποκατάσταση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τη χρήση που γίνεται για την υποβοήθηση του κ. Μπέη οι εξαγγελίες

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΕΛΤΕΚΗ -ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Η Αγγελική έφυγε, αφού πάλαψε με το θάνατο για χρόνια. Θα τη θυμόμαστε απλή και ευγενική, μαχητική και θαρραλέα. Το απίστευτο κουράγιο της και το χαμόγελό της μέχρι το τέλος, ήταν για όσους τη γνώριζαν μήνυμα αγάπης και αισιοδοξίας για τη ζωή. Γεννημένη στη Θεσσαλονίκη το 1943 από οικογένεια αριστέρων έγινε μέλος του εθνικού ΚΚΕ στα 18 της χρόνια. Το 1968 εντάχθηκε στο ΚΚΕ Εσ. και αγωνίσθηκε εναντίον της δικτατορίας η οποία της αφαιρέσε την ελληνική ιθαγένεια. Συμμετείχε σ' όλους τους αγώνες μέσα από τις γραμμές της ανανεωτικής αριστεράς μετά τη μεταπολίτευση. Στον άντρα της τον Πέτρο και τη μικρή κόρη τους Ξενώ ευχόμαστε ν' αντιμετωπίσουν την απώλειά της με το κουράγιο που και η ίδια έδειξε σ' όλη της τη ζωή.

Ν. ΔΑΪΤ'ΛΑΚΗΣ

Στα 32 του χρόνια έφυγε ξαφνικά από κοντά μας ο Ν. Δαϊτάκης. Γιατρός, πρόσφερε με πλήρη ανιδιοτέλεια στη δουλειά του και σεμνός αγωνιστής στάθηκε υπόδειγμα με τη βαθιά ανθρωπινή στάση του, το ήθος, την εντιμότητα και την αξιοπρέπεια του. Είχε ενταχθεί στο ΚΚΕ Εσ. και ήταν μέλος της Νομαρχιακής Επιτροπής στο Ηράκλειο.

Για όλους όσους τον γνώρισαν από κοντά είναι μια απώλεια. Η απουσία του φτωχαίνει όλους εκείνους που προσπαθούν να κρατήσουν ανοικτούς τους ορίζοντες των οραμάτων του.

του κ. Κουλουμπή δημιουργούν επιπλέον απορίες.

Πρώτον: Τι σημαίνει η ανάθεση των έργων, λόγω στενότητας του προϋπολογισμού Δημοσίων Έργων, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, όταν άλλοι υπουργοί του ΠΑΣΟΚ ούτε να ακούσουν δεν ήθελαν μια τέτοια προοπτική μόλις πριν λίγους μήνες.

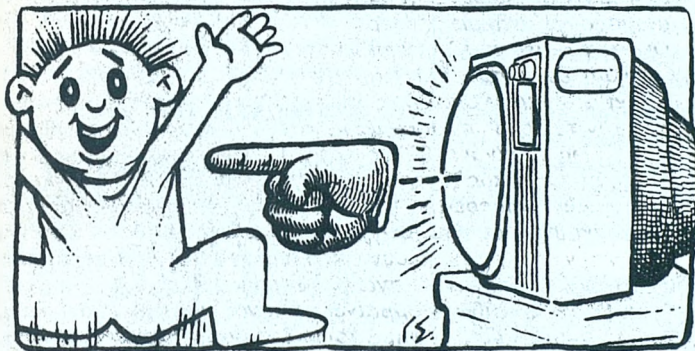
Δεύτερον: Τα σχέδια που εξαγγέλλονται σε ποιο πρόγραμμα στηρίζονται για να μπορέσουν και οι πολίτες μιας και συμβάλλουν με φόρους, τέλη κτλ. να αποφασίσουν για την προτεραιότητά ή τη χρησιμότητά τους.

Τρίτον: Αν τέτοιο πρόγραμμα δεν υπάρχει επί ποίων μπορεί να γίνει και ο διάλογος τον οποίον προκαλεί η κυβέρνηση.

Τέταρτον: Αφούν καλούνται οι υποψήφιοι δημοτικοί άρχοντες να αφήσουν «αυτά» έξω από «τις προεκλογικές εκστρατείες» επί ποίων θα ψηφίσουν οι πολίτες; Μήπως για τα δένδρα, τις γλάστρες ή τις δυνατότητες που θα έχει μία παράταξη για προσλήψεις στο Δήμο;

Πέμπτον: Στο βαθμό που επιλέγεται η η ανάθεση όλων των έργων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις γιατί δεν δίνεται το δικαίωμα στην Τ.Α. —τουλάχιστον για ορισμένα— να κάνει τις σχετικές διαπραγματεύσεις ή τέλος πάντων να αποφασίσει τι πρέπει να γίνει με βάση και κάποιο συγκεκριμένο πρόγραμμα που θα παρουσιάζει στους πολίτες για να εκλεγεί;

Και με τη βοήθεια της Τ.Β....

Τέλος στην αγωνία 150.000 υποψηφίων για τα ΑΕΙ-ΤΕΙ, με έκπληξη - δώρο αυτή τη φορά από την κυβέρνηση (που κατάρτησε τις Πανελλαδικές και διατηρεί τις εξετάσεις) τη μετάδοση των αποτελεσμάτων και από την τηλεόραση. Δυστυχώς δεν σκέφθηκαν να προβάλλουν και τις «πρωτιές» με αντίστοιχα ρεπορτάζ και εικόνες της «επιτυχίας» και «καπιταλισμού»...

Για μια ακόμη περίοδο λοιπόν ένα τέλος στην αγωνία όσων διάβασαν τώρα στην οθόνη της TV το όνομά τους. Απογοήτευση και αρχή άλλων αγωνιών για όσους έμειναν εκτός. Η κυβέρνηση φρόντισε πάντως να μην υπάρχουν οι γνωστές εικόνες στα γραφεία των εφημερίδων, οι ομάδες νέων γύρω από ένα ραδιόφωνο, οι πανηγυρισμοί με φίλους και συγγενείς, οι απογοητεύσεις στο δρόμο. Όλα μέσα στο σπίτι. Προς δόξαν της κατάρτησης των Πανελλαδικών, με την αγωνία της αναμονής για το πότε θα «γραφεί» στην οθόνη το μήνυμα της χαράς.

Το εκπαιδευτικό σύστημα όμως, προσαρμοσμένο τώρα στις επιταγές των Πανελλήνιων, εξακολουθεί να στηρίζεται στις ίδιες αρχές. Οι εξετάσεις καθορίζουν με το σύστημα επιλογής το μέλλον, τα ΑΕΙ ψάχνονται για να βρουν κάποιο δρόμο, τα ΤΕΙ μοιράζουν πτυχία ενώ συνεχώς λιγοστεύουν οι παραγωγικές θέσεις και για όσους «απέτυχαν» τα πράγματα γίνονται δυσκολότερα, γιατί η ανεργία δεν φαίνεται να υποχωρεί. Τα φροντιστήρια βέβαια ευημερούν, «απορροφώντας» ένα μέρος των πτυχιούχων, αποκεντρώνονται προσφέροντας με το αζημίωτο τη βοήθειά τους στο κυνήγι των βαθμών μιας και ο ανταγωνισμός διευρύνεται και χρειάζονται επιπλέον και πιο νωρίς.

Η εκπαιδευτική διαδικασία δεν τροποποιείται και αντί κάποιων τομών προσφέρεται ως θέαμα - σήριαλ, η κατανάλωση

αυτού που ονομάστηκε «επιτυχία». Βέβαια, νέες σχολές θα γίνουν, όπως προτείνονται από πολλές πλευρές για να μην ξεχνάμε και το «κάθε πόλη και στάδιο», «κάθε χωριό και γυμναστήριο», κάθε νησί και πανεπιστήμιο». Θέματα εκμετάλλευσης της αγωνίας των υποψηφίων και των γονιών θα υπάρχουν, εξαγγελίες για μέτρα εκσυγχρονισμού της βαθμολόγησης θα γίνονται. Οι εξετάσεις ωστόσο θα παραμείνουν και το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα θα αναπαράγεται, με ή χωρίς πανελλαδικές.

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ, ΤΥΠΟΣ...

«Συμμόρφωση προς τας υποδείξεις» απαιτεί το καθεστώς της Πρετώρια από τους εκδότες και διευθυντές των εφημερίδων της Νότιας Αφρικής, καθώς και τους ξένους ανταποκριτές, απειλώντας με αυστηρές ποινές τους παραβάτες.

Ποινή φυλάκισης μέχρι 10 χρόνια και πρόστιμο μέχρι 20.000 ραντ προβλέπεται για όσους δημοσιεύουν «ανατρεπτικές δηλώσεις», ορισμός πολύ πλατύς και ασαφής, για τον οποίο δεν δόθηκαν περισσότερες εξηγήσεις. Απέλαση ή δικαστική δίωξη προβλέπεται για τους ξένους ανταποκριτές που θα υποπέσουν στο παρπάνω «παράπτωμα».

Η μεγαλύτερη, όμως, απειλή κατά του Τύπου είναι μια διάταξη που επιτρέπει στον υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης ή σε πρόσωπο που ο ίδιος διορίζει —στην πράξη αντισυνταγματικής ή ανώτερος αξιωματικός της αστυνομίας— να κατάσχει όλα τα φύλλα εφημερίδας που, κατά τη γνώμη του, δημοσιεύει «ανατρεπτικές δηλώσεις» ή πληροφορίες που μπορούν να βλάψουν τη δημόσια ασφάλεια, τη διατήρηση της τάξης ή την άρση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης.

Τέλος, ο υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης μπορεί να αναστείλει επ' αόριστον την έκδοση εφημερίδας που, κατά τη γνώμη του, δημοσιεύει πληροφορίες «ανατρεπτικής φύσης».

Με τα μέτρα αυτά οι εφημερίδες απειλούνται ουσιαστικά με εξόντωση, καθώς η άποψή τους μπορεί να διαφέρει από την άποψη του υπουργού, και καθώς δεν έχουν το δικαίωμα προσφυγής στα δικαστήρια, αν τους επιβληθούν κυρώσεις.

Και χωρίς τα μέτρα αυτά, η ενημέρωση στη Νότια Αφρική ήταν ήδη ακρωτηριασμένη, καθώς απαγορεύεται στους δημοσιογράφους να μεταβούν σε γκέτο των μαύρων, να επισκεφθούν σχολεία διαφόρων περιοχών, χωρίς γραπτή άδεια από το υπουργείο Παιδείας, και να μεταδώσουν και σχολιάσουν ενέργειες των αστυνομικών δυνάμεων και την κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

...ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΒΙΒΛΟ

● Απάνθρωπες οι συνθήκες κράτησης στις φυλακές της Νότιας Αφρικής. Οι κρατούμενοι απαγορεύεται να τραγουδούν, ν' ακούν μουσική, να σφυρίζουν και να κάνουν περιττούς θορύβους. Μπορούν να διαβάσουν μόνο τη Βίβλο ή κάποιο άλλο θρησκευτικό βιβλίο. Δεν επιτρέπεται να είναι αργόσχολοι, αδιάφοροι και ράθυμοι και πρέπει να φέρονται με σεβασμό και ευπρέπεια στους δεσμοφύλακες. Μπορούν να κουρεύονται και να ξυρίζονται, να δέχονται επισκέψεις και να αγοράζουν τσιγάρα, μόνο ύστερα από σχετική άδεια των αρχών των φυλακών. Τέλος, απαγορεύεται να προκαλούν «δυσανεμία και αναταραχή» μεταξύ των συγκρατούμενών τους. Οι παραβάτες τιμωρούνται με βασανισμό, στέρηση του φαγητού και μεταφορά στην απομόνωση.

Κι όσοι αντέξουν το χειμώνα...

του Γιάννη Φλώρου

Δεν είναι υπερβολή να λεχθεί ότι είναι η πρώτη φορά μετά τις εκλογές του 1981 που η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αντιμετωπίζει μια τέτοια ευρύτατη διαμαρτυρία από την πλευρά πολλών τμημάτων των εργαζομένων. Είναι σημαντική δε αυτή η διαμαρτυρία γιατί, μετά τα «μέτρα σταθεροποίησης» του περασμένου Οκτωβρίου, έχει βάση τη μείωση του οικογενειακού προϋπολογισμού και το εισόδημα των εργαζομένων. Επιπλέον αφορά τομείς της κοινωνικής πολιτικής της κυβέρνησης, για τους οποίους η ίδια είχε υποσχεθεί και δεσμευθεί ότι θα πράξει πολλά. Τομείς, δηλαδή, οι οποίοι έχουν άμεσες κοινωνικές επιπτώσεις, δημιουργούν οικονομικά προβλήματα και αποτελούν έδαφος στο οποίο μπορεί να στηριχθεί μια ευρύτερη πολιτική διαμαρτυρία, στο βαθμό που τα «μέτρα σταθεροποίησης» ανανεωθούν και διευρυνθούν, όπως πολλοί προβλέπουν, μετά τις δημοτικές εκλογές.

Έτσι, μετά την περικοπή της ΑΤΑ, το πάγωμα μισθών και ημερομισθίων, τις αυξήσεις σε βασικά είδη λαϊκής κατανάλωσης καθώς και τη γενικότερη οικονομική κατάσταση με τα χρονίζοντα προβλήματα των Δημοσίων Επιχειρήσεων και των προβληματικών, την αύξηση της ανεργίας και το φάσμα των απολύσεων, η κατάσταση στο χώρο της στέγης και οι αυξήσεις των τιμολογίων στη ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΛΤΑ και τις συγκοινωνίες δημιουργεί οξυμένα προβλήματα στον προϋπολογισμό των νοικοκυριών με άμεσες, ορατές και σε βάρος του εισοδήματος επιπτώσεις.

Ενοίκια: στο έλεος των μηχανισμών της αγοράς

Είναι γνωστές οι συνέπειες της ανυπαρξίας ουσιαστικά στεγαστικής πολιτικής και οι αντιφάσεις όσων προσπαθειών έχουν γίνει. Αν δούμε τον προσανατολισμό των στεγαστικών ενισχύσεων μεταπολεμικά και την πολιτική που ακολούθηθηκε: την έλλειψη συντονισμού, τον τρόπο ανάπτυξης της μικροαστικής τάξης, τα επίπεδα της στεγαστικής δραστηριότητας και το πρότυπο παραγωγής κατοικίας δεν είναι καθόλου εξωπραγματικές οι εκτιμήσεις όσων θεωρούν ότι υπάρχουν σήμερα αυξανόμενες ανάγκες στην αγορά στέγης. Και ποιοτικές και ποσοτικές. Ταυτόχρονα

όμως δημιουργούνται, μετά το πάγωμα των ενοικίων και τη σταδιακή απελευθέρωσή τους αυξητικές τάσεις στα ενοίκια που πολλαπλασιάζονται εξαιτίας της αντιφατικής, ανεπαρκούς ή και ανύπαρκτης στεγαστικής πολιτικής. Η τάση που κυριαρχεί - μετά την ψήφιση του νόμου 1598/86 περί μισθώσεων κατοικιών - χαρακτηρίζεται από την αντίληψη ότι τα σωρευμένα προβλήματα θα λυθούν με τη λειτουργία και ανασυγκρότηση του μηχανισμού της αγοράς. Η αγορά μπορεί πράγματι να λύσει ορισμένα προβλήματα προσαρμόζοντας την προσφορά στη ζήτηση, αλλά δεν θα δώσει λύσεις όμως ούτε στα στεγαστικά αιτήματα, ούτε βεβαίως θα διατητήσει το εισόδημα των χαμηλόμισθων στρωμάτων.

Επιπλέον θα αναπαράγει προβλήματα, γιατί τα μεν στεγαστικά δάνεια καταργήθηκαν, το δε προγραμματικό εισόδημα των μισθωτών ήδη μειώθηκε με την εφαρμογή της εισοδηματικής πολιτικής.

Συνεπώς οι «διαρθρωτικές» παρεμβάσεις που μπορεί να γίνουν όπως π.χ. ορισμένες φοροαπαλλαγές, μερική επιδότηση ενοικίων, έλεγχος στις λαϊκές συννοικίες κλπ., είτε να αντιμετωπισθεί η άρνηση ιδιοκτητών να ενοικιάσουν διαμερίσματα, είτε να αντιμετωπισθεί «ομαλά» η μεταβατική περίοδος από το «πάγωμα» στην «απελευθέρωση», δεν θα αποτελούν παρά «τονωτικές ενέσεις» στο υπάρχον και συνεχώς διογκούμενο πρόβλημα δημιουργίας και χάραξης στεγαστικής πολιτικής.

Θα ακουστούν βέβαια εξαιτίας κυρίως των δημοτικών εκλογών και της κριτικής των υποψηφίων της Αριστεράς, τα γνωστά σ' αυτές τις περιόδους περί ανάγκης «αναπροσαρμογής της πολιτικής», κλπ. κλπ.

Ο χειμώνας όμως είναι κοντά και τον Ιανουάριο του 1987 που θα απελευθερωθούν τα ενοίκια αυτές οι αναγγελίες θα ξανακουστούν και πάλι από τους τότε αρμόδιους υπουργούς. Μόνο που μέχρι τότε, όχι επειδή υπάρχουν κάποιοι «κακοί» ιδιοκτήτες, αλλά επειδή δεν υπάρχει στεγαστική πολιτική και οι μεσοπρόθεσμες λύσεις είναι αντιφατικές οι αυξητικές τάσεις θα ενισχυθούν χωρίς να είναι δυνατόν οι μηχανισμοί της αγοράς, στους οποίους πολλοί ελπίζουν, να δώσουν τη λύση. Κάποιες «λύσεις» ωστόσο θα υπάρξουν. Μόνο που θα έχουν

τον χαρακτήρα των «ενέσεων» που πριν αναφέραμε. Επειδή όμως το πρόβλημα δεν αφορά μόνο την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και τον Πειραιά αλλά το σύνολο των μεγάλων αστικών κέντρων θα είναι πάρα πολύ δύσκολο στην κυβέρνηση να πείσει τους εργαζόμενους και κυρίως τους χαμηλόμισθους ότι την πολιτική της τη χαρακτηρίζει μια διαφορετική κοινωνική αντίληψη απ' αυτή των προκατόχων της.

Ιδιαίτερα όταν πολλαπλασιασθούν οι οικογένειες που θα αναζητούν στέγη ικανή να ανταποκριθεί στο εισόδημά τους, γιατί δεν θα είναι μόνο το ενοίκιο...

Το 15% της ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ.

Έπονται οι λογαριασμοί του ΟΤΕ, της ΔΕΗ, του νερού και οι αυξήσεις στις συγκοινωνίες. Ήδη από τις 15 Αυγούστου αυξήθηκαν κατά 15% τα τιμολόγια των οργανισμών κοινής ωφέλειας (ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΟΣΕ, ΕΛΤΑ) αλλά και της Ολυμπιακής Αεροπορίας, όπως και των υπεραστικών λεωφορίων. Ορισμένες από τις αυξήσεις αυτές (ΔΕΗ, ΟΤΕ) αφορούν άμεσα τον οικογενειακό προϋπολογισμό με ορατές επιπτώσεις στο εισόδημα και το μέρος που καταβάλει ένας εργαζόμενος μόνο για την κατοικία. Οι αυξήσεις στα βασικά είδη διατροφής είναι άλλο θέμα, ενώ το εισόδημα βέβαια παραμένει στα ίδια επίπεδα. Οι αυξήσεις στα βασικά μέσα μεταφοράς, κυρίως ΟΣΕ και λεωφορεία, φυσικά αφορούν τη μεγάλη μάζα των εργαζομένων, η οποία και τα χρησιμοποιεί. Συνεπώς και εδώ αφαιρείται ένα μέρος του εισοδήματος των εργαζομένων, που βέβαια θα πρέπει να πληρώνουν τις υπηρεσίες που τους προσφέρουν αυτοί οι οργανισμοί -όπως κάνουν άλλωστε πάντα - αλλά αυτό γίνεται σε βάρος του πραγματικού εισοδήματός των και χωρίς επιπλέον να βλέπουν μια προσπάθεια βελτίωσης ή εκσυγχρονισμού αυτών των οργανισμών και των υπηρεσιών που προσφέρουν.

Αν στις αυξήσεις αυτές, προστεθεί και το ενοίκιο μαζί με τα κοινόχρηστα τότε, πολύ καλύτερα μπορούν οι αρμόδιοι οικονομόμετρος και στατιστικολόγοι να υπολογίσουν με δεδομένο το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων, το ποσοστό που απομένει για τη διατροφή, την κά-

λωση βασικών αναγκών, τις ανάγκες υγείας, τον ελεύθερο χρόνο κλπ. Για αύξηση της αποταμίευσης μάλλον ουδείς λόγος πρέπει να γίνεται.

Ωστόσο υπάρχουν και οι αντιρρήσεις που βασίζονται σε υπαρκτά και πραγματικά προβλήματα:

Τα ελλείμματα αυτών των Δημοσίων Οργανισμών είναι τεράστια και συνεχώς αυξάνονται. Συνεπώς θα πρέπει τις υπηρεσίες που προσφέρουν να τις πληρώνουμε για να μπορέσουν τουλάχιστον να συνεχίσουν, χωρίς σοβαρά εμπόδια, τη λειτουργία τους και χωρίς να προσφύγουν στο δανεισμό, για τον οποίο τα περιθώρια έχουν και εδώ στενέψει εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Τούτο φαίνεται να είναι απόλυτα λογικό και συνεπές. Μόνο που θα έπρεπε να υπάρχει η αντίστοιχη συνέπεια και η αντίστοιχη πολιτική από την πλευρά αυτών των ιδίων των οργανισμών. Θα έπρεπε, δηλαδή, να υπάρχει μια πολιτική εκσυγχρονισμού της ΔΕΗ ή του ΟΤΕ, μια διαφορετική πολιτική στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στη διαχείριση των οργανισμών, στη διοίκηση, στον τρόπο λειτουργίας τους κλπ. Θα έπρεπε να βελτιωθούν οι υπηρεσίες που προσφέρουν, να γίνεται συνετή οικονομική διαχείριση, να υπάρχει συνεργασία και συμμετοχή των εργαζομένων κ.άλ. Τι αισθήματα προξενεί άραγε το γεγονός ότι κανείς δεν βρέθηκε από τους υπεύθυνους μικρούς, μεγάλους και μικρομεσαίους της ΔΕΗ ή της κυβέρνησης να εξηγήσει γιατί ακριβώς το ρεύμα σε συντάκτη του «Βήματος της Κυριακής» (17/8) που έκανε σχετική έρευνα; Και τι σημαίνει αυτή η στάση όταν μάλιστα υποτίθεται ότι υπάρχει και κάποιο ΑΣΚΕ (Ανώτατο Συμβούλιο Κοινωνικού Ελέγχου) το οποίο θα έπρεπε αν μη τι άλλο να έχει συνεδριάσει και να γνωρίζει τυπικά γιατί έπρεπε η αύξηση να είναι 15%, 10% ή 20%;

Πριν τις εκλογές του 1981 στελέχη τότε του αντιπολιτευόμενου ΠΑΣΟΚ και σημερινοί υπουργοί και υφυπουργοί σε μια παρόμοια αύξηση των τιμολογίων της ΔΕΗ είχαν συστήσει επιτροπές, και πέρα από τη διαμαρτυρία για την αύξηση καλούσαν τους καταναλωτές να μην πληρώνουν τους λογαριασμούς, επειδή η αύξηση ήταν παράνομη. Ποιός απ' αυτούς είχε τώρα την πολιτική ευαισθησία να εξηγήσει το νόμιμο των σημερινών αυξήσεων και να καλέσει τους εργαζόμενους να πληρώσουν τις υπηρεσίες της ΔΕΗ ή του ΟΤΕ επειδή π.χ. θα βελτιωθούν, θα εκσυγχρονισθούν και θα έχουν ένα πρόγραμμα κάλυψης των ελλειμμάτων για το οποίο πρέπει να συμβάλλουν οι καταναλωτές;

Και τούτο βέβαια δεν θα είχε και τόσο μεγάλη σημασία, αν αποτελούσε ένα

ΑΥΤΟΝ ΘΕΛΟΥΜΕ...

Τελικά ο γενικός διευθυντής της ΔΕΗ κ. Δ. Μαυράκης, σε σχετική συνέντευξη, αποκάλυψε ότι δεν εισηγήθηκε η ΔΕΗ την ανατίμηση των τιμολογίων. Πράγμα που σημαίνει ότι η κυβέρνηση η οποία πήρε την απόφαση, δεν δέχθηκε να χρηματοδοτήσει το επενδυτικό πρόγραμμα της επιχείρησης, ότι δεν πρόκειται να παρθούν μέτρα για τη ρύθμιση χρεών της βιομηχανίας προς τη ΔΕΗ και την επιδότηση των χαμηλών τιμολογίων (ΠΕΣΙΝΕ - γεωργική χρήση) — και κυρίως ότι για το οποίο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και επενδύσεων θα πρέπει ή να περικοπεί ή να «βγει πέρα» από την ίδια την επιχείρηση. Το τελευταίο σημαίνει όμως και πιθανή νέα ανατίμηση των τιμολογίων, που πρακτικά ισοδυναμεί με αύξηση των δαπανών των νοικοκυριών, μείωση της κατανάλωσης για άλλες ανάγκες και περαιτέρω μείωση του πραγματικού εργατικού εισοδήματος.

Μία λοιπόν ακόμη θυσία από την πλευρά των εργαζομένων για το ξεπέρασμα της οικονομικής κρίσης για την οποία ουδείς από την κυβέρνηση φρόντισε να εξηγήσει με ποια σκοπιμότητα γίνεται, με ποιες προτεραιότητες και ποιες μακροπρόθεσμες κοινωνικές ανάγκες υπηρετεί. Η συνταγή που ακολουθείται είναι η κλασική και γνωστή. Δοκιμασμένη άπειρες φορές λύνει μεν ορισμένα προβλήματα και «βουλώνει τρύπες», αδυνατεί όμως να ανταποκριθεί στις ανάγκες μιας νέας πολιτικής, για την οποία τόσες υποσχέσεις είχαν δοθεί. Απλώς το κόστος — όχι μόνο μιας «κακής διαχείρισης» — μεταφέρεται στους κοινούς καταναλωτές, δηλαδή στους εργαζόμενους. Και οι υπεύθυνοι σιωπούν επί της ουσίας, δικαιολογώντας ο καθείς την πλευρά του.

Τέλος πάντων. Μιας και η κυβέρνηση επέβαλε τις ανατιμήσεις να παραιτηθεί. Πρωθυπουργός ο Δ. Μαυράκης... Τι άλλο να πούμε;

«κακό σύμπτωμα». Αποτελεί όμως «σύμπτωμα» που χαρακτηρίζει τη μέθοδο και τον τρόπο διοίκησης, και το οποίο δεν μπορεί να παραγραφεί με το να αποδίδονται όλα τα «κακά», στους «κακούς» διοικητές των οργανισμών ή στην πτώση της παραγωγικότητας στους δημόσιους οργανισμούς που οφείλεται σύμφωνα με ορισμένους τελικά στην ... τεμπελιά των εργαζομένων, που σε λίγο θα τη χαρακτηρίσουν έως και «έμφυτη».

Είναι γεγονός ότι αρκετοί οργανισμοί έχουν ανάγκη να αυξήσουν τα τιμολόγια τους. Όπως είναι επίσης σωστό οι υπηρεσίες τους να πληρώνονται. Όμως, ουδείς δεν εξήγησε από την κυβέρνηση, γιατί έφτασαν σε αυτό το σημείο, όπως και κανείς δεν προσδιόρισε κάποιο πρόγραμμα ή όρους για τη χάραξη μιας πολιτικής που θα οδηγεί στην ανάκαμψη και όχι στη διαιώνιση της σημερινής κατάστασης, για την οποία και πάλι του χρόνου τον Αύγουστο κάποιοι νέοι διευθύνοντες θα αποφασίσουν για μια νέα αύξηση κ.ο.κ.

Ας είναι. Έστω ότι με το 15% θα διορθωθεί κάπως η κατάσταση και ας ελπίζουμε ότι οι επόμενες αυξήσεις θα γί-

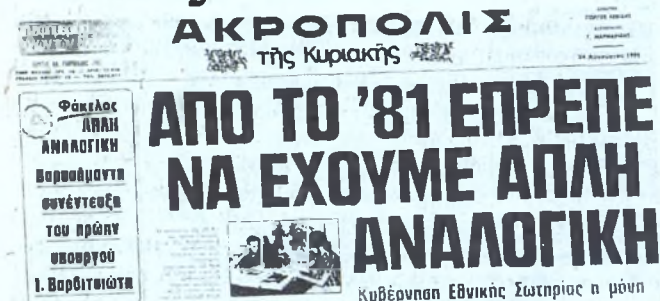
νουν τον Αύγουστο του '87 και όχι στο πρώτο εξάμηνο. Και ας αφήσουμε τώρα τα προβλήματα διαχείρισης, ελλειμμάτων σ' αυτές τις Δημόσιες Επιχειρήσεις και πολιτικής. Και ας ξεχάσουμε τις δημοκρατικές διαδικασίες, τις μεθόδους λήψης αποφάσεων και τον τρόπο διοίκησης. Και καθώς είναι βέβαιο ότι εν όψει δημοτικών εκλογών τα όποια νέα μέτρα θα ανακοινωθούν μετά, όπως και τότε θα έχουμε γνώση του νέου προϋπολογισμού ας επανέλθουμε στο ποιος θα είναι οι επιπτώσεις για τον οικογενειακό προϋπολογισμό και το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων από τα παραπάνω τον επόμενο χειμώνα.

Με τα σημερινά δεδομένα συνέχισης της εισοδηματικής πολιτικής, παγώματος μισθών και ημερομισθίων τα επιπλέον βάρη στο εργατικό πραγματικό εισόδημα είναι μια πραγματικότητα.

Βέβαια μπορούν να ξεπεραστούν αρκετά, με τις ιδιόμορφες μορφές εξασφάλισης εισοδημάτων από την ελληνική οικογένεια (πολλαπλή απασχόληση, οικογενειακή αλληλεγγύη, μικροεισόδημα ή βοήθεια από την επαρχία κλπ.). Όμως, αυτά όσο και αν ισχύουν δεν μπορούν να ανατρέψουν την πραγματικότητα. Και αυτή τείνει να είναι για τη μεγάλη πλειοψηφία των εργαζομένων, ιδιαίτερα τους μισθωτούς και τους χαμηλόμισθους ότι θα τα βγάζουν «τσιμα-τσιμα». Κι ας μην ξεχνάμε ότι οι διακοπές τελείωσαν και δεν υπάρχουν μόνο τα ενοίκια και οι αυξήσεις στη ΔΕΗ και τον ΟΤΕ...

Η μείωση του εισοδήματος συνεπώς δεν θα προέρχεται μόνο από ένα τομέα, ούτε θα αφορά μια μερίδα των εργαζομένων, που εύκολα μετά τον περασμένο Οκτώβρη χαρακτηρίζονται «υψηλόμισθοι», «χαραμοφάδες» και «τεμπέληδες» στην καλύτερη περίπτωση, αλλά σε ευρύτερα λαϊκά στρώματα, τόσο στα αστικά κέντρα όσο και σε αγροτικές περιοχές με χαμηλά εισοδήματα. Και σ' αυτή την περίπτωση, ακόμα και αν γίνει αποδεκτό ότι πολλά επιβάλλονται από τη δυσμενή οικονομική κατάσταση θα είναι δύσκολο να νομιμοποιηθεί και να γίνει αποδεκτή από πολλές κατηγορίες εργαζομένων στα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο η μονόπλευρη επίρρηση των βαρών σ' αυτούς και η παραγραφή των «λαθών» διαχείρισης, διοίκησης και ανυπαρξίας πολιτικής. Απ' αυτή την άποψη είναι βέβαια δύσκολος ο χειμώνας για τους εργαζόμενους, αλλά θα είναι περισσότερο δύσκολος για την κυβέρνηση. Και μέχρι τότε, όπως ισχυρίζονται οι αρμόδιοι οικονομολόγοι και οι σχολιαστές των οικονομικών εξελίξεων, κανένας δεικτής στην οικονομία δεν πείθει ότι είναι δυνατή η ανάκαμψη σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Ένα σενάριο που όλοι παίζουν ή ποιος δουλεύει ποιον...

Και ξαφνικά, εκεί που ο λαός έκανε ησυχος-ήσυχος τα μνάνια του κι ετοιμαζόταν για τις ανιαρές δημοτικές εκλογές του Οκτωβρίου, όλοι άρχισαν ν' ανησυχούν. Τα τηλέφωνα των κομμάτων λειτουργούν πυρετωδώς, οι οπαδοί, οι φίλοι, αλλά και οι απλοί αναγνώστες των εφημερίδων θέλουν να μάθουν. Να μάθουν τι; Μα τι συμβαίνει, τι συμβαίνει κι ακούγονται σενάρια για αλλαγές στο πολιτικό σκηνικό, για κυβέρνηση εθνικής σωτηρίας, για αποπομπή του κ. Μητσοτάκη από την ηγεσία της ΝΔ και πολλά άλλα αν μη τι άλλο περιεργα; Ας δούμε όμως τα πράγματα με τη σειρά τους, καταγράφοντας τα γεγονότα που μπορεί ν' αποτελούν και μια σειρά σατανικών συμπτωμάτων...

ΤΟ «ΣΕΝΑΡΙΟ» ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ

● Το θέμα ξεκίνησε από δημοσίευμα της «Πρώτης», στις 19/8 σύμφωνα με το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη σενάριο αμερικανικής έμπνευσης για συνεργασία του κυβερνώντος κόμματος με την ιστορική ηγεσία της ΝΔ και παράγοντες του συντηρητικού χώρου —πλην Μητσοτάκη. Η πιθανότητα ύπαρξης σεναρίου ενισχύθηκε από δύο συνεντεύξεις που δημοσίευσε η «Ελευθεροτυπία» με τους Γιάννη Μπούτο (11/8) και Διαμαντή Πεπελάση στις 19 Αυγούστου, την ίδια μέρα δηλαδή που έβλεπε το φως της δημοσιότητας η είδηση της «Πρώτης». Αν και οι δύο πολιτικοί δεν είπαν πράγματα άγνωστα στο αναγνωστικό κοινό, η παρουσία τους τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο δεν μπορεί παρά να συνδεθεί μοιραία τουλάχιστον με τις πληροφορίες που φέρουν την κυβέρνηση ν' αναζητά εναλλακτικές λύσεις σε πέραν του ΠΑΣΟΚ χώρους.

Όλες αυτές οι εξελίξεις, οι φημολογίες, τα γεγονότα, όλα ξεκίνησαν με τις δύο συνεντεύξεις της «Ελευθεροτυπίας», στις 11 και 19 Αυγούστου. Αυτή με τον Γιάννη Μπούτο συζητήθηκε ιδιαίτερα «τι να εννοεί άραγε;» ενώ εκείνη του Αδ. Πεπελάση ήταν πιο καθαρή σε ό,τι τουλάχιστον αφορά τις προθέσεις του και τις επιλογές του: «Η ηγεσία του κόμματος (σ.σ. της ΝΔ) έρχεται από τα βάθη άλλων εποχών. Δεν έχει πάρει είδηση για το τι έχει συμβεί και τι συμβαίνει σ' αυτόν τον τόπο. Έμειναν εκεί κάπου στη δεκαετία του 1950». Αλλά και: «Το ΠΑΣΟΚ παραμένει ακόμα και πρακτικά η κύρια πολιτική δύναμη που μπορεί να οδηγήσει σ' αυτόν τον μετασχηματισμό» (τον κοινωνικό)...

Ο κ. Μπούτος σε ερώτηση του ΑΝΤΙ αν ο τίτλος της «Ε» «ΝΕΟ ΚΟΜΜΑ ΚΕΝΤΡΟΔΕΞΙΑΣ» είναι το μήνυμα ακριβώς της συνέντευξής του, απάντησε: «Εννοώ ότι μετά τις δημοτικές εκλογές, τα κοινωνικά και πολιτικά αδιέξοδα θα μορφοποιηθούν, θα συγκεκριμενοποιηθούν, έτσι θα οδηγήσουν στην κατεύθυνση της δημιουργίας νέας πολιτικής κίνησης».

● Την επομένη, 20 Αυγούστου, η «Ελευθεροτυπία» εμφανίζεται με κύριο άρθρο στη σελ. 8 υπέρ της απλής αναλογικής αναπτύσσοντας μάλιστα ένα «εθνικό σκεπτικό» που δεν έχει σχέση μόνο με την ισοτιμία των κομμάτων και την εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας, έτσι: «Διότι η επιτυχία οποιονδήποτε μέτρων (σ.σ. κυρίως οικονομικών) στηρίζεται στην ευρύτερη δυνατή αποδοχή και στήριξη τους στην κοινωνική συναίνεση. Τα προβλήματα δεν είναι ούτε για μέρες, ούτε για μήνες. Είναι για πολλά χρόνια. Γι' αυτό και δεν είναι εύκολο να αντιμετωπισθούν χωρίς μια ριζική μεταστροφή του κλίματος που υπάρχει σήμερα. Τη δε μεταστροφή αυτή μόνο μια ευρύτερη συμπαράταξη, γύρω από την κυβέρνηση του τόπου, μπορεί να την επιτύχει. Προϋπόθεση όμως βιωσιμότητας μιας τέτοιας συμπαράταξης είναι η καθαρότητα συγκρότησής της. Κι αυτή δεν εξασφαλίζεται με παρασκηνιακές διαπραγματεύσεις προσώπων. Αλλά με συμμετοχή τμημάτων του λαού —που εκφράζονται από συγκεκριμένους πολιτικούς φορείς— σε μια συμμαχία ανασυγκρότησης. Ο καθαρότερος λοιπόν δρόμος για να φθάσουμε κάποτε σ' αυτό το σημείο είναι η αλλαγή του εκλογικού συστήματος και η καθιέρωση της απλής αναλογικής που θα μάθει πολιτικούς και πολίτες να συνεργάζονται»...

● Είναι σαφές ότι η «Ε» έχει λάβει σοβαρά υπόψη της τόσο τον αντίκτυπο από τις συνεντεύξεις Μπούτου - Πεπελάση όσο και την είδηση της «Πρώτης» περί αμερικανοκίνητου σχεδίου συνεργασίας όλων πλην Μητσοτάκη και αριστεράς. Παράλληλα αξιοποιεί και τις δικές της πηγές, προειδοποιώντας όποιον πρέπει ότι «γνωρίζει».

● Η Κυριακή όμως, η 24η Αυγούστου δηλαδή, έμελλε να είναι η μέρα που το μεγαλύτερο μέρος του Τύπου αποφάσισε να γνωστοποιήσει τόσο στους αναγνώστες όσο και στην πολιτική ηγεσία ότι η εξουσία βρίσκεται σ' ένα μεγάλο βαθμό στις σελίδες των εντύπων, οι πληροφορίες στ' αυτιά των δημοσιογράφων και τέλος πάντων «ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιον». Ενώ τα φιλικά προς την κυβέρνηση φύλλα παίζουν τη διαφωνία Μητσοτάκη - Έρβερτ ως προς το ζήτημα της απλής αναλογικής προκειμένου να καταδείξουν την κρισιμότητα της φάσης για τη Νέα Δημοκρατία, ο «Ριζοσπάστης» με τη σειρά του (έχοντας δώσει (;) λίγες μέρες πριν το πράσινο φως στην «Πρώτη» για δημοσίευση της είδησης περί σεναρίου) αποκαλύπτει ότι κι αυτός ξέρει: «Σχέδια συγκατοίκησης» είναι ο τίτλος του, με υπέρτιτλο «ΠΑΣΟΚ-ΝΔ ΑΠΟΚΡΥΣΤΑΛΛΩΝΟΥΝ ΤΗΝ ΤΑΧΤΙΚΗ ΤΟΥΣ». Διαπιστώνει λοιπόν ο «Ριζοσπάστης»: «Είναι ήδη φανερό ότι τόσο από την κυβερνητική πλευρά, όσο και από την πλευρά της ΝΔ, η διαμόρφωση της προεκλογικής τακτικής δεν συνδέεται απλώς με την επιδίωξη του καλύτερου δυνατού εκλογικού αποτελέσματος. Συνδέεται και με σχέδια πολιτικών εξελίξεων, ανακατατάξεων στον πολιτικό χάρτη και κινήσεων που θα αναδιατάσουν δυνάμεις, με στόχο τη θωράκιση της

συντηρητικής πολιτικής, την αντιμετώπιση της λαϊκής πίεσης και την περιθωριοποίηση των δυνάμεων της Αριστεράς».

● Θα ήταν πολύ φυσικό αν η «Βραδυνή» της ίδιας μέρας έβλεπε «χαμό στο ΠΑΣΟΚ» και «σύμπτωση στη ΝΔ», όμως «ΕΝΤΑΣΗ πολιτική - εσωκομματική» ήταν ο τίτλος της με διευκρινιστικό υπέρτιτλο «Τι γίνεται στη ΝΔ και στο ΠΑΣΟΚ». Το χειρότερο: η «Βραδυνή» στο ρεπορτάζ της δεν είχε καμιά πληροφορία που να δικαιώνει τη συγκεκριμένη τάση της για δημοσιογραφική δεοντολογία στην πληροφόρηση, έτσι που το ερώτημα του «τι συμβαίνει» άρχισε να πλανιέται εντονότερα στους φίλους του συντηρητικού χώρου.

● Όσοι όμως απ' αυτούς διάβασαν την «Ακρόπολη» της Κυριακής θα κατάλαβαν ότι κάτι συμβαίνει. Τεράστιος τίτλος η φράση του Γιάννη Βαρβιτσιώτη «ΑΠΟ ΤΟ '81 ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΕΧΟΥΜΕ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ», κι από κάτω με γαλάζια γράμματα «Κυβέρνηση Εθνικής Σωτηρίας η μόνη λύση για να βγούμε από το αδιέξοδο». Τελείως τυχαία κάτω ακριβώς από την αρχή της συνέντευξης Βαρβιτσιώτη με τον τίτλο που αναφέραμε, φωτογραφία έγχρωμη του Μίλτου Έβερετ (ο οποίος έχει προτείνει την απλή αναλογική κι έχει αναδειχθεί σε στρατευμένο διεκδικητή της υπόθεσης αυτής). Ο προσεκτικός αναγνώστης της συνέντευξης Βαρβιτσιώτη θα παρατήρησε ότι η τάση του πρώην υπουργού δεν ήταν να βγει τίτλος για απλή αναλογική, αλλά να περάσει το μήνυμα για την κυβέρνηση εθνικής σωτηρίας.

● Η «Αυριανή» της ίδιας μέρας καλλιεργεί το κλίμα που δημιουργήθηκε από την είδηση για συναντήσεις της ιστορικής ηγεσίας της ΝΔ προκειμένου ν' ανατραπεί ο σημερινός αρχηγός «που δεν τραβάει» και φέρει τον επίτιμο πρόεδρο της ΝΔ Ευ. Αβέρωφ «να παζαρεύει για το ναι στον Ράλλη», που υποτίθεται ότι έχει επιλεγεί από την Πολιτεία για να ξαναμαζέψει τα χαμένα κομμάτια του κόμματος... Στην πρώτη σελίδα της και σε πλαίσιο συμβουλεύει τον κόσμο: «Μην τους πιστεύετε, άλλωστε τους ξέρετε καλά: Απάτη η δήθεν διαφωνία Έβερετ - Μητσοτάκη».

● Αλλά το μεγαλύτερο ενδιαφέρον αναφορικά με τα τεκταινόμενα και τα πιθανολογούμενα παρουσιάζει το δημοσιογραφικό όργανο της επταετίας, ο «Ελληνικός Κόσμος». Ο τίτλος του (μιλάμε πάντα για την Κυριακή 24/8) σε γαλάζιο πλαίσιο με άσπρα γράμματα αφήνει την αίσθηση ότι το κόμμα που εκπροσωπεί (ΕΠΕΝ) αν δεν μετέχει σε κάποιες διαδικασίες είναι τουλάχιστον πληροφορημένο: «ΔΙΩΣΤΕ ΤΟΝ ΨΗΛΟ», ενώ άλλο κείμενο επίσης σε περίοπτη θέση της πρώτης σελίδας επιβεβαιώνει τις υποψίες: «Ο σχηματισμός συμμαχικής κυβερνήσεως είναι ορατός, όσο ποτέ άλλοτε, έστω κι αν ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κάνει ότι δεν τον βλέπει». Ο «Ε.Κ.» μιλάει για «υπουργό της σημερινής κυβερνήσεως ο οποίος προέρχεται από την παλαιά Ένωση Κέντρου» που «εξέφρασε έντονα ενδιαφέρον

να έρθει σε επαφή με την κίνηση για τη νεκρανάσταση της Εν. Κέντρου», ενώ αναφέρει σαν πιθανές τις συνεργασίες στην κατεύθυνση αυτή των κ. Μπούτου, Πεπελάση, Ζολώτα και Βεγλερή, τονίζοντας ότι ο πρώην πρωθυπουργός Γ. Ράλλης, μετείχε σε σύσκεψη «με εν ενεργεία και παροπλισμένους ηγετικούς παράγοντες της ΝΔ που κινούνται για την ανασύσταση του Κέντρου».

● Όχι, το σήριαλ δεν τελειώνει εδώ. Τη Δευτέρα 25 Αυγούστου, η «Ελευθεροτυπία» ενημερώνει πως υπάρχουν «κινήσεις για ανατροπή Μητσοτάκη» κι ότι σ' αυτές είναι «ΜΟΧΛΟΣ Ο ΡΑΛΛΗΣ». Συγχρόνως την ίδια μέρα, ο διευθυντής της «Μεσημβρινής» Χρ. Πασαλάρης στο κύριο άρθρο της εφημερίδας προειδοποιεί τους «φίλους» να έχουν τα μάτια τους δεκατέσσερα γιατί η «αλεπού (σ.σ. εννοεί το ΠΑΣΟΚ) βγήκε πάλι στο παζάρι» μεταμφιεσμένη, με γαλάζια, κόκκινα κτλ. Στο κείμενο αφήνεται να εννοηθεί ότι ο Α.Γ. Παπανδρέου οργανώνει κάποια συνωμοσία στην οποία θέλει να μπλέξει και τον τ. Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή, αλλά παράλληλα μοιάζει να θέλει (στο πνεύμα της εποχής ίσως) να περάσει κάποιο μήνυμα τόσο στους αναγνώστες όσο και στους ηγέτες κυρίως της συντηρητικής παράταξης. Ας δούμε τις δύο τελευταίες παραγράφους: «Από 'κει και πέρα χάρη σε κάποιες αθόρυβες διεργασίες που έχουν ήδη αρχίσει από πολύ ψηλά, θα πάμε (όταν και όποτε το... υπαγορεύσουν οι "συγκυρίες") στη μεγαλύτερη πολιτική μάχη της δεκαετίας του '80. Μια μάχη που θα φέρει εντελώς νέα πρόσωπα και σχήματα και συμπτώσεις στο σκηνικό. Η πράσινη αλεπού τα έχει μυριστεί όλα αυτά και παίρνει από τώρα τα μέτρα της σε μια δράση οπισθοφυλακών. Πριν χάσει την ουρά της φοράει το γαλάζιο σκουφί της, πιάνει την πένα της, δίνει τις τύψεις της 9ης Μαρτίου 1985 και σκύβει στην εμπιστευτική γραφή της: "Αγαπητέ μου, κ. Πρόεδρε..."».

● Την Τρίτη 26 Αυγούστου, η «Πρώτη» που ξεκίνησε το θέμα, αποφασίζει μετά από μια εβδομάδα γόνιμης εικοτολογίας του Τύπου κι ενώ βρισκόμαστε στις αρχές της εξαπλώσης φόβου κι αβεβαιότητας στον κόσμο, να ξεκαθαρίσει το ζήτημα. Στο κύριο άρθρο της μιλάει σχεδόν καθαρά για απροκάλυπτη επέμβαση των ΗΠΑ στα εσωτερικά μας πράγματα: «Και βέβαια η απλή αναλογική είναι το μοναδικό σύστημα που εκφράζει δικαία τη λαϊκή θέληση στο κοινοβούλιο. Και βέβαια πρέπει να καθιερωθεί κι ας ωρνείται ο κ. Μητσοτάκης. Και κανείς δεν θα πει όχι στην ανατροπή του αρχηγού της ΝΔ, αν η πλειοψηφία του κόμματος με τη θέλησή της τον καθαιρέσει με το σκεπτικό ότι απέτυχε. Ποιος όμως θα ανεχτεί ένα νέο 1965 που να εκπορεύεται από τις ΗΠΑ; Γιατί τα Ιουλιανά υπήρξαν πραγματικά ένα στίγμα για την ελληνική ιστορία, αλλά και η πύλη που άνοιξε για να περάσει η δικτατορία». ...«Δεν είναι δυνατόν να ανεχτούμε, οι υπερατλαντικοί "σύμμαχοι" να εκπονούν σχέδια, να καταστρώνουν σενάρια και ν' αλλοιώνουν την ελληνική λαϊκή βούληση, κατά το συμφέρον τους... «Οι μέρες είναι κρίσιμες. Και τα εθνικά θέματα ανοιχτά. Μόνος αρμόδιος να δώσει λύσεις σίγουρες, δημοκρατικές, γνήσιες είναι ο λαός».

ΤΙ ΑΠ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ;

Είναι λοιπόν τα πράγματα τόσο σοβαρά; Φθάσαμε δώδεκα χρόνια μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας ξανά μπροστά σε γνωστά διλήμματα; Κανείς και σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να πει με σιγουριά τι και πού τεκταίνεται, ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές και ποιος ο θίασος. Αν και όλοι δείχνουν να ξέρουν, ο φόβος της παγίδας, το ενδεχόμενο της παραπληροφόρησης και ειδικά σε ζητήματα που άπτονται της ίδιας της εθνικής οντότητας, αποτρέπουν από τη συγκεκριμενοποίηση της κατάστασης και την αξιοποίηση των στοιχείων. Ή βρισκόμαστε μπροστά σε μια υπόθεση με απρόβλεπτες συνέπειες για τη χώρα, ή αντιμετωπίζουμε το παιχνίδι κάποιου (ή κάποιων) οι προθέσεις του οποίου παραμένουν σκοτεινές. Σε κάθε περίπτωση το όλο ζήτημα ενέχει σειρά κινδύνων στο μέτρο

που τα συνθετικά του στοιχεία είναι από δυσεξηγήτα έως άγνωστα κι από ανθυγιεινά ως εμετικά. Οι πληροφορίες, οι εξελίξεις, ζητούν ερμηνεία και στα πλαίσια αυτά, τα στοιχεία που παρουσιάζονται από το ANTI ίσως βοηθήσουν στη σύνθεση των κομματιών που λείπουν από το παζλ, πάντα σε επίπεδο πληροφόρησης.

● Τα διάφορα κομμάτια του σεναρίου έγινε δυνατόν (τα περισσότερα τουλάχιστον) να συγκεντρωθούν ύστερα από διασταύρωση με πηγές που σπανίως σφάλουν. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ύπαρξη του σεναρίου που θέλει διάσπαση της ΝΔ, διαφοροποίηση του ΠΑΣΟΚ και αποχώρηση από την πολιτική ζωή σε σύντομο χρονικό διάστημα των κ. Παπανδρέου και Μητσοτάκη επιβεβαιώθηκε από πολλές πλευρές.

ΑΠΟΣΚΙΡΤΗΣΕΙΣ, ΜΕΣΑΖΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Το συγκεκριμένο σενάριο που απασχολεί τους πολιτικούς παρατηρητές εκπορεύεται σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις από τις ΗΠΑ και βασικός ρυθμιστής του είναι η αμερικανική πρεσβεία της Αθήνας που «πολλά διδάχτηκε από την 21η Απριλίου '67. Δεν πρόκειται, αν ποτέ εκτιμήσει ότι τα συμφέροντά της χρειάζονται διαφορετικό πολιτικό σκηνικό στην Ελλάδα, να καταφύγει σε εκτροπή, σε επιλογές παλαιού τύπου. Οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν θα γίνουν νόμιμα, μέσα στη λογική της πλουραλιστικής δημοκρατίας και του κοινοβουλευτισμού». Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι το σενάριο είναι εν δυνάμει και περιλαμβάνει σε πρώτη φάση την αποσκίρτηση από τη «Νέα Δημοκρατία» 25-33 βουλευτών που θα σχηματίσουν ένα κεντροδεξιό φορέα υπό τον Γεώργιο Ράλλη, αν βέβαια ο πρώην πρωθυπουργός δεχτεί να συμβάλει στη λογική της συναίνεσης «που εξυπηρετεί όλους πλην της αριστεράς και του Κ. Μητσοτάκη».

Στο σημείο αυτό δεν μπορεί να μην θυμηθεί και να μην σημειώσει ο παρατηρητής την ταύτιση του σεναρίου με τη συνεχή αναφορά της «Αυριανής» για «συμμαχία Φλωράκη - Μητσοτάκη». Η συσχέτιση αυτή δεν γίνεται μόνο για δυσφήμιση της Αριστεράς· αλλά και για να τονιστεί ότι οι μόνες «συνεπείς δημοκρατικές δυνάμεις» συσπειρώνονται γύρω από το ΠΑΣΟΚ. Μοχλός για την αποσκίρτηση των βουλευτών —που σύμφωνα με εκτιμήσεις του περιβάλλοντος του Προέδρου της ΝΔ «αν φύγουν βουλευτές δεν θα είναι πάνω από 4-5» —είναι ο Κων. Παπακωνσταντίνου που «συνεχίζει τις ζυμώσεις» ενώ τις επαφές μεταξύ Πολιτικής και Καστρίου πραγματοποιούν οι Πέτρος Μολυβιάτης και Στέλιος Παναγόπουλος. Παράλληλα το θρίλερ θέλει και τον τ. Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κων. Τσάτσο να κινείται σε ρόλο παρόμοιο με αυτόν του Κων. Παπακωνσταντίνου ενώ στο ερώτημα που διατυπώνεται «γιατί αρχή του σχεδίου από τη ΝΔ;» δίνεται η απάντηση «γιατί η ΝΔ ως πολιτικός οργανισμός είναι πιο φθαρμένος από το ΠΑΣΟΚ, γιατί η βάση της δεν έχει όραμα πλην της εξουσίας σε αντίθεση με

τη βάση του ΠΑΣΟΚ που ζυμώνεται με ιδεολογήματα και γιατί ο Κ. Μητσοτάκης μπορεί ν' ανατραπεί πιο εύκολα απ' ό,τι ο Παπανδρέου. Άλλωστε και η δομή της ΝΔ είναι τέτοια που επιτρέπει αυτές τις διαδικασίες». Αλλά το στόρυ έτσι όπως βγαίνει προς τα έξω «ενοχοποιεί» τόσο τον Κων. Καραμανλή όσο και τον Α. Παπανδρέου αφού τους φέρνει σε συμφωνία για δύο στόχους: Την ουσιαστική διάλυση των δύο μεγάλων κομμάτων «και τη γέννηση στη θέση τους άλλων με πολλά από τα παλιά στελέχη αλλά με διαφορετικό ρόλο» και την ιστορική δικαίωση του Κ. Καραμανλή μετά τα γεγονότα της 9ης Μαρτίου. Κι εδώ τα ερωτήματα είναι πολλά: Τι κερδίζει ο πρωθυπουργός απ' όλα τούτα; Το σενάριο έχει απαντήσεις για όλα: «Πρώτον, εξοντώνει πολιτικά τον Μητσοτάκη ικανοποιώντας το θυμικό του, δεύτερο περνάει στην ιστορία σαν ο πρώτος ηγέτης που αμβλύνει τις αντιθέσεις αποχωρώντας ο ίδιος από την πολιτική ζωή με αντάλλαγμα τη γενική γραμματεία του ΟΗΕ, το Νόμπελ Ειρήνης, ή την προεδρία του ΟΟΣΑ, πράγματα που επιθυμεί, αφού έχει βαρεθεί ν' ασχολείται με στενά ελλαδικά ζητήματα». Σατανική σύμπτωση άραγε το πρωτοσέλιδο της «Αυριανής» (26/8) που αναφερόμενη σε δημοσιεύματα τουρκικών εφημερίδων γράφει: «Υποψήφιος για βραβείο Νόμπελ και Γεν. Γραμματεία του ΟΗΕ ο Ανδρέας». Και μια πληροφορία που καλό είναι να μη διαφεύγει, η θητεία του σημερινού Γ.Γ. του ΟΗΕ **Ξαβιέ Περρές ντε Κουεγιάρ** λήγει στις 2 Οκτωβρίου, ενώ πρόσφατα ο κ. Κουεγιάρ υποβλήθηκε σε εγχείριση ανοιχτής καρδιάς... Κι άλλο ερώτημα: «Είναι δυνατόν οι Τούρκοι να δεχτούν ποτέ Έλληνα στη θέση του Γ.Γ. του ΟΗΕ;» Απάντηση του σεναρίου: «Οι Τούρκοι θα κάνουν ό,τι τους πουν οι Ηνωμένες Πολιτείες, και ας μην ξεχνάμε ότι το Κυπριακό έτσι μπορεί να λυθεί πιο εύκολα...».

Και ο Κ. Καραμανλής τι βγάξει απ' αυτές τις εξελίξεις; «Δικαιώνεται και ξεχνιέται η ήττα του στις 9 Μαρτίου, ξεφορτώνεται συγχρόνως τον Παπανδρέου και τον Μητσοτάκη, και περνάει στην ιστορία σαν ο εθνάρχης που ρύθμισε τις τύχες της Ελλάδας, χωρίς μάλιστα να έχει καμιά υποχρέωση».

ΠΟΙΟΥΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΤΕΤΟΙΑ «ΣΕΝΑΡΙΑ»;

Όμως το ΠΑΣΟΚ δεν θα θιγεί απ' όλα αυτά, δεν θ' αντιδράσει; «Ποιό ΠΑΣΟΚ; Το κόμμα το έχει διαλύσει σγειδητά ο Παπανδρέου, τα πιο ικανά στελέχη πήγαν σπίτι τους, ενώ κοντεύουμε τις δημοτικές και η κυβέρνηση σχεδόν αδιαφορεί. Μοιάζει σαν να θέλει να χάσει. Άλλωστε στον ανασχηματισμό που προβλέπεται να γίνει Νοέμβριο, ο πρώτος που θ' αποδυναμωθεί θα είναι ο Γ. Γεννηματάς, μόνος εναπομείνας —πλην του εκτελεστικού οργάνου Τσοχατζόπουλου— απ' την ιστορική ηγεσία του κινήματος».

Πέρα όμως από τα επιμέρους ερωτήματα, προβάλλει ένα κεντρικό: Γιατί οι ΗΠΑ θέλουν τέτοιου είδους εξελίξεις στην Ελλάδα, και τελικά τι θα χρησιμοποιήσουν σαν καθοριστικό επιχείρημα; «Όλο το σενάριο βασίζεται πάνω στην διαπίστωση ότι η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας είναι τόσο άθλια που στα τέλη του χρόνου όλος ο κόσμος θ' απαιτεί συνεργασία των πολιτικών δυνάμεων για βελτίωση της ζωής του. Έτσι, η συνεργασία, η κυβέρνηση εθνικής ενότητας για παράδειγμα, θα είναι το φυσικό αποτέλεσμα για την έξοδο από την κρίση»...

Την κρίση αυτή διαπιστώνει και η εμπιστευτική έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου που είδε το φως της δημοσιότητας με ρεπορτάζ της «Καθημερινής» στις 19/8 αλλά και των άλλων εφημερίδων την επόμενη μέρα.

Τα οικονομικά μέτρα που προτείνονται αποσκοπούν σύμφωνα με τις διατυπώσεις της ίδιας της έκθεσης στην αποφυγή μιας κοινωνικής κρίσης, αφού θα έχει σταθεροποιηθεί η οικονομία. Η επιτυχία όμως αυτής της οικονομικής πολιτικής θα εξασφαλισθεί μόνον μέσω της συμμετοχής (συνενοχής) στην

Παιδότοπος παιδικός σταθμός νηπιαγωγείο

Ένας χώρος στην αποκλειστική διάθεση των παιδιών. Οι ανάγκες του παιδιού για επικοινωνία, παιδαγωγικό παιχνίδι, δημιουργική συλλογική δραστηριότητα, αντιμετωπίζονται με την αγάπη, τη ζεστασιά και με ξεχωριστή ευθύνη από ανθρώπους ειδικούς.

Ντίνα Καψάλη
Λεωφ. Πεντέλης 53 - Χαλάνδρι
Τηλ. 68.28.047

κυβέρνηση των «μετριοπαθών» δυνάμεων.

Πώς αντιδρά σ' αυτά ο αρχηγός της «Νέας Δημοκρατίας» που μένει έξω από τις επιλογές; «Ψύχραμα» βεβαιώνει το περιβάλλον του αν και εγκυρότατες πηγές τονίζουν πως «μην νομίζεις ότι δεν θα παλαίψει. Αν χρειαστεί, αν ευσταθούν όλ' αυτά, θα κάνει ανέκδοτο, θα βγει στο μπαλκόνι, θα καταγγείλει τον Καραμανλή και τον Παπανδρέου για πράκτορες». Ο κ. Μητσοτάκης πάντως φέρεται να ελέγχει την κατάσταση και να μην εντάσσει στα σχέδια, που υποτίθεται πως εξυφαίνονται, τις επιλογές του Μ. Έμπερτ: «Ας κάνει τις προτάσεις του ο Μίλτος, αυτό δεν σημαίνει ότι όλο το κόμμα τις αποδέχεται, εξάλλου οι βουλευτές της ΝΔ έχουν ελευθερία βούλησης». Φαίνεται ότι αυτό το περί ελευθερίας βουλήσεως το γνωρίζει ο κ. Τζιτζικώστας που τάχθηκε και αυτός υπέρ της απλής αναλογικής, φρόντισε προ ημερών και αφού προηγήθηκε η δήλωση Αβέρωφ ότι «στηρίζει τον Κ. Μητσοτάκη» να δηλώσει σε φιλικό του περιβάλλον ότι «δεν με αφορά τι κάνει ο Βαγγέλης, εγώ ξέρω ότι με τον Μητσοτάκη δεν προχωράει άλλο». Για τις απόψεις αυτές θεωρείται ότι ο κ. Τζιτζικώστας ενημέρωσε τον τέως άνακτα σε πρόσφατη επαφή που είχε μαζί του, πληροφορώντας τον παράλληλα και για τις υπό διαμόρφωση τάσεις μέσα στο κόμμα. Όσον αφορά τις συζητήσεις περί απλής αναλογικής, πολύ καλή πηγή ενημέρωσε το ΑΝΤΙ ότι «την απλή αναλογική την είχε προτείνει στον Καραμανλή πρώτος ο Μητσοτάκης στη διάρκεια στεννού υπουργικού συμβουλίου παρουσία των Κ. Στεφανόπουλου, Ευ. Αβέρωφ, Γ. Ράλλη, Κων. Παπακωνσταντίνου και Γ. Μπούτου. Η πρόταση όμως δεν είχε γίνει αποδεκτή, όπως δεν έγινε αποδεκτή και η πρόταση για διενέργεια εθνικών εκλογών προ των προεδρικών». Σήμερα όμως ο Κ. Μητσοτάκης επιμένει στην ενισχυμένη.

● Για να ξαναγυρίσουμε και να κλείσουμε (;) με το περίφημο σενάριο, αξίζει ν' αναφερθεί ότι το περιβάλλον του Α. Παπανδρέου και οι σύμβουλοί του (που του καλλιεργούν τις ιδέες για Νόμπελ και ΟΗΕ) υπέδειξαν στον πρωθυπουργό ότι το όποιο σενάριο «πρέπει να περιλαμβάνει και τον Μητσοτάκη γιατί είναι επικίνδυνος». Η εναλλακτική αυτή λύση απορρίφθηκε και το θέμα εξετάζεται πάντα με δεδομένη την αποχή Μητσοτάκη απ'

τις εξελίξεις. Οι ίδιοι πάντως οι συνεργάτες του πρωθυπουργού (κι ανάμεσά τους αρκετοί υπουργοί) εκδηλώνουν την αμηχανία τους μπροστά στην αδιαφορία του Α. Παπανδρέου σ' ό,τι έχει σχέση με τα τρέχοντα εσωτερικά ζητήματα της χώρας. Σημειώνεται χαρακτηριστικά, ότι «ο πρόεδρος ασχολείται κυρίως με τη διεθνή ειρήνη και τη μεθόδευση για τη μετάβασή του στην Προεδρία της Δημοκρατίας». Το πρόβλημα αυτό είναι το «βόλεμα με ένα οικοπέδο στη Λούτσα» όταν το μείζον (Νόμπελ, ΟΗΕ κτλ.) αποδειχθεί ανέφικτο. Είναι το ίδιο στόρυ άλλωστε που εμπλέκει και την ΕΠΕΝ στην υπόθεση, αφού σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές την περασμένη βδομάδα ο Α. Τσοχατζόπουλος συναντήθηκε με τον ευρωβουλευτή της ΕΠΕΝ Χρ. Δημητριάδη προκειμένου «να διερευνηθούν οι δυνατότητες αντοχής της ΕΠΕΝ για ένα ακόμη χρόνο», αφού στο μεταξύ «σχεδιάζεται κάτι και εσείς (η ΕΠΕΝ) δεν θα μείνετε έξω, θα πάρετε και την απλή αναλογική».

Την Κυριακή πάντως (24/8) ο «Ελ. Κόσμος» δημοσίευσε κείμενο - εισήγηση του ανώτατου στελέχους της ΕΠΕΝ Παύλου Μανωλόπουλου με τίτλο: «"Η ΕΠΕΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗΣ" γιατί εξασφαλίζει κομματική πολυφωνία, η οποία επιτρέπει τη δημιουργία νέων πολιτικών σχημάτων, το ξεπέταγμα νέων πολιτικών προσώπων με νέες ιδέες».

Πολλοί χαρακτήρισαν το σενάριο «προβοκάτσια» μόνο που όλοι μπορούν να πουν ότι αυτή η προβοκάτσια είναι εναντίον τους. Αυτό είναι το δυνατό και συγχρόνως το αδύναμο σημείο του «στόργου». Αν υπάρχει, αν βαδίζουμε σε σκοτεινά μονοπάτια με περιεργες διαδικασίες — καθ' όλα νόμιμες φυσικά όσον αφορά την κοινοβουλευτική τους υπόσταση — δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να μείνουμε θεατές. Εκτός αν σε κάποιους αρκούν διαβεβαιώσεις του τύπου «η Ουάσιγκτον δεν πρόκειται ποτέ να καταφύγει σε επιλογές παλαιού τύπου. Οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν θα γίνουν νόμιμα, μέσα στη λογική της πλουραλιστικής δημοκρατίας και του κοινοβουλευτισμού»...

Βέβαια αυτό το είδος «της πλουραλιστικής δημοκρατίας και του κοινοβουλευτισμού» που στοχεύει στον έλεγχο και την καταστολή της κοινωνικής δυναμικής και όχι στην απελευθέρωσή της είναι ψευδώνυμο και απατηλό.

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

Κυκλοφόρησε τό 72 τεύχος

Μιά συζήτηση του Δημ. Κυρτάτα
μέ τον ιστορικό Α.Π.Καζντάν

Ο ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Τεοντόρ Άντόρνο και Βάλτερ Μπένγιαμιν,
γιά τον υπερρεαλισμό

Κείμενα Γιάννη Καραβίδα
καί Μιχάλη Χρυσανθόπουλου
γιά τον Έμπειρικό

Άντεια Φραντζή: γιά τον Μπολιβάρ
του Έγγονόπουλου

ο Δημήτρης Τζιόλας γράφει
γιά τίς Ώδές του Κάλβου

ο Γ. Φαρίνου – Μαλαματάρη
γιά τον Κουμανταρέα

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΑΓΙΑ

Θεσσαλονίκη • Τσιμισκή 41
τηλ. 22.90.10

- Είμαστε το ΜΟΝΟ βιβλιοπωλείο στο κέντρο της Θεσσαλονίκης που θα βρείτε και τις πιο πρόσφατες εκδόσεις, γιατί έχουμε καθημερινή παραλαβή νέων βιβλίων και περιοδικών.
- Ένα σύγχρονο βιβλιοπωλείο στην καρδιά της Θεσσαλονίκης.
- Μια προσφορά στην πνευματική Θεσσαλονίκη.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΑΣΤΑΡΤΗ»

ΝΤΟΜΙΝΙΚ ΦΕΡΝΑΝΤΕΖ

Εγώ ο Πιερ Πάολο στα χέρια του αγγέλου

(ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΚΟΝΚΟΥΡ)

(...) Αυτό είναι που λέμε ταλέντο. Επειδή εδώ ο Ντομινίκ Φερναντέζ είναι συγχρόνως ο μυθιστοριογράφος που πλάθει ένα σύνθετο, συγκινητικό, συγκλονιστικό ήρωα, ο ιστορικός που ξαναζωντανεύει, εκ των έσω, ένα μεγάλο κομμάτι από το πρόσφατο παρελθόν της Ιταλίας – από το φασισμό ως τις Ερυθρές Ταξιαρχίες – κι ένας εκπληκτικός πολυμαθής που, από το Φριούλι ως τη Νάπολη, από τη Βενετία ως τη Ρώμη μας φανερώνει όλες τις ομορφιές της χώρας, τ' ανθισμένα λιβάδια και τις μικρές εκκλησίες της, τα αριστουργήματα του Καραβάτζιο και τους διφορούμενους αγγέλους του Μιχαήλ Άγγελου. Αστραφτερό, γεμάτο πολύχρωμες, αξέχαστες εικόνες και σαρκαστικά πορτρέτα, αυτό το πυκνό μυθιστόρημα γοητεύει και ερεθίζει.

LES ECHOS

(...) Ο Φερναντέζ διηγείται συγκλονιστικά την ιστορία και τα πάθη του Πιερ Πάολο Παζολίνι, ποιητή, κινηματογραφιστή, εξεγερμένου, ομοφυλόφιλου και κομμουνιστή.

PARIS MATCH

(...) Αυτό το ευαίσθητο και βίαιο βιβλίο εγγράφεται ανεξάλειπτα στη μνήμη και στην εμπειρία μας. Μας αφήνει μερικές εικόνες τόσο καθαρές, τόσο πλήρεις, που θα μπορούσαμε να τις μπερδέψουμε με τις εικόνες ενός Βισκόντι της μεγάλης νεορεαλιστικής περιόδου. Σε μένα έχει μείνει η εικόνα ενός λιθαδιού που φωτίζεται μέσα στη νύχτα από τις τρεμάμενες φωτίτσες των πυγολαμπίδων κι όπου δυο στρατιώτες, δραπετές από ένα τρένο που τους πήγαινε στη Γερμανία, ανταλλάσσουν ένα βιαστικό φιλί προτού να χωριστούν δίχως μια λέξη. Ο ένας από τους δύο στρατιώτες είναι ο Πιερ Πάολο Παζολίνι.

MATIN (LETTRES/ARTS)

(...) Ο Φερναντέζ είναι ταυτόχρονα ο γιος του Μονταίνιου και του Παβέζε, ένα παιδί της Βενετίας και του Παλέρμο, αδελφός του Γκόγκολ και του Δον Τζοβάνι...

L' ACTUALITE (FIGARO)

(...) Το μυθιστόρημα του Ντομινίκ Φερναντέζ είναι πρώτ' απ' όλα ένα φλογερό, ερωτικό βιβλίο. Ένα βιβλίο κολασμένο κι εμπνευσμένο, άσεβο και ανίερο, βίαιο και παλλόμενο.

LE FIGARO

(...) Ο Φερναντέζ δεν αποφεύγει το γραφικό, παίζει ποιητικά με το βασιλικό και τη μέντα, τα ερείπια και τις κατακόμβες, τον Τισανό και τον Καραβάτζιο, όσο και με την πολέντα ή τις μελιτζάνες ογκρατέν, για να αναπλάσσει μία Ιταλία υλική και μυθική, την Ιταλία με τα ραγκάτσι και τις Μαντόνες, της Άλφα Ρομέο και του Μιχαήλ Άγγελου, μια Ιταλία που δένει τέλεια με την αλλόκοτη, μοντέρνα και ρετρό προσωπικότητα του Πιερ Πάολο, αυτού του σκηνοθέτη πρωτοποριακών ταινιών, με σκηνικά από μαρμαροκονίαμα και γύψο. Μήτε ο Τοσκανίνι, μήτε ο Μοράβια, ο Φελίνι ή η Κάλλας, μήτε ο Μουσσολίνι, μήτε οι Ερυθρές Ταξιαρχίες, μήτε το υπέροχο πρόσωπο αυτής της μητέρας, της μάνας, της «μαμάς» επισκιάζουν τα λιγότερο «σπουδαία» πρόσωπα του έργου, που δεν είναι καθόλου δευτερεύοντα αλλά ουσιαστικά, αξέχαστα: (...) Ψιθυριστή σαν ένα μυστικό, εξομολογημένη σαν μια αμαρτία αλλά δοσμένη – συγγραφικό τέχνασμα – σαν ένα ερωτικό γράμμα, αυτή η πικρή και βίαιη ζωή που φτάνει ως το υπερβατικό μέσα από την οδό του εξιλασμού, είναι ένα ιδιοφυές μυθιστόρημα όπου η ηθολογία και το στυλ αλληλοεξαρτώνται, όπου η κουλτούρα είναι μια εκλεπτυσμένη μορφή της ηδονής και η φράση η θεία κατάληξη μιας μαιανδρικής σκέψης που φτάνει στην ύψιστη τελειότητα.

LE QUOTIDIEN DE PARIS

(...) Αυτή η κατάβαση στην Κόλαση μέσα από πενήντα τέσσερα κεφάλαια-σπείρες, από τη ρόδινη Μπολόνια μέχρι το σάβανο της ματωμένης άμμου στην Όστια, είναι δομημένη τέλεια. (...) Με τους έρωτές του, το βίαιο έργο του, το σκάνδαλο των πολιτικών του θέσεων, ο Πιερ Πάολο είναι η σύγχρονη εικόνα της τρελής ευτυχίας που βρίσκεται μέσα στην απόλυτη δυστυχία. Και παίρνει μια θέση – μοναδικός σύγχρονος ήρωας της άρνησης – πλάι στους μεγάλους καταραμένους.

L' EXPRESS

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΣΟΚ:

«Σήμερα το αίτημα για τη στρατηγική ανασυγκρότηση του Κινήματος αποτελεί για μας μονόδρομο. Πρέπει να εγκαινιάσουμε μια νέα εκλεκτική πορεία... Η στρατηγική ανασυγκρότηση του Κινήματος είναι το κλειδί, η αναγκαία προϋπόθεση για μια νικηφόρα πορεία προς τη Σοσιαλιστική Αλλαγή...

Μόνο με τον τρόπο αυτό οποιαδήποτε εσωκομματική οργανωτική διαδικασία μπορεί να συνοδεύεται με το αναγκαίο ποιοτικό άλμα. Υπάρχουν συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές, που αποτελούν για ολόκληρο το Κίνημα κατευθυντήριες γραμμές για την ανασύνταξη των δυνάμεών μας και που δεσμεύουν την καθοδήγηση, τα όργανα, τις οργανώσεις, τα μέλη και τα στελέχη μας.

Ανάμεσα σ' αυτές μπορούμε να επισημάνουμε:

1. Την επιστροφή του ΠΑΣΟΚ στη βάση της οργάνωσής του. Για να γίνουν κυρίαρχα τα μαζικά αντιπροσωπευτικά όργανα, η Γενική Συνέλευση της Τ.Ο., η Νομαρχιακή Συνέλευση, η Περιφερειακή Επιτροπή και η Κεντρική Επιτροπή».

(Από την πολιτική εισήγηση του Προέδρου του Κινήματος στην Ειδική Σύνοδο της Χαλκίδας για την πορεία μετάβασης στο Σοσιαλισμό, 5.3.1986).

Έξι μήνες μετά από τη Χαλκίδα συνέρχεται αύριο σε νέα Σύνοδο το ανώτερο καθοδηγητικό όργανο του Κινήματος και μάλιστα για πρώτη φορά σε μονοήμερη συνεδρίαση. Ας λάβει υπόψη του κανείς ότι τους τελευταίους δώδεκα μήνες η Κ.Ε. έχει συνεδριάσει δύο φορές όλες κι όλες (Νοέμβριος 1985, Μάρτιος 1986) με περιορισμένη ημερήσια διάταξη. Την πρώτη φορά σε ειδική σύνοδο για τα οικονομικά μέτρα μετά την εξαγγελία τους και τους κλυδωνισμούς στη συνδικαλιστική εκπροσώπηση του ΠΑΣΟΚ και τη δεύτερη προκειμένου να συζητηθεί η συνολική πορεία του Κινήματος —φιλοδοξία που υπερκεράσθηκε από τη «βαρυσήμαντη» (αλλά και με άδοξη τύχη) πρόταση «εθνικού» και «δημοκρατικού» διαλόγου με επιμέρους αποδέκτες όλα τα άλλα κόμματα.

Αν μπορεί κανείς να επισημάνει τρία στοιχεία που έχουν επιβιώσει έως σήμερα από την πλούσια σε προτάσεις ειδική Σύνοδο της Χαλκίδας αυτά είναι:

- Η κάποια οργανωτική ανασύνταξη του Κινήματος, που γίνεται με όρους κρυφής, (χαρακτηριστική περίπτωση η αλλαγή της οργανωτικής δομής στο Λεκανοπέδιο Αττικής), αλλά και με εντεινόμενο τον αναγκαλισμό ανώτερων κομματικών στελεχών — Κυβέρνησης και κρατικού μηχανισμού.

- Ο χαμηλός τόνος της κριτικής προς τα δεξιά, με χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις την εγκατάλειψη της άποψης «η Δεξιά φταίει για όλα», με αναγνώριση ορισμένων θετικών επιτευγμάτων —πάντοτε επιμέρους και αποσπασματικών— από τις κυβερνήσεις της Δεξιάς (παράδειγμα οι τελευταίες απόψεις του κ. Κώστα Σημίτη και της κ. Βάσως Παπανδρέου για την οικονομική ανάπτυξη στο παρελθόν) και η επιλεκτική πλέον απάντηση του κυβερνητικού εκπροσώπου σε όσα δηλώνει ή υποστηρίζει ο κ. Κ. Μητσοτάκης (ακόμα και όταν μεταδίδονται από την τηλεόραση), όπως πρόσφατα την περασμένη Δευτέρα στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος.

- Η συνεχιζόμενη υποβάθμιση του γενικότερου ρόλου και της ακτινοβολίας της κομματικής οργάνωσης, παρά το γεγονός ότι ο κ. Α. Παπανδρέου φαίνεται να συνεργάζεται «αρκετά συχνά» με τα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου. Η υποβάθμιση αυτή γίνεται χαρακτηριστική με το ρόλο και τη

λειτουργία της Κεντρικής Επιτροπής.

Ο πίνακας, που δημοσιεύεται μπορεί να στηρίξει ορισμένες εκδοχές για την αληθινή ταυτότητα και τα όρια της κριτικής και αυτοκριτικής, της Κεντρικής Επιτροπής, ενός «αριστερού Κινήματος» στην κυβέρνηση ή αντίθεση μιας κυβέρνησης με αριστερό «κομματικό μηχανισμό». Από τον ίδιο πίνακα γίνεται σαφές πόσοι και ποιοι από τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ (που αναδείχθηκαν στο Α' Συνέδριο του Κινήματος τον Μάιο του 1984) διατηρούν δεσμούς εξάρτησης ή όχι από την ηγεσία του Κινήματος από την κυβέρνηση και από το κράτος. Και με ποιες επιλογές κατευθύνουν τη στάση και συμπεριφορά στο χώρο του ανώτατου εκλογικού οργάνου του κινήματος.

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε ποσοστό 96% όλα τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής έχουν ιδιαίτερα στενούς δεσμούς στα τρία παραπάνω επίπεδα.

Ίσως το αποκαλυπτικό δεδομένο αυτό για τη στενή «σύνδεση Κινήματος και Κυβέρνησης» (μέσα στην οποία βεβαίως περιλαμβάνονται και οι βουλευτές της λίστας) να εξηγήσει γιατί πολλά μέλη Κεντρικής Επιτροπής έχουν παραιτηθεί από τα πολιτικά καθοδηγητικά τους καθήκοντα, γιατί άλλοι εξαντλούνται είτε σε επιμέρους επισημάνσεις είτε σε γενικές προτάσεις και υποδείξεις και γιατί αρκετοί ταυτίζουν την κριτική και αυτοκριτική με λογής αντιπαλότητες. Τελικό αποτέλεσμα κάθε φορά η προσωπική εκτόνωση. Ίσως γι' αυτό, στις συνόδους της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ εξίσου ενδιαφέρον με όσα λέγονται στην αίθουσα έχουν και εκείνα, που λέγονται στους διαδρόμους και γιατί η συλλογική ευθύνη συνδυάζεται με το «ατομικά ανεύθυνο» ή —όπως θα δούμε— και το αντίστροφο.

Ίσως γι' αυτό ο Πρόεδρος του Κινήματος και πρωθυπουργός επεσήμανε στη Χαλκίδα ότι στα «παισία της πορείας ανασυνειδίκευσης» του Κινήματος πρέπει και τα μέλη της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ, να οδηγηθούν σε μια τέτοια διαδικασία, αφού δεν είναι καθαρά κομματικά στελέχη και άμοιρα των ευθυνών της κυβέρνησης και του κράτους.

Τηρώντας την παράδοσή της, η Κεντρική Επιτροπή του ΠΑΣΟΚ στην αυριανή της, μονοήμερη συνεδρίαση, δεν πρόκειται

Α. ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ Κ.Ε. ΠΑΣΟΚ ΕΚΛΕΓΕΝΤΑ ΣΤΙΣ 14-5-1984

Ονοματεπώνυμο	Σειρά-ψηφοί	Σπουδές-Επάγγελμα	Τίτλος-αξίωμα	Πρόταση Προέδρου
Παπανδρέου Ανδρέας	—	καθηγητής Πανεπιστημίου	Πρωθυπουργός-Πρόεδρος Ε.Γ.	—
Αθανασούλης Αθανάσιος	33 (868)	πτυχιούχος ΚΑΤΕΕ	τέως σύμβουλος υπ. Παιδείας	ναι
Ακριτά Σύλβα	109 (444)	συντ. κοινωνικός λειτουργός	βουλευτής Β' Αθηνών	—
Ακριτίδης Νίκος	94 (507)	φυσικομαθηματικός	βουλευτής Α' Θεσ/νίκης τ. υπουργός	—
Αλεξανδρίδης Μιχάλης	51 (684)	δημοσιογράφος	—	ναι
Αλεξανδρής Στάθης	95 (505)	δικηγόρος	βουλευτής Φωκίδος-Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας	—
Αλευράς Γιάννης	23 (1005)	συντ. τραπεζικός	Πρόεδρος Βουλής-μέλος Ε.Γ.	ναι
Άμαλος Τάσος	132 (371)	πολ. μηχανικός	Διοικητής ΟΑΕΔ	—
Αρσένη Μαρία	68 (621)	φιλόλογος	γεν. γραμματέας Νέας Γενιάς	ναι
Αυγερινός Παρασκευάς	1 (2050)	γιατρός χειρουργός	Ευρωβουλευτής	ναι
Βαϊνάς Γιάννης	101 (476)	τοπογράφος	Αντιδήμαρχος Αγρινίου-υπ. δήμαρχ.	—
Βαλυράκης Σήφης	30 (906)	πτυχ. Σιβιτανιδείου	υφυπουργός Αθλητισμού	—
Βουνάτσος Δημήτρης	139 (352)	δικηγόρος	βουλευτής Λέσβου	—
Γαϊτανίδης Δημήτρης	135 (368)	εργάτης συνδικαλιστής	μέλος ΔΣ ΠΑΣΕΓΕΣ και ΣΠΕΚΑ	—
Γείτονας Κώστας	39 (832)	πολιτ. μηχανικός	υφυπουργός Δημ. Έργων	ναι
Γεννηματάς Γιώργος	5 (1552)	πολιτ. μηχανικός	Υπουργ. Αιγαίου	ναι
Γεωργακάκης Χαράλ.	125 (384)	ραδιοηλεκτρολόγος	τ. βουλευτής Ρεθύμνου-γεν. γραμ. Υποργ.	—
Γεωργιάδης Αθαν.	66 (627)	γιατρός	πρόεδρος ΔΣ Δήμου Βεροίας	ναι
Γιαννόπουλος Ευάγγελ.	137 (352)	δικηγόρος	βουλευτ. Β. Αθηνών-υποργ.	—
Γιώτας Στάθης	11 (1275)	δικηγόρος	Εργασίας	—
Γκίβαλος Μενέλαος	44 (762)	πολ. μηχανικός	βουλευτής Αττικής -τ. υπουργός μέλος Ε.Γ.	ναι
Δασκαλάκης Γιώργος	60 (647)	ασφαλιστής-συνδικαλιστής	τραπεζ. αποσπασμένος εις υπ.	ναι
Δασκαλάκης Μανώλης	36 (848)	χημικός	Προεδρία αναπλ. μέλος Ε.Γ.	—
Δροσogiάννης Αντώνης	73 (602)	συντ. στρατιωτικός	βουλευτής Β' Αθηνών	ναι
Δωρής Μιχάλης	25 (961)	αρχιτέκτονας	τ. ειδικός γραμμ. υπ. Εθν. Οικον.	ναι
Ζακολίκος Πανσάνιας	114 (431)	δικηγόρος	βουλευτ. Φθιώτιδος-υπ. Δημ. Τάξης	—
Ζάρρας Λάμπρος	117 (419)	αγρότης-συνεταιριστής	Δ. σύμβουλος πρωθυπουργού	ναι
Ζιάγκας Γιάννης	106 (449)	πολιτικός μηχανικός	βουλ. Μαγνησίας-τ. υφυπουργός	—
Θερμός Παναγιώτης	134 (368)	υπάλληλος υπ. Εσωτερικών	— (Οργ. Λάρισα)	ναι
Θωμάς Γεώργιος	113 (440)	δικηγόρος	βουλευτής Τρικάλων	—
Ιντζές Βασίλης	86 (545)	μηχανολόγος-ηλεκτρολόγος	Νομάρχης Φωκίδος	—
Κακλαμάνης Απόστολος	18 (1098)	δικηγόρος	ειδικός γραμμ. υπ. Πολιτισμού	—
Καλούδης Σπύρος	84 (551)	δικηγόρος	βουλευτ. Σερρών-τ. υπουργός	—
Καπετανάκης Θεόδωρος	65 (641)	ιδ. υπάλληλος	βουλευτ. Β' Αθηνών-υπ. Δικαιοσύνης	—
Καραβέλη Τζένη	93 (508)	οικονομολόγος	βουλευτής Κερκύρας	ναι
Καρακωνσταντάκης Μαν.	43 (105)	αρχιτέκτονας	ειδικός συνεργ. υφ. Εσωτερικών	—
Καρράς Αντώνης	49 (712)	οικονομολόγος	δημ. σύμβ. Περιστερίου	ναι
Καστανίδης Χαράλ.	53 (671)	δικηγόρος	σύμβουλος υπ. Εσωτ.μέλος ΕΓ.	—
Κατσανέβας Θεόδωρος	62 (644)	οικονομολόγος	— (Οργ. Ηρακλείου)	ναι
Κατσιμπάρδης Γιώργος	45 (759)	δικηγόρος	πρόεδρ. προβλήματ. «Λαδόπουλου»	—
Κασιφάρας Γιώργος	115 (430)	συντ. τραπεζικός	βουλευτ. Α' Θεσ/νίκης-τ. υφυπουργ.	ναι
Καφίρης Βασίλειος	81 (559)	καθηγητής Παν/μίου	Διοικητής ΙΚΑ	—
Κίτσονας Γεώργιος	124 (384)	στατιστικός	βουλευτ. Βοιωτίας-Πρόεδ. ΣΕΓΑΣ	ναι
Κοτσακάς Αντώνιος	91 (524)	πολ. μηχανικός	υπουργός Εμπορίου	—
Κουλούρης Κίμωνας	27 (943)	οικονομολόγος-συνταξ. ΔΕΗ	Διοικητής ΑΤΕ	ναι
Κουρματζής Αθανάσιος	180 (562)	αποφ. Βιομηχανικής	σύνδεσμος Πρωθ. Γραφείου και ΓΓΤ	ναι
Κουτσιλέου Μίκα	88 (535)	κοινωνιολόγος-παιδαγωγός	βουλευτής Β' Αθηνών	ναι
Κουτσόγιωργας Αγαμ.	19 (1074)	δικηγόρος	τ. ειδικός συνεργ. Υφ. Ν. Γενιάς	ναι
Κυπριωτάκη Μαρία	58 (655)	γιατρός	ειδ. γραμματέας Υπ. Υγείας-Πρόνοιας	—
Κυριόπουλος Γεώργιος	90 (526)	έμπορος	Πρόνοιας	ναι
Κωνσταντίνου Φλώρος	77 (585)	οικονομολόγος	υπουργός Εσωτερικών	—
Κωστόπουλος Σωτήρης	102 (474)	πολιτειολόγος-διεθνολόγος	υφυπ. Πρόνοιας -αναπλ. μέλος Ε.Γ.	ναι
Λαλιώτης Κώστας	3 (1699)	τελ. Οδοντιατρικής	πρόεδρ. ΕΒΕΑ-υποψήφιος	—
Λαμπράκη Ειρήνη	31 (890)	δικηγόρος	δήμαρχος Καλλιθέας	ναι
Λάμπρου Πέτρος	64 (643)	οικονομολόγος	βουλευτής Δράμας	—
Λασκαράκης Γιάννης	104 (469)	πολ. μηχανικός	σύμβουλος Πρωθυπουργού	ναι
Μαλεσίος Ευάγγελος	92 (524)	γιατρός	τ. υφυπουργός	ναι
Μαυραλάκης Ευάγγελος	108 (444)	έμπορος	βουλευτής Β' Αθηνών	ναι
Μανίκας Στέφανος	17 (1108)	οδοντίατρος	γενικός γραμ. υπ. Βιομηχανίας	ναι
Μαντέλης Τάσος	100 (482)	δικηγόρος	(Οργ. Αλεξανδρούπολης)	ναι
Μαρκόπουλος Χρήστος	111 (441)	φυσικός	—	ναι
Ματράγκας Ηρακλής	121 (394)	γιατρός	μέλος του Ε.Γ.	ναι
Μαυράκης Δημήτρης	48 (722)	καθηγητ. Παν/μίου	τ. γεν. γραμ. Νέας Γενιάς	ναι
			βουλευτής Επικρατείας	ναι
			βουλευτής Ηλείας	ναι
			Πρόεδρ. και γεν. διευθυντ. ΔΕΗ	—

ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΓ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡ

1. ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗΣ Αθανάσιος	33. ΛΑΛΙΩΤΗΣ Κ.
2. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ Μιχάλης	34. ΛΑΜΠΡΑΚΗ Ε.
3. ΑΛΕΥΡΑΣ Γιάννης	35. ΛΑΜΠΡΟΥ Π.
4. ΑΡΣΕΝΗ Μαρία	36. ΛΑΣΚΑΡΑΚΗ
5. ΑΡΣΕΝΗΣ Γεώργιος	37. ΜΑΛΕΣΙΟΣ Β.
6. ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ Παρασκευάς	38. ΜΑΜΑΛΑΚΗΣ
7. ΒΓΕΝΟΠΟΥΛΟΣ Νίκος	39. ΜΑΝΙΚΑΣ Στ.
8. ΓΕΙΤΟΝΑΣ Κώστας	40. ΜΑΠΑΛΙΑΝΗΣ
9. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ Γιώργος	41. ΜΑΡΚΟΠΟΥΛ.
10. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Στάθης	42. ΜΑΤΡΑΚΑΣ
11. ΓΚΥΒΑΛΟΣ Μενέλαος	43. ΜΑΧΑΛΟΠΟΥΛ.
12. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Γιώργος	44. ΜΑΥΡΑΝΗΣ Γ.
13. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Μανώλης	45. ΜΠΕΡΑ Μ.ΡΗ
14. ΔΡΟΣΟΓΙΑΝΝΗΣ Αντώνης	46. ΜΠΕΤΣΟΓΙΑΝ
15. ΔΩΡΗΣ Μιχάλης	47. ΜΟΡΑΛΗΣ Π.
16. ΖΑΡΡΑΣ Λάμπρος	48. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ.
17. ΖΙΑΓΚΑΣ Γιάννης	49. ΝΤΟΥΤΣΟΣ Α.
18. ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗΣ Θεόδωρος	50. ΒΑΡΑΝΗΣ Γ.
19. ΚΑΡΑΒΕΛΗ Τζάνη	51. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
20. ΚΑΡΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΚΗΣ Μανώλης	52. ΠΑΔΑΔΑΤΟΣ
21. ΚΑΡΡΑΣ Αντώνης	53. ΠΑΛΑΙΟΒΟΛΑΣ
22. ΚΑΤΣΙΜΠΑΡΔΗΣ Γιώργος	54. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥ.
23. ΚΑΦΙΡΗΣ Βασίλης	55. ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ
24. ΚΙΤΣΟΝΑΣ Γεώργιος	56. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛ.
25. ΚΙΤΣΟΣ Δημήτρης	57. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛ.
26. ΚΙΤΣΟΝΑΣ Αντώνης	58. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛ.
27. ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ Κίμωνας	59. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
28. ΚΟΥΡΜΑΤΖΗΣ Αθανάσιος	60. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
29. ΚΟΥΤΣΙΑΔΟΥ Μίκα	61. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
30. ΚΟΥΤΣΟΓΙΩΡΓΑΣ Κίμωνας	62. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ
31. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Μανώλης	63. ΠΑΠΟΥΛΗΣ
32. ΛΑΛΙΩΤΗΣ Κ.	64. ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΙΘΑΡ

1. ΑΘΑΝΑΣΑΚΗΣ Νίκος	4. ΚΕΛΙΚΟΓΛΟΥ
2. ΔΡΑΓΩΤΗΣ Θεόδωρος	5. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙ
3. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Λάμπρος	6. ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛ.

ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚ (ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΓ ΝΑ ΨΗΦΙΣΤΟΥΝ 25 ΑΠΟ 1

1. ΑΚΡΙΒΑΚΗΣ Αλέκος	16. ΚΑΛΟΥΔΗΣ Σ.
2. ΑΚΡΙΤΑ Σύλβα	17. ΚΑΤΑΝΙΔΗΣ
3. ΑΚΡΙΤΙΔΗΣ Νίκος	18. ΚΑΤΣΙΦΑΡΑΣ
4. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ Στάθης	19. ΚΟΛΙΟΥΡΗΣ Α.
5. ΑΜΑΝΑΤΙΔΗΣ Κώστας	20. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝ
6. ΑΣΛΑΝΗΣ Κώστας	21. ΚΡΗΤΙΚΟΣ Π.
7. ΒΑΛΒΗΣ Γ. ΚΑΤΣΙΠΗΣ Πέτρος	22. ΚΤΕΝΑΣ Γ.
8. ΒΕΡΥΒΑΚΗΣ Αλευτέρης	23. ΜΑΡΙΝΙΔΗΣ Σ.
9. ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΗΣ Χαράλαμπος	24. ΜΕΡΚΟΥΡΗ Μ.
10. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Βασίλειος	25. ΜΠΑΚΟΠΛΑΝ
11. ΓΙΩΤΑΣ Στάθης	26. ΜΟΡΑΙΤΗΣ Γ.
12. ΓΚΟΛΩΒΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Βασίλειος	27. ΝΕΚΤΑΡΙΑΚΗΣ
13. ΓΚΑΛΒΙΝΑΣ Γιάννης	28. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ
14. ΔΑΡΥΒΙΑΝΑΚΗΣ Αλέκος	29. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛ.
15. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ Πανσάνιας	30. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
16. ΙΝΤΖΕΣ Βασίλης	31. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
17. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ Απόστολος	32. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
	33. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
	34. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΓ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡ

1. ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗΣ Αθανάσιος	33. ΛΑΛΙΩΤΗΣ Κ.
2. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ Μιχάλης	34. ΛΑΜΠΡΑΚΗ Ε.
3. ΑΛΕΥΡΑΣ Γιάννης	35. ΛΑΜΠΡΟΥ Π.
4. ΑΡΣΕΝΗ Μαρία	36. ΛΑΣΚΑΡΑΚΗ
5. ΑΡΣΕΝΗΣ Γεώργιος	37. ΜΑΛΕΣΙΟΣ Β.
6. ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ Παρασκευάς	38. ΜΑΜΑΛΑΚΗΣ
7. ΒΓΕΝΟΠΟΥΛΟΣ Νίκος	39. ΜΑΝΙΚΑΣ Στ.
8. ΓΕΙΤΟΝΑΣ Κώστας	40. ΜΑΠΑΛΙΑΝΗΣ
9. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ Γιώργος	41. ΜΑΡΚΟΠΟΥΛ.
10. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Στάθης	42. ΜΑΤΡΑΚΑΣ
11. ΓΚΥΒΑΛΟΣ Μενέλαος	43. ΜΑΧΑΛΟΠΟΥΛ.
12. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Γιώργος	44. ΜΑΥΡΑΝΗΣ Γ.
13. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Μανώλης	45. ΜΠΕΡΑ Μ.ΡΗ
14. ΔΡΟΣΟΓΙΑΝΝΗΣ Αντώνης	46. ΜΠΕΤΣΟΓΙΑΝ
15. ΔΩΡΗΣ Μιχάλης	47. ΜΟΡΑΛΗΣ Π.
16. ΖΑΡΡΑΣ Λάμπρος	48. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ.
17. ΖΙΑΓΚΑΣ Γιάννης	49. ΝΤΟΥΤΣΟΣ Α.
18. ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗΣ Θεόδωρος	50. ΒΑΡΑΝΗΣ Γ.
19. ΚΑΡΑΒΕΛΗ Τζάνη	51. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
20. ΚΑΡΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΚΗΣ Μανώλης	52. ΠΑΔΑΔΑΤΟΣ
21. ΚΑΡΡΑΣ Αντώνης	53. ΠΑΛΑΙΟΒΟΛΑΣ
22. ΚΑΤΣΙΜΠΑΡΔΗΣ Γιώργος	54. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥ.
23. ΚΑΦΙΡΗΣ Βασίλης	55. ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ
24. ΚΙΤΣΟΝΑΣ Γεώργιος	56. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛ.
25. ΚΙΤΣΟΣ Δημήτρης	57. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛ.
26. ΚΙΤΣΟΝΑΣ Αντώνης	58. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛ.
27. ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ Κίμωνας	59. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
28. ΚΟΥΡΜΑΤΖΗΣ Αθανάσιος	60. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
29. ΚΟΥΤΣΙΑΔΟΥ Μίκα	61. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
30. ΚΟΥΤΣΟΓΙΩΡΓΑΣ Κίμωνας	62. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ
31. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Μανώλης	63. ΠΑΠΟΥΛΗΣ
32. ΛΑΛΙΩΤΗΣ Κ.	64. ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΙΘΑΡ

1. ΑΘΑΝΑΣΑΚΗΣ Νίκος	4. ΚΕΛΙΚΟΓΛΟΥ
2. ΔΡΑΓΩΤΗΣ Θεόδωρος	5. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙ
3. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Λάμπρος	6. ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛ.

ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚ (ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΓ ΝΑ ΨΗΦΙΣΤΟΥΝ 25 ΑΠΟ 1

1. ΑΚΡΙΒΑΚΗΣ Αλέκος	16. ΚΑΛΟΥΔΗΣ Σ.
2. ΑΚΡΙΤΑ Σύλβα	17. ΚΑΤΑΝΙΔΗΣ
3. ΑΚΡΙΤΙΔΗΣ Νίκος	18. ΚΑΤΣΙΦΑΡΑΣ
4. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ Στάθης	19. ΚΟΛΙΟΥΡΗΣ Α.
5. ΑΜΑΝΑΤΙΔΗΣ Κώστας	20. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝ
6. ΑΣΛΑΝΗΣ Κώστας	21. ΚΡΗΤΙΚΟΣ Π.
7. ΒΑΛΒΗΣ Γ. ΚΑΤΣΙΠΗΣ Πέτρος	22. ΚΤΕΝΑΣ Γ.
8. ΒΕΡΥΒΑΚΗΣ Αλευτέρης	23. ΜΑΡΙΝΙΔΗΣ Σ.
9. ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΗΣ Χαράλαμπος	24. ΜΕΡΚΟΥΡΗ Μ.
10. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Βασίλειος	25. ΜΠΑΚΟΠΛΑΝ
11. ΓΙΩΤΑΣ Στάθης	26. ΜΟΡΑΙΤΗΣ Γ.
12. ΓΚΟΛΩΒΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Βασίλειος	27. ΝΕΚΤΑΡΙΑΚΗΣ
13. ΓΚΑΛΒΙΝΑΣ Γιάννης	28. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ
14. ΔΑΡΥΒΙΑΝΑΚΗΣ Αλέκος	29. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛ.
15. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ Πανσάνιας	30. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
16. ΙΝΤΖΕΣ Βασίλης	31. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
17. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ Απόστολος	32. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
	33. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ
	34. ΠΑΠΑΝΑΡΕΟΥ

να ασχοληθεί —και μάλιστα αποφασιστικά— με το μεγάλο θέμα των ημερών που είναι η στρατηγική των δημοτικών εκλογών και η έως τώρα αποτίμηση της πορείας ΠΑΣΟΚ και κυβέρνησης στην τοπική αυτοδιοίκηση. Όλα αυτά τα θέματα θα αποτελέσουν αντικείμενο της διήμερης Συνάντησης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, που αναμένεται να λάβει «*χαρακτήρα εξόρμησης για τους θεσμούς*» τις αμέσως επόμενες δύο ημέρες (Κυριακή - Δευτέρα).

Η Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ περισσότερο συνεδριάζει —όταν βέβαια συμβαίνει αυτό— παρά βουλευτείται ως σοσιαλιστικό κομματικό όργανο.

Άλλωστε ο ίδιος ο πρόεδρος του Κινήματος επεσήμανε με σαφήνεια και καθαρότητα τον ιδιότυπο ρόλο, τις ευθύνες και «*συνενοχές*» των μελών της Κεντρικής Επιτροπής, με τις εξής περικοπές από την ομιλία του στο τέλος των εργασιών της Ειδικής Συνόδου της Χαλκίδας (9.3.1986):

«*Η στροφή μας στην κοινωνία είναι ένα άπιαστο όραμα —αν δεν είναι αδύνατη— χωρίς το κίνημα του ΠΑΣΟΚ, που θα λειτουργήσει σαν καταλύτης... Κι αυτό σημαίνει ότι πρέπει να 'χουμε συνείδηση του ρόλου μας μέσα στην Κ.Ε. και της ευθύνης μας απέναντι στο Κίνημα, απέναντι στον Λαό... Κατά συνέπεια η εικόνα του ΠΑΣΟΚ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εικόνα της Κ.Ε. Το μεγαλύτερο ποσοστό της άσκησης της εξουσίας σε καθημερινή βάση είναι θέμα των μελών της Κ.Ε. Μετρήστε ανάμεσά σας τους υπουργούς, τους βουλευτές, τα στελέχη, που δουλεύουν στο κράτος ή στους μαζικούς χώρους και θα διαπιστώσετε ότι η Κ.Ε. σε μεγάλο βαθμό ασκεί εξουσία μέσω των μελών της σε διάφορα επίπεδα της κυβερνητικής και κρατικής μηχανής. Θεωρώ, λοιπόν ότι αποτελεί σημαντική αφαίρεση όταν ασκούμε κριτική να απευθυνόμαστε σε κάποιους, που βρίσκονται έξω από την αίθουσα αυτή».*

B. ΔΙΑΓΡΑΦΕΝΤΕΣ — ΑΠΟΧΩΡΗΣΑΝΤΕΣ ΑΠΟ Κ.Ε. ΠΑΣΟΚ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Αρσένης Γεράσιμος	13 (1231)	οικονομολόγος	ανεξάρτητος βουλευτής	ναι
Γκολφινόπουλος Θαν.	97 (499)	συντ. χημικός	τ. βουλευτής Αχαΐας-υποψήφιος	—
			δήμαρχος Πατρών	
Ιντζές Τάσος	72 (605)	δικηγόρος-οικονομολόγος	τ. βουλευτ. Θεσ/νίκης-στέλεχος ΛΑΕ	—
Καραμάνου Άννα	126 (382)	υπάλληλος ΟΤΕ —συνδικαλ.	ΣΣΕΚ	—
Κίτσιος Δημήτριος	75 (598)	δάσκαλος	Πρόεδρος ΑΔΕΔΥ	ναι
Κοκκινοβασιλής Χρήστος	99 (491)	ιδιωτ. υπάλληλος	πρόεδρος ΟΒΕΣ-ΣΣΕΚ	—
Μητρόπουλος Αλέξης	22 (1023)	καθηγ. Νομικής	ανένταχτος αριστεράς	
Πιπεργιάς Δημήτρης	35 (834)	τεχνικός ΔΕΗ	πρόεδρος ΓΕΝΟΠ—ΔΕΗ	ναι
Σπυρόπουλος Ροβέρτος	67 (623)	τεχνολόγος-μηχανικός ΟΤΕ	συνδικαλ. ΟΤΕ-ΣΣΕΚ	

Γ. ΑΠΟΒΙΩΣΑΣ

Ι. Βγενόπουλος Νικόλαος	89 (531)	διδάκτορ καρδιολογίας	Ευρωβουλευτής	ναι
-------------------------	-----------	-----------------------	---------------	-----

Δ. ΙΣΟΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ

Για την 140η θέση των μελών της Κ.Ε. (πλέον εκείνης του Προέδρου) ισοψήφισαν με 344 ψήφους οι Γ. Μπριδωμίρης και Γ. Χαρδαλιάς. Μετά από κλήρωση ο πρώτος —που είναι πολιτικός μηχανικός και πρόεδρος του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας— εκλέχθηκε τακτικό μέλος της Κ.Ε.

Ε. ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

Μέχρι σήμερα δώδεκα μέλη του καταλόγου των αναπληρωματικών μελών της Κ.Ε. έχουν γίνει τακτικά. Τα πρώτα δέκα αντικατέστησαν τους εννέα διαγραφέντες και αποχωρήσαντες και τον θανόντα Νικ. Βγενόπουλο. Ο ενδέκατος, ο συνδικαλιστής της ΔΕΗ κ. Αλεξ. Τσιώλης (σειρά 148, ψήφοι 322) διεγράφη για έξι μήνες και στη συνέχεια αποχώρησε από την Κ.Ε. Ο δωδέκατος αντικατέστησε τη θανούσα βουλευτή Αθηνών Αμαλία Φλέμινγκ, που είχε εκλεγεί την 144η σειρά σε 333 ψήφους. Επίσης από τα 47 αναπληρωματικά μέλη της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ (που ορίστηκαν στον αριθμό αυτό ως το 1/3 των τακτικών μελών) έχει αποβιώσει ο συνεταιριστής Νικόλαος Χρας (σειρά 176, ψήφοι 234) και έχουν αποχωρήσει από το ΠΑΣΟΚ ο γνωστός δημοσιογράφος Γιώργος Μασσαβέτας (σειρά 160, ψήφοι 279) και ο συνδικαλιστής Γιάννης Παπαμιχαήλ (σειρά 168, ψήφοι 248). Κανένας από αυτούς δεν είχε περιληφθεί στον κατάλογο υποστηρίξεως του κ. Α. Παπανδρέου. Η παραίτηση του Κώστα Καλιώτη από μέλος της Κεντρικής Επιτροπής τον περασμένο Νοέμβριο δεν έγινε αποδεκτή και δεν καλύφθηκε η θέση του με αναπληρωματικό μέλος. Τα αναπληρωματικά μέλη, που έχουν γίνει και παραμένουν τακτικά είναι σήμερα τα εξής:

	ψήφοι	Σπουδές-επάγγελμα	Θέση-αξίωμα	Πρόταση προέδρου
Χαρδαλιάς Γιάννης	344	νομικός-συνεταιριστής	υποψ. βουλευτ. Αιτωλ/νίας	αντιπρόεδ. ΠΑΣΕΓΕΣ
Κλάδης Διονύσης	343	καθηγ. Φυσικομαθηματικής	γεν. γραμ. Υπ. Παιδείας	—
Παπαγεωργίου Θανάσης	341	δικηγόρος	(γραμ. Νεολαίας ΠΑΣΟΚ)	—
Αολάνης Κώστας	332	πολιτικός μηχανικός	βουλευτής Ηρακλείου-τ. υφυπουργ.	—
Τσανακάκης Γιώργος	329	πολιτικός μηχανικός	νομάρχης Λασηθίου	—
Νάος Γιάννης	329	πολιτικός μηχανικός	—	—
Ταυλαρίδης Μηνάς	319	ιδιωτ. υπάλληλος	Γεν. Γρ. Αποδήμου Ελληνισμού	—
Λάιου-Αντων. Χρυσάνθη	318	δικηγόρος	Γεν. Γραμ. Ισότητας	ναι
Κηπουρός Χρήστος	299	μηχανικός	— Οργ. Αλεξανδρούπολης	—

Ακολουθούν κατά σειρά ο αντιπρόεδρος της Βουλής και βουλευτής Πειραιώς κ. Γιαν. Κρητικός (ψήφοι 299), ο σύμβουλος του πρωθυπουργού και πρώην πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ κ. Βαγγέλης Σκούλας, οι κ. Κων. Αμανατίδης (296) και Γιώργος Αδαμόπουλος (295), και ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Βορείων Ελλάδας και πρώην βουλευτής κ. Ανάργυρος Χατζηπέτρου (288).

Τουρκική επιστημονική επίθεση στη Γαλλία και Έλληνες προπαγανδιστές

Η πολύπλευρη τουρκική «εισβολή» στη Γαλλία που εγκαινίασε ο Οζάλ και η οποία έγινε αποδεκτή με μεγάλο ενθουσιασμό από τη γαλλική Δεξιά, δεν περιορίζεται στον πολιτικό αμυντικό και οικονομικό τομέα αλλά και επεκτείνεται και στον πολιτιστικό. Οι Τούρκοι γνωρίζουν ότι από παλιά στη Γαλλία υπάρχει ένα μεγάλο βαθύτατο λαϊκό φιλελληνικό ρεύμα. Όπως επίσης γνωρίζουν ότι η αρμενική μειονότητα της Γαλλίας είναι εξαιρετικά δραστήρια και διαθέτει ψήφους και μειονοτική συνείδηση, μια συνείδηση που μέσω της Επιτροπής Υπεράσπισης της Αρμενικής Υπόθεσης συμβάλλει στη διατήρηση της αρμενικής γενοκτονίας στην επικαιρότητα. Ακόμη στο Παρίσι και ειδικά στους πανεπιστημιακούς κύκλους υπάρχει ένα έντονο αίσθημα συμπάθειας για τη σημερινή καταπίεση των Κούρδων στην Τουρκία.

Για την εξουδετέρωση της δυσμενούς εικόνας για την Τουρκία που υπάρχει σήμερα στους γαλλικούς πνευματικούς κύκλους η Τουρκία εξαπόλυσε μια «επιστημονική επίθεση» με στόχο τα γαλλικά πανεπιστήμια. Πρόσφατα μια σειρά από βιβλία με θέμα την ιστορία, κοινωνιολογία και σημερινή κατάσταση της Τουρκίας έχουν βρει το φως της δημοσιότητας στη Γαλλία. Ίσως το πιο αξιοπρόσεκτο από αυτά είναι ένα βιβλίο του Τούρκου Hamit Batu και του Γάλλου J.L. Bacque - Grammont (εκδόσεις ISIS) που κυκλοφόρησε με αφορμή την «450ή επέτειο των γαλλοτουρκικών σχέσεων».

Μετά από μια συνοπτική ιστορική ανασκόπηση των γαλλοτουρκικών σχέσεων οι συγγραφείς αυτοί φθάνουν στο συμπέρασμα ότι παρά τα «κοινά συμφέροντα και την παράδοση φιλίας των δύο λαών ένα πέπλο ομίχλης καλύπτει τις διμερείς σχέσεις τους». Ανάμεσα στους λόγους που έχουν οδηγήσει στη δυσμενή μεταχείριση της Τουρκίας συγκαταλέγονται και «οι άριστες γαλλοελληνικές σχέσεις» και η «πίεση που ασκούν οι Αρμένιοι ψηφοφόροι στη Γαλλία».

Εξάλλου, οι Τούρκοι δίνουν ιδιαίτερο βάρος στην προβολή των θέσεών τους στα ελληνοτουρκικά. Για το σκοπό αυτό οργανώθηκε πρόσφατα στο Παρίσι το πολυσυζητημένο Συμπόσιο με θέμα τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Το Συμπόσιο οργανώθηκε από τον Τούρκο καθηγητή στο Παρίσι Σεμίχ Βανέρ σε συνεργασία με το Εθνικό Ίδρυμα Πολιτικής Επιστήμης (FNSP) και χρηματοδοτήθηκε γενναιόδωρα από την εκεί τουρκική πρεσβεία. Είναι πλέον γνωστό ότι η ελληνική παρουσία στο Συμπόσιο υπήρξε ιδιαίτερα αδύνατη και κυρίως στον άξονα των εργασιών που αφορούσε τις πολιτικές - νομικές διαφορές μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Συμπόσιο παρακολούθησαν πολλοί Γάλλοι πολιτικοί, διπλωμάτες, διανοούμενοι και δημοσιογράφοι.

Όμως το πιο συνταρακτικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι μια ομάδα διανοούμενων ελληνικής καταγωγής συμβάλουν έμπρακτα και αποτελεσματικά στην προσπάθεια της Τουρκίας να διαμορφώσει συμφέροντες για αυτή απόψεις στους επιστημονικούς κύκλους της Γαλλίας. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο από την Κωνσταντινούπολη ομογενής Στέφανος Γεράσιμος, ο οποίος λησμονώντας συνειδητά τα δεινά που υπέφεραν οι συμπατριώτες του στην Τουρκία, έχει αναλάβει ρόλο προπαγανδιστού της Άγκυρας στη Γαλλία. Τις απόψεις αυτές παρουσίασε και στο ελληνοτουρκικό Συμπόσιο. Όπως παρατήρησε ένας από τους Έλληνες εισηγητές στο Συμπόσιο ο καθηγητής Πέτρος Στάγκος, «το μόνο ελληνικό στοιχείο που διαθέτει ο κ. Γεράσιμος είναι το ονοματεπώνυμό του. Κατά τα λοιπά ο κ. Γεράσιμος αναπνέει και εκπνέει με το ρυθμό αναπνοής και εκπνοής του τουρκικού κράτους».

Ίσως ο πιο σοβαρός, και συνεπώς πιο επικίνδυνος για τα ελληνικά εθνικά συμφέροντα, είναι ο Δημήτρης Κιτσίκης, τέως συνήγορος του δικτάτορα Παπαδόπουλου (βλ. «The Nationalism of the Pre-

sent Greek Resime and its impact on its foreign relation» «Ο Εθνικισμός του Σημερινού Ελληνικού καθεστώτος και η επίδρασή του στις εξωτερικές σχέσεις, *Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών* (Ιανουάριος - Ιούνιος 1971) και νυν καθηγητής του Πανεπιστημίου της Οττάβας. Ο κ. Κιτσίκης πρόσφατα κυκλοφόρησε στη Γαλλία ένα βιβλίο με τίτλο «Η Οθωμανική Αυτοκρατορία» που εκδόθηκε από τις Γαλλικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις στη γνωστή σειρά «que Sais-je?».

Εκτός από τις αμφιλεγόμενες και επιστημονικά αβάσιμες θεωρίες περί ελληνοτουρκισμού τις οποίες ο συγγραφέας έχει αναπτύξει επανειλημμένα σε άλλες μελέτες του, προβάλλει επίσης την άποψη ότι η λύση των προβλημάτων της περιοχής μας βρίσκεται στη δημιουργία ενός ομόσπονδου κράτους με κέντρο του το χώρο του Αιγαίου και που θα καλύπτει και τις δυο του όχθες. Την ανιστόρητη αυτή άποψη «τεκμηριώνει» με τον ισχυρισμό ότι τα νησιά του Αιγαίου γνώρισαν ιδιαίτερη άνθιση στην περίοδο της Τουρκοκρατίας. Μια άποψη δηλαδή που θίγει καιρία τα εθνικά μας συμφέροντα στο χώρο του Αιγαίου.

Παρά το γεγονός ότι το αντικείμενο της μελέτης αυτής ήταν η Οθωμανική Αυτοκρατορία (1280-1924), ο συγγραφέας ασχολείται σχεδόν αποκλειστικά με το θέμα των ελληνοτουρκικών σχέσεων δίδοντας μια διαστρεβλωμένη εικόνα των γεγονότων. Είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό το γεγονός ότι το βιβλίο αυτό θα συμβάλει για πολλά χρόνια στη διαμόρφωση μιας άποψης στο γαλλόφωνο κόσμο πάνω στα ελληνοτουρκικά ζητήματα. Η σειρά των εκδόσεων αυτών διαβάζεται κυρίως από τους φοιτητές και μαθητές για πανεπιστημιακές μελέτες. Απευθύνεται δηλαδή στους ανθρώπους που αποτελούν και θα αποτελέσουν το επιστημονικό δυναμικό της Γαλλίας.

Αλλά ακόμη από το 1964 ο Δημήτρης Κιτσίκης παίζει ένα αρκετά σκοτεινό ρόλο. Τότε, κατά τη διάρκεια της κυπριακής κρίσης δημοσιεύει στα τουρκικά βιβλίο με τίτλο *Yunan Propagandası* (Ελληνική Προπαγάνδα). Με το βιβλίο αυτό ο κ. Κιτσίκης γίνεται αρκετά «δημοφιλής» στην Τουρκία και αρχίζει από τότε να επισκέπτεται σχεδόν κάθε χρόνο τη γειτονική χώρα, όπου συνεχίζει να δημοσιεύει συνεντεύξεις και άρθρα στον τουρκικό Τύπο. Παράλληλα, διδάσκει τα καλοκαίρια στο Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου το μάθημα της «ελληνοτουρκικής Ιστορίας».

Είναι πραγματικά λυπηρό το γεγονός ότι ο κ. Κιτσίκης είναι γιος του μεγάλου επιστήμονα και βουλευτή της ΕΔΑ Νίκου Κιτσίκη και της αγωνίστριας του ΕΑΜ, Μπεάτας.

του Ρεπόρτερ

Έναντι πόσων αργυρίων

θα αναγνωρισθεί το Ισραήλ;

Ο αγώνας δρόμου μεταξύ Αθήνας και Άγκυρας για την εύνοια των εβραϊκών λόμπυ στις ΗΠΑ και την Ευρώπη έχει πρόσφατα επικίνδυνα επιταχυνθεί. Το ζητούμενο είναι η όσο πιο μεγάλη αναθέρμανση των σχέσεων με το Ισραήλ. Από την ελληνική πλευρά, η «αναθέρμανση» μπορεί να φθάσει και μέχρι την αναγνώριση του Ισραήλ —και μάλιστα πριν τον Νοέμβριο. Ήδη η «Ακρόπολις» έγραψε ότι ο Σιμόν Πέρες θα επισκεφθεί την Ελλάδα μέσα στο 1986 ή στις αρχές του 1987, ενώ από την άλλη μεριά υπάρχουν πληροφορίες ότι θα συναντηθούν τον Σεπτέμβριο στη Νέα Υόρκη κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ οι υπουργοί Εξωτερικών της Τουρκίας και του Ισραήλ. Καμιά όμως από αυτές τις συναντήσεις δεν έχει επιβεβαιωθεί επίσημα μέχρι στιγμής.

Η Άγκυρα, η οποία από το 1980 διατρεί υποβαθμισμένες και τυπικές σχέσεις με το Τελ Αβίβ σε επίπεδο Δεύτερου Γραμματέα, αποφάσισε τελευταία να στείλει στο Ισραήλ τον έμπειρο Πρέσβη Εκρέμ Γιουβέντιρεν, 57 ετών, ως επιτραμμένο. Στη βελτίωση των τουρκοϊσραηλινών σχέσεων διαδραματίζουν ρόλο μεσολαβητή τόσο ο εβραϊκής καταγωγής Τούρκος δημοσιογράφος της Μιλιέτ Σαμί Κοέν που είναι ταυτόχρονα και ανταποκριτής στην Τουρκία της έγκυρης ισραηλινής εφημερίδας του Τελ Αβίβ *Μααριβ* όσο και μια ομάδα εβραίων μεγαλοεπιχειρηματιών της Κωνσταντινούπολης και της Σμύρνης.

Σε συνέντευξή του στην αγγλόφωνη Turkish Daily News (14.8.86), ο πρωθυπουργός Οζάλ δήλωσε «Δεν μπορούμε να κλείνουμε τα μάτια μας στην πραγματικότητα. Το Ισραήλ είναι μια πραγματικότητα». Από την πλευρά του ο ισραηλινός υπουργός Εξωτερικών Σαμίρ, ο οποίος θα αναλάβει πρωθυπουργός της χώρας τον προσεχή Οκτώβριο, σε συ-

νέντευξη που έδωσε στη *Μιλιέτ* (12.8.86) τόνισε την ανάγκη στενότερων σχέσεων με την Τουρκία υπογραμμίζοντας ότι οι δύο χώρες «δεν έχουν προβλήματα».

ΤΟΥΡΚΙΑ - ΙΣΡΑΗΛ

Το άνοιγμα προς την Τουρκία πρέπει να αποδοθεί στη μεγάλη σημασία που έχει για το Ισραήλ η διατήρηση ομαλών διπλωματικών σχέσεων με μια ισλαμική χώρα. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο το Τελ Αβίβ αποφεύγει μεθοδικά κάθε επίκριση κατά της Άγκυρας παρά τις φιλοαραβικές ενέργειες, τις καταδικαστικές δηλώσεις εναντίον του Ισραήλ και την υπερψήφιση καταδικαστικών αποφάσεων του ΟΗΕ από την Τουρκία. Εξάλλου οι ΝΑΤΟϊκές βάσεις στη νοτιοανατολική Τουρκία παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες στο Ισραήλ σχετικά με τις κινήσεις των Συριακών δυνάμεων.

Από την πλευρά της Τουρκίας, η προσπάθεια για τη βελτίωση των τουρκοϊσραηλινών σχέσεων αποσκοπεί πάνω απ' όλα στη στενότερη συνεργασία της τουρκικής προπαγανδιστικής μηχανής στην Ουάσιγκτον με το πανίσχυρο Εβραϊκό λόμπυ το οποίο ήδη τα τελευταία χρόνια παρέχει σημαντική υποστήριξη προς την Τουρκία στο αμερικανικό Κογκρέσο.

Επίσης το τουρκικό άνοιγμα προς το Ισραήλ λειτουργεί και σαν αντιστάθμισμα του αντιστοιχού ελληνικού. Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες, Ισραηλινοί αρμόδιοι κατά τις επαφές τους με Τούρκους επίσημους παρουσιάζουν σαν παράδειγμα τη θεαματική βελτίωση των σχέσεων Αθήνας - Τελ Αβίβ, παρά τη διακηρυγμένη φιλοαραβική και φιλοπαλαιστινιακή πολιτική του Ανδρέα Παπανδρέου.

Πραγματικά οι επαφές μεταξύ Ελλάδας και Ισραήλ έχουν αυξηθεί εντυπω-

σιακά. Η επίσκεψη του υπουργού Τουρισμού κ. Α. Σαρίρ το Μάιο και της κ. Σουλαμίτ Αλόνι τον Ιούλιο, η πρόσκληση προς την ελληνική Βουλή για επίσκεψη αντιπροσωπείας της στο Ισραήλ και η αναμενόμενη επίσκεψη του κ. Ρουμελιώτη στο Τελ Αβίβ αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα της καλύτερης των σχέσεων Ελλάδας - Ισραήλ, γεγονός που επιβεβαιώθηκε πρόσφατα και από τον κ. Μιλτιάδη Παπαϊωάννου.

Οι Τούρκοι έχουν θορυβηθεί από την εντυπωσιακή βελτίωση των σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Ισραήλ και προσπαθούν με κάθε τρόπο να εκμεταλλευθούν προπαγανδιστικά τις ενδογενείς διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στην Αθήνα και το Τελ Αβίβ. Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι πρόσφατα έχει αρχίσει μια νέα εκστρατεία για την παρουσίαση του ελληνικού λαού στις Ηνωμένες Πολιτείες ως «αντισημιτικού». Με διάφορες αντισημιτικές και πρόχειρα εκπονημένες μελέτες γίνεται προσπάθεια επισκίασης των ιστορικά τεκμηριωμένων στοιχείων σχετικά με την αλληλεγγύη και βοήθεια των Ελλήνων προς τους εβραίους συμπολίτες τους κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Είναι ενδεικτικό ότι οι κύκλοι που προβάλλουν τις θεωρίες για τον αντισημιτισμό των Ελλήνων αντλούν τα επιχειρήματά τους και από την Αθήνα: σφυγμομετρήσεις από το τουρκικό λόμπυ και εβραϊκοί κύκλοι στην Ουάσιγκτον έφθασαν να επικαλεσθούν σφυγμομέτρηση της ΕΥΡΩΔΗΜ προκειμένου να αποδείξουν τον «αντισημιτισμό» των Ελλήνων. Το ίδιο αυτό υλικό αποτελεί εξάλλου και επιπλέον πίεση προς την ελληνική κυβέρνηση για αναγνώριση του Ισραήλ —προκειμένου ν' αποσείσει τις κατηγορίες περί αντισημιτισμού.

Ένας άλλος λόγος που ωθεί την Τουρ-

κία στην αναζωπύρωση των σχέσεών της με το Ισραήλ είναι και η ενίσχυση της διαπραγματευτικής θέσης της έναντι των Αράβων. Με τη βελτίωση των τουρκοϊσραηλινών σχέσεων, η Άγκυρα δίνει ένα προειδοποιητικό μήνυμα στον αραβικό κόσμο και μια ένδειξη της απογοήτευσής της για την μη απόδοσή της μέχρι τώρα φιλοαραβικής της πολιτικής, ειδικά στο θέμα της αναγνώρισης του ψευδοκράτους του Ντενκτάς. Με το άνοιγμα της προς το Ισραήλ ο Οζάλ εκβιάζει έμμεσα και ορισμένες αραβικές χώρες που δεν τάχθηκαν με την Άγκυρα στην τουρκοβουλγαρική διένεξη. Εξάλλου, αντίθετα με την περίοδο 1980-1984, το πετρέλαιο έπαιξε σήμερα να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της εξωτερικής πολιτικής και η Τουρκία δεν αντιμετωπίζει τις δυσχέρειες που κάποτε αντιμετώπιζε για την εξεύρεση συναλλάγματος.

ΕΛΛΑΔΑ - ΙΣΡΑΗΛ

Η ελληνική κυβέρνηση από τη μεριά της πιέζεται ασφυκτικά από την Ουάσιγκτον, από την ΕΟΚ, από το εβραϊκό λόμπυ για να αναγνωρίσει το Ισραήλ. Η Ελλάδα είναι σήμερα η μοναδική χώρα της Δυτικής Ευρώπης, του ΝΑΤΟ και της ΕΟΚ που δεν έχει αναγνωρίσει επίσημα το Τελ Αβιβ. Η πίεση για την ανα-

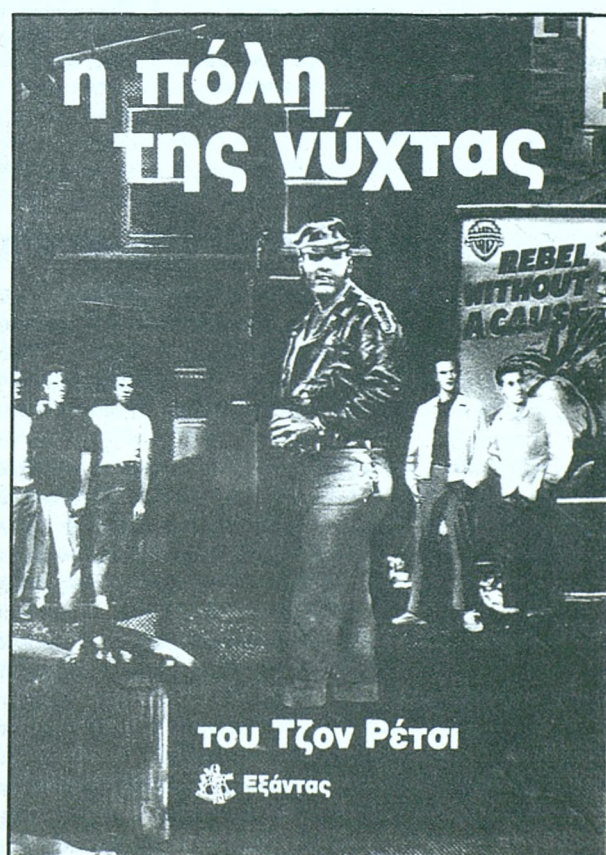
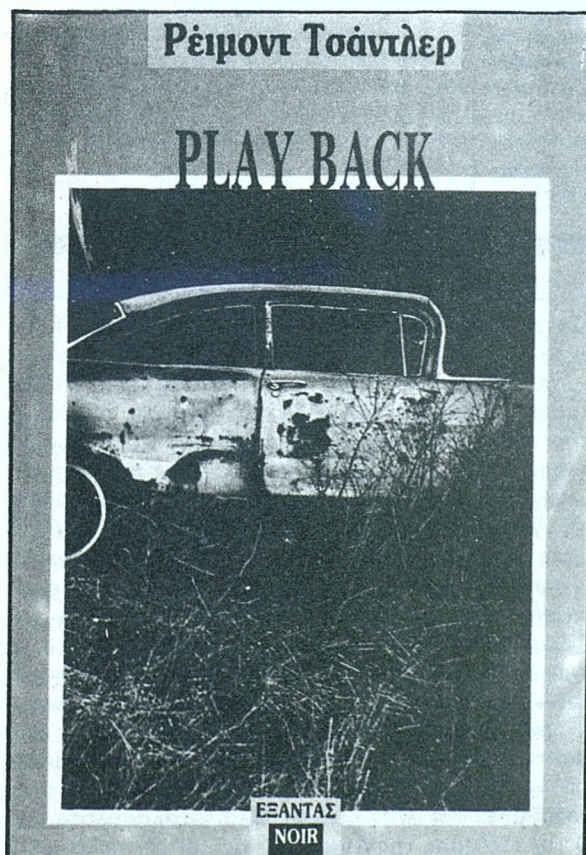
γνώριση «έχει πλέον γίνει αφόρητη» εκμυστηρεύονται οι έλληνες υπηρεσιακοί παράγοντες. Μεταξύ άλλων, ο γνωστός αμερικανοεβραίος Jed Snyder του Ινστιτούτου Hudson προσκάλεσε τον Ραούφ Ντενκτάς στη Νέα Υόρκη τον ερχόμενο μήνα και φαίνεται ότι οργανώνει μια συνάντηση του Τουρκοκύπριου ηγέτη με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό. Επίσης οι τουρκόφιλοι εβραϊκοί κύκλοι στην Ουάσιγκτον εκβιάζουν το ελληνοαμερικανικό λόμπυ τονίζοντας ότι αν δεν δοθεί ένα ικανοποιητικό τέλος στις διπλωματικά υποβαθμισμένες σχέσεις Ελλάδας - Ισραήλ, το Τελ Αβιβ ενδέχεται ακόμη και να αναγνωρίσει το καθεστώς του Ντενκτάς.

Η κατάσταση λοιπόν είναι πολύ δύσκολη για την Αθήνα ιδιαίτερα τώρα που χρειάζεται τη «συνπάθεια» των Δυτικών τραπεζών, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, του Τύπου και των τουριστικών πρακτόρων οι οποίοι ελέγχονται σε μεγάλο βαθμό από ισχυρά εβραϊκά συμφέροντα. Αντίθετα η μέχρι τώρα φιλοαραβική πολιτική (τόσο του ΠΑΣΟΚ, όσο και των προηγούμενων κυβερνήσεων) δεν έφερε στην Ελλάδα τις αναμενόμενες ως μάννα αραβικές επενδύσεις—ούτε και προστάτευσε τη χώρα από τρομοκρατικές επιχειρήσεις.

Αν στα παραπάνω προσθέσουμε και

την, με ολοένα επιταχυνόμενο βηματισμό, βελτίωση των ελληνοαμερικανικών θέσεων (που οφείλονται βέβαια στην προσέγγιση της ελληνικής πλευράς προς τις αμερικανικές απόψεις παρά τα ηχηρά αντιϊμπεριαλιστικά συνθήματα του παρελθόντος) δεν πρέπει ν' αντιμετωπίζονται με δυσπιστία οι πληροφορίες ότι βρισκόμαστε πολύ κοντά στην αποκατάσταση διπλωματικών σχέσεων Ελλάδας - Ισραήλ. Μια τέτοια ενέργεια όμως δεν θα αποτελέσει μόνο πλήγμα στον αγώνα του Παλαιστινιακού λαού για εθνική αποκατάσταση: θα ανατρέψει και μια εξωτερική πολιτική δεκαετιών σε μια στιγμή που τα εθνικά προβλήματα είναι ιδιαίτερα οξυμμένα. Είναι φανερό πως η αραβική υποστήριξη προς την Κύπρο, αν δεν εκμηδενιστεί πλήρως μετά από μια τέτοια ριζική αλλαγή, θα υποβαθμιστεί σε επικίνδυνο βαθμό. Διαθέτει άραγε η Ελλάδα τόσους πολλούς συμμάχους ώστε να διακινδυνεύει την απώλεια των Αράβων; Κι αξίζει κανείς να διακινδυνεύει την υπόσταση του ελληνισμού της Κύπρου (που βρίσκεται σε αντίστοιχη με τους Παλαιστίνιους θέση) έναντι των αργυρίων που, υποτίθεται, θα φέρουν την ανάκαμψη; Κρίσιμα ερωτήματα που πρέπει πειστικά ν' απαντηθούν πριν διαπραχθούν ολέθρια—πολιτικά και ηθικά—παραπατήματα.

□

Και όμως όλοι ήταν ενήμεροι

του Αλέξανδρου Ξύδη

Για να μη μακρηγορώ καλώς ίσως εξετάζονται τόσο λεπτομερειακά οι άμεσες συνθήκες γύρω από την 15η και 20ή Ιουλίου 1974, αλλά... δεν μπορεί να λησμονεί η Κοινοβουλευτική Επιτροπή, ότι η 15η Ιουλίου δε θα είχε συμβεί, αν δεν είχε προηγηθεί η 21η Απριλίου 1967, και η 20ή Ιουλίου 1974, ήταν το φυσιολογικό επακόλουθο της 15ης Ιουλίου. Πολλοί από μας το βλέπαμε από τότε. Δεν περιμέναμε το 1986 για να το βεβαιωθούμε.

Ας πάει λοιπόν η έρευνα της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής ως τον Απρίλη 1967 και πάντως ως τον Νοέμβρη 1967, όταν στην Κεσάνη της Θράκης άρχισε ο κατήφορος στον οποίο έσπρωξαν το Κυπριακό οι στρατιωτικοί με τη βοήθεια διπλωματικών ενσυνείδητων συνεργατών ή στερούμενων προσωπικής κρίσης οργάνων τους. Δεν τους απαλλάσσει ούτε η εκτέλεση διαταγών ούτε η πάροδος του χρόνου, ούτε η «ευθεία» τους.

Το κύριο τμήμα του κειμένου που ακολουθεί γράφτηκε αρχικά το Φλεβάρη, αλλά για διάφορους λόγους δεν το έδωσα τότε για δημοσίευση. Ξαναβλέποντάς το τέσσερις μήνες μετά τη λειτουργία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής δε βλέπω να χρειάζεται βασική αναθεώρηση. Οι πρώτες «ανακρίσεις» στρατιωτικών, κυρίως επιτόπου (στην Κύπρο) ηγετών του πραξικοπήματος της 15/7/74 δεν

εχει προσφέρει στοιχεία που αγνοούσαμε ή δεν υποπτευόμαστε από τότε. Κανείς δεν διαψεύδει το ρόλο του, κανείς δεν ομολογεί ότι αυτό που έπραξαν ήταν τουλάχιστο σφάλμα... χειρότερο από έγκλημα...), όλοι επικαλέσθηκαν διαταγές που έλαβαν και εκτέλεσαν από την Αθήνα δίχως να τις αμφισβητήσουν (άραγε αυτό θα πει ότι συμφωνούσαν ή ότι ήταν τέλεια ανεγκέφαλα ρομπότ;) Όλα τα φορτώνουν στον Ιωαννίδη, στον Μπονάν, στον Γαλατσάνο, στον Αραπάκη, και σε άλλους γνωστούς κιόλας στυλοβάτες της δικτατορίας για των οποίων τις βαρύτερες ευθύνες δεν είχαμε αμφιβολία, κι ως μην τιμωρήθηκαν (πλην του πρώτου) όπως απαιτεί ο στρατιωτικός ποινικός κώδικας. Κανείς τους δε φαίνεται να εξέφρασε λύπη, μεταμέλεια, ή συνείδηση προσωπικής ενοχής, έστω μετά 12 χρόνια. Κι όμως επιβεβαίωσαν εγκληματικές πράξεις που τις γνωρίζαμε, εκτός ίσως από το γεγονός ότι το (ελληνικό) Πεντάγωνο άφησε δίχως όπλα, δίχως πυρομαχικά, δίχως οδηγίες, τις ελλαδικές δυνάμεις, ή μάλλον με οδηγίες να μη δυσκολεύουν την απόβαση των Τούρκων. Τους είχε αφαιρέσει φαίνεται το Πεντάγωνο και τ' αντανάκλαστικά της άμυνας, της αντίστασης ενάντια σ' έναν εχθρό που τους επετίθετο πάνω, ενάντια στον «προαιώνιο» εχθρό. Εί-

χαν και άρματα, και κανόνια, και πυρομαχικά αλλά τα εκίνησαν ενάντια σε Κυπρίους, ενάντια στον Εθνάρχη Μακάριο, για τον οποίο δε φαίνεται ότι βρήκαν ούτε ένα καλό λόγο αυτοί οι εθνικόφρονες με τη βούλα. Για να τον «καθαρίσουν» είχαν και οδηγίες. Άραγε κανείς απ' αυτούς δε ρωτήθηκε για το ένα τουλάχιστο αν όχι δύο, μεταγωγικά της Αεροπορίας που καταρρίφθηκαν από αντιαεροπορικά (ελλαδικά άραγε ή κυπριακά;) πάνω απ' τ' αεροδρόμιο της Λευκωσίας με τους επιβαίνοντες καταδρομείς, από τους οποίους σκοτώθηκαν 30-40. Να θυμίσω και πάλι (βλ. ΑΝΤΙ τχ. 23 19.7.75 σσ. 9-11 όπου και ονόματα πεσόντων) την καταδίκη σε θάνατο και εκτέλεση των στρατηγών της νικηφόρας για τους Αθηναίους ναυμαχίας στις Αργινούσες, γιατί δε φρόντισαν για την περισυλλογή και ταφή των νεκρών τους. Οι καταδρομείς χάθηκαν εκτελώντας το χρέος τους. Δε βρήκαν άραγε οι κύριοι στρατιωτικοί ηγέτες ούτε ένα καλό λόγο να πουν γι' αυτούς, ή για τους άλλους στρατιώτες της ΕΛΔΥΚ που είχαν κρατήσει ζωντανά τ' αντανάκλαστικά τους, κι αντιστάθηκαν γενναία στους Τούρκους, χωρίς ή «παρά» τις διαταγές; Τη γενναιότητά τους μας την αποκαλύπτουν μόνο οι τουρκικές πηγές.

Ο φάκελος της Κύπρου; Ούτε ντοσιέ σφικτοδεμένο, ούτε αρχειοθήκη σφραγισμένη με βουλοκέρι, ούτε κανένας στρατιωτικός «φοριαμός» γεμάτος πειστήρια.

Ο σκοπός του ανοίγματος, ποιος; Για να επιμερισθούν οι ευθύνες, για να διωχθούν και να τιμωρηθούν οι υπεύθυνοι; Και με ποιες κυρώσεις;

Το μόνο που δε χρειάζεται είναι ν' αναζητηθούν οι υπεύθυνοι. Είναι γνωστοί στους πολιτικούς από τις διατάξεις του Συντάγματος που ορίζει τα καθήκοντα και τις ευθύνες του πρωθυπουργού και του υπουργικού Συμβουλίου: είναι γνωστοί στην κοινή γνώμη από βιβλία, άρθρα και ανταποκρίσεις στον Τύπο, ημερήσιο και περιοδικό, ελληνικό και ξένο. Όσοι δεν είναι γνωστοί ονομαστικά (ή κρύβονται) μπορούν ν' ανευρεθούν εύκολα. Η σχέση με την Κύπρο της «μητέρας» ή «αδελφής» Ελλάδας, εγγυητριας της ακεραιότητας και της ανεξαρτησίας της, ήταν ιδιότυπη —κάτι μεταξύ σχέσης με ξένο κράτος και σχέσης προστατή προς προστατέυμενο. Για το πρώτο είδος σχέσης είναι αρμόδιοι, και συνεπώς υπεύθυνοι, η πολιτική ηγεσία του τόπου, δηλαδή κατά πρώτο λόγο η κυβέρνηση, αρχίζοντας από εκείνους που ανέλαβαν με το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου 1967, το Υπουργείο Εξωτερικών, και οι εκτελε-

στές της εξωτερικής πολιτικής, ανώτατα στελέχη του υπουργείου, Έλληνες διπλωματικοί στην Κύπρο, στην Αθήνα ή και αλλού. Για το άλλο είδος σχέσης του κέντρου με μια χώρα για την οποία έχει αναληφθεί υποχρέωση στρατιωτικής εγγύησης και προστασίας, υπεύθυνοι πάλι είναι η Κυβέρνηση, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και οι εκάστοτε στρατιωτικοί εκπρόσωποι στο κέντρο ή στην Κύπρο, είτε πρόκειται για τους ποδοθημένους στην ελληνική πρεσβεία αξιωματικούς είτε για την ηγεσία της Ελληνικής Δύναμης Κύπρου (ΕΛΔΥΚ) των 950 ανδρών, είτε για τις 2-3 εκατοντάδες αξιωματικών που είχαν αποσπασθεί στην Κύπρο για την εκπαίδευση και εκγύμναση της κυπριακής Εθνοφρουράς. Όλοι ίσαμε τον τελευταίο κλητήρα της Πρεσβείας, ως τον τελευταίο φαντάρο της ΕΛΔΥΚ είναι γνωστοί από τις καταστάσεις και επετηρίδες των υπουργείων Εξωτερικών και Εθνικής Άμυνας. Όλοι έχουν τις εμπειρίες και τις διηγήσεις τους για τη ζωή τους στην Κύπρο, για τις επαφές τους με τους Κύπριους, για το δράμα του Ιουλίου - Αυγούστου 1974.

Το ίδιο συμβαίνει και στην Κύπρο. Όλοι είναι απόλυτα ενήμεροι, από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την πολιτική ηγεσία ως τους γενναίους κληρωτούς από του Μόρφου κι από

την Αμμόχωστο που το Ελλαδικό πραξικόπημα και έπειτα η τουρκική εισβολή τους έφεραν σε στενή επαφή μ' Ελλαδίτες αξιωματικούς, που τους είδαν να τους εγκαταλείπουν πριν τη μάχη, και να καταφεύγουν στη Λάρνακα και στη Λεμεσό. Τι άλλο να πει κανείς;

Τι λοιπόν θ' αναμοχλεύσει η Βουλή, τι λάσπη θ' ανασύρει και θα εκσφενδονίσει ο Τύπος επί δικαίους (όπως ο Μακάριος) και αδίκους, τι υπολήψεις θα σπιλωθούν, αφού δεν υπήρξε κύρωση στα 12 χρόνια που πέρασαν ενάντια στους πραγματικά (και προφανείς) υπόλογους, αυτούς που από ιδιοτελή πρόθεση, από σαθρή «εθνικοφροσύνη», από ασυγχώρητη κι εγκληματική αμέλεια, ή από βλακεία, ή από αντι-μακαριακό μένος, έγιναν αίτιοι της καταστροφής του 1974, από τις φλόγες και τα αίματα της οποίας αναδύθηκε (μάλλον «επέστρεψε») η δημοκρατία στην Ελλάδα. Οι ένοχοι, οι υπεύθυνοι δεν τιμωρήθηκαν αμέσως όταν το έγκλημά τους ήταν ακόμη νωπό. Τιμωρήθηκαν βέβαια μερικοί, αλλά για τα βασανιστήρια, και για το Πολυτεχνείο, και αρκετοί βρίσκονται ακόμα στη φυλακή. Αλλά απ' αυτούς δεν τιμωρήθηκε κανείς για την Κύπρο, μ' όλο που είναι αυτοί σαν στρατιωτικοί και πολιτικοί «ηγέτες» οι κύριοι υπεύθυνοι. Πολλοί μάλιστα ελεύθεροι σήμερα και ευημερούντες, δεν τιμωρήθηκαν καθόλου.

Τι κυρώσεις θα μπορούσαν να επιβληθούν στους αξιωματικούς που κατευθύναν τα ελληνικά άρματα μάχης ενάντια στο Προεδρικό Μέγαρο για να εξοντώσουν το Μακάριο, που πανηγύριζαν σε διάφορες πρωτεύουσες του εξωτερικού το «θάνατο» του Εθνάρχη, που όλη η θητεία τους στην Κύπρο συνοψίζονταν στη ρήση ενός απ' αυτούς «αν δεν βγάλουμε το Μακάριο από τη μέση δεν θα πάμε καλά»;

Τι κυρώσεις θα μπορούσαν να επιβληθούν στους Πρέσβεις που έγιναν Υπουργοί και Υφυπουργοί της χούντας, ή πρέσβεις στη Λευκωσία και αλλού, και οργάνωσαν την ολέθρια συνάντηση της Κεσάνης που κατέληξε στην εσπευσμένη αποχώρηση της ελληνικής μεραρχίας από την Κύπρο, ή τη συνωμοσία των Μητροπολιτών ενάντια στο Μακάριο, ή συνωμοτούσαν στα συνέδρια του ΝΑΤΟ με τους Τούρκους ενάντια στην ανεξαρτησία της Κύπρου, ή βεβαίωναν τον Ντενκτάς ότι «εμείς θα κανονίσουμε τον Μακάριο».

Όχι μόνο δεν τιμωρήθηκαν το 1974, αλλά μερικοί ξαναπήραν τις θέσεις τους στο υπουργείο Εξωτερικών μετ' επαίνων μόλις «επέστρεψε» η Δημοκρατία.

Είναι εύκολο να τους μάθει όλους η Βουλή και μερικούς άλλους που δεν είναι εξίσου γνωστοί. Από τους φακέλους προσωπικού των Υπουργείων Εξωτερικών και Εθνικής Άμυνας θα εξακριβωθεί ποιοι και πότε υπηρέτησαν στις πρώτες θέσεις στην Κύπρο ή ασχολήθηκαν με κυπριακές υποθέσεις ανάμεσα 1967 και 1974. Οι έντιμες και γενναίες εξαιρέσεις είναι λίγες και θ' άξιζε να μνημονευθούν και δημόσια στο τέλος της έρευνας. Οι Κύπριοι τους γνωρίζουν και τους μνημονεύουν ήδη. Από τους «υπεύθυνους» μερικοί έχουν πεθάνει. Δεν μπορούν σήμερα να λογοδοτήσουν. Οι άλλοι ζουν, μερικοί με ενεργό ανάμιξη στα κοινά, ή στις τάξεις του Στρατού και της Διπλωματίας, άθικτο από την κοινωνία και τη δικαιοσύνη.

Να ανοίξει ο φάκελος της Κύπρου, μάλιστα. Δεν θα λείψουν τα στοιχεία. Όχι όμως για τιμωρίες, εκτός από έναν αωστήρό, δημόσιο στιγματισμό και από μερικές αποστρατείες και συνταξιοδοτήσεις. Για να γίνει μάθημα σε όσους, και είναι πολλοί ακόμα, που υποστηρίζουν ότι οι Κύπριοι αρκετά μας έχουν «ταλαιπωρήσει» και, στο κάτω κάτω, τους «τακτοποιήσαμε» στη Ζυρίχη και στο Λονδίνο, και ότι για όλα «φταίει ο Μακάριος». Η νοοτροπία αυτή που είχε τόσο καταλυτικές συνέπειες στ' ανώτατα στελέχη των Υπουργείων Εξωτερικών και Εθνικής Άμυνας ως το 1974 (δεν μιλάω για την πολιτική ηγεσία όπου ήταν ενδημική), δεν έχει ακόμα ξεριζωθεί. Θερμεύει όσο δεν στηλιτεύεται πανηγυρικά. Είναι καιρός ακόμα να γίνει μία, βάσει βεβαιωμένων στοιχείων, επίσημη καταγγελία.

Είναι καιρός ακόμα να καταλάβουμε ότι σήμερα δεν υπάρχει «κυπριακό» αλλά «ελληνικό» πρόβλημα, θέμα επιβίωσης του Ελληνισμού σε διάσπαρτες περιοχές του από την Κύπρο ως τη Θράκη, ως τα νησιά του Αιγαίου, ότι ήταν σφαλερή η γραμμή που ακολούθησαν οι προδικτατορικές ελληνικές κυβερνήσεις αντιμετωπίζοντας το Κυπριακό σα μεμονωμένο θέμα εθνικής και παιδευσιακής μόνο σημασίας που δεν νοείται να θίξει τις βασικές συμμαχικές και εταιρικές επιλογές της Ελλάδας, σαν «πονοκέφαλος» που παραμερίσθηκε με τις ασπιρίνες της Ζυρίχης και του Λονδίνου, και με τις επικλήσεις στο πνεύμα του Βενιζέλου και του Ατατούρκ.

Κανείς δεν είναι εχθρός της ασπιρίνης, αλλά μόνο σαν παροδικό ανακουφιστικό, όχι ως μέσο θεραπείας μιας ασθένειας που απειλεί τον ελληνικό κορμό με διάλυση «εις τα εξ'ων συνετέθη» από τις συνδυασμένες ή μη ενέργειες «φίλων» και εχθρών, «συμμάχων» και αντιπάλων, «εταίρων» και ανταγωνιστών. Για την αποτροπή του κινδύνου χρειάζεται όχι τόσο η καινούργια καραμέλα της «εθνικής ομοψυχίας», όσο η συνειδητοποίηση του κινδύνου. Είναι τόσο άμεσος ώστε επείγει η εναργής διατύπωση, αλλά και η αποφασιστική εφαρμογή συγκροτημένης, σθεναρής και αμείλικτης απέναντι σε όλους εξωτερική πολιτική. Δεν χρειάζονται παραδείγματα άλλων χωρών που ακολουθούν τέτοια πολιτική, και επιβιώνουν παρόλο το οικονομικό κόστος της ούτε η επιβίωση ισούται με μόνη την οικονομική ή την κοινωνική ευημερία, ούτε χρειάζεται την καταστροφή των άλλων. Δεν μπορούμε να λησμονήσουμε ότι τη σημερινή μας «δημοκρατία» την αποκτήσαμε με τίμημα που το πληρώσαν άλλοι τίμημα εξω-ελλαδικό, την καταστροφή της Κύπρου. Άραγε πρέπει να περιμένουμε το άνοιγμα του φακέλου για να το καταλάβουμε;

* *

Τα παραπάνω είχαν γραφεί πριν αποφασίσει η Βουλή (μετά τόσες αναβολές, και τόσους διαταγμούς) να συγκροτήσει την Επιτροπή για την έρευνα του «φακέλου» της Κύπρου. Ήδη από τις πρώτες συζητήσεις φάνηκε πως κανείς δεν έχει συνειδητοποιήσει την ελληνική διάσταση τε. Κυπριακό προβλήματα, αφού κυβερνητικοί, και αντιπολιτευόμενοι βουλευτές έκριναν καλό να αναμνησθούν την προ του 1967 κατάσταση, να γυρέψουν άλλοι στον «ξένο παράγοντα», να περιορίσουν την ερευνητέα περίοδο μόνο σε ό,τι οδήγησε άμεσα στην τουρκική εισβολή, αποστρέφοντας τη σκέψη τους ακόμα μια φορά από τις τεράστιες ελλαδικές ευθύνες, κυρίως της ιθύνουσας πολιτικής τάξης από το 1967 κι έπειτα από το 1974.

Όλα δείχνουν ότι δύσκολα θα βγει σήμερα από την όποια έρευνα της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής κάποια πλήρης, αντικειμενική τεκμηρίωση που να οδηγήσει πέρα από μια κατανομή ευθυνών και μια ενδεχόμενη πρόταση κυρώσεων, σε μια ριζική αλλαγή νοοτροπίας ως προς το μέγιστο πρόβλημα τι, διάσωσης της ακεραιότητας και της ελευθερίας όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και του Ελληνισμού, όσος απομένει στην Κύπρο κυρίως αλλά και στην Τουρκία.

Στρουθοκαμηλισμός ανεύθυνος είναι να επιρρίπτουμε στον «ξένο παράγοντα» όπως σεμόνπρεπα αποκαλούμε τις ΗΠΑ ή άλλοτε την Αγγλία τις ευθύνες για τη σημερινή θέση του κυπριακού. Ούτε ο «φάκελος» της Κύπρου θ' αποκαλύψει τίποτα το άγνωστο για τη συμπαιγνία των ΗΠΑ ή της Αγγλίας. Έχουν αυτές τη μερίδα της ευθύνης τους (ποιος εστερέωσε επί 7 χρόνια τους συνταγματάρχες; Ποιος έκτοτε υπονομεύει κάθε προσπάθεια λύσης του Κυπριακού μέσω των ΗΕ και θέλει να τη μεταθέσει στο διμερές ή στο νατοϊκό επίπεδο; Ποιος στηρίζει αναίσχυντα τον εισβολέα με τα όπλα και τα δολάρια του; Όμως ποιος έδωσε πάτημα στον «ξένο παράγοντα να επεμβαίνει στα ελληνικά πράγματα»;

Αλέξανδρος Ξύδης
Φλεβάρης - Ιούλης 1986

του Άκη Κοσώνα

ΘΗΒΑ:

Μια πόλη με παρελθόν που χάνεται στους αιώνες, χαράζει ένα μέλλον γεμάτο υποσχέσεις

Πώς λέγεται ο κεντρικός δρόμος της Θήβας που φθάνουν τα λεωφορεία από την Αθήνα; Επαμεινώνδα φυσικά. Κι ο άλλος κύριος δρόμος της πόλης και παράλληλος της Επαμεινώνδα; Πινδάρου. Η οδός που ξεκινά την κεντρική πλατεία; Οιδίποδος. Κι ο Πελοπίδας; Λίγο πιο κάτω. Λίγο πριν, η οδός Βουρδουμπά. Όχι δεν υπάρχουν ακόμη οδός Χαρούλας Αλεξίου. Ούτε οδός Κατσιμπάρδη, ούτε οδός Τσιπλάκου (βουλευτές του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ, αν δεν γνωρίζετε). Υπάρχει όμως οδός Παντελή Πουλιόπουλου, ενώ φαίνεται ότι η περιοχή έχει απωθήσει απ' τη μνήμη της το τέκνο της Κώστα Κολιγιάννη.

Συρροή προσωπικοτήτων στη Θήβα, κι όλα τούτα 80 μόνο χιλιόμετρα μακριά απ' την Αθήνα. Ας είμαστε ακόμη πιο ακριβείς και δίκαιοι με την πρωτεύουσα της Βοιωτίας, την πόλη του βασιλιά Κάδμου:

«Κατά δε τον ποιητή της Οδύσσειας, οι Διόσκουροι της Βοιωτίας Αμφίων και Ζήθος πρώτοι Θήβης έδωσαν έκτισαν επταπύλαιο, πύργωσάν τε... Θηβαίοι ηρωίδες ήσαν η Σεμέλη, θυγάτηρ του Κάδμου, εκ της οποίας εγεννήθη ο θεός Διόνυσος, και η Αντιόπη, θυγάτηρ του Νυκτέως, εκ της οποίας εγεννήθησαν οι προρρηθέντες ήρωες, Αμφίων ο κιθαρωδός και Ζήθος ο ρωμालέος, από του ονόματος της συζύγου του οποίου, Θήβης και της θυγατρός του Ασωπού, ονομάσθη και η κτισθείσα πόλις Θήβη, ή Θήβαι. Εν Θήβαις εγεννήθη ο υπεροχώτερος των ηρώων της αρχαίας Ελλάδος Ηρακλής εκ του Διός και της Αλκμήνης. Της πόλεως ταύτης εβασίλευσεν η πολυθρύλητος δυναστεία των Λαβδακιδών, ο Λάιος, ο Οιδίπους, και οι υιοί του Ετεοκλής και Πολυνείκης...».

Απ' τον Κάδμο στον Κολιγιάννη. Σήμερα; Αν εξαιρέσει κανείς τη Χαρούλα Αλεξίου (κι είναι φυσικό να λατρεύεται στην πατρίδα της περισσότερο απ' όσο οφειδύται αλλού) η επαρχία Θηβών δεν προσφέρεται για απαρίθμηση και καταγραφή προσωπικοτήτων. Από μια πλευρά, έχοντας στο μυαλό τους τη θλίψη και τις καταστροφές που προξένησε μια Ιοκάστη, οι Θηβαίοι είναι ευχαριστημένοι. Ίσως είναι καλύτερα έτσι. Φτάνουν τα σοβαρά προβλήματα που δημιουργεί η βαριά κληρονομιά σε κοινωνίες στερούμενες των προϋποθέσεων για ανάπτυξη που η μορφή της θα διασφαλίζει την ιστορία του τόπου. «Δεν τολμάμε να πούμε ότι χτίζουμε κάτι, οτιδήποτε, και θα εμφανιστεί μπροστά μας κάποιο κομμάτι αγγείου, ή θα πέσουμε σε κτερίσματα τάφων» ακούγεται από υπεύθυνα στόματα της πόλης που δεν κρύβουν και τη διάσταση της δημοτικής αρχής με την αρχαιολογική υπηρεσία: Έτσι όπως υπογράψαμε προγραμματική σύμβαση με το υπουργείο Παιδείας για τη συντήρηση των σχολείων, επιδιώκουμε την υπογραφή ανάλογης σύμβασης με το υπουργείο Πολιτισμού προκειμένου να προχωρήσουμε στην εκτέλεση έργων που το ίδιο το υπουργείο αδυνατεί» λέει ο

πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου της Θήβας και μέλος του ΚΚΕ Εσωτ. Αριστείδης Καρανάσιος. Και γιατί αδυνατεί το υπουργείο Πολιτισμού; «Γιατί ενώ είναι γνωστά τα προβλήματα της πόλης στο υπουργείο φθάνει λανθασμένη πληροφόρηση απ' την έφορο αρχαιοτήτων κ. Ανδρειωμένου, η οποία κάθε άλλο παρά συμβάλλει στη λύση τους» συνεχίζει ο ίδιος για να βεβαιώσει ότι «ο Δήμος είναι σε θέση να εκτελέσει οποιοδήποτε έργο γιατί έχει και το προσωπικό και τον κατάλληλο εξοπλισμό». Τι έχει κάνει ο Δήμος μόνος του; «Πολλά, αλλά ας μείνουμε σε τρία πολύ συγκεκριμένα έργα» διευκρινίζει ο πρόεδρος του Δ.Σ. «Να μιλήσουμε για την ύδρευση και την αποχέτευση. Ολοκληρώθηκε η μελέτη ύδρευσης για όλη την πόλη κι εφαρμόζεται σταδιακά, ενώ γίνονται γεωτρήσεις και εξετάζεται η δυνατότητα ύδρευσης και από τον Μόρνο, χωρίς αυτό να σημαίνει πως η Θήβα έχει ιδιαίτερα προβλήματα νερού. Ως προς την αποχέτευση, κλείσαμε τα τέσσερα βασικά ρέματα που διέσχισαν την πόλη και τα οποία συγκέντρωναν μεν βρόχινο, αλλά και ακάθαρτο νερό. Μετά το κλείσιμο των ρεμάτων και την κατασκευή αποχετευτικών αγωγών για τα λήμματα, το πρόβλημα λύνεται με τη δημιουργία εργοστασίου βιολογικού καθαρισμού, του οποίου η κατασκευή μελετάται. Δεύτερο τα μεγάλα έργα οδοποιίας πολλών χιλιομέτρων που έλυσαν βασικά προβλήματα διακίνησης, ενώ άφησα τελευταίες τις πλατείες, τις παιδικές χαρές και τους πεζόδρομους. Όλα αυτά αλλά και άλλα δείχνουν ότι ο Δήμος είναι σε θέση να εκτελέσει έργο».

Μια διαφορετική αντίληψη για την πόλη

Η ανάπτυξη που παρουσιάζει η πόλη δεν δίνει την εντύπωση ότι πρόκειται γι' αποτέλεσμα που ξεκίνησε από τη βάση, απ' το λαό της Θήβας κι έφθασε στην κορυφή, στη δημοτική αρχή, ως εντολή για ποιοτική αναβάθμιση. Είναι προφανές ότι η όμορφη κεντρική πλατεία, η έξυπνη κι αισθητικά άψογη αξιοποίηση της πλατείας του Πούρου (ή Καδμείας) η παιδική χαρά που τελειώνει στη συνοικία Πηγή, αφορούν ιδέες που πραγματοποιήσε το Δημοτικό Συμβούλιο χωρίς την πίεση της βάσης. Γιατί, αν το αίτημα ήταν τέτοιας μορφής κανένα απ' αυτά τα έργα δεν θα διαπνεόταν από την προχωρημένη αντίληψη που παρουσιάζει σήμερα, αλλά στη θέση της πλατείας θα ήταν πολύ απλά ένας τετράγωνος ή παραλληλόγραμμος χώρος στρωμένος με πλάκες, 5-6 παγκάκια και καμιά δεκαριά δεντράκια. Χώρος που άλλωστε τον συναντάμε σε κάθε γειτονιά αθηναϊκή ή επαρχιακή, ο οποίος προήλθε από ασφυκτικό αίτημα των κατοίκων «για έναν τόπο ανάσας, να 'χουμε κάπου να ξεκουραζόμαστε». Οι υπάρχοντες πάντως χώροι είναι γεμάτοι από κόσμο, κι ίσως αυτό να εξηγείται σ' ένα βαθμό από την κοινωνική σύνθεση του λαού της Θήβας. Από τους 18.712 κατοίκους (α-

Πινδάρου: ο κεντρικός δρόμος της πόλης.

Προσφυγικός συνοικισμός.

πογραφία του 1981 ενεργός πληθυσμός 14.019) απασχολούνται στους τρεις τομείς της παραγωγής οι 5.928. Σύμφωνα με τη μελέτη του ΥΧΟΠ (Δεκέμβριος '85) στον πρωτογενή τομέα (γεωργία - κτηνοτροφία) απασχολούνται 794 άτομα ή 13,4% του συνόλου, στο δευτερογενή (Βιομηχανία / Βιοτεχνία, Κατασκευές, Δημόσια Έργα) 2.905 ή 49% και στον τριτογενή (τουρισμός, εμπόριο, κτλ.) 2.229 (37,6%). Αυτό σημαίνει ότι το 40% του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού της Θήβας είναι βιομηχανικοί εργάτες, ενώ το ποσοστό των γεωργών και κτηνοτρόφων —αντίθετα ίσως απ' ό,τι θα περίμενε κανείς— είναι πολύ χαμηλό. Στο μέτρο που η απασχόληση στη βιομηχανία, στη μεταποίηση, δεν προσφέρει οικονομικούς πόρους ανάλογους μ' αυτούς των αγροτών, δεν οδηγεί σε νεοπλουτισμό και απότομη ανάπτυξη, της οποίας η συνήθης εξωτερική έκφραση είναι τα ακριβά αυτοκίνητα, τα βίντεο, και τώρα τελευταία τα σκάφη αναψυχής (όπου βέβαια υπάρχει κοντά θάλασσα...). Έτσι, το ζωντάνεμα των κοινών εξωτερικών χώρων τις ώρες του απογεύματος, τις βραδινές ώρες, η πληρότητα του θερινού σινεμά που διαχειρίζεται ο Δήμος, έρχονται σαν φυσικό αποτέλεσμα του τρόπου που μια μεγάλη κοινωνική τάξη επιλέγει και λόγω καταγωγής της αλλά και λόγω δύναμει συνθηκών να εκφράζεται. Από την άλλη πλευρά, αυτή η βιομηχανοποίηση της επαρχίας Θηβών έχει λειτουργήσει σε βάρος της ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα. Στην έκθεση του ΥΧΟΠ σημειώνεται χαρακτηριστικά: «Τα εύφορα εδάφη του Θηβαϊκού και Κωπαϊδικού πεδίου, το πλούσιο υδάτινο δυναμικό της περιοχής και η γειτνίαση της πόλης με τα σημαντική αγορά της πρωτεύουσας, συνθέτουν το ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα που διαθέτει η περιοχή μας για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής. Παρ' όλα αυτά η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη της βιομηχανίας στην ευρύτερη περιοχή της Θήβας λειτουργήσει σε σημαντικό βαθμό ανταγωνιστικά με την ανάπτυξη πρωτογενών δραστηριοτήτων».

Η απορρόφηση μεγάλου αριθμού απασχολούμενων στη γε-

ωργία και την κτηνοτροφία από τις βιομηχανίες αποδυνάμωσε αισθητά τον πρωτογενή τομέα: 43,6% των απασχολούμενων στη Θήβα ανήκε στην αγροτική τάξη το 1961 είκοσι χρόνια μετά το '81 μόνο το 12,4% εξακολουθούσε ν' απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, το 31 είχε απορροφηθεί από τη βιομηχανία. Πόσες όμως είναι αυτές οι βιομηχανίες - βιοτεχνίες στη Θήβα και στην ευρύτερη περιοχή; 53 στην επαρχία Θηβών (12 απ' αυτές έχουν κλείσει σήμερα) κι ανάμεσά τους η ΒΙΟΚΑΤ με 290 εργαζόμενους, το «Σωληνουργείο Φανστρούπουλος» (230 εργαζόμενοι), η ΑΜΚΟ (207), η ΙΖΟΛΑ (800), τα «Ηλεκτρικά Είδη ΕΛΙΝΤΑ» (920), τα «Κλωστήρια ΤΕΕΤΙΛΙΑ» (60), κ.ά. Οι εντός πόλης βιομηχανίες - βιοτεχνίες είναι οι περισσότερες συνεργεία αυτοκινήτων, φανοποιεία, σιδηρουργεία, και ξυλουργεία.

Πολλές αρχαιότητες, λίγος τουρισμός

Στην πόλη με την αρχαιότερη ίσως ιστορία, με τα περισσότερα αρχαιολογικά ευρήματα και με την τόσο βαθιά κληρονομιά, ο τουρισμός «θα μπορούσαμε να πούμε πως βρίσκεται σε υποτυπώδη μορφή. Η τουριστική κίνηση αφορά κατά κύριο λόγο ανθρώπους που παραμένουν στη Θήβα για επαγγελματικούς και οικογενειακούς λόγους. Στη Θήβα υπάρχουν 3 μόνο ξενοδοχεία (158 κλίνες) για την εξυπηρέτηση αυτού του είδους της τουριστικής κίνησης» (από τη μελέτη του ΥΧΟΠ που εντάσσεται στην Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης). Λένε ότι «τουρισμός δεν υπάρχει σε μέρη χωρίς θάλασσα» και μέχρι τώρα οι Θηβαίοι πήγαιναν για τα καλοκαιρινά τους μπάνια στη Χαλκίδα. Όμως σε λίγο καιρό θα 'ναι έτοιμος ο δρόμος που οδηγεί τη Θήβα στη δική της θάλασσα, στην Ανθηδώνα. Στην παραλία κοντά, ο Δήμος έχει αξιοποιήσει την περιοχή και την κατοικία που ανήκε στον Βρετανό Μάρκεντερ, διευθυντή του οργανισμού που είχε αναλάβει την αποξήρανση της Κωπαϊδας, κατοικία εγκαταλελειμμένη από το 1950 περίπου. Η Νομάρχης Βοιωτίας Χρυσούλα Χαρισίου μας λέει: «Ο Δήμαρχος της Θήβας είχε τη σωστή ιδέα της κοινωνικής αξιοποίησης του χώρου των 340 στρεμμάτων, μίσθωσε δηλαδή με όλες τις νόμιμες διαδικασίες από τον οργανισμό Κωπαϊδας το συγκεκριμένο κτίσμα και χώρο για να λειτουργήσει τις κατασκηνώσεις του Δήμου. Θα μπορούσε αυτός ο χώρος κι αυτή η περιουσία του οργανι-

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

	1951	1961	1971	1981
Θήβα	12.582	15.779	15.971	18.627
Επαρχία Θηβών	56.801	60.017	57.652	58.255
Ν. Βοιωτίας	106.838	114.256	114.675	117.306
Ελλάδα	7.632.801	8.388.553	8.768.641	9.740.417

ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

	1974	1977	1981	Ε. '84	1985
ΠΑΣΟΚ	15,6	31,0	52,9	44,03	47,8
Νέα Δημοκρατία	59,8	39,4	35,1	35,73	39,9
Ε.Κ. - Ν.Δ./ΕΔΗΚ	15,4	12,0	0,2	0,2	—
Ενωμ. Αριστερά	6,2	—	—	—	—
ΚΚΕ	—	7,4	9,2	11,02	9,15
ΚΚΕ Εσωτερικού	—	—	1,1	3,17	1,69
Συμμαχία	1,7	—	—	—	—
ΕΔΕ	0,4	—	—	—	—
Εθνική Παράταξη	—	8,0	—	—	—
Κόμμα Προοδευτικών	—	—	1,1	—	—
Χριστ. Δημοκρατία	—	—	0,2	—	—
ΚΟΔΗΣΟ	—	—	—	0,43	—
Κ. Φιλελευθέρων	—	—	—	0,09	0,08
ΕΚΚΕ	—	—	—	0,28	0,11
ΕΠΕΝ	—	—	—	3,58	0,68

27
ΧΡΟΝΙΑ
ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ο Μανώλης Μπαρμπουνάκης και οι συνεργάτες του σας περιμένουν στα βιβλιοπωλεία

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4

2 ΕΓΝΑΤΙΑΣ 150

3 ΤΟ ΚΑΤΩΪ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 27 18 53

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 23 97 46
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

με βιβλία χιλιάδες, φθηνά και καλά
βιβλία για σας και τα παιδιά σας

ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ

σμού σαν Νομικού Προσώπου να εξυπηρετήσει κοινωνικές ανάγκες όπως κατασκήνωση, κάμπινγκ, των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής, όπως τα Λουκίσια και η Ανηθδώνα που είναι κοινότητες του Νομού Εύβοιας».

Μια άλλη δυνατότητα τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής που για την ώρα παραμένει αποκλεισμένη είναι η αξιοποίηση της λίμνης Υλίκης και της Παραλίμνης, «στο βαθμό που αυτή δεν αντιτίθεται στην προστασία της περιοχής» (απ' τη μελέτη του ΥΧΟΠ). Φαίνεται όμως ότι αυτός ο περιοριστικός όρος έχει τεθεί εξ' ορισμού κι εμποδίζεται κάθε προσπάθεια που έχει σχέση με την αξιοποίηση των λιμνών. Η κ. Χαρισίου μιλάει γι' αυτό:

«Το πρόβλημα είναι η μη ορθολογική διευθέτηση του ζητήματος της Υλίκης. Το θέμα είναι να μας πουν επιτέλους, και να μας πουν με στοιχεία κι εννοώ το υπουργείο Δημοσίων Έργων που είναι ο φορέας κατασκευής εγγειοβελτιωτικών έργων και την ΕΥΔΑΠ, τι πρέπει και τι μπορούμε να κάνουμε. Για να διαλύσουμε μια νεφελώδη κατάσταση θεωρητικής αντιπαράθεσης προκαλέσαμε από το '83 μια μελέτη από το ΙΓΜΕ που θα μας δώσει συγκεκριμένα στοιχεία για το πού μπορούμε να φθάσουμε χωρίς να διαταράξουμε το ισοζύγιο της λίμνης. Επίσης, θα βλέπαμε τη λίμνη και τουριστικά αξιοποιούμενη και προστατευόμενη μέσα ακριβώς απ' αυτή την αξιοποίηση. Ο αντίλογός μας είναι μια τεκμηριωμένη με μελέτες αντιπαράθεση, που θα στηρίζεται στο σκεπτικό ότι και μεις θέλουμε φυσικά την προστασία αλλά εξετάζουμε όλες τις δυνατότητες». Αν τ' αρχαιολογικά ευρήματα που υπάρχουν στο μουσείο της πόλης βρίσκονταν αλλού, σε κάποια πόλη με τουριστική κίνηση, θα έκαναν ουρές οι τουρίστες για να τα θαυμάσουν. Κι όχι μόνο αυτά που εκπροσωπούν μια ιστορία 5.000 χρόνων, αλλά και την οργάνωση του μουσείου, την εξυπηρέτηση και την καθαριότητα. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι κάποιος τουρίστας που περνούσε απ' τη Θήβα και επισκέφθηκε το μουσείο, άφησε πάνω στο καπάκι της τουαλέτας ένα πεννητάρικο, συμβολικά για την καθαρίστρια «επειδή δεν είχε δει ποτέ πριν τόσο καθαρό μουσείο και τόσο καθαρές τουαλέτες» (σ.σ. η καθαρίστρια ποτέ δεν ξόδεψε αυτό το πεννητάρικο...). Πάντως η έκθεση του ΥΧΟΠ παρά τις προσδοκίες του Δημάρχου και της Νομάρχου είναι μάλλον απαισιόδοξη: «Παρά κάποιες δυνατότητες ανάπτυξης που διαγράφονται, ο τριτογενής τομέας παραγωγής δεν προβλέπεται ν' αναπτυχθεί αξιολογικά, στα επόμενα χρόνια».

«ΠΑΣΟΚ και Σοσιαλιστική Αυτοοργάνωση»

Στις 3 Νοεμβρίου του '74 κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο του «Αμφίονα» στη Θήβα με διευκρινιστικό υπότιτλο «Όργανο της πανεπαρχιακής Επιτροπής Πρωτοβουλίας Θηβών του ΠΑΣΟΚ». Σκοπός της έκδοσης ήταν να αμφισβητήσει «την προσπάθεια της Προσωρινής Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ να αγνοήσει τη θέληση της αυτοοργανωμένης βάσης» και να γνωστοποιήσει ότι αυτή η βάση ακριβώς «έκανε πράξη επαναστατική την εμπνευσμένη διακήρυξη του Ανδρέα Παπανδρέου που καλούσε το λαό να αυτοοργανωθεί...».

Έτσι, με τη ρήξη ανάμεσα σε προοδευτικά, σοσιαλιστικά και αριστερά στελέχη της Θήβας και στην Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ γεννιόταν στην πρωτεύουσα της Βοιωτίας το «Ανεξάρτητο Σοσιαλιστικό Κίνημα» που αποφάσιζε να πάρει μέρος στις πρώτες μετά τη δικτατορία εθνικές εκλογές με δικό του συνδυασμό στη Βοιωτία, και δύο υποψηφίους: Τον δικηγόρο Γιάννη Σταμούλη και τον πολιτικό μηχανικό —και μετέπειτα δήμαρχο Θήβας— Κώστα Κουρκούτη. Το ΠΑΣΟΚ φυσικά απάντησε με κείμενο που κυκλοφόρησε σαν φέγ-βολάν στην πόλη, στο οποίο τους κατηγορούσε για διασπαστές, τονίζοντας ότι: «Η εφημερίδα "Αμφίονας" δεν είναι όργανο του ΠΑΣΟΚ» και: «Καμιά ψήφος σε διασπαστές και αρριβιστές», «Καμιά ψήφος σε ό-

σους εξυπηρετούν με τη στάση τους τη δεξιά», «Καμιά χαμένη ψήφος στον ανεξάρτητο συνδυασμό», «Ψηφίστε το συνδυασμό του ΠΑΣΟΚ που αποτελείται από τους: Βασιλείου Ιωάννη, Καλογήρου Γεώργιο, Κατσιμπάρδη Γεώργιο, Λιανό Απόστολο». Παρά τον πόλεμο του επίσημου κόμματος το ΑΣΟΚ έζησε, όπως και ο «Αμφίονας» για δυο χρόνια, πήρε μέρος στις εκλογές και ψηφίστηκε από 1927 πολίτες, συγκεντρώνοντας 2,60%. Λίγο καιρό αργότερα στις 22 Μαρτίου 1975 ο «Αμφίονας» θ' αναγγείλει στην πρώτη σελίδα τη σύσταση συνδυασμού για τις δημοτικές εκλογές της 30ης Μαρτίου, με υποψήφιο δήμαρχο τον Κ. Κουρκούτη και επωνυμία «Δημοτική Αναγέννηση». Στην οργανωτική επιτροπή προεδρεύει ο τ. βουλευτής της Ένωσης Κέντρου Γεώργιος Τζώρτζης, κι ένα από τα μέλη της είναι ο πρώην βουλευτής του ΠΑΣΟΚ και σημερινός διοικητής της «Ολυμπιακής» Αλέκος Ακριβάκης, ο οποίος τότε ταυτιζόταν με τις αρχές του ΑΣΟΚ. Το ΠΑΣΟΚ κατεβάζει δικό του υποψήφιο τον Α. Κυριακού, ενώ η ΝΔ στηρίζει συγχρόνως τους υποψήφιους δημάρχους Ευ. Λιακοπούλα και Ι. Γκόγκο. Το βράδυ της 30ης Μαρτίου δικαιώθηκαν οι ανεξάρτητοι σοσιαλιστές που με 2.167 ψήφους έχουν ν' αντιμετωπίσουν στο δεύτερο γύρο το συντηρητικό συνδυασμό του κ. Λιακοπούλα, ενώ ο υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ μένει έξω περιοριζόμενος στην τρίτη θέση. Στις 6 Απριλίου ο Κώστας Κουρκούτης εκλέγεται για πρώτη φορά δήμαρχος με 59% και οι δυο πρώτοι σε σταυρούς δημοτι-

κοί του σύμβουλοι είναι ο Γιάννης Σταμούλης (346) και ο Αλέκος Ακριβάκης (337). Τον συνδυασμό του κ. Κουρκούτη στηρίζαν από την αρχή το ΚΚΕ και η νεολαία του ΚΚΕ Εσωτ., ο «Ρήγας Φεραίος», ενώ το κόμμα είχε συνταχθεί με τον υποψήφιο του ΠΑΣΟΚ. Στις δύο επόμενες δημοτικές εκλογικές αναμετρήσεις το ΠΑΣΟΚ υποστήριξε το σημερινό δήμαρχο, όπως άλλωστε και τα δύο ΚΚ.

Τι λέει όμως ο κ. Κουρκούτης για όλα αυτά, τα προχωρημένα για την εποχή σοσιαλιστικά εγχειρήματα αυτονομησης; «Το ΑΣΟΚ προήλθε από μια ομάδα ανθρώπων που συνεργαζόμασταν μεταξύ μας, συζητάγαμε, προβληματιζόμασταν στη διάρκεια της δικτατορίας, η καταγωγή των ανθρώπων αυτών ήταν κυρίως αριστερή και κεντρώα. Κάναμε μια κίνηση λίγο μετά τη δημιουργία του ΠΑΣΟΚ και μ' αφορμή τις ομάδες πρωτοβουλίας που είχαν εξαγγελθεί για να διαφωνήσουμε στη συνέχεια με την επίσημη ηγεσία. Ο λόγος ήταν η ασυνέπεια στις αποφάσεις της βάσης. Πήραμε μόνοι μας μέρος στις εκλογές και τα δύο χιλιάδες ψηφοδέλτια του ΑΣΟΚ είχαν μια απήχηση, όπως όμως αποδείχτηκε στη συνέχεια η απόχρηση ήταν πολύ μεγαλύτερη από τον αριθμό των ψηφοδελτίων»...

● Η περιήγηση στη Θήβα τελειώνει εδώ. Πρέπει να σημειώσουμε ότι η πραγματοποίηση αυτού του αφιερώματος θα γινόταν ιδιαίτερα δύσκολη χωρίς την πολύτιμη βοήθεια του δι-
κηγόρου της πόλης Λάκη Δρίτσα.

Κρασιά συνεταιριστικά με μεράκι και ποιότητα

Το καλύτερο θηβαϊκό κρασί δεν μπορούσε παρά να έχει τ' όνομα του πρώτου βασιλιά της Θήβας, του Κάδμου. Το «Κάδμος» λοιπόν, όπως και 4 άλλα κρασιά με μικρότερη παραγωγή είναι τα προϊόν της Κοινοπραξίας Συνεταιρισμών Αμπελουργών Επαρχίας Θηβών (σ.σ. απ' τις λίγες συνεταιριστικές, πρέπει να πούμε, που λειτουργεί εύρυθμα κι έχει ποιότητα), ένα προϊόν που βραβεύτηκε επανειλημμένα σε διεθνείς διαγωνισμούς. Τι είναι όμως ο συνεταιρισμός αυτός που τα προϊόντα του βάζουν τα γυαλιά σε πολλά απ' αυτά της ιδιωτικής πρωτοβουλίας;

«Ο συνεταιρισμός γεννήθηκε το 1962, σήμερα είναι δευτεροβάθμια οργάνωση με 17 πρωτοβάθμια συνεταιριστικά μέλη που εκπροσωπούν 16 περιοχές της επαρχίας Θηβών και τις Ερυθρές», μας λέει ο Γενικός Διευθυντής της Κοινοπραξίας, Κώστας Αρκουμάνης και συνεχίζει: «Σε σύνολο παραγωγής 35.000

τόνων σταφυλιού, η κοινοπραξία συμμετέχει με 11.000 τ., καλύπτει δηλαδή το 1/3. Μέχρι το 1979 η παραγωγή ήταν περίπου 6.000 τ. για ν' ακολουθήσει μια ανοδική πορεία και να φθάσει στους σημερινούς αριθμούς. Οι εγκαταστάσεις μας βέβαια, το οινοποιείο δηλαδή και το εμφιαλωτήριο είναι ξεπερασμένες τεχνολογικά, πράγμα που μας δυσκολεύει πολλαπλά. Σκεφτείτε ότι το οινοποιείο μπορεί να δεχτεί μόνο 5.330 τόνους και το εμφιαλωτήριο έχει δυνατότητες χιλίων κομματιών την ώρα. Υποβάλλαμε για έγκριση στον FEOGA (αρμόδιο όργανο της ΕΟΚ) μελέτη που προέβλεπε ίδρυση νέου εργοστασίου χωρητικότητας 18.000 τόνων και σύγχρονο εμφιαλωτήριο, συνέπεσε όμως η υποβολή της μελέτης (1983) με την απόφαση του FEOGA να περιορίσει τις ενισχύσεις στον τομέα αυτό. Έτσι, προχωρήσαμε σε νέα μελέτη που εντάσσεται στα προγράμματα επενδύσεων, η ο-

ποία ελπίζουμε να εγκριθεί μέχρι το τέλος του '86».

Το βρίσκουμε όμως αυτό το καλό κρασί στην Αθήνα και σ' άλλες πόλεις, ή πρέπει να πηγαίνουμε μέχρι τη Θήβα για να το πούμε; «Η μήπως σε ταξίδια μας στο εξωτερικό θα το συναντήσουμε στις κάβες της Γαλλίας και της Δ. Γερμανίας; «Σε μερικά σημεία πώλησης το βρίσκει κανείς στην Αθήνα, στα περισσότερα όμως όχι, κι αυτό γιατί μέχρι τώρα για μια σειρά από λόγους το δικτυο διανομής δεν λειτούργησε ικανοποιητικά» λέει ο Κ. Αρκουμάνης που διευκρινίζει ότι «έχουμε ξεκινήσει τη δημιουργία δικού μας εμπορικού δικτύου που θα καλύψει αυτές και άλλες ελλείψεις. Τα πρώτα βήματα έγιναν ήδη στα Γιάννενα, την Άρτα, το Αγρίνιο, τη Φιλιππιάδα, το Ναύπλιο, τη Βόνιτσα».

Και οι εξαγωγές; «Το 20% της παραγωγής μας εξάγεται και το 80% προορίζεται για την εσωτερική αγορά. Οι εξαγωγές πάντως έχουν πάει πολύ καλά μέχρι σήμερα και απ' αυτήν την άποψη οι αριθμοί είναι χαρακτηριστικοί: Τα 2,5 εκατομμύρια δραχμές έφθασε η αξία των εξαγωγών το '84 για ν' ανέβει στα 4,7 εκατομμύρια το '85, ενώ για φέτος προβλέπει να φθάσει τα 13,7 εκατομμύρια στο μέτρο που ήδη στο πρώτο 7μηνο η αξία μεταφράστηκε σε 7,6 εκατομμύρια δραχμές.

Πού μπορεί να φθάσει μια κοινοπραξία, όταν όλα πάνε καλά γι' αυτή; «Δεν ξέρω που μπορεί να φθάσει, αλλά απ' τ' αποτελέσματα της τελευταίας διαχείρισης που έκλεισε (παραγωγή 1983) υπάρχει κέρδος ή πλεόνασμα αν προτιμάτε, της τάξης των 10,4 εκατομμυρίων. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα, το κέφι των μελών και η εμπορική πολιτική της κοινοπραξίας συμβάλλουν στην αισιοδοξία μας για θετική πορεία στο μέλλον».

Το χρυσό μετάλλιο για το κρασί της Κοινοπραξίας «ΙΝΩ», στο Παρίσι, το '83.

Ο γενικός διευθυντής της Κοινοπραξίας Συνεταιρισμών Αμπελουργών Επαρχίας Θηβών, Κώστας Αρκουμάνης.

Στη Μονή Σαγματά με τον ηγούμενο πατέρα —Νικόδημο...

Από αριστερά: η Νομάρχης Βοιωτίας Χρυσούλα Χαρισίου, ο Ηγούμενος της Μονής Σαγματά Νικόδημος, ο Δήμαρχος Θηβών Κ. Κουρκουτής και ο Δεσπότης Ιερώνυμος.

Μισή ώρα έξω από την πόλη των Θηβών και σε υψόμετρο 700 περίπου μέτρων, βρίσκεται η **Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Σαγματά**. Την επομένη της άφιξης στη Θήβα, ήταν η γιορτή του μοναστηριού. 6 Αυγούστου, Μεταμόρφωση του Σωτήρος και πολλοί Θηβαίοι αλλά και χωριανοί από την γύρω περιοχή γέμισαν το χώρο της Μονής. Στα πρόσωπα των ανθρώπων δεν υπήρχε ίχνος βαρυστημάρας —όλοι ξέρουμε αυτή την κόυραση που μας πιάνει από πριν όταν είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε κάτι χωρίς κέφι —που συνήθως σχηματίζεται στις εκφράσεις των «πιστών» οι οποίοι για μια σειρά από λόγους πηγαίνουν στη γιορτή του «πολιούχου Αγίου της πόλεως». Ησυχία κι ευλάβεια στη διάρκεια της λειτουργίας, γέλια και πειράγματα μετά: τίποτε δεν θύμιζε βαριά ατμόσφαιρα άκαμπτης ορθοδοξίας... Πάντα έτσι είναι; Βγήκε λογικά η ερώτηση: «*Ε βέβαια, εδώ ερχόμαστε όχι μόνο του Σωτήρος, αλλά κι άλλες μέρες, είναι ευχάριστα, αυτοί οι μοναχοί δεν είναι σαν τους άλλους, να είναι περίπτωση...*».

Περίπτωση; «*Ήταν μια επιλογή που την κάναμε πέντε νέοι μαζί, πριν 10-11 χρόνια*» λέει ο πάτερ **Νεκτάριος**, Γιάννης Αντωνόπουλος κατά κόσμο, που στράφηκε στη ζωή του μοναχού το 1975. Οι 6 μοναχοί που ζουν σήμερα εκεί, είναι όλοι γύρω στα 36, συντηρούν το μονα-

στήρι και τους κήπους του, είναι σε άμεση επαφή με την επιστήμη και τη λογοτεχνία, διαβάζουν **ΑΝΤΙ** (σκέπτονται μάλιστα να το δέσουν σε τόμους γιατί τα τεύχη έχουν μαζευτεί βουνό), παρακολουθούν τις κοινωνικές εξελίξεις και γενικά δεν έχουν κανένα από τα στοιχεία εκείνα που θα καθιστούν τους περισσότερους εκπροσώπους της εκκλησίας απρόσιτους και πολλές φορές κουραστικούς για τον κόσμο.

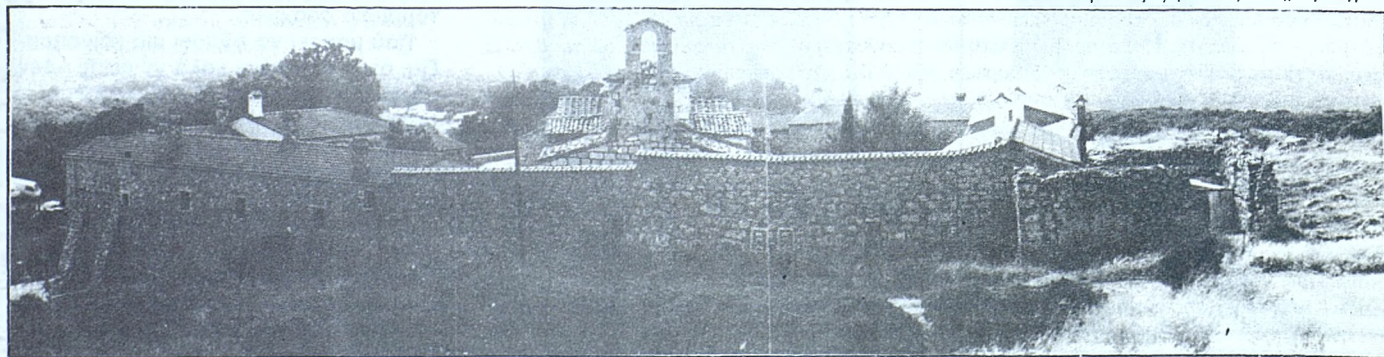
Η Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος άρχισε να χτίζεται στα 1106 όταν ο τότε Αυτοκράτωρ του Βυζαντίου **Αλέξιος Κομνηνός** (1062-1118) χρηματοδότησε τις εργασίες, παραχωρώντας με Χρυσόβουλο στους μοναχούς τη ρήση κι εκμετάλλευση χιλιάδων στρεμμάτων της περιοχής. Ο πρώτος ασκητής που εντάχθηκε στους Αγίους της Εκκλησίας κι έζησε στη Μονή ήταν ο **Κλήμης**, που πέθανε εκεί το 1140. Στις αρχές της τουρκοκρατίας, δύο άλλοι Άγιοι, ο **Γερμανός** και ο **Σεραφείμ** έζησαν στη μονή. Το μοναστήρι ρημάχτηκε από τους γερμανούς την περίοδο της κατοχής και ο τότε ηγούμενος εκτελέστηκε από τους κατακτητές γιατί θεωρήθηκε «υπόθαλψης ανταρτών», πράγμα που ήταν βέβαια αλήθεια. Οι Γερμανοί ήρθαν λίγο αργά για τους αντάρτες που είχαν προφτάσει να φύγουν και τόσο το μοναστήρι όσο και τα γύρω χωριά γλίτωσαν

την καταστροφή όταν «*κάτι βοήθησε*» (όπως λένε οι κάτοικοι) και δεν βρήκαν δύο στρατιώτες τους που είχαν εκτελέσει οι αντάρτες. Μέχρι τα 1968 η μονή ήταν ερειπωμένη με μόνους κατοίκους 2 γέρους μοναχούς. Τότε ανέλαβε πρωτοσύγγελος ο σημερινός Δεσπότης Θηβών και Λεβαδείας, ο **Ιερώνυμος Λιάπης** που κυριολεκτικά (όπως τονίζουν όλοι οι μοναχοί) «*το ξανάφτιαξε με τα χέρια του*». Εννιά χρόνια αργότερα μετά από πρόσκληση του Ιερώνυμου πήγαν στη Μονή οι σημερινοί της μοναχοί.

Αυτοί ακριβώς οι μοναχοί που είχαν την ευγένεια να επιμένουν να κρατήσουν στο γιορτινό μεσημεριανό τραπέζι τους τον απεσταλμένο του **ΑΝΤΙ** γιατί «*το τελευταίο που περίμεναν να δουν ήταν κάποιον από το περιοδικό που διαβάζουν κι αγαπάνε και μάλιστα τη συγκεκριμένη μέρα*».

Και βέβαια για μας ήταν μεγάλη έκπληξη όταν μετά το καλό φαί και κρασί «*οίνος ευφραίνει καρδιάς ανθρώπων*» λέγανε οι ίδιοι παροτρύνοντας τους προσκεκλημένους να πίνουν) τον ψαλμό ακολούθησε παλιά λαϊκή επιτυχία τραγουδισμένη βυζαντινά: «*Το κορίτσι το δικό μου είναι απ' τη φτωχολογιά...*». Το επόμενο ραντεβού είναι στην Αθήνα. Εξάλλου, οι τόμοι βρίσκονται πάντα στα γραφεία του **ΑΝΤΙ** και περιμένουν...

Μονή Μεταμορφώσεως Σωτήρος Σαγματά.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΓΙΑ ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Ο Κώστας Κουρκούτης 42 χρονών σήμερα, εκλέγεται Δήμαρχος Θήβας από το 1975 συνεχώς. Γι' αυτόν, δεύτερος γύρος υπήρξε μόνο στις δημοτικές του 1975, όταν κέρδισε με άνεση συγκεντρώνοντας ποσοστό της τάξης του 59%. Το 1978 με 54% πήρε το δικαίωμα να συνεχίσει το έργο του και βέβαια το 67% του 1982 τα λέει όλα. Οι κουβέντες στα καφενεία δείχνουν τη δύσκολη θέση που βρίσκεται αντίπαλός του υποψήφιος της «Νέας Δημοκρατίας» Μιχάλης Μακρυγιάννης, πράγμα που άλλωστε ομολογεί, σύμφωνα με πληροφορίες, και ο ίδιος. Πρόκειται για τον τρίτο κατά σειρά υποψήφιο της συντηρητικής παράταξης που έχει την άχαρη υποχρέωση να αντιμετωπίσει όχι μόνο τον κοινό υποψήφιο της Αριστεράς και του κυβερνώντος κόμματος, αλλά έναν επιτυχημένο δήμαρχο που «τον ψηφίζουν και δεξιοί, γιατί φυσικά η ΝΔ δεν έχει μόνο 30% στη Θήβα»... Δηλαδή τι «πρέπει» να γίνει για να χάσει δημοτικές εκλογές ο κ. Κουρκούτης; «Να χάσει; Μόνο αν γυρίσει ο κόσμος ανάποδα».

Με τη σιγουριά λοιπόν του 67% των προηγούμενων δημοτικών, με κύριο όπλο το έργο που έχει γίνει στην πόλη (κι έχουν γίνει πολλά πράγματα στη Θήβα) και με δεδομένη τη φυσιολογική «ακεφιά» του αντιπάλου του, ο Κ. Κουρκούτης αντιμετωπίζει το ζήτημα πολύ απλά. Κάπως έτσι ξεκίνησε η κουβέντα μαζί του:

Ο Δήμαρχος Κώστας Κουρκούτης.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟ ΔΗΜΑΡΧΟ ΘΗΒΑΣ ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΡΚΟΥΤΗ:

ΕΡ.: Άλλη μια τετραετία λοιπόν κ.

Κουρκούτη, κι όταν τελειώσει κι αυτή θα έχετε συμπληρώσει 16 χρόνια Δήμαρχος.

Μήπως σκέφτεστε να «στρογγυλέψετε» τον αριθμό, με μια πέμπτη τετραετία;

ΑΠ.: Δεν το ξέρω ακόμα, ό,τι προκύψει.

ΕΡ.: Δεν έχετε κουραστεί όλα αυτά τα χρόνια;

ΑΠ.: Ναι, μπορεί, αλλά και το ενδιαφέρον είναι μεγάλο, υπάρχει συνεχής δράση, κι είναι και το αποτέλεσμα που σε συντηρεί. Απ' την άλλη η αυτοδιοίκηση έχει τόσους ορίζοντες, γεννάει συνέχεια πράγματα που αναεώλουν το κέφι. Το ίδιο το ζήτημα της αυτοδιοίκησης έχει ένα δυναμισμό, απ' την άποψη ότι διεκδικεί τη δικαίωσή της, αν και οι κατακτήσεις γίνονται με μικρά βήματα, κι αυτή η δυναμική διεργασία για να μην πω επαναστατική, έχει από μόνη της ενδιαφέρον.

ΕΡ.: Και η σχέση του Δήμου, όχι πια σαν υπηρεσία αλλά σαν διεργασία όπως το βάζετε, ποια είναι με τον κόσμο; Θέλω να πω έχει περάσει η αντίληψη ότι ο Δήμος δεν είναι μόνο για πιστοποιητικά;

ΑΠ.: Μέρα με τη μέρα γίνεται συνείδηση ότι δεν είμαστε μόνο για πιστοποιητικά, κι αυτό γιατί ο κόσμος είδε ότι προσπαθούμε να παρέμβουμε σε μια σειρά από προβλήματα, υπερβαίνοντας πολλές φορές το θεσμικό πλαίσιο του Δήμου. Κι είναι χαρακτηριστικό ότι οι πολίτες μάς ζητούν να ασχοληθούμε με ζητήματα που δεν εντάσσονται στο πλαίσιο λειτουργίας του θεσμού, αυτό μας φέρνει σε δύσκολη θέση. Έχουμε να διαλέξουμε ανάμεσα σε τρεις δυνατές λύσεις: 'Η θα τους πούμε «ξέρετε δεν γίνεται από μας, πηγαίνετε στο υπουργείο», ή «εντάξει θα φωνάξουμε μαζί σας» —οπότε ο Δήμος παίζει ρόλο καθαρά διεκδικητικό, συνδικαλιστικό, ή «ναι θα το κοιτάξουμε εμείς» και αρχίζουμε να ψάχνουμε τους τρόπους. Μ' αυτή τη λογική λέω ότι η

πολιτική μας είναι πολιτική υπέρβασης του πλαισίου, αναλαμβάνουμε δηλαδή ευθύνες και μέσα από τις δυνατότητες προσπαθούμε ν' ανταποκριθούμε. Για παράδειγμα η ανάπλαση του προσφυγικού συνοικισμού που σχεδιάζουμε, δεν έχει να κάνει με το Δήμο, έχουμε όμως χρεωθεί το έργο. Ασκήει δηλαδή ο Δήμος μια εξουσία μέσα σε κάποια πλαίσια, υπάρχει εμπιστοσύνη πως μπορεί να λύσει προβλήματα. Βέβαια, δεν μπορεί να πει κανείς ότι η εξουσία είναι αποκεντρωμένη, λαϊκή συμμετοχική, άμεση. Όλη αυτή η ιστορία της συμμετοχής που μυσιοποιείται —δες συνοικιακά συμβούλια με τον τρόπο που λειτουργούν— και αναφέρεται συνθηματολογικά και μόνο, εμένα προσωπικά με σοκάρει και γι' αυτό ακριβώς δεν έχουμε κάνει συνοικιακά συμβούλια. Πρόκειται δηλαδή για την άρνησή μας να δυσφημιστεί ο θεσμός μέσα από μια διαδικασία, το λιγότερο αναποτελεσματική, η οποία χρησιμεύει ίσως για καταγραφή κομματικών δυνάμεων. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι δεν θα κάνουμε συνοικιακά συμβούλια, θα κάνουμε και θα επιδιώξουμε να έχουν ουσιαστικές και διευρυμένες αρμοδιότητες.

ΕΡ.: Οι ίδιοι οι κάτοικοι έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για τα συνοικιακά συμβούλια;

ΑΠ.: Όχι, δυστυχώς δεν υπάρχει καμιά πίεση από τα κάτω προς τα πάνω, τη μεγαλύτερη ανησυχία την είχα εγώ, αλλά και τα επίσημα κόμματα δεν έκαναν κάποιες προτάσεις επισπευσης δημιουργίας των συμβουλίων. Λαϊκές συνελεύσεις κάναμε, σ' όλες τις συνοικίες με θέμα την κατάρτιση του προγράμματος, του προϋπολογισμού. Κοίταξε ο κόσμος —κι αυτό δεν ξέρω αν είναι καλό ή κακό— έχει εμπιστοσύνη στη δημοτική αρχή σ' ένα βαθμό αδρανοποιείται.

ΕΡ.: Η εμπιστοσύνη φαίνεται κι απ' τα αποτελέσματα των εκλογών...

ΑΠ.: Ναι, κι αυτό είναι μια πρόσθετη ευθύνη που έχουμε. Θα 'λεγα ότι ένα πρόγραμμα αποκέντρωσης και περισσότερο αποκέντρωσης των αρμοδιοτήτων του Δημάρχου είναι απαραίτητο. Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης σε επίπεδο οργάνωσης και λειτουργίας είναι συγκεντρωτικός (στο πρόσωπο του Δημάρχου) κι αυτό πρέπει να σπάσει. Ένας τρόπος να σπάσει —παρόλο που δεν ξέρω αν είναι τώρα η ώρα να γίνει— είναι η θεσμοθέτηση της απλής αναλογικής. Όμως η απλή αναλογική προϋποθέτει και επεξεργασία προγραμμάτων από τα κόμματα για την αυτοδιοίκηση, αλλιώς τι απλή αναλογική να γίνει χωρίς πρόγραμμα;

ΕΡ.: Στο σημείο αυτό κάποιος απ' την κυβέρνηση θα μπορούσε να πει «μα τι λες; δεν φτάνει που είναι θεσμοθετημένα τα συνοικιακά συμβούλια, που είναι νόμος του κράτους»;

ΑΠ.: Φυσικά, είναι νόμος του κράτους σύμφωνα με τον οποίο μπορούν να συσταθούν συνοικιακά συμβούλια με μια διαδικασία εκλογική, αν όχι εκλογικιστική, και να εκφράζουν τη γνώμη τους. Ε, δεν φτάνει αυτό. Α, ναι, δίνουν νομίζω και 500.000 δρχ. σ' όποιους κάνουν συνοικιακά συμβούλια.

ΕΡ.: Δηλαδή χάνετε και το πριμ.

ΑΠ.: Ναι βέβαια. Κοίταξε, δεν μπορείς να αποπροσανατολίσεις το λαό, κάπου θα το καταλάβει. Αν στήσεις ένα συνοικιακό συμβούλιο με τις καλύτερες προϋποθέσεις —να μην έχει δηλαδή κομματικοποιηθεί άγρια— και δεν μπορείς να λύσει ένα πρόβλημα, στη δεύτερη συνοικιακή συνέλευση ο κόσμος δεν θα πάει. Πρέπει να 'χει το συνοικιακό συμβούλιο μια δυνατότητα παρέμβασης, έτσι που να υπάρξει μια συνέχεια στην επαφή με τον κόσμο. Πάντως δεν μπορείς να πεις ότι είναι παθητική η στάση του κόσμου, υπάρχει μια καθημερινή επαφή με τη δημοτική αρχή

Στα θερινά τα σινεμά

Αν στην Αθήνα τα θερινά τα σινεμά κινδυνεύουν με εξαφάνιση λόγω μείωσης του κοινού κι έλλειψης διάθεσης των επιχειρηματιών να επανεπενδύσουν ποσά για τους χώρους, στη Θήβα, ένα πείραμα του Δήμου έδειξε πως στην πόλη υπάρχει ζωή όχι μόνο για ένα καλοκαιρινό σινεμά, αλλά και για χειμωνιάτικες αίθουσες. Αίθουσες που θα προβάλλουν ταινίες σαν τους «Επαρχιώτες», σαν το «Ταξίδι των καταραμένων», σαν το «Κόκκινο ρόδο του Καίρου», σαν το «Μπλόου Απ», σαν τον «Κονφορμίστα» και θα 'ναι γεμάτες κόσμο, όπως γεμάτη ήταν η «ΣΟΝΙΑ», το καλοκαιρινό σινεμά που είναι νοικιασμένο απ' το Δήμο και τη διαχείρισή του έχει η ΔΕΠΟΑΘ (Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Οικιστικής Ανάπτυξης Θήβας), τη βραδιά που παιζόταν η ταινία του Μπομπ Ράφελσον «Ο Ταχυδρόμος χτυπάει πάντα δυο φορές». Όχι, το εισιτήριο δεν είναι 60-70 δραχμές όμως σκεφτήκαμε «για να μαζέψει το σινεμά κόσμο», αλλά 150 δρχ. ποσό αρκετά σεβαστό αλλά και μικρό ταυτόχρονα, αφού «ρε φίλε τρία-τέσσερα φλιπεράκια να παίξεις θες ένα κατοστάρικο, βάλε μετά καμιά μπίρα και έτσι, σου 'φυνε το χιλιάρικο στην πλάκα». Ότι το χιλιάρικο φεύγει «έτσι, στην πλάκα» είναι παραπάνω από βέβαιο, ότι η «ΣΟΝΙΑ» θα είχε 500 ανθρώπους τη βραδιά που βρεθήκαμε εκεί δεν ήταν καθόλου αυτονόητο. «Θα 'χει και κέρδος από φέτος το σινεμά» λένε δυο από τους ανθρώπους του Δήμου «που το προσέχουν, φροντίζουν για τις ταινίες, τα προγράμματα» και ελπίζουν πως «θ' αποκτήσουμε και χειμωνιάτικη Σόνια, δεν φοβόμαστε να κόντραριστούμε με άλλα σινεμά που θα φέρνουν ψιλοτσοντούλες, ελληνικές ταινίες τέταρτης διαλογής και καράτε. Άλλωστε και τώρα το καλοκαίρι υπάρχει ένα θερινό ιδιωτικό σινεμά που φέρνει τέτοια έρ-

γα, και έχει το ένα τρίτο απ' τον κόσμο που έχουμε εμείς».

● Πέντε χρόνια ζωής έχει ο «Λάιος», ο πολιτιστικός σύλλογος Θήβας, που διατηρεί τρία τμήματα, μουσικό, χορευτικό και θεατρικό. Μιλάμε με τον 26χρονο πρόεδρό του, τον **Τάσο Φρούσιο**: «Αντικειμενικός σκοπός της ομάδας των νέων που ξεκίνησε τον «Λάιο» ήταν η παρέμβαση στα προβλήματα της πόλης και να δώσουμε κάποιο διέξοδο στον ελεύθερο χρόνο των νέων, που άλλωστε είναι πρόβλημα και σ' όλες τις επαρχιακές πόλεις. Καφετέρια, μπιλιάρδα, αλλά σου λέει τι να κάνω, δεν έχω και που να πάω. Σε μας υπήρχε δεδομένη η αντίληψη ότι στο βαθμό που υπάρχει συγκεκριμένος μηχανισμός του συστήματος που θέλει τους νέους αδρανείς, κάποιοι άλλοι μηχανισμοί θα 'πρεπε να λειτουργούν για να τους κάνουν ενεργούς πολίτες. Πολλά παιδιά που πριν δεν είχαν καμιά σχέση με θέατρο ή μουσική, άρχισαν να συμμετέχουν, ν' ασχολούνται, να δημιουργούν κι όχι να χειροκροτούν απλά ότι τους πασάρει η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και γενικά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Από την άλλη μεριά, υπάρχει ένας πολιτιστικός πλούτος της Θήβας που χανόταν, έτσι βάλαμε σα στόχο την καταγραφή του και την ένταξή του σ' ένα λαογραφικό μουσείο που είναι στα σχέδιά μας να ιδρύσουμε. Την αίθουσα για το μουσείο θα την παραχωρήσει ο Δήμος, που πρέπει να πω ότι μας έχει βοηθήσει και οικονομικά και στον τομέα της στέγης, αφού μας έχει παραχωρήσει αίθουσα στο Πνευματικό Κέντρο. Ουσιαστικά ξεκίνησαμε το '82 όταν μας δόθηκαν κάποια χρήματα ικανοποιητικά, και ξεκίνησε πρώτο τις δραστηριότητές του το μουσικό συγκρότημα».

Κι ο κόσμος; Συμμετέχει, και πόσο; «Γραμμένα μέλη στο σύλλογο είναι 150, ενεργά όμως είναι περίπου 55».

Με τα πολιτικά άραγε πώς τα πάει ο «Λάιος», αφού τα μέλη του προέρχονται από διαφορετικούς χώρους;... «Η πορεία του συλλόγου δεν έχει επηρεαστεί από κοινοτικές διαμάχες, επειδή ακριβώς είχαμε την αρνητική εμπειρία της κινηματογραφικής λέσχης από τέτοιου είδους αντιθέσεις, προσπαθήσαμε και τα βρήκαμε. Εντάξει, έχουμε διαφωνίες, αλλά έχουμε κι έναν κοινό στόχο: να κάνουμε τον νέο από θύμα των μέσων μαζικής ενημέρωσης ενεργό πολίτη. Γιατί να μας χωρίζουν οι διαφωνίες και να μη μας ενώνουν οι κοινοί στόχοι;».

και σ' αυτό βοηθάει και το μέγεθος της πόλης που είναι μικρό, η ανάγκη της συμμετοχής καλύπτεται στα καφενεία αν θέλεις, που είναι ο πιο ζωντανός τρόπος συμμετοχής. Το να εξασφαλίζεις συμμετοχή δεν έγκειται μόνο στο να κάνεις θεσμούς και νόμους, πρέπει να μπει στην ουσία κι η ουσία είναι στη γειτονιά, στο καθημερινό πρόβλημα.

«ΘΟΛΑ ΝΕΡΑ» ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΕΡ.: Θέλετε να πείτε ότι τα κόμματα έχουν υποβαθμίσει ουσιαστικά το θεσμό της αυτοδιοίκησης;

ΑΠ.: Πιστεύω ότι η λογική της κεντρικής εξουσίας, κάλυπτε τα περισσότερα κόμματα, έτσι που να βλέπουν την τοπική αυτοδιοίκηση σαν διαδικασία πολιτοκράτειας και άλωσης της κεντρικής διοίκησης. Τη μεγαλύτερη ευθύνη την έχουν τα εκάστοτε κυβερνώντα κόμματα, αλλά και τ' αντιπολιτευόμενα στο βαθμό που δεν είναι φανερό αν θεώρησαν την αυτοδιοίκηση μέσο, ή σκοπό. Αλλά έχει χαθεί φαίνεται κάθε μέτρο, έτσι βγαίνει σήμερα ο κ. Έμπερτ ή ο κ. Ανδριανόπουλος και λένε αρμοδιότητες στην αυτοδιοίκηση, πόροι στην αυτοδιοίκηση κτλ. Αλλά, μια αυτοδιοίκηση που θα έχει αρμοδιότητες, πόρους δυνατότητες παρέμβασης στην επιχειρηματική δραστηριότητα, μπορεί να δημιουργήσει ποιοτικές αλλαγές στο σύστημα. Τα δεδομένα που έχω λένε ότι όσο η αυτοδιοίκηση βρίσκεται σε νηπιακό στάδιο, όλοι φωνάζουν για λόγους προπαγάνδας υπέρ της ανάπτυξης της. Αν φθάσει στο επίπεδο της Αγγλίας ή της Δανίας, όπου η εναλλαγή συντηρητικών με προοδευτικές κυβερνήσεις παρουσιάζει τη συρρίκνωση των αρμοδιοτήτων της αυτοδιοίκησης και την επέκταση αντίστοιχα τότε θα φανεί πια είναι η δυνατότητα παρέμβασής της. Η συντηρητική κυβέρνηση της Δανίας του κ. Σλούτερ περιορίσε την τοπική αυτοδιοίκηση, κι ας σημειωθεί ότι ο Δήμος της Κοπεγχάγης έχει περίπου 6.000 εργάτες, έχει εργοστάσια καθαρισμού λημμάτων, αρμοδιότητα παροχής νερού στην πόλη κτλ. Τέτοια τοπική αυτοδιοίκηση την περιορίζει ένα συντηρητικό κράτος. Έρχεται τώρα η «Νέα Δημοκρατία» και λέει πράγματα αντίθετα στην ιδεολογία της, και το έθεσα μια φορά σε συνεδρίαση του Τεχνικού Επιμελητηρίου, σε ανθρώπους της ΝΔ: «Αν κάνουμε όσα λετε θα θγει η φιλοσοφία σας περί ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Διότι αν πάρει τους κινηματογράφους, τα σουπερμάρκετ, τις ντισκοτέκ, και τα σπίατα ο Δήμος, τι θα γίνουν οι εξαγγελίες σας περί φιλελευθερισμού»; Και μου απάντησε κάποιος ότι «δεν ξέρεις εμείς καμιά φορά είμαστε και υπέρ αυτών που λες». Ένας βασικός λόγος λοιπόν που τα κόμματα προπαγανδίζουν χωρίς υποδομή και χωρίς υποχρέωση υπέρ της αυτοδιοίκησης είναι και το ίδιο το χαμηλό επίπεδο της αυτοδιοίκησης.

ΕΡ.: Γι' αυτό κάνουν και μαζιμαλισμό...

ΑΠ.: Ακριβώς. Στα συνέδρια της ΚΕΔΚΕ που πηγαίνα, βγαίνουν όλοι οι εκπρόσωποι των κομμάτων και λένε σχεδόν τα ίδια, καμιά φορά σκέφτομαι μήπως μας δουλεύουν. Εάν το επίπεδο της αυτοδιοίκησης ήταν τέτοιο που θα μπορούσε να ταρακουνήσει τα πράγματα και να έχει μια ουσιαστική παρέμβαση τότε να γίνει η απλή αναλογική. Και να

Η κεντρική πλατεία της πόλης.

βγουν τα προγράμματα των κομμάτων που φυσιολογικά πρέπει να διαφέρουν ριζικά, αν γίνει τώρα απλή αναλογική όλα τα προγράμματα θα 'να ιδιά, ο κ. Έβερτ θα λέει τα ίδια περίπου με τον κ. Μπέη και τον κ. Κατριβάνο για το νέφος κτλ. Επομένως πώς θα εκφραστεί και τι θα επιλέξει ο ψηφοφόρος;

ΕΡ.: Θα ψηφίσει και πάλι κομματικά.

ΑΠ.: Θα ψηφίσει κομματικά, με απλή αναλογική αυτή τη φορά. Θα μου πεις, με αυτή τη λογική να μην τη κάνουμε; Ναι να την κάνουμε και ν' αποτελέσει πρόκληση ώστε στις επόμενες εκλογές να έρθουν τα κόμματα με συγκεκριμένα προγράμματα και ταυτισμένα με την πολιτική τους.

ΜΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

ΕΡ.: Να φύγουμε απ' το κεντρικό ζήτημα της απλής αναλογικής και να πάμε σ' ότι υπάρχει και ότι μένει να γίνει στην πόλη της Θήβας.

ΑΠ.: Θα 'λεγα ότι το πιο σοβαρό έργο υποδομής που έγινε ήταν το ρυθμιστικό, το σχέδιο οργάνωσης της πόλης που αποτέλεσε μια πρωτοπορία της Θήβας σε σχέση με τα επόμενα που επρόκειτο να εξαγγείλει το υπουργείο Χωροταξίας επί Τρίτης. Ύστερα, επίσης σημαντικό και απόρροια της συνειδητοποίησης από τον κόσμο ότι ο Δήμος δεν είναι μόνο για σκουπίδια και πιστοποιητικά, είναι η οργάνωση των υπηρεσιών του Δήμου. Υπάρχει ταμειακή υπηρεσία, τεχνική υπηρεσία, όπως κι υπηρεσία εκδόσεως οικοδομικών αδειών, δουλεύουμε με κομπιούτερ οργάνωνουμε συνεργείο επισκευής και συντήρησης των μηχανημάτων, εκτελούμε όλα τα έργα με αυτεπιστασία αποφεύγοντας την επιλογή των εργολάβων. Πρέπει επίσης ν' αναφερθούμε και στο μεγάλο έργο της αποχέτευσης που γίνεται και θα ολοκληρωθεί μέχρι το 1990, όπως και στην επίλυση του ζητήματος της ύδρευσης, αλλά και στην προσπέλαση της Θήβας στη θάλασσα. Παράλληλα συνεχίζονται και διευρύνονται οι σχέσεις των Δήμων με πόλεις χωρών της Κοινότητας, ενώ αξιοποιούμε και τις δυνατότητες που παρέχει η ένταξη στην ΕΟΚ. Έχουμε τέσσερα προγράμματα από τα οποία τα δυο ήδη χρηματοδοτούνται· πρόκειται για την ανάπλαση του προσφυγικού συνοικισμού και την αξιοποίηση της Υλίκης. Τα δυο άλλα χρηματοδοτούνται από το κράτος και το περιβαλλοντολογικό. Ξέρεις, πολλά θα μπορούσε να αναφέρει κανείς, το πρόβλημα όμως είναι πως, με ποιον τρόπο θα δώσουμε ερεθίσματα στον πολίτη για ενεργό συμμετοχή στα τεκταινόμενα. Γι' αυτό προσπαθούμε να βάλουμε το πράγμα σε μια άλλη λογική, σ' αυτό που λέμε ανθρωποκεντρική ανάπτυξη. Οτιδήποτε κάνουμε στην πόλη, πρέπει να έχει κέντρο τον άνθρωπο, όχι ανάπτυξη για την ανάπτυξη, αλλά ανάπτυξη για αλλαγή της ποιότητας ζωής.

ΕΡ.: Εδώ πρόκειται για πολιτική αντίληψη, για στάση απέναντι στην κοινωνία, όχι για εξουσία και δυνατότητες γενικά της τοπικής αυτοδιοίκησης...

ΑΠ.: Βέβαια. Και στο σημείο αυτό υπάρχουν συγκρούσεις, γιατί αν για παράδειγμα αντιμετωπίσεις το πρόβλημα των τσιγγάνων με

Το σπίτι του Γ.Γ. του ΚΚΕ Παντελή Πουλιόπουλου, και τ' όνομά του που έχει δοθεί σ' ένα δρόμο της Θήβας. Όχι, οδός Κ. Κολιγιάννη (αν και ήταν απ' την περιοχή) δεν είδαμε...

τη λογική της ενσωμάτωσης κι όχι μ' αυτή της περιθωριοποίησης, έχεις ένα πολιτικό κόστος. Διότι ο τρόπος που συμπεριφέρονται οι τσιγγάνοι δεν έχει καμιά σχέση με το δικό μας τρόπο ζωής, κι ανεξάρτητα απ' το αν είναι αριστερός, δεξιός ή κεντρώος αυτός που έχει δίπλα του έναν τσιγγάνο, θέλει να τον διώξει. Η μειονότητα όμως των τσιγγάνων είναι μια πραγματικότητα που εμείς σαν Δήμος δεν τη βλέπουμε ν' αντιμετωπίζεται με τη γκετοποίηση, αλλά με την ενσωμάτωσή τους, σ' όποιο βαθμό αυτό είναι εφικτό.

Πάμε στο ζήτημα των προσφύγων. Η κοινότητα των προσφύγων έχει προσφέρει πολλά, όπως ακριβώς και στο Αργίτιο απ' ό,τι διάβασα. Περιθωριοποιήθηκε όμως από τον τρόπο δόμησης κι εγκατάστασης και σήμερα ο χώρος του προσφυγικού συνοικισμού εγκαταλείπεται απ' όσους κατοίκους του ανεβαίνουν εισοδηματικά και φυσικά είναι χώρος υποδοχής ανθρώπων χαμηλής οικονομικά κατάστασης· βλέπεις έτσι να εγκαθίστανται εκεί Πομάκοι, Μωαμεθανοί, τσιγγάνοι. Εμείς, έχοντας σα στόχο ν' αναπλάσουμε την περιοχή και να δημιουργήσουμε οικιστικές συνθήκες κατάλληλες προσπαθούμε να λύσουμε αυτό το θέμα χωρίς όμως να αστικοποιήσουμε την περιοχή...

ΕΡ.: Οι ίδιοι τι θέλουν;

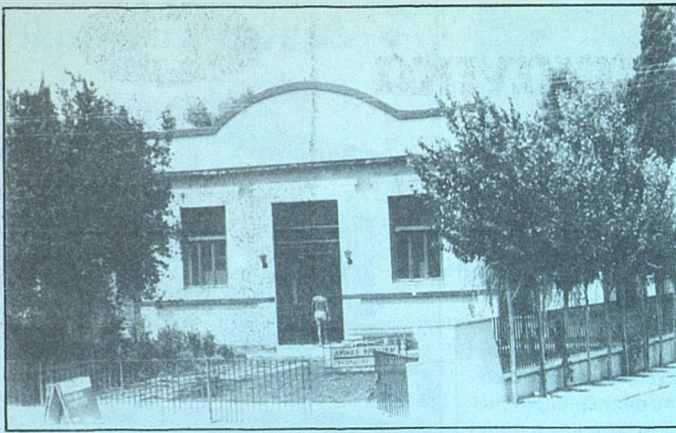
ΑΠ.: Εδώ ακριβώς είναι το πρόβλημα. Νιώθοντας την έλλειψη αποχέτευσης, λουτρού, και διαπαιδαγωγμένοι με την αντίληψη ότι το σπίτι είναι σαλόνι, τραπέζια, κουζίνα, μπάνιο και κρεβατοκάμαρα —ανάγκες δηλαδή που καλύπτει η αστική πολυκατοικία η οποία χρεωκοπεί, θέλουν κάτι τέτοιο. Εκείνο που βγαίνει είναι ότι οι κάτοικοι θέλουν τη γειτονιά που έχει δημιουργηθεί, αλλά θέλουν και καλύτερα σπίτια. Στην προσπάθειά μας να υπάρξει μια δυνατότητα έκφρασης για το πώς ακριβώς θέλουν τα σπίτια τους αντιμετωπίζουμε πρόβλημα γιατί δεν τους βάζουμε διλημματικά το ερώτημα: Θέλεις ν' ανεβείς στον τέταρτο όροφο και να 'χεις αυτό και τ' άλλο ή δεν θέλεις τίποτα; Γιατί συνήθως έτσι μπαίνει το ερώτημα από τη λογική του πανω σηκώματος και της αντιπαροχής. Δεν θέλουμε σε καμιά περίπτωση να καταστρέψουμε το χώρο εξαφανίζοντας όλες αυτές τις μνήμες που είναι δεμένες μαζί του και μεταφέρθηκαν πριν τόσα χρόνια από τη Μικρά Ασία. Με τη συμμετοχή των κατοίκων και τη βοήθεια των ειδικών θα μπορέσουμε να διαμορφώσουμε ένα χώρο που σε ποιοτικό επίπεδο θα είναι ο καλύτερος στη Θήβα, και από το κέντρο ακόμα, όπου παρά τις προσπάθειες κυριαρχεί η πολυκατοικία και το κακό πρότυπο της Αθήνας, όπως άλλωστε και σ' όλα τα επαρχιακά κέντρα.

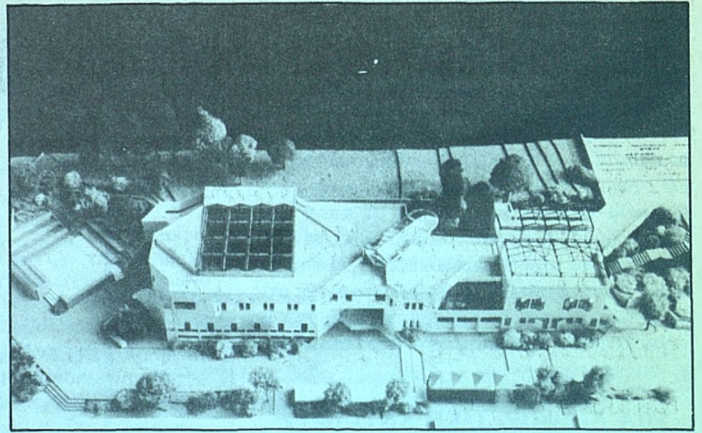
ΕΡ.: Πόσο στοιχίζουν όλ' αυτά και τότε βλέπετε να είναι έτοιμα;

ΑΠ.: Προβλέπουμε ότι το σχέδιο θα ολοκληρωθεί σε επτά χρόνια από σήμερα και το κόστος είναι γύρω στα 800 εκατομμύρια δραχμές. Όμως, για να γίνει πραγματικότητα το σχέδιο χρειάζεται η εξασφάλιση της χρηματοδότησης. Πρέπει επιτέλους στην Ελλάδα να θεωρείται η κατοικία επιδοτούμενο κοινωνικό αγαθό —όπως είναι ο δρόμος— κι όχι το είδος που πρέπει να κατακτήσεις με τη δουλειά σου. Εμείς πιστεύουμε έτσι όπως επιδοτείται ο δρόμος, η παιδική χαρά, το σχολείο, πρέπει να επιδοτηθεί και το σπίτι. Θα μου πεις, πώς και γιατί να επιδοτήσω κάποιον που έχει τρία σπίτια να φτιάξει κι ένα τέταρτο. Αυτό είναι άλλο ζήτημα, αλλά περιπτώσεις όπου απαιτείται ανάπλαση, όπου παρεμβαίνει η τοπική αυτοδιοίκηση και δημιουργεί προϋποθέσεις ζωντανέματος της γειτονιάς, η επιδότηση πρέπει να υπάρξει. Πιστεύω ότι η λογική της αντιπαροχής, της ανταποδοτικότητας της επένδυσης στην κατοικία, όπου έχεις ένα οικοπέδο για να στεγάσεις δύο οικογένειες κι φτιάχνεις σπίτια για 4 οικογένειες προκειμένου να πουλήσεις τα δυο, είτε ασκείται από την ιδιωτική πρωτοβουλία είτε από το κράτος ή άλλο φορέα συλλογικό, έχει ποιοτικά το ίδιο αντιδραστικό αποτέλεσμα.

Αλλά αυτά έχουν σχέση με τα γενικότερα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας, είναι τέτοια η μεταπρατική δομή που δημιουργεί εμπόδια στο να παρέμβει η τ.α. σε μια σειρά από ζητήματα. Πρέπει εδώ να σου πω ότι είμαστε ο Δήμος —κι αυτό αποτελεί πρόγραμμα— πιλότο που κάνουμε μια προγραμματική σύμβαση με όλους τους φορείς οι οποίοι ασχολούνται με την κατοικία, δηλαδή υπουργείο Χωροταξίας, Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας, Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, Κτηματική Τράπεζα, κι αυτό στα πλαίσια της προσπάθειάς μας να βρούμε λεφτά για την ανάπλαση του προσφυγικού συνοικισμού. Όλο αυτό το κρατικό χρήμα που δίνεται και δεν πιάνει τόπο

Το πολιτιστικό κέντρο σήμερα...

... και πώς προβλέπεται να γίνει.

—βλέπε λεφτά σε σεισμόπληκτους που δεν χτίζουν σπίτια αλλά παίρνουν τηλεοράσεις κι αυτοκίνητα— θα μπορούσε με την παρέμβαση της Τ.Α. να καλύψει ανάγκες στεγαστικές που θα παίρνουν υπόψη τους την αισθητική, τη χρησιμότητα και την ιστορία του κάθε τόπου.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΤΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

ΕΡ.: Αλήθεια δήμαρχε τι γίνεται με τα πολιτιστικά ζητήματα στην πόλη σας για τα οποία η κυβέρνηση έχει κατηγορηθεί για υπερβάλλοντα ζήλο κι όχι άδικα ίσως...

ΑΠ.: Πάντα πίστευα ότι τα πολιτιστικά δεν πρέπει να είναι ξεκομμένα απ' την όλη ζωή, την κοινωνία. Ο πολιτισμός είναι μια ευρύτερη έννοια κι απ' την άποψη αυτή στόχος μας είναι να υπάρχουν στοιχεία πολιτιστικά σ' οποιαδήποτε δραστηριότητα.

Ακόμα κι η πλατεία όταν διαμορφώνεται παίρνει υπόψη της τι γίνεται γύρω και δημιουργεί χώρους συνάντησης και συνύπαρξης των ανθρώπων, παράγει πολιτιστικό έργο. Εγώ τουλάχιστον δεν θεωρώ πολιτισμό μια συγκεκριμένη περίοδο εκδηλώσεων με ατζέντη το Δήμο, ή το πνευματικό κέντρο που «εδώ είναι τα πολιτιστικά κι απέξω δεν είναι». Αν κάνεις αυτά δεν κάνεις πολιτισμό κι η ιστορία δεν έχει όραμα. Μ' έχει κουράσει αυτή η ιστορία, τα 'χω κάνει κι εγώ αυτά σαν δήμαρχος. Εμείς αποφασίσαμε να πάρουμε το σινεμά και να το σώσουμε, σώζοντας τις μνήμες μας, αυτό είναι πολιτισμός, όπως πολιτισμός είναι να διατηρείς μια γειτονιά που θα συνεχίζεται η επαφή των ανθρώπων, εκεί μπορεί να πει κανείς κι ένα ποίημα. Όχι να τον στήσεις και να του πεις «έλα δω, πες το ποίημα». Αυτό το λέω γιατί επικεντρώθηκε το πολιτιστικό ενδιαφέρον —και το ΠΑΣΟΚ έχει ευθύνη γι' αυτό— σε σημεία, με διάθεση

μαξιμαλιστική.

ΕΡ.: Μέχρι που μπορεί να φθάσει μια πόλη κ. Κουρκουτή, τα έργα, οι βελτιώσεις; Πόσο είναι δηλαδή έτοιμοι οι κάτοικοι να δεχτούν τις αλλαγές και πού βρίσκονται τα όριά τους;

ΑΠ.: Δεν θυμάμαι αν στο είπα, αλλά πιστεύω ότι η αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα είναι ακόμη αυτοδιοίκηση δικτύων, με την έννοια ότι κυρίαρχο αντικείμενό της είναι η ύδρευση - αποχέτευση, ή ο φωτισμός κι ό,τι γενικά αφορά την τεχνική υποδομή. Εάν ξεπεράσουμε αυτό το στάδιο, θ' ασχοληθούμε με άλλα προβλήματα κοινωνικά, σου ξαναλέω το παράδειγμα της Δανίας όπου ένας Δήμος σαν τη Θήβα έχει και δέκα νοσοκομεία, έτσι παρέχει υπηρεσίες σε ανθρώπους με προβλήματα...

ΕΡ.: Ναι αλλά εκεί νομίζω ότι οι κάτοικοι συμμετέχουν στα έσοδα του Δήμου, υπάρχει ένα άλλο καθεστώς που δεν υφίσταται στην Ελλάδα.

ΑΠ.: Κοίταξε, πρέπει η τοπική αυτοδιοίκηση να έχει παραγωγή σύμφωνη με την εισοδηματική κατάσταση της πόλης και της περιοχής που εκπροσωπεί. Αυτό σημαίνει έσοδα μέσα από τη φορολογία, όχι την πρόσθετη φορολογία, αλλά διαχείριση του φορολογικού προϊόντος. Εάν η αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα είχε κατακτήσει το δικαίωμα οι πόροι της να είναι μέρος του φορολογικού προϊόντος ή και της αποταμίευσης, τότε θα μετράγαμε τι έχουμε και τι μπορούμε να κάνουμε. Βέβαια, μέχρι να γίνει αυτό, διεκδικούμε πάντα αύξηση της τακτικής επιχορήγησης.

ΕΡ.: Πιστεύετε ότι η μετά το '81 κυβέρνηση έχει ασχοληθεί ουσιαστικά με το ζήτημα της αυτοδιοίκησης ή και το ΠΑΣΟΚ προσπαθεί να εκμεταλλευτεί το θεσμό και τη λειτουργία με τρόπο ίσως πιο έξυπνο απ' εκείνον της ΝΔ;

ΑΠ.: Μέχρι το '82 η Τ.Α. ήταν σε εμβρυακό

στάδιο. Το ΠΑΣΟΚ πολύ έξυπνα πήρε έμβρυο και του 'δωσε δυνατότητες ανάπτυξης. Έγιναν λοιπόν κάποια βήματα που φαίνονται μεγάλα αλλά δεν είναι γιατί θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν όλες οι δυνατότητες της Τ.Α., π.χ. ο νόμος 1216 του Γεννηματά, που είναι κι ο πιο προωθημένος έχει διάταξη που λέει ότι με προεδρικά διατάγματα μπορούν να ανατεθούν αρμοδιότητες και μεταβίβαση πόρων, αλλά βλέπεις ότι καμία αρμοδιότητα δεν μεταβιβάστηκε στην Τ.Α., δεν δόθηκαν οι συγκοινωνίες, δεν δόθηκαν οι παιδικοί σταθμοί, πράγματα που επανειλημμένα ζητήθηκαν από τους Δήμους. Θα 'λεγα ότι στενά κομματικά το ΠΑΣΟΚ το δούλεψε πολύ καλά το πράγμα και κέρδισε απ' αυτό, χωρίς να είσαι σε θέση να πεις ότι δεν έκανε τίποτα. Εμείς είμαστε διεκδικητικοί σε ό,τι αφορά τη σοβαρότητα αντιμετώπισης της Τ.Α. σαν φορέα εξουσίας.

ΕΡ.: Το κυβερνών κόμμα πρόλαβε το ΚΚΕ και το ΚΚΕ Εσωτ. και έξυπνα σας πρότεινε σαν υποψήφιο του στη Θήβα, αυτό δεν σημαίνει ότι εκείνο πρώτο θα καρπωθεί τα οφέλη της πιθανότητας επανεκλογής σας;

ΑΠ.: Ήταν μάλλον ρεαλιστική η επιλογή του ΠΑΣΟΚ, ενώ το '82 μάλλον τελευταίο από τ' άλλα πλην της ΝΔ κόμματα που υποστήριζαν την υποψηφιότητά μου ανακοίνωσε ότι με στηρίζει. Αν ήταν έξυπνη ή πετυχημένη η κίνησή του θ' αποδειχθεί.

ΕΡ.: Τι λείπει απ' τη Θήβα σήμερα κ.

Κουρκουτή;

ΑΠ.: Λείπει ο χρόνος να γίνουν όσα έχουμε σκεφτεί για την πόλη. Αυτό λείπει. Και βέβαια η προγραμματισμένη κι αντίστοιχη με τις εισοδηματικές ικανότητες της Θήβας ολοκλήρωση του σχεδίου. Στο μέτρο που η τοπική αυτοδιοίκηση θα κατακτά το ρόλο που της πρέπει θα βελτιώνεται και η Θήβα, και τ' όραμα το δικό μας είναι να γίνει μια απ' τις καλύτερες πόλεις, μια πόλη ανθρώπινη.

**Κυκλοφορεί ο 22ος τόμος του ANTI
που περιλαμβάνει τα τεύχη του Α' εξαμήνου 1985 (278-293).**

ΠΩΣ ΣΤΗΝΕΤΑΙ ΜΙΑ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Μια σούπα με πολλά λαχανικά

Ο εκδότης της «Ακρόπολης», κ. Γ. ΛΕΒΙΔΗΣ,
ο αμερικανός πρεσβευτής Χ. ΤΑΣΚΑ,
κονδυλοφόροι της CIA,
διπλωμάτες της χούντας και ΚΥΠ...

του Βασίλη Ζήση

Έχει γίνει πολύς λόγος τα τελευταία χρόνια για την ανάμιξη της CIA στο χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και τη χρησιμοποίηση πληρωμένων κονδυλοφόρων και ελεγχόμενων εντύπων για την εξαπόλυση εκστρατειών αποπληροφόρησης και παραπληροφόρησης. Σπανίως, όμως, έχουν έρθει στο φως της δημοσιότητας οι λεπτομέρειες αυτών των επιχειρήσεων και οι διασυνδέσεις της κεντρικής υπηρεσίας πληροφοριών των ΗΠΑ με μερικούς από τους «λειτουργούς» του Τύπου παραμένουν ένα καλά φυλασσόμενο μυστικό στα αρχεία του Λάνγκλεϊ.

Καμιά φορά, ωστόσο, «κάτι συμβαίνει» —ένα τυχαίο γεγονός ή ένας άνθρωπος που δεν λέει «να το βάλει κάτω» —και έρχονται στο φως οι λεπτομέρειες κάποιων από αυτές τις επιχειρήσεις παραπληροφόρησης. Η Ελλάδα έχει το αμφιλεγόμενο προνόμιο να έχει αναμειχθεί (μέσω των διπλωμάτων που υπηρετούσαν στις επιτελικές θέσεις της πρεσβείας μας στην Ουάσιγκτον τους τελευταίους μήνες πριν από την πτώση της χούντας) σε μια από αυτές τις επιχειρήσεις της CIA.

Στην ίδια επιχείρηση διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο πρόσωπα που είχαν στενές σχέσεις με την Άγκυρα και που σκάρωσαν αργότερα ανθελληνικές επιθέσεις.

Πρόκειται για την εκστρατεία παραπληροφόρησης που εξαπέλυσε η CIA σε συνεννόηση προφανώς με το Λευκό Οίκο για να συγκαλύψει την «ελληνική διασύνδεση» στο σκάνδαλο του Γουατεργκαϊτ και την εξουδετέρωση μέσω της συκοφαντίας, του ανθρώπου που αποκάλυψε πρώτος αυτή την ανάμιξη, του Έλληνα δημοσιογράφου Ηλία Δημητρακόπουλου.

Με τις λεπτομέρειες της περιφημης πλέον «ελληνικής διασύνδεσης» στο σκάνδαλο του Γουατεργκαϊτ ασχοληθήκαμε στα τεύχη 319, 321 και 322. Τη διασύνδεση αυτή αποκάλυψε πρώτος, το 1968 ο Ηλίας Δημητρακόπουλος ανακαλύπτοντας στοιχεία που αποδείκνυαν ότι η CIA διοχέτευσε στις ΗΠΑ μέσω της χουντικής ΚΥΠ κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν στην προεκλογική εκστρατεία των Νίξον - Άγκνιου. Εκτός του αυταπόδεικτου γεγονότος ότι η διοχέτευση αυτών των χρημάτων αποτελούσε ανάμιξη της CIA στην εσωτερική πολιτική ζωή των ΗΠΑ,

πράξη που απαγορεύεται από το καταστατικό της χάρτη και το σύνταγμα των ΗΠΑ (μπορεί δηλαδή... να επεμβαίνει ελεύθερα μόνο στην εσωτερική ζωή άλλων χωρών)— στη διοχέτευση των χρημάτων αναμείχθηκε όχι μόνο η χουντική ΚΥΠ αλλά και επιφανείς παράγοντες της χούντας και γνωστοί υποστηρικτές της όπως ο Τομ Πάπας. Με την ιδιότητα του προέδρου της επιτροπής οικονομικής υποστήριξης του Νίξον ο τελευταίος οργάνωσε παράλληλα την οικονομική ενίσχυση του Νίξον από γνωστούς ως τότε και τώρα Έλληνες μεγαλοεπιχειρηματίες, όπως οι Βαρδινογιάννης, ο Μεταξάς, Πολίτης, Διαμαντής και Ωνάσης και με πιθανά οικονομικά ανταλλάγματα, όπως έχει ήδη καταγγελλθεί.

Ο Δημητρακόπουλος έμαθε τις λεπτομέρειες αυτής της επιχείρησης για την ενίσχυση των Νίξον και Άγκνιου (δεν είναι τυχαίο ότι ο τελευταίος άρχισε να υποστηρίζει και φανερά τη χούντα την εποχή που έφταναν αυτά τα χρήματα στα ταμεία του, όπως γράφει και ο Μαγκκόβερν σε μια από τις επιστολές του που δημοσιεύουμε σήμερα) και έδωσε τα στοιχεία που αποδεικνύουν την «ελληνική διασύνδεση» στον τότε πρόεδρο του Δημοκρατικού κόμματος των ΗΠΑ, Λάρυ Ο' Μπράιαν, ο οποίος και τα κράτησε στο γραφείο του. Όπως φαίνεται η ύπαρξη αυτών των στοιχείων στο γραφείο του Ο' Μπράιαν στο κτίριο του Γουατεργκαϊτ ήταν ο λόγος που ώθησε τον Νίξον να διατάξει τη διάρρηξη. Αλλά ο Λευκός Οίκος δεν περιορίστηκε σ' αυτό. Προσπάθησε παράλληλα να εξουδετερώσει ηθικά και επαγγελματικά τον Δημητρακόπουλο για να τον καταστήσει έτσι αναξιόπιστο:

Το φθινόπωρο του 1971 φτάνει στον πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων ένα ανώνυμο υπόμνημα το οποίο, όπως έγραψε ο Κρίστοφερ Χίτσενς στο NATION, ασχολείται με μια «ωμή όσο και λεπτομερή δολοφονία του χαρακτήρα» του Έλληνα δημοσιογράφου, ο οποίος είχε γίνει εχθρός της χούντας και των αμερικανών πατρónων της με τις επιτυχίες που είχε σημειώσει με μια σειρά αποκαλύψεων για τις έκνομες ενέργειές τους. (Στο υπόμνημα αυτό αναφέρεται και ο Μαγκκόβερν στις επιστολές του που απευθύνονται προς τον τότε πρόεδρο της επιτροπής της

Γερουσίας για τις μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ). Όπως γνωρίζουμε σήμερα το υπόμνημα συντάχθηκε από τον Τζωρτζ Τσώρτσιλ του «ελληνικού γραφείου» του Στάιτ Νηπάρτμεντ και στηρίχθηκε σε ανυπόστατες κατηγορίες που πήρε ο περί ου ο λόγος αξιωματούχος από την CIA και την ΚΥΠ.

Πριν ασχοληθούμε με τον τρόπο με τον οποίο διοχετεύθηκαν αυτές οι πληροφορίες εναντίον του Δημητρακόπουλου αξίζει να σημειώσουμε ότι όταν ο Έλληνας δημοσιογράφος απείλησε να μηνύσει τον Λευκό Οίκο, ο Νίξον αναγκάστηκε να του ζητήσει εγγράφως συγνώμη, και να διατάξει να αποσυρθεί το υπόμνημα).

Αλλά ο Δημητρακόπουλος δεν έμελλε να ξεμπλέξει έτσι εύκολα με το Λευκό Οίκο και τη CIA. Όπως γράφει ο Μαγκκόβερν στη μια από τις επιστολές του που δημοσιεύουμε σήμερα (ημέρα 29.10.76) ο τότε υπουργός Δικαιοσύνης των ΗΠΑ, Τζων Μίτσελ, τον απείλησε με απέλαση, ενώ η CIA και η ΚΥΠ οργάνωσαν την απαγωγή του και τη μεταφορά του στην Ελλάδα. Την ύπαρξη του σχεδίου της απαγωγής αποκαλύπτει στο βιβλίο του «Στην πρώτη γραμμή αμύνης...» και ο τότε χουντικός πρέσβης της Ελλάδας στην Ουάσιγκτον Παναγιωτάκος.

Να τι γράφει ο Παναγιωτάκος: «Κατά την άφιξη μου (στην Ουάσιγκτον, Φεβρουάριος του 1974) πληροφορήθηκα για κάποια ροκαμβολικά σχέδια απαγωγής του (του Δημητρακόπουλου) και μεταφοράς του στην Ελλάδα, που θύμιζαν μεθόδους KGB». Ο ίδιος ο Παναγιωτάκος ισχυρίζεται ότι αντιτάχθηκε στα σχέδια αυτά στα οποία ήταν αναμεμιγμένες τόσο η ΚΥΠ όσο και η πρεσβεία μας.

Δεν φαίνεται όμως, να αντιτάχθηκε σε κάποια άλλα σχέδια της CIA. Μαζί με τον τότε διευθυντή του Γραφείου Τύπου κ. Γ. Λεβίδη (εκδότη σήμερα της «Ακρόπολης») τον σύμβουλο - πρέσβη στην ίδια πρεσβεία (και πρέσβη σήμερα της χώρας μας στην Αίγυπτο) κ. Αντώνη Νορικό και τον τότε γενικό γραμματέα του υπουργείου Εξωτερικών κ. Άγγελο Βλάχο (συνταξιούχο διπλωματικό και συγγραφέα αναμνήσεων σήμερα) πρωτοστάτησαν στη διοχέτευση συκοφαντικών πληροφοριών για τον Δημητρακόπουλο από την ΚΥΠ στην CIA η οποία τα χρησιμοποίησε μέσω δύο

ΧΑΟΥΙ, ΤΡΟΤ, ΚΑΙ ΣΙΑ...

Ποιοι είναι άραγε ο Χάουι και η Σάρα Τροτ; Αναφερόμενος σε αυτούς ο Γ. Λεβίδης έγραψε σε ένα από τα υπηρεσιακά σημειώματά του ότι όπως διαπιστώθηκε επρόκειτο για «σοβαρούς και αξιόπιστους» ανθρώπους. Ήταν όμως τέτοιοι; Κάτι έγραφε, τον Απρίλιο του 1983, στο NATION, ο Κρίστοφερ Χίτσενς:

«Ο Χάουι εργαζόταν επί 14 χρόνια στο Forum World Features που επιχορηγούνταν από τη CIA και μόλυνε τη δημοσιογραφία στο Λονδίνο και όχι σε αμερικάνικο έδαφος... Ο Χάουι που για το μεγαλύτερο μέρος της καριέρας του ήταν ένας ειδικός για τα θέματα της Αφρικής γράφει τώρα για την Τουρκία. Έχει μιλήσει σε συγκεντρώσεις που οργανώθηκαν στην Ουάσιγκτον και την Άγκυρα από την τουρκική κυβέρνηση, καλώντας για τη δημιουργία τουρκικού «λόμπυ» στις ΗΠΑ και αναφέρθηκε ονομαστικά στον Δημητράκοπουλο τόσο σαν τον εχθρό που πρέπει να κτυπηθεί όσο και σαν το μοντέλο που πρέπει να αντιγραφεί. Έχει γράψει, επίσης, τα κείμενα τουρκικών διαφημίσεων σε αμερικανικές εφημερίδες. Και η «Ουάσιγκτον Τάιμς» καλύπτει την Τουρκία σχεδόν εξαντλητικά συνήθως κάτω από την επίβλεψη του Χάουι. Είναι μια φωτιά βδομάδα για αυτόν όταν δεν γράφει άρθρα υπέρ της χούντας του Κενάν Εβρέν, μια αποκλειστική συνέντευξη με αυτόν ή με κάποιον από τον κύκλο του, ή μια επίθεση εναντίον των κυβερνήσεων της Ελλάδας και της Κύπρου». Αλλά η «Ουάσιγκτον Τάιμς» είναι γνωστή και από άλλες βρώμικες υποθέσεις σχετικά με τον ελληνικό χώρο.

συνεργατών της —«δημοσιογράφων» στη συγγραφή βιβλίου. Οι πληροφορίες αυτές είχαν στόχο όπως θα δούμε να συκοφαντηθεί το ελληνικό «λόμπυ» των ΗΠΑ, να συγκαλυφθεί το σκάνδαλο του Γουωτεργκαϊτ και στη συνέχεια να προβληθούν τα συμφέροντα της Τουρκίας.

Το περί ου ο λόγος βιβλίο κυκλοφόρησε στις ΗΠΑ το Φεβρουάριο του 1977. Τίτλος του είναι «The power peddlers» (Οι μεσάζοντες της εξουσίας) και συγγραφείς του οι αμερικανοί δημοσιογράφοι Ράσελ Γουώρεν Χάουι και Σάρα Τροτ. Στο βιβλίο περιλαμβάνονται οι ίδιες συκοφαντικές κατηγορίες που υπήρχαν στο μνημόνιο του Τσώρτσιλ, γεγονός που καταγγέλλθηκε αμέσως.

Αλλά οι προσπάθειες που έγιναν από το αμερικανικό Κογκρέσο για να αποδειχθεί ότι πίσω από το βιβλίο και τους συγγραφείς του βρίσκεται η CIA δεν οδήγησαν πουθενά. Στις 8 Αυγούστου του 1977, μάλιστα, ο τότε διευθυντής της CIA, Στάνφελντ Τέρνερ, δήλωσε ότι «παρά τις εξονυχιστικές έρευνες» του «δεν προέκυψε ότι οι πληροφορίες περί Δημητράκοπουλου που περιλαμβάνονται στους «μεσάζοντες της εξουσίας» δόθηκαν από τη CIA» (Βήμα) 8.3.78, αναδημοσίευση από «Ουάσιγκτον Σταρ»). Αντίθετα, ο εκδότης του βιβλίου Κένεθ Ουίλλιαμ Λανγκ δήλωσε τα εξής: «οι συγγραφείς μας διαβεβαίωσαν ότι η πηγή τους ήταν μια πολύ αξιόπιστη κυβερνητική πηγή και ότι το ίδιο υλικό τους δόθηκε από άλλους αξιωματούχους της κυβέρνησης και της CIA». Ποια είναι η αλήθεια;

Ο Μακγκόβερν γράφει, κατ' αρχάς ότι ο Τσώρτσιλ παραδέχθηκε ότι συζητήσε με τους Χάουι και Τροτ, τους επιβεβαίωσε «δύο σημεία» για τον Δημητράκοπουλο

«που είχαν μάθει από άλλη πηγή» και τους επέτρεψε, επίσης, να κρατήσουν σημειώσεις από «υλικό που είχε στη διάθεσή του».

Αποκαλύπτουμε σήμερα ότι αυτό το «υλικό» δεν ήταν άλλο από τον φάκελο που τηρούσε η χουντική ΚΥΠ για τον Δημητράκοπουλο και δόθηκε στη CIA και το Στάντ Νηπάρτμεντ από τους τότε αξιωματούχους της ελληνικής πρεσβείας στην Ουάσιγκτον και του υπουργείου Εξωτερικών.

Να πως έχει η ιστορία:

Στις 2 Μαΐου '74 —γράφει ο Παναγιώτακος— του «διαβάστηκαν με έγγραφο του Γεν. Γραμματέα Άγγ. Βλάχου σκέψεις του αμερικανού Πρέσβη Η. Tasca, με τις οποίες συμφωνούσε κι η υπηρεσία «περί του καλύτερου τρόπου αντιδράσεως εις τας σκευωρίας και την όλην δράσιν του Δημητράκοπουλου». (Σημ. Ο Άγγ. Βλάχος, συνδεδεμένος πάντα συναισθηματικά με την ΕΡΕ, δεν είχε λησμονήσει τον χαρακτηρισμό του Δημητράκοπουλου, το 1961, σαν *persona non grata*).

Οι σκέψεις του Tasca, περιλαμβάνονταν σε Σημείωμα συνομιλίας του με τον «υπουργό» Εξωτερικών της χούντας Σπ. Τετνέ, της 27ης Μαΐου. Σε αναφορά του τελευταίου για σχέδιο «εκμαιεύσεως» προσκλήσεως στην Ευρωπαϊκή Υποεπιτροπή του Κογκρέσου ο Tasca —συμφωνώντας μαζί μου— υπήρξε κατηγορηματικά αρνητικός. Η γνώμη του ήταν, ότι έπρεπε «να ευρεθεί εις νέος, δραστήριος και ευφυής (sic) ελληνοαμερικανός (;), όστις να οργανώσει (σημ. με τι χρήματα;) μίαν ή και περισσότερας τηλεοπτικές συνεντεύξεις με τον Δημητράκοπουλον», για να αποδειχθεί ότι είναι «μόνον αντιαμερικανός και τίποτε άλλο» και ότι «παρέ-

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗ ΜΑΚΓΚΟΒΕΡΝ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΝ

• Για την υπόθεση Δημητράκοπουλου και πώς στηθήκαν μια σειρά συνωμοσίες από τη χουντική πρεσβεία στην Ουάσιγκτον με τη συνεργασία πληρωμένων κονδυλοφόρων της CIA γράφουμε στις σελίδες αυτές. Δημοσιεύουμε εδώ, τα πλήρη κείμενα δύο επιστολών —αποσπάσματα δημοσιεύτηκαν ήδη στο «Ποντίκι»— του γερουσιαστή Τζ. Μακγκόβερν προς τον πρόεδρο της Ειδικής Επιτροπής της Γερουσίας για τις Μυστικές Υπηρεσίες Ντ. Ινόνου που αναφέρονται όχι μόνο στην υπόθεση αυτή, αλλά και σε μια σειρά άλλα περιστατικά που αποδεικνύουν —για άλλη μια φορά— τη στενή σχέση της χούντας με τις ΗΠΑ. Οι επιστολές αυτές δεν αξιοποιήθηκαν όπως έπρεπε όταν ο Κ. Καραμανλής τις παρέλαβε. Είναι χρήσιμο όμως να θυμήσουμε όσα γεγονότα καταγγέλλονται σ' αυτές, τώρα που η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ συμπλέει σε «ήρεμα νερά» με την Ουάσιγκτον και ο κ. Κ. Παπούλιας ετοιμάζεται ώστε μετά από δυο μήνες να επαναβεβαιώσει τους —ασφυκτικούς— δεσμούς μας με τους υπερατλαντικούς συμμάχους μας...

Προς τον Γερούσιαστή
Ντάνιελ Ινόνου
Πρόεδρο της Ειδικής Επιτροπής
της Γερουσίας για
τις Μυστικές Υπηρεσίες.

ΓΕΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ
Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων
Ουάσιγκτον
29 Οκτωβρίου 1976

Αγαπητέ κ. Πρόεδρε

Ως πρόεδρος της υποεπιτροπής της Γερουσίας για τις υποθέσεις της Εγγύς Ανατολής και της Νότιας Ασίας και ως μέλος της Επιτροπής για τις εξωτερικές Υποθέσεις, παρακολούθησα στενά τα συμφέροντα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής ως προς την Ελλάδα κατά τη διάρκεια της εκεί στρατιωτικής δικτατορίας, της αποκατάστασης της δημοκρατίας μετά το πραξικόπημα στην Κύπρο το 1974 και σε σχέση με την ανάμιξη των υπηρεσιών πληροφοριών μας στην Ελλάδα και κατά τας ως άνω δύο περιόδους. Σας γράφω για να σας επιστήσω την προσοχή σε πληροφορίες που αφορούν την Ελλάδα και τις μυστικές μας υπηρεσίες και οι οποίες αξίζουν, όπως είμαι πεπεισμένος, μια προσεκτική εξέταση και ανάκριση από την επιτροπή σας.

Επειδή αυτές οι πληροφορίες καλύπτουν γεγονότα πλέον των οκτώ περασμένων ετών, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε αυτή την χώρα, και επειδή πολλά άτομα τόσο Έλληνες όσο και Αμερικανοί, είναι αναμειγνύμενοι, σας εκθέτω περιληπτικά τα στοιχεία ως κάτωθι:

1. Αναπάντητα ερωτηματικά από τις ανακρίσεις της Επιτροπής Πληροφοριών της Γερουσίας

Η μελέτη της Επιτροπής Τσερτς για τις μυστικές δραστηριότητες στην Ελλάδα, όσο παραμένει απόρρητη, δεν μπορεί να κριθεί όσον αφορά τις εκτιμήσεις της για την ανάμιξη των μυστικών υπηρεσιών στο πραξικόπημα του 1967 εναντίον της δημοκρατικής κυβέρνησης της Ελλάδας, το πραξικόπημα του 1974 εναντίον του προέδρου Μακαρίου της Κύπρου και τις απόπειρες για τη χρησιμοποίηση εγκατα-

σχε πράγματα» σ' όλους τους από του 1955 πρέσβεις των ΗΠΑ στην Αθήνα (Briggs, Lambouisse, Talbot). Επίσης πρότεινε να επιδιωχθεί η συμμετοχή στο ραπελ των τηλεοπτικών συνεντεύξεων, των εν λόγω πρέσβων. Και συνεχίζει ο Tascas: «Μετά την από τηλεοράσεως αποκάλυψιν του ποιού του Δημητρακόπουλου θα είχαν «πάτημα», φίλα διακείμενοι προς ημάς βουλευταί να καλέσουν τούτον να καταθέσει (στην Ευρωπαϊκή Υποεπιτροπή του Κογκρέσου) και να τω υποβάλλουν ανάλογα προς τα τεθέντα εις την τηλεόρασιν ερωτήματα, τα οποία θα τείνουν άπαντα να αποδείξουν την αντιαμερικανική και αντισυμμαχικήν τοποθέτησιν (του Δημητρακόπουλου)». Απάντησα, ότι τηλεοπτικές εμφανίσεις του είδους αυτού, διαρκείας τουλάχιστον μισής ώρας, στοιχίζουν εκατοντάδες χιλιάδες δολαρίων ότι η συμμετοχή των τότε πρέσβων Briggs και Talbot, που κατοικούσαν εκτός Ουάσιγκτον ήταν προβληματική του δε Lambouisse, αδύνατη, λόγω της ιδιότητός του σαν Διευθυντή της UNICEF στον ΟΗΕ, κι ότι η ανεύρεση ελληνοαμερικανού που να συγκεντρώνει τα προσόντα που περιέγραφε ο Tascas ήταν δυσκολότατη, υπενθυμίζοντας και το fiasco της αναμετρήσεως Δημητρακόπουλου - Δ. Κούσουλα, ελληνοαμερικανού καθηγητή του Πανεπιστημίου... γέγραψαν Howard. Τέλος, άλλη φαινίη ιδέα των τότε φωστήρων του Υπουργείου, που μου διαβιάστηκε στις 12 Ιουνίου, ήταν να ζητησώ... χρήσιμες συμβουλές για την εξουδετέρωση του Δημητρακόπουλου από τον Churchill, τότε διευθυντή του ελληνικού τμήματος (Greek desk) του State Department ο οποίος ήταν σφοδρός πολέμιός του».

Ο Παναγιωτάκος ισχυρίζεται τώρα ότι «αγνόησε την εξωφρενική εκείνη εντολή» όμως, λίγες ημέρες αργότερα, στις 10.6.74 ο διευθυντής του Γραφείου Τύπου της Πρεσβείας Γ. Λεβίδης συναντήθηκε με τους μετέπειτα συγγραφείς των «μεσαζόντων της εξουσίας», οι οποίοι του ζήτησαν πληροφορίες για τον Δημητρακόπουλο. Να τι γράφει ο ίδιος ο Λεβίδης σε απόρρητο υπηρεσιακό σημείωμά του:

«Συνηντήθην μετά του δημοσιογράφου Russell Warren Howe και Sara Trott, οιτίνες συγγράφουν βιβλίων επί του Foreign Lobbying εν ΗΠΑ, αφιερώνουν δε εν κεφάλαιον του βιβλίου τούτου, επί του ελληνικού Lobbying, κυρίως δε επί της δράσεως του Ηλία Δημητρακόπουλου. Η συνάντησις αὐτή εγένετο κατόπιν παρακλήσεως του κ. Helgerson, Προϊσταμένου των ελληνικών υποθέσεων της Αμερικανικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (USIA) (...).

Κατά την ως άνω συνάντησιν, προσπάθησα όπως σχηματίσω γνώμην, αφ' ενός μεν επί της σοβαρότητος των ειρημένων δημοσιογράφων, αφ' ετέρου δε, κατά πόσον η συγγραφή του κεφαλαίου επί Ηλία Δημητρακόπουλου και η υφ' ημών παροχή στοιχείων προς τούτο, θα εξυπηρετούν τα ιδικά μας επί της υποθέσεως Δημητρακούλου συμφέροντα.

Εκ της ως άνω συναντήσεως, προέκυ-

ψαν τα εξής (...):

α) Μοι ανέφερον ότι όλοι των αι επίσημαι πηγαί (State Department, USIA, Πεντάγωνον κτλ.) εξεφράσθησαν δυσμενώς κατά του Δημητρακόπουλου, πλην όμως δεν κατέχουν στοιχεία αποδεικνύοντα τα της δράσεώς του. Ως μοι είπε δε εμπιστευτικώς ο κ. Helgerson, έλαβον άδεια εκ του State Department όπως συμπεριλάβουν δήλωσιν τούτου ό τι «Demetracopoulos has been a negative influence on Greek - American relations».

δ) Μοι εξήτησαν όπως χορηγήσωμεν εις τούτους στοιχεία ή αντίγραφα εγγράφων ενισχύοντα ή αποδεικνύοντα τους ισχυρισμούς μας περί του βίου του Δημητρακόπουλου.

ε) Περί το τέλος του μηνός θέλει δημοσιευθεί εις το περιοδικόν «Washingtonian» εν κεφάλαιον του ως άνω βιβλίου (Pilot Chapter). Ως μοι είπον δε, εξέλεξαν το κεφάλαιον περί Ελλάδος, με παρεκάλεσαν δε όπως τυχόν στοιχεία άτινα θα εδίδαμεν εις τούτους, να δοθούν μέχρι Τετάρτης 12 Ιουνίου ίνα συμπληρώσουν το ως άνω κεφάλαιον εγκαιρώως».

Στις 18.6.74 ο Γ. Λεβίδης συνάντησε ξανά τους δύο δημοσιογράφους, τους έδωσε το υλικό που του ζήτησαν αφού προηγουμένως ενημέρωσε τους προϊσταμένους του. Να τι γράφει πάλι ο ίδιος ο Γ. Λεβίδης σε άλλο απόρρητο υπηρεσιακό σημείωμα:

Σήμερον το απόγευμα συνήντησα εκ νέου τους δημοσιογράφους Russell Howe και Sarah Trott, οιτίνες, ως γνωστόν μοι εξήτησαν προ καιρού πληροφορίας περί Ηλία Δημητρακόπουλου ίνα αφ' ενός μεν συγγράψουν βιβλίων περί Lobbying εν

ΟΣΑ ΒΥΣΣΟΔΟΜΟΥΣΑΝ ΧΟΥΝΤΑ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ

στάσεων ή πόρων της CIA για εσωτερικούς (των ΗΠΑ) πολιτικούς σκοπούς.

Ο υπουργός Εξωτερικών Κίσσινγκερ, ο πρώην διευθυντής της CIA, Ουίλλιαμ Κόλμπυ και ο πρώην ειδικός σύμβουλος της CIA, Μίτσελ Ριγκόβιν αναφέρονται όλοι από υπεύθυνους δημοσιογράφους να έχουν δηλώσει ότι η καλυμμένη ανάμιξη μας στην Ελλάδα ήταν αρκετά σημαντική για να εκθέσει σε κίνδυνο τις σημερινές (μετά το Γουατεργκαϊτή και μετά το 1974) σχέσεις μας με τη δημοκρατική κυβέρνηση της Ελλάδας.

II. Ο ρόλος του πρώην αντιπροέδρου Άγκνιου στην προεδρική προεκλογική εκστρατεία του 1968 σε σχέση με την Ελλάδα

Το καλοκαίρι του 1975 ο κ. Άγκνιου προσφέρθηκε να καταθέσει στην επιτροπή Τσερτς για την κατηγορία ότι το 1968 άλλαξε την πολιτική του απέναντι στην ελληνική στρατιωτική δικτατορία, από την «ουδετερότητα» στην υποστήριξη προς τη χούντα. Η αιτία γι' αυτή την αλλαγή, στις απόψεις του Άγκνιου, δεν ερευνήθηκε ποτέ. Η ελληνική κυβέρνηση σταμάτησε τα σχέδιά της να διερευνήσει περί του κατά πόσον το «μυστικό χέρι» της χούντας, η ΚΥΠ, η οποία είχε στενές σχέσεις και εχρηματοδοτείτο από την CIA, διοχέτευσε μυστικά κεφάλαια πίσω στις ΗΠΑ για να χρησιμοποιηθούν στην προεκλογική εκστρατεία για τις προεδρικές εκλογές του 1968. Η απόφαση αυτή της ελληνικής κυβέρνησης να μη συνεχίσει τις ανακρίσεις ελήφθη ύστερα από αίτημα του επικεφαλής του σταθμού της CIA στην Αθήνα (ποιος ήταν τότε;).

Οι υπάρχουσες υποψίες ότι κεφάλαια και καλύμματα (καλύψεις) «της CIA χρησιμοποιήθηκαν τόσο στις αμερικανικές εκλογές του 1968 όσο και στη συγκάλυψη του Γουατεργκαϊτή θα πρέπει να διαλυθούν ύστερα από προσεκτική και διεξοδική ανάκριση.

III. Ενέργειες στρεφόμενες κατά του Ηλία Δημητρακόπουλου

Ο Δημητρακόπουλος ήλθε στις Ηνωμένες Πολιτείες τα τέλη του 1967, αυτοεξόριστος, λόγω της στρατιωτικής δικτατορίας η οποία εί-

χε καταλάβει την εξουσία στην Αθήνα, νωρίτερα τον ίδιο χρόνο. Κατά την περίοδο 1967-74 εξαπέλυσε μια συνεχή μάχη εναντίον της ελληνικής χούντας και εναντίον της αμερικανικής πολιτικής υποστηρίξεως των δικτατόρων. Προκάλεσε την εχθρότητα τόσο της ελληνικής όσο και της αμερικανικής κυβέρνησης. Στην Ουάσιγκτον απειλήθηκε με απέλαση από τον υπουργό Δικαιοσύνης Τζων Μιτσέλ, καταγγέλλθηκε με ένα ανώνυμο υπόμνημα του Σταίτη Νηπάρτμεντ, οι εργοδότες του στην Γουόλ Στρητ δέχθηκαν την επίσκεψη πρακτόρων του FBI η επιτροπή του Κογκρέσσον ενώπιον της οποίας κατέθεσε δέχτηκε την επίσκεψη πράκτορα του υπουργείου Δικαιοσύνης και χονδροειδώς συκοφαντικές πληροφορίες για το πρόσωπό του καθώς και σκόπιμα ψεύδη δόθηκαν από στελέχη της CIA σε ρεπόρτερς και ελεύθερους συντάκτες όπως ο Ράσελ Χάου και η Σάρα Τροτ. (— Σ.Σ.: η υπογράμμιση δική μας). Στην Ελλάδα, ο Δημητρακόπουλος στερήθηκε την ιθαγένειά του και του αρνήθηκαν την επιστροφή εκεί, ακόμα και για μια σύντομη επίσκεψη για την κηδεία του πατέρα του. Υπάρχουν επίσης στοιχεία ότι η ΚΥΠ, με τη βοήθεια της CIA, σχεδίαζε να απαγάγει τον Δημητρακόπουλο και να τον πάει πίσω στην Ελλάδα, για να σταματήσει τις αντιχουντικές προσπάθειές του και για να τ'ον ανακρίνει.

Αυτές οι απόπειρες στο βαθμό κατά τον οποίο προκλήθηκαν ή βοηθήθηκαν από υπηρεσίες της αμερικανικής κυβέρνησης, αξίζουν μια πλήρη και προσεκτική εξέταση.

IV. Ο ρόλος του Τόμας Πάπας

Ο Πάπας, ο οποίος κινείται μεταξύ Βοστώνης και Αθηνών, είναι ένας πλούσιος ελληνοαμερικανός επιχειρηματίας με διπλή ιθαγένεια και ήταν ένας από τους κυριότερους οργανωτές της συγκέντρωσης οικονομικών πόρων τόσο για τον Πρόεδρο Νίξον όσο και για τον πρόεδρο Φορντ. Ο Πάπας διατήρησε επίσης στενές σχέσεις με την ελληνική χούντα κατά τη διάρκεια της επτάχρονης βασιλείας της.

Οι διασυνδέσεις του τόσο στην Αθήνα όσο και στην Ουάσιγκτον στηρίχθηκαν σε έναν επιδέξιο συνδυασμό επιχειρηματικών και πολι-

ΗΠΑ αφ' ετέρου δημοσιεύσουν άρθρον περί του αυτού θέματος εις περιοδικόν *Washingtonian*. Πέραν του υλικού όπερ παρέδωσα εις τούτους το οποίον και εχα-
ρακτήρισαν λίαν χρήσιμον, εσυζητήσαμε εκ νέου περί Δημητρακόπουλου».

Στην ίδια συζήτηση οι τρεις ασχολήθη-
καν και με τα οικονομικά του Δημητρακό-
πουλου επειδή οι δημοσιογράφοι ήθελαν
να αποδειχθεί, όπως γράφει ο Λεβίδης, ό-
τι:

«Δημητρακόπουλος λαμβάνει χρήματα
εξ οργανώσεως (ως του Ανδρέα Παπαν-
δρέου)». Επειδή τότε αυτομάτως θα χα-
ρακτηρίζεται ως *Foreign Agent*, η δε μη
δήλωσις της ιδιότητός του αποτελεί αδι-
κημα κατά τον αμερικανικόν νόμον».

Στη συνέχεια, ο κ. Λεβίδης ζήτησε από
τους προϊσταμένους του να:

«Ερευνηθῇ κατά πόσον δυνάμεθα να
δώσωμεν αποδεικτικά στοιχεία περί χρη-
ματοδοτήσεως του Δημητρακόπουλου εξ
αντιστασιακών οργανώσεων του εξωτερι-
κού κτλ.».

Εισηγήθηκε επίσης να:

«α) Δοθούν εις τους ως άνω δημοσιο-
γράφους τα περιεχόμενα εις τον φάκε-
λον της ΚΥΠ περί Δημητρακόπουλου
στοιχεία του Α' μέρους, άτινα ελευθέρως
δύναντο να χρησιμοποιηθούν.

β) Ζητηθεί η άδεια του κέντρου δια την
παροχήν εις τους ως άνω δημοσιογρά-
φους στοιχείων εκ του Β' μέρους του α-
νωτέρω φακέλου δια την χρησιμοποίησιν
των οποίων απαιτείται προηγουμένη ά-
δεια του Κέντρου.

γ) Ζητηθούν από την ΚΥΠ τυχόν περαιτέ-
ρω στοιχεία μη περιλαμβανόμενα εις τον
παρ' ημίν φάκελον».

Υπέρ της πρότασης του Λεβίδη τάχθη-
καν και ο Παναγιωτάκος και ο Νομικός. Να

τι γράφουν σε αντίστοιχα απόρρητα τηλε-
τυπικά μηνύματά τους:

ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ-ΕΠΕΙΓΟΝ
Τη 18η Ιουνίου 1974
Αριθ. Φ. 4448/5/25-8/ΑΣ188

Προς ΥΠΕΞ

3ην Διεύθυνσιν Πολιτικών Υποθέσεων

ΘΕΜΑ: «Περί Ηλία Δημητρακόπουλου».

Εν σχέσει προς το θέμα Ηλία Δημητρακό-
πουλου, έχομεν την τιμή να πέμψωμεν υμίν
συνημμένως απόρρητον υπηρεσιακόν ση-
μείωμα και να παρακαλώμεν υμάς όπως,
ευαρεστούμενοι μεριμνήσετε ίνα, ει δυνατόν,
παρασχεθούν υπό της ΚΥΠ τα τυχόν υπάρ-
χοντα στοιχεία εκ των αιτούμενων εν τη πα-
ραγράφω 7 του ειρημένου σημειώματος.

Εντολή του Πρέσβευς

Αντώνιος Νομικός

Πληρεξούσιος Υπουργός Β'

Και το σήμα του Παναγιωτάκου:

ΤΗΛΕΤΥΠΙΚΟΝ ΚΡΥΠΤΟΓΡΑΦΗΜΑ
ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ 10.6.74

Α.Φ. 4448/5/25-4/ΑΣ167

Προς ΥΠΕΞ 3Δ.

ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

Αμερικανοί δημοσιογράφοι κ. Russell Howe
και δις Sara Trott, επλησίασαν Πρεσβείαν ζη-
τούντες στοιχεία περί Ηλία Δημητρακόπου-
λου προκειμένου δημοσιεύσουν άρθρον με
θέμα *Lobbying* εν ΗΠΑ, εις τεύχος γνωστού
περιοδικού *Washingtonian*, όπερ κυκλοφορή-
ση τέλη Ιουνίου. Ειρημένως προτίθενται πε-
ραιτέρω εκδώσουν βιβλίον επί ιδίου θέμα-
τος.

Εκ μέρους State Department, εγνώσθη ημίν
ότι εις ανωτέρω παρεσχέθη εξουσιοδότησις
ίνα αναφέρωσιν εις δημοσιεύματα των δήλω-
σιν κ. Churchill ότι «Δημητρακόπουλος ασκεί
αρνητική επιρροήν επί Ελληνοαμερικανικών
σχέσεων».

Εις εν λόγω δημοσιογράφους, οίτινες ση-
μειωτέον φέρονται δυσμενώς διακείμενοι έ-
ναντι Δημητρακόπουλου, θέλον παράσχει
συμπληρωματικά στοιχεία εξ αποσταλέντων
ημίν υπό ΚΥΠ δι' εγγράφου της 8-212627 από
24.3.73 και δη εκ δυνάμεων χρησιμοποιηθώ-
σιν άνευ δεσμεύσεως. Εν τω μεταξύ παρακα-
λώ όπως έχω υμετέραν έγκρισιν δι' αποδέ-
σμευσιν περιεχομένων εις τμήμα (2) εν λόγω
εγγράφου ΚΥΠ στοιχείων, δι' ενδεχομένην,
κατά κρίσιν Πρεσβείας, μελλοντικής αξιοποι-
ήσιν και τούτων. Όσον αφορά, τέλος, υμέτε-
ρον 4448.5/36/ΑΣ977/29.5.74 περί Δημητρακό-
πουλου, περιεχόμενον του τυγχάνει ήδη δε-
ούσης μελέτης, συντόμως δε εισηγηθώ υμίν
περί πρακτέου.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΣ

Και ιδού τι απάντησε το «Κέντρο» στο «σή-
μα» του Παναγιωτάκου:

«ΚΡΥΠΤΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ»

ΑΠΟ: ΥΠΕΞ Α/23Π

ΠΡΟΣ: Πρεσβείαν Ουάσιγκτον

ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

Υμέτερον Φ. 4448.5/25-4/ΑΣ167 από 10-6-74

Εν συνέχεια ημετέρου Φ4448.5/33/ΑΣ 933
από 23-5-1974, παρακαλούμεν έχητε υπ' όψιν
ότι κ. Churchill αυτόθι υπουργείου Εξωτερι-
κών είναι σφοδρός πολέμιος Δημητρακόπου-
λου και δύναται είναι χρήσιμοι συμβουλαί
του δι' ενεργείας προς εξουδετέρωσιν τελευ-
ταίου, ούτινος ανταμερικανισμός χρονολο-
γείται από 1955. Αποτελεσματικόν θα ήτο α-
ναφερθεί είτε εις άρθρον *Washingtonian* είτε
εις ακροάσεις ότι Δημητρακόπουλος παρέ-
σχε σοβαρά πράγματα εις άπαντας ενταύθα
Πρέσβεις ΗΠΑ από 1955.

Να λοιπόν πού οδηγεί η «υπερεθνικο-
φρόνηση». Στελέχη της τότε πρεσβείας
της χώρας μας στην Ουάσιγκτον σε συ-
νεργασία με έναν δημοσιογράφο αποδε-
δειγμένα συνεργάτη της CIA και των
Τούρκων για να στήσουν μια συκοφαντική

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗ ΜΑΚΓΚΟΒΕΡΝ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΝ

τικών σχέσεων οι οποίες εξυπνήτησαν τις σημαντικές επενδύσεις του Τομ Πάπας στην Ελλάδα αλλά και το ρόλο του ως διαμέσου με-
ταξύ των δύο κυβερνήσεων. Ο Πάπας είναι το θέμα ενός μνημόνιου
που κατατέθηκε στην υποεπιτροπή της Βουλής των Αντιπροσώπων,
η οποία διερεύνησε την αμερικανική πολιτική προς την χούντα. Λίγο
μετά την κατάθεση αυτού του υπομνήματος, ο συντάκτης του, ο Η-
λίας Δημητρακόπουλος, απειλήθηκε με απέλαση (βλ. ΙΙΙ ανωτέρω)
από τον υπουργό Δικαιοσύνης Τζων Μίτσελ και από το στενό συνερ-
γάτη του προέδρου Νίξον Μαραϊή Τσόντινερ.

Ο Πάπας ήταν το πρώτο πρόσωπο που υπομύχεται από τον πρόε-
δρο Νίξον, στις μαγνητοταινίες του Λευκού Οίκου ως ο άνθρωπος
που τον πλησίασαν για χρήματα που θα ικανοποιούσαν τις απαιτή-
σεις του διαρρήκτη του Γουατεργκαϊτ Ε. Χάουαρντ Χαντ. Ο Πάπας
είναι αναμειγνύμενος στην προεκλογική εκστρατεία του Φορντ τόσο
ως οργανωτής της οικονομικής εκστρατείας, όσο και σαν χρηματο-
δότης. Είναι επίσης, μέλος της Οικονομικής Εκλογικής Επιτροπής
του προέδρου Φορντ. Υπηρετήσε τον πρόεδρο Νίξον σε παρόμοιους
ρόλους.

Οι εκτεταμένοι και μακρόχρονοι δεσμοί του Πάπας με την ελληνι-
κή χούντα, την εσωτερική πολιτική των ΗΠΑ και την κοινότητα των
υπηρεσιών πληροφοριών, καθώς και η χρήση των ελληνικών και α-
μερικανικών μυστικών υπηρεσιών (οι οποίες δούλεψαν μαζί και στε-
νά σε πολλές περιπτώσεις) για να τεθούν υπό αμφισβήτηση αυτοί που
αμφισβήτησαν αυτούς τους ρόλους του Πάπας, υποδεικνύει την ανάγκη
για μια προσεκτική έρευνα των δραστηριοτήτων του από την επι-
τροπή σας και σε έκταση που θα μπορεί να διαπιστωθεί ότι αυτές οι ε-
νέργειες ενέπλεξαν τις υπηρεσίες πληροφοριών μας.

Η ανωτέρω περίληψη σκιαγραφεί μερικούς από τους κύριους το-
μείς στους οποίους εμπλέκονται η Ελλάδα και οι μυστικές υπηρεσίες
και οι οποίοι αξίζουν μια πιο πλήρως και δημόσιας ανακρίσεως, από
αυτήν που κατέστησε δυνατή ο περιορισμένος χρόνος που είχε στη
διάθεσή της η προκάτοχος επιτροπή σας. Συνημμένα θα βρείτε υλικό

σχετιζόμενο με τα ανωτέρω σημεία, το οποίο θα έχει ενδιαφέρον για
σας.

Θα ήμουν ευτυχής να παράσχω πρόσθετες λεπτομέρειες στα θέμα-
τα που σκιαγραφήθηκαν ανωτέρω και τα οποία πιστεύω ότι παρου-
σιάζονται με επαρκή στοιχεία για να καταδειχθεί η περίπλοκη και η
σοβαρή φύση των σχετικών κατηγοριών.

Συνημμένα

Ειλικρινά δικό2 σας
Τζωρτζ Μαγκκόβερν

ΓΕΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ
Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων
Ουάσιγκτον
7 Ιουνίου 1977

Αγαπητέ κ. Πρόεδρε,

Η εσωκλειόμενη αλληλογραφία αντιπροσωπεύει μια προσωρινή
συνέχεια —της συνομιλίας μας, πριν από μερικές εβδομάδες, η οποία
αφορούσε πιθανή ανάμιξη της υπηρεσίας πληροφοριών, στην προ-
σπάθεια κατασυκοφάντησης του Ηλία Δημητρακόπουλου. Λυπούμαι
για την καθυστέρηση, αλλά όπως θα διαπιστώσετε και από το γράμμα
μου στον βοηθό υπουργό, Μπέννεντ, αντιμετώπισα ορισμένες δυσκο-
λίες στο να αποσπάσω τις σχετικές πληροφορίες από το υπουργείο
Εξωτερικών.

Η διαδικασία δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Θα σας διαβιβάσω, βε-
βαίως, ό,τι συμπληρωματικό υλικό προκύψει στο μέλλον. Παρόλα
αυτά, οι απαντήσεις του Churchill (διευθυντής Ελληνικών υποθέσεων
επί χούντας, στο Στέιτ Ντηπάρτμεντ) ενίσχυσαν, την άποψη ότι υ-
πήρξε μια συνεχιζόμενη προσπάθεια —ή τουλάχιστον μια προσπάθεια
υπό εξέλιξη, εναντίον του κ. Δημητρακόπουλου. Σε απάντησή του

εκστρατεία εναντίον ενός αντιστασιακού έλληνα δημοσιογράφου και για να συγκαλύψουν την ελληνική διασύνδεση στο μεγαλύτερο πολιτικό σκάνδαλο που έχει πολύ βαθύτερες προεκτάσεις που φτάνουν μέχρι τις ημέρες μας και σχετίζεται με τη σημερινή αναζωπύρωση των ελληνοτουρκικών.

Τι λέει για την υπόθεση ο Παναγιωτάκος έχουμε ήδη αναφέρει. Θα ήταν όμως χρήσιμο να μάθουμε τι έχουν να πουν για την υπόθεση αυτή ο εκδότης σήμερα της Ακρόπολης κ. Γ. Λεβίδης —που δεν μπόρεσαμε να συναντήσουμε αν και τον αναζητήσαμε επανειλημμένα. Αλλά και οι δύο διπλωμάτες, κ. Βλάχος και Νομικός ο τελευταίος μάλιστα ετοιμάζεται για την πρεσβεία της Άγκυρας ή της Βόννης.

Περιμένοντας τις απαντήσεις τους, όπως και τη θέση της σημερινής ηγεσίας του υπουργείου Εξωτερικών για όλα αυτά, ας επιχειρήσουμε να απαντήσουμε σε ένα κρίσιμης σημασίας ερώτημα, που συνδέει το σκάνδαλο με το σήμερα:

Γιατί άραγε, η CIA συνέχισε να ασχολείται με τον Δημητράκοπουλο για πολύ καιρό μετά την κατάρρευση της χούντας; Μια απάντηση επιχειρήσε ο Χίτσενς «επειδή η CIA προσπάθησε να συκοφαντήσει και να καταστήσει αναξιόπιστες τις δυνάμεις που ζητούσαν να επιβληθεί εμπάργκο στην Τουρκία για την εισβολή στην Κύπρο». Στα πλαίσια αυτής της επιχείρησης της CIA ο τότε σταθμάρχης της CIA στην Αθήνα Στσίσιος Χωλ ζήτησε από την κυβέρνηση Καραμανλή να σταματήσει την έρευνα που ήθελε να κάνει η τελευταία για την ελληνική διασύνδεση στο σκάνδαλο του Γουατεργκαίτη. Και όπως έχει ήδη αποκαλυφθεί η έρευνα αυτή δεν έγινε ποτέ αν και ο κ. Καραμανλής είχε

στη διάθεσή του τα στοιχεία για την υπόθεση (του τα είχε παραδώσει ο Ηλίας Δημητράκοπουλος).

Όσον αφορά το φιλοτουρκικό όργανο της CIA, την εφημερίδα «Ουάσιγκτον Τάιμς» ο Χάουι ήταν βασικό στέλεχος της επί χρόνια και έχει για χρηματοδότη της τον περιώνυμο Μουν ο οποίος καταφέρει πάντα να εξαιρείται από το «Νόμο για την ελευθερία της Πληροφόρησης», που ισχύει στις ΗΠΑ. Εδώ βέβαια δεν ισχύει παρόμοιος νόμος. Θα ήταν, άραγε, μάταιο να ζητήσουμε από την κυβέρνηση να ερευνήσει την υπόθεση και να δημοσιεύσει, ότι άλλα στοιχεία διαθέτει, σήμερα που οι σχέσεις με την Τουρκία βαδίζουν προς νέα όξυνση και έχουμε πολύ σοβαρό και πρόσφατο παρόμοιο επεισόδιο συκοφαντικής δυσφήμισης στρεφόμενο αυτή τη φορά εναντίον του ίδιου του πρωθυπουργού της χώρας. Ας προσέξουν για παράδειγμα οι αρμόδιοι τα σημειώματα του Λεβίδη που δημοσιεύουμε σήμερα για να διαπιστώσουν ότι εκείνη την εποχή οι Χάουι, Τροτ και ΣΙΑ προσπαθούσαν να αποδείξουν την ύπαρξη οικονομικής σχέσης μεταξύ του Α. Παπανδρέου και του Ηλία Δημητράκοπουλου. Οι μέθοδοι συκοφάντησης πάντα είναι οι ίδιες.

Το άλλο κρίσιμης σημασίας στοιχείο της υπόθεσης αφορά το χρόνο κατά τον οποίο η χουντική πρεσβεία συνωμοτούσε σε συνεργασία με τη CIA το Στσίσι Ντη-

πάρτεντ και αποδεδειγμένα φιλότουρκους «δημοσιογράφους».

Οι επαφές του κ. Λεβίδη με τους Χάουι και τον Τροτ έγιναν τις πρώτες μέρες του Ιουνίου του 1974, ένα μήνα, δηλαδή, πριν από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και την κατάρρευση της χούντας και λίγες μέρες μετά το σάλο που προκάλεσε η αλληλογραφία Μακαρίου - Γκιζίκη, που έδωσε το «πράσινο φως» για την ανατροπή του Αρχιεπισκόπου.

Πρόκειται, άραγε για πρωτοφανή μικρόνοια των Τετενέ, Παναγιωτάκου, Βλάχου, Λεβίδη και Νομικού το γεγονός ότι ασχολούνταν σε συνεργασία με τον αμερικανικό ανθύπατο στην Αθήνα Χ. Τάσκα και τον διευθυντή των ελληνικών υποθέσεων του Στέιτ Ντηπάρτεντ Τσώρτσιλ με την πλήρη υποστήριξη της CIA στην Ουάσιγκτον και της ΚΥΠ στην Αθήνα σε μια υπόθεση συκοφαντικής δυσφήμισης; Και όλα αυτά την εποχή που όλα κατέρρεαν για τη χούντα και ετοιμάζονταν το πραξικόπημα στην Κύπρο; Ο ίδιος ο Παναγιωτάκος γράφει στο βιβλίο του ότι η αμερικανική ηγεσία τον «εξαπάτησε». Ο Ιωαννίδης όμως έχει δηλώσει ότι ο τότε σταθμάρχης της CIA τον διαβεβαίωσε ότι το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου δεν θα οδηγούσε στην τουρκική εισβολή. Ήξερε λοιπόν η CIA και το Στσίσι Ντηπάρτεντ ότι επίκει το πραξικόπημα. Το θέμα είναι τι ήξεραν οι τότε διπλωματικοί εκπρόσωποί μας στις ΗΠΑ και κυρίως τι παιγνίδια έπαιξαν στην Αθήνα ο Τάσκα και ο σταθμάρχης της CIA Στέσιος Χολς. Συνεργάστηκαν σενά με τη CIA και τον φιλότουρκο Χάουι γνωρίζοντας τις λεπτομέρειες ενός μακροπρόθεσμου σεναρίου ή απλώς έπεσαν θύματα της άγνοιας, της ανικανότητάς τους και της εμπάθειάς τους.

ΟΣΑ ΒΥΣΣΟΔΟΜΟΥΣΑΝ ΧΟΥΝΤΑ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ

στις ερωτήσεις υπ' αριθ. δεκαοκτώ μέχρι είκοσι, στο πρώτο ανακριτικό ερωτηματολόγιο για παράδειγμα, ο κ. Churchill υποστηρίζει ότι στη συζήτησή του το 1974, με τους συγγραφείς των «Μεσαζώντων της εξουσίας» δεν έδωσε νέες πληροφορίες για τον κ. Δημητράκοπουλο, παρά μόνο επιβεβαίωσε, απλά δύο σημεία στις πληροφορίες που έλαβαν οι συγγραφείς από άλλες πηγές. Απαντώντας στην ερώτηση έξι, στο δεύτερο ερωτηματολόγιο αποφαίνεται ότι στους συγγραφείς «εδόθη ή επετράπη η δυνατότητα να κρατήσουν σημειώσεις από ορισμένο έγγραφο υλικό, στο οποίο και εμείς είχαμε, εξίσου, πρόσβαση». Στο ίδιο το βιβλίο, το οποίο δημοσιεύτηκε αυτή την άνοιξη, η Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών, CIA, κατονομάζεται ως πηγή. Και μόνον πάνω σ' αυτή τη βάση μου φαίνεται ότι ανακλύπτουν δικαιολογημένα ερωτήματα σχετικά με το γενικότερο θέμα των σχέσεων της CIA με τις εκδοτικές δραστηριότητες στις ΗΠΑ.

Σ.Σ.: Η υπογράμμιση δική μας.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο, ότι στο υλικό που σας προμήθευσα, στις 29 του περασμένου Οκτωβρίου, υπήρχαν νύξεις από αριθμό ανωτάτων αξιωματούχων, συμπεριλαμβανομένου και του υπουργού Εξωτερικών, Κίσσινγκερ, όπως επίσης και του πρώην διευθυντή της CIA, Ουίλλιαμ Κόλμπυ, ότι οι σχέσεις της CIA, με την ελληνική χούντα, ήταν τέτοιας φύσης, ώστε αν έρχονταν ποτέ στο φως, οι σχέσεις της αμερικανικής κυβέρνησης με την αποκαταστημένη δημοκρατική κυβέρνηση στην Ελλάδα, θα ήταν δυνατόν να υποστούν ζημία. Αναφέρομαι σ' αυτό, θέλοντας να υπογραμμίσω ότι μου φαίνεται απίθανο να υπάρξουν οι ίδιες συνέπειες και τώρα, με μια νέα διακυβέρνηση στην Ουάσιγκτον, η οποία ακολουθεί μια νέα πολιτική γραμμή σε σχέση με την CIA.

Ειλικρινά, αντιμέτωπισα το δίλημμα κατά πόσο θα είναι χρήσιμο για μένα, να εξετάσω τις ανακρίσεις της Επιτροπής σχετικά με την Ελλάδα από τη στιγμή που η διαβάθμιση ασφαλείας απορρήτων, εμπόδιζε κάθε πρακτική χρήση σ' αυτό το υλικό. Περαιτέρω, θα ήταν πολύ προτιμότερο για την Επιτροπή, να δημοσιοποιήσει αυτή την εκ-

θεση ή τουλάχιστον όσο μέρος της είναι πρόσφορο, χωρίς να διακινδυνεύουν, άσκοπα, αξιωματούχοι οι οποίοι τυχόν εξακολουθούν να υπηρετούν στην κυβέρνηση.

Πολύ πέρα από το να ζημιώσουμε τις σημερινές σχέσεις μας με την Ελλάδα, μου φαίνεται ότι μια τέτοια ενέργεια θα συνέβαλε στην ισχυροποίηση των σχέσεών μας με την Ελλάδα είτε λόγω της διαφοροποίησής μας από προηγούμενες υπερβάσεις είτε αντικαθιστώντας τις υποθέσεις με συγκεκριμένες πληροφορίες για το τι συνέβει στο παρελθόν. Ταυτόχρονα, βεβαίως, θα υπηρετήσει το δικαίωμα του αμερικανικού λαού να γνωρίζει τις πράξεις της κυβέρνησής του.

Σε κάθε περίπτωση, ελπίζω ότι θα συμφωνήσετε ότι το εσωκλειόμενο υλικό καταδεικνύει τουλάχιστον ότι υπάρχουν λόγοι για μια έρευνα της επιτροπής σας σχετικά με τις δραστηριότητες της CIA σε σχέση με τον κ. Δημητράκοπουλο. Παρατήρησα σε δημοσιογραφικά δημοσιεύματα αυτόν τον Φεβρουάριο, ότι η Επιτροπή σας εξήτησε πληροφορίες από την CIA σχετικά με μια πιθανή διάρρηξη στα 1963, στα γραφεία του εν αποστρατεία αρχηγού του ΓΕΝ των ΗΠΑ ναυάρχου Arleigh A. Burke*.

Αν αυτά τα δημοσιεύματα είναι ακριβή, τότε, δεν νομίζω ότι η υπόθεση του κ. Δημητράκοπουλου εμπίπτει στην κατηγορία των «ξεθωμασμένων» πληροφοριών.

Και πάλι σας ευχαριστώ για την συνεργασία σας και σας ζητώ να με συγχωρέσετε για την καθυστέρηση στο να σας προμηθεύσω αυτό το υλικό.

Με πολλούς χαιρετισμούς
Τζωρτζ Μακγκόβερν

* Σ.Σ.: Στο μέλλον, ελπίζουμε ότι θα μπορέσουμε να δημοσιεύσουμε αποκλειστικά έγγραφα σχετικά με την αμερικανική πολιτική στην Ελλάδα εκείνη την εποχή. Αφορούν αυτή την αναφορά του ναυάρχου Burke και το παρασκήνιο της δραστηριότητας των υπερατλαντικών συμμάχων μας.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΦΛΙΚ:

Οι κρυφοί κυβερνήτες της Δ. Γερμανίας

Τέταρτο μέρος μιας «συναρπαστικής» σταδιοδρομίας

Στα τεύχη 321, 322 και 323 παρουσιάσαμε το ιστορικό της περίπτωσης Φλικ στη Δ. Γερμανία από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, που άρχισε η σταδιοδρομία του Φρίντρικ Φλικ, μέχρι και το ξέσπασμα του «σκανδάλου Φλικ» και τα όσα αποκαλύφθηκαν, έως τώρα. Ήδη τις τύχες της «αυτοκρατορίας Φλικ» διαχειριζόταν, όπως γνωρίζει ο αναγνώστης, ο Φρίντρικ Κάρλ Φλικ (ΦΚΦ) μετά το θάνατο του πατέρα του το 1972. Σ' αυτό το τελευταίο μέρος αναφερόμαστε στην χρηματοδότηση των κομμάτων και τα όσα αποκαλύφθηκαν μετά το «σκάνδαλο Φλικ».

Ξανά πίσω στις «φάσεις». Με την 3η συνδένονται ακόμα 25 εκατομμύρια για ένα εργοστάσιο πλαστικών, και ο τότε βουλευτής και νυν αντικαταστάτης του Γκένσερ στο υπουργείο Εξωτερικών Möllemann (του κόμματος των Ελεύθερων Δημοκρατών) αναλαμβάνει εκεί κρυφά δουλειά για 600.000 μάρκα το χρόνο, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιακού αυτοκινήτου και εξόδων παραστάσεως, για να εξετάσει «αν αξίζει να ιδρυθεί Ομοσπονδιακός Σύνδεσμος Βιομηχανίας Άνθρακος»...

Ο Möllemann δείχνει την ευγνώμοσύνη του κάνοντας διαφήμιση, π.χ. για την παράδοση των αρμάτων μάχης «Λέοπαρντ» —Φλικ στη Σαουδική Αραβία. Ακολουθούν οι «συζητήσεις» με πολιτικούς όλων των κομμάτων και όλους τους σχετικούς υπαλλήλους και εμβάσματα στα κομματικά «ιδρύματα υποτροφιών», να μη ξεχνάμε επίσης τα «φακελάκια». Το 1978, την ίδια χρονιά που ήταν στο αποκορύφωμα η υστερία για τους «τρομοκράτες» στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, διαφορετικά απ' ό,τι είναι ακόμα και σήμερα στην Ελλάδα, εγκρίνεται η «2η φάση». Μόλις τους τελευταίους μήνες, στον εκλογικό αγώνα στην Κάτω Σαξωνία, το 1986, βγήκε στη φόρα ότι λόγω χάρη οι διάφορες μυστικές υπηρεσίες τον Ιούνιο του 1978, εν γνώσει του ίδιου του υπουργού «Αστυνομίας» και του ίδιου του πρωθυπουργού Άλμπρεχτ, είχαν πυροδοτήσει βόμβα στο τείχος της φυλακής της πόλης Zelle, για να δημιουργηθεί εντύπωση ότι θα δραπέτευε φυλακισμένος —μέλος της ΡΑΦ και έτσι να ενταθεί το κλίμα της υστερίας.

Επειδή τα πράγματα με τη «2η φάση» πήγαν τόσο καλά και το δολάριο είναι τόσο κάτω (παράλληλα ο Φλικ θα κερδίσει ακόμα 80 εκατομμύρια ποντάροντας στο κέρδος από συνάλλαγμα, που μεταφέρει αμέσως στον προσωπικό του λογαριασμό), από την εικονική αίτηση για την αγορά μιας βιομηχανίας χαρτιού στην Αμερική, προκύπτει μια πραγματική αίτηση για ποσό περίπου 210 εκατομμύρια μάρκα. Ο Λάμπσντορφ και ο Μάτσεφερ, πρώην συνδικαλιστής και νυν υπουργός Οικονομικών (του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος) παίρνουν σύμφωνα με «σημειώσεις» του λογιστή του Φλικ από 40.000, προσυπογραμμένα από τον Μπράουχιτς.

Ο Μάτσεφερ υπερασπίζοντας τον εαυτό του αργότερα, λέει ότι τα «λεφτά δεν φτάσαν ποτέ» και ούτε καν κατηγορείται...

«Δωρεές» και φόροι...

Κατά τον Μπράουχιτς ο Μάτσεφερ καλύπτεται από το Βίλλυ Μπραντ και τον Χέλμουτ Σμιτ. Ο Μπράουχιτς «δωρίζει» στο «Ίδρυμα Έμπερτ» του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος 500.000 μάρκα την κατάλληλη στιγμή, πριν τις ομοσπονδιακές εκλογές. Στις οδηγίες που δίνει ο ΦΚΦ στο Μπράουχιτς για μια νέα συζήτηση με τον οικονομικό υπεύθυνο του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος εξηγεί την άμεση σχέση μεταξύ «δωρεάς» και «φάσεων»... «ότι «δεν είμαστε πρόθυμοι για τίποτα, πριν βγει η απόφαση για τους φόρους...». Αργότερα, μετά τις πρώτες έρευνες στου Φλικ, (στα πλαίσια της προανάκρισης), κάνει τον ανήξερο, και ζητάει επανειλημμένως από τον Μπράουχιτς τα στοιχεία που αναφέρουν πόσα λεφτά «δώρησε» σε πολιτικούς και κόμματα. Παρόλο που η σχέση είναι σαφής, και το Γερμανικό Δίκαιο δεν προβλέπει το ατιμώρητο της πράξης σε περίπτωση που ο κατηγορούμενος υπαναχωρήσει οικειοθελώς από την απόπειρα (δωροδοκίας) πριν την έναρξη της προανάκρισης, ο Φλικ έχει πετύχει το σκοπό του να μη κατηγορηθεί ο ίδιος. Βέβαια εξ αιτίας των αντιδράσεων στη βάση του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος όπως και υπαλλήλων, ακυρώνεται τώρα η αγορά της αμερικανικής βιομηχανίας χαρτιού: ο Φλικ ακόμα και χωρίς απαλλαγή από την κατβολή φόρου και μόνο σε διάστημα 2 χρόνων έχει κέρδος 100 εκατομμύρια μάρκα.

Στις 12.8.1981 εγκρίνεται και η «3η φάση» από τον Λάμπσντορφ, αφού πρώτα απομονώθηκε ένας ασυμβίβαστος υφυπουργός του υπουργείου Οικονομικών (δεν έβγαλε τίποτε στη δημοσιότητα για να μη θέσει κι άλλο σε κίνδυνο το συνασπισμό Σοσιαλδημοκρατών - Ελεύθερων Δημοκρατών, και με την επόμενη ευκαιρία εκλέγεται δήμαρχος στο Φράμμποργκ, μακριά από τον Φλικ, μακριά από τη Βόννη...).

Το συγκρότημα Φλικ επινοεί ακόμα μια δημόσια απάντηση υφυπουργού του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος προς το

βουλευτή του ίδιου κόμματος Σπέρια, που επί χρόνια δεν έλεγε να συμβιβαστεί με τις φορολογικές απαλλαγές του Φλικ.

Τέλος του 1981, μετά την τρίτη φάση της προανάκρισης στο συγκρότημα Φλικ, που διαρκεί μέρες, δίδονται στη δημοσιότητα τα πορίσματα της ανακριτικής διαδικασίας κατά υπουργών του κόμματος των Ελεύθερων Δημοκρατών, του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος και του Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος (από τα υπουργεία των ομόσπονδων κρατών) καθώς και κατά του μάντζερ του Φλικ. Ο Φλικ για να σωθεί, διαχωρίζει τη θέση του από το Μπράουχιτς και τον λογιστή, που του πληρώνει όμως το μισθό μέχρι το 1983 —μιας και ξέρει πάρα πολλά.

Ο Φλικ πουλάει, στην Αμερική, μεταξύ άλλων τον ουρανοξύστη της Union Bank στο Σαν Φραντζίσκο και το Entex-Building στο Χιούστον του Τέξας, γιατί υπολογίζει να πληρώσει πολλά για καθυστερημένους φόρους, (μόνο για τα «Τεχνολογικά Ψέματα» για την «Γκρέης» 400 εκατομμύρια). Επίσης προσφέρει για πούλημα την «Λέοπαρντ» και τη βιομηχανία χαρτού «Feldmühle».

...αλλά και «ενότητα των Δημοκρατών»

Ζητείται τώρα η «ενότητα των Δημοκρατών» όπως αυτοαποκαλέστηκαν τα κόμματα της Βουλής (Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα, Χριστιανοκοινωνική Ένωση, Κόμμα Ελεύθερων Δημοκρατών και Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα CDU/CSU/FDP/SPD) κυρίως στην «καταπολέμηση της τρομοκρατίας», για την κατάργηση των δικών για φοροδιαφυγή και δωροδοκία κατά σχεδόν όλων των γνωστότερων πολιτικών της Γερμανίας, με μια αμνηστία για τον εαυτό τους. Ζητείται επίσης τροποποίηση του Συντάγματος για χρηματοδότηση των κομμάτων από το κράτος. Η πλειοψηφία των βουλευτών προληπτικά δεν ενημερώθηκε, και λίγο πριν τα Χριστούγεννα του 1981, επεδίωξαν να ψηφιστεί η «αυτοαμνηστία» το συντομότερο από το Κοινοβούλιο (για να σταματήσουν όσο το δυνατόν πιο γρήγορα τις εισαγγελικές έρευνες).

Το περιοδικό «Σπήγκελ» δημοσιεύει λεπτομέρειες, και μαζί με το σοσιαλδημοκράτη υπουργό Δικαιοσύνης Σμούντε διαμαρτύρονται τόσοι βουλευτές του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, που αυτό το σχέδιο για αμνηστία αποτυγχάνει, πριν ακόμα έρθει στη Βουλή. Και στο κόμμα των Ελεύθερων Δημοκρατών υπάρχει αντίδραση, κυρίως από βουλευτές που στο μεταξύ περνάνε στο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Αυτό ήταν το τέλος του συνασπισμού Σοσιαλδημοκρατών - Ελεύθερων Δημοκρατών.

Σ' αυτά προστίθενται κι άλλοι παράγοντες, όπως οι αντιδράσεις μέσα στο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα για την αποστολή των πιο σύγχρονων όπλων, —μεταξύ αυτών και των «Λέοπαρντ 2» του Φλικ, στη Σαουδική Αραβία— αφού η Δ. Γερμανία, είχε εξοπλίσει τις δυνάμεις κατοχής, του Ισραήλ με πάνω από 40 δισεκατομμύρια μάρκα (από το 1945 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70) και μεταξύ άλλων είχε εγ-

καταστήσει και εργοστάσια όπλων.

Το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα είχε ή έχει (ακριβώς όπως και οι δεξιοί Δυτικογερμανοί) «ιδιαιτερές» σχέσεις με το Ισραήλ, όπως αποδεικνύει και το κύριο ρεπορτάζ του περιοδικού «Σπήγκελ» (από 7.7.86).

Τα «ιδρύματα υποτροφιών»

Το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα πήρε εμβάσματα μέσω του «Ιδρύματος υποτροφιών Έμπερτ», στο διάστημα 1975-1981, 56 εκατομύρια μάρκα απαλλαγμένα από φόρους, ο Φλίκ μόνο είχε δώσει 2,6 εκατομύρια μάρκα. Από αυτά έστειλε περίπου 22 εκατομύρια στην εικονική διεύθυνση «Ίδρυμα υποτροφιών Φριτς Νάφταλι» που στους λογαριασμούς του ήταν πληρεξούσιος ο σοσιαλδημοκράτης τραπεζίτης Χέσελμπαχ. Τα εμβάσματα στο «Νάφταλι» αντιστοιχούν περίπου στις «δωρεές» σε μετρητά που έδωσε στο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα ο Νάου, Πρόεδρος του «Ιδρύματος Έμπερτ» και οικονομικός υπεύθυνος του ίδιου κόμματος, όπου στο μεταξύ πέθανε (τι καλά για το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα). Για παράδειγμα την εκλογική περίοδο 1980, για τον «ξεχωριστό εκλογικό αγώνα του Σμιτ» (κατά του Στραους) «δωρεές» 6,91 εκατομύρια μάρκων στο «Νάφταλι» και 6,26 εκατομύρια στον Σμιτ. Οι επιχειρηματίες ήξεραν ότι προωθούσαν το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα (παρόνομα και βάζοντας τους ανήξερους φορολογούμενους να πληρώσουν τα μισά) όταν έδιναν λεφτά στο ίδρυμα, όπως προκύπτει από τις αποδείξεις που τους κατασχέθηκαν, ακόμα και σε μεμονωμένους βουλευτές, όπως τον τότε υπουργό Καγκελαρίας επί Μπραντ και «ελευθερωτή» του Μαγκκάκη, Χορστ Έμκε. Το ότι το «Ίδρυμα υποτροφιών Νάφταλι» στην κατεχόμενη Παλαιστίνη ήταν ένας «κλίβανος για τα βρώμικα λεφτά» του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, προκύπτει και από το γεγονός ότι τα εμβάσματα του ιδρύματος «Έμπερτ» για «αμοιβές διαχείρισης και κοινόχρηστα» κάθε φορά που γίνονταν ομοσπονδιακές εκλογές, το 1976 και το 1980 δεκαπλασιάστηκαν και πολλαπλασιάστηκαν αντίστοιχα.

Το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα διαψεύδει όλες αυτές τις αδιάσειστες αποδείξεις. Από το 1970 και μόνο από τη Βόννη (τα ομόσπονδα κράτη δεν υπολογίζονται) τα 4 κομματικά ιδρύματα υποτροφιών έχουν πάρει επιπλέον συνολικά 3,8 δισεκατομύρια μάρκα επιδότηση.

Μ' αυτά το «Ίδρυμα υποτροφιών Αντενάουερ» (Χριστιανοδημοκρατικό κόμμα) ενισχύει 160 προγράμματα σε 65 χώρες του κόσμου, το «Ίδρυμα υποτροφιών Έμπερτ» αναπτύσσει δραστηριότητα σε 60 χώρες, το «Ίδρυμα υποτροφιών Νόυμαν (Κόμμα Ελευθέρων Δημοκρατών) σε 55, και το «Ίδρυμα CSY» (Χριστιανοκοινωνική Ένωση) σε 25. Το τελευταίο ενισχύει ακροδεξιούς πολιτικούς στην Ισπανία και Πορτογαλία, (ακόμα μάλιστα ο ίδιος ο Στράους προσωπικά με μετρητά), όπως και στην Τουρκία.

Μια «αντιτρομοκρατική ομάδα κρούσης» του δικτάτορα του Ζαΐρ Μομπούτου, εκπαιδεύτηκε μ' αυτά τα λεφτά της μυστικής αστυνομίας της Βαυαρίας. Φιλελεύθε-

ροι αμερικάνοι κατηγορούν το «Ίδρυμα Υποτροφιών» των Χριστιανοδημοκρατών, ότι προώθησε τα λεφτά της ΣΙΑ «περασμένα από κλίβανο», τόσο τον υποψήφιο για την Προεδρία στο Σαλβαντόρ Ναπολέων Ντουάρτε, όσο και στον αντίπαλο των Σαντινίστας Έντεν Παστόρα. Παρ' όλο που στη Βόννη το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα το διαψεύδει, στο γραφείο του Παστόρα στην Κόστα Ρίκα κρέμεται εκλογική αφίσσα του Χέλμουτ Κολ που γράφει: «μαζί θα τα καταφέρουμε». Για το ρόλο του Στράους στην Ελλάδα γράφτηκε διεξοδικά στο «Αντί» το 1976. Στα χρόνια που πέρασαν, και σ' άλλες ελληνικές εφημερίδες για τα ιδρύματα υποτροφιών «Έμπερτ» και «Αντενάουερ».

Ας ξαναγυρίσουμε στο Φθινόπωρο του 1982, όταν ο Χέλμουτ Σμιτ παραιτείται από καγκελάριος, και οι Ελεύθεροι Δημοκράτες με τους Χριστιανοδημοκράτες συνάπτουν συνασπισμό, βέβαια όχι ανοιχτά, εξ αιτίας της αποτυχημένης τους «αυτοαμνηστίας». Στις επόμενες ομοσπονδιακές εκλογές, Μάρτης του 1983, παίρνουν μεν οι Χριστιανοδημοκράτες και οι Σοσιαλδημοκράτες την πλειοψηφία αλλά για πρώτη φορά μπαίνουν οι «Πράσινοι» στη Βουλή, μια εξήγηση γι' αυτό είναι, όπως μαζί με το περιοδικό «Σπήγκελ» κάνουν την υπόθεση Φλίκ εκλογικό θέμα.

Η χρηματοδότηση των κομμάτων

Η πλειοψηφία Χριστιανοδημοκρατών - Ελευθέρων Δημοκρατών ψηφίζει ένα καινούργιο νόμο «περί κομμάτων», σύμφωνα με τον οποίο τα κόμματα είναι «κοινωφελή», δηλαδή μπορούν να χρηματοδοτούν κατευθείαν αφορολόγητα, μ' άλλα λόγια απεριόριστα. Και αυτό αν και το Συνταγματικό Δικαστήριο με τρεις αποφάσεις του στις δεκαετίες του '50, του '60 και του '70 θεωρεί κάτι τέτοιο αντισυνταγματικό, επειδή μ' αυτό τον τρόπο οι πλούσιοι θα μπορούν ν' ασκούν έλεγχο στα κόμματα και επομένως στο κράτος. Στην προσφυγή των «Πράσινων» και του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος κατά αυτού του νόμου, αναμένεται αυτές τις εβδομάδες ν' αποφασίσει το Συνταγματικό Δικαστήριο, που ήδη τη δεκαετία του '70 με κυβέρνηση Σοσιαλδημοκρατών - Ελευθέρων Δημοκρατών και ακόμα περισσότερο από το διάστημα που στην κυβέρνηση είναι Χριστιανοδημοκράτες - Ελεύθεροι Δημοκράτες, συντίθεται αποκλειστικά από δεξιούς δικαστές. Αν συνεχίσει να ισχύει αυτός ο νόμος «περί κομμάτων», επειδή θα καλύπτεται από το Συνταγματικό Δικαστήριο, οι παράνομες «δωρεές» στα κόμματα και οι δωροδοκίες εκ των πραγμάτων θα νομιμοποιηθούν αναδρομικά. Βάσει ενός παλαιού ποινικού νόμου, που απαγορεύει την «κατά λήξη» δημοσίευση των ανακριτικών φακέλων, (πράγμα που εκτός από το περιοδικό «Σπήγκελ», έκανε και το περιοδικό «Στερν»), καταδικάζονται και τα δύο. Η «καταδίκη πριν την έκδοση της απόφασης» που εφαρμόζεται στη Δ. Γερμανία συστηματικά κατά των μικροεγκληματιών και φυσικά κατά των αριστερών ή «τρομοκρατών» (οι δίκες γίνονται μόνο τότε, όταν και ο τελευταίος πολίτης της Γερμανίας βάσει των απίθανων ψεμάτων που λέ-

γονται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, έχει πεισθεί ότι έχει να κάνει όχι μόνο μ' ένα ποινικό εγκληματία, αλλά και ένα τέρας απανθρωπιάς) δεν θεωρείται στη Δ. Γερμανία πράξη ποινικά κολάσιμη. Τώρα έπρεπε να «μαζευτούν» τα μεγάλα περιοδικά «Σπήγκελ» και «Στερν». Οι άλλες εφημερίδες έτσι κι αλλιώς, συνήθως και πριν σιωπούσαν, το ίδιο και η κρατική ραδιοτηλεόραση.

Έτσι διεξάγεται εδώ περίπου και ένα χρόνο η δίκη κατά του πρώην υπουργού και πρώην μάντζερ του Φλίκ χωρίς καμιά ουσιαστική δημοσιότητα. Και χωρίς τις αξιόλογες δημοσιεύσεις του «Σπήγκελ» ποτέ δεν θα κατέληγε η υπόθεση σ' ανακρίσεις κατά 1700 γνωστών επιχειρηματιών και πολιτικών της Δ. Γερμανίας. Ο Λάμπσντορφ, ο Φρηντρίχς, ο Μπράουχιτς έχουν εξασφαλισμένη την αθώωση παρά τις επιβαρυντικές αποδείξεις που είχαν γράψει ο ίδιος ο Μπράουχιτς και ο λογιστής του Φλίκ, και ακόμα πολλοί άλλοι, και λογιστές των κομμάτων και των κομματικών ιδρυμάτων υποτροφιών και των μεγάλων επιχειρήσεων στη Δ. Γερμανία. Και οι «Πράσινοι», είναι στο μεταξύ στη Βουλή και έχουν το δικό τους «Ίδρυμα». Για τον Όττο Σίλλυ, που έγινε διεθνώς γνωστός σαν συνήγορος της Γκούντρουν Ένσιλν, η διαλεύκανση του θανάτου της πελάτισσάς του, μία μέρα πριν το θάνατο του ανθρώπου του Φλίκ, Σλάγερ, όπως φαίνεται δεν έχει καμία σημασία πια. Το όνομα Σλάγερ ήταν πάντως γι' αυτόν, το ίδιο ταμπού, το διάστημα που συμμετείχε στις επιτροπές εξέτασης της υπόθεσης Φλίκ σαν εντολοδόχος των «Πράσινων», όπως και για το «Σπήγκελ» στις δημοσιεύσεις του, —αν και ο Σλάγερ από τη δεκαετία του '40 ήταν ο πιο σημαντικός άνθρωπος του Φλίκ. Και ο ίδιος ο Φλίκ; «Ο ΦΛΙΚ ΠΟΥΛΑΕΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ» γράφαν οι τίτλοι των εφημερίδων στην αρχή του Δεκέμβρη τον περασμένο χρόνο.

Πώς τα 'χε πουλήσει όλα στη Deutsche Bank για 5 δισεκατομύρια μάρκα, μ' εξαίρεση το συγκρότημα «Γκέρινγκ» (συγκρότημα ασφαλειών). Τι θα κάνει ο Φλίκ με τα 5 αυτά δισεκατομύρια; Θα τα βάλει στο κουμπαρά που έχει σε κάποιο δωμάτιο στις βίλλες των 30 δωματίων; Και τι θα κάνει ο Φλίκ με τα (5 ή 10 ή 15;) δισεκατομύρια μάρκα που διαθέτει εκτός της αυτοκρατορίας του; Ίσως τα 'χει βολέψει προσωρινά, όπως τότε ο πατέρας του, μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στο Βέλγιο ή στη Γαλλία. Ίσως πάλι στην Αυστρία όπου ο ΦΚΦ έχει δεύτερη ιθαγένεια, στην προβληματική εταιρεία όπλων «Στάυερ». Μπορούμε να κάνουμε διάφορες υποθέσεις. Το τελευταίο μήνα ήταν στην Ελούντα στην Κρήτη, στο ίδιο ξενοδοχείο με τον άνθρωπο της Wall street στη Νέα Υόρκη και επί χρόνια υπουργό Πετρελαίου της Σαουδικής Αραβίας, σείχη Γιαμανί.

«Τους κυβερνώντες δεν μπορείς να τους εξαναγκάσεις να λένε την αλήθεια. Αλλά τουλάχιστον, να λένε όλο και πιο ξεδιάντροπα ψέματα».

(Γκούντρουν Ένσιλν, 1975)

Ο πολίτης κατά των εξουσιών

Σκέψεις με αφορμή το κλείσιμο του ραδιοσταθμού «Κανάλι 15»

του Δ. Δημητράκου

Η απόπειρα θέσης σε λειτουργία του «Κ 15» είναι, η τελευταία σε μία σειρά από τέτοιες απόπειρες που έγιναν τα τελευταία τρία χρόνια (όπως το Ράδιο «Αντίλαλος» του «ΑΝΤΙ» και μια προσπάθεια του αρχηγού της ΕΣΠΕ κ. Στάθη Παπαγούλη). Σε αντίθεση με άλλες «παράνομες» λειτουργίες ραδιοσταθμών, οι απόπειρες αυτές δεν είχαν λαθραίο χαρακτήρα, αλλά ανοιχτό, σχεδόν πανηγυρικό.

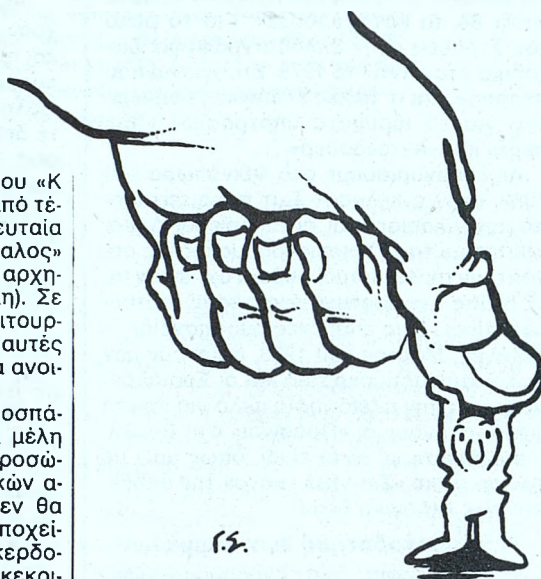
Η σημασία της τελευταίας προσπάθειας έγκειται στο γεγονός ότι τα μέλη της επιτροπής του «Κ 15» αντιπροσώπευαν ένα ευρύτατο φάσμα πολιτικών απόψεων και κατά κανένα τρόπο δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ήταν υποχείρια κάποιου κόμματος, ιδιωτικού κερδοσκοπικού συμφέροντος, ή μιας συγκεκριμένης ιδεολογικής πλατφόρμας. Ο ανοιχτός χαρακτήρας της πράξης αυτής και η ευρύτητα της πολιτικής εκπροσώπησης των συντελεστών της δείχνουν ότι ο επιδιωκόμενος σκοπός ήταν η διαμαρτυρία για το γεγονός ότι ο κείμενος νόμος 230/1975 δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του ελληνικού κοινού όσον αφορά την ποιότητα και την αντικειμενικότητα των ραδιοηλεκτρονικών εκπομπών. Περισσότερο μάλιστα: ότι *ασφυκτιά*, είτε ως «δεξιός» είτε ως «αριστερός» με την ανισομέρεια των παρουσιάσεων, και ότι σαν άνθρωπος *εξεγείρεται* με το πολιτιστικό ποίον των εκπομπών που του σερβίρουν.

Το σημαντικό, επομένως, ερώτημα δεν είναι νομικό με την στενή έννοια, όπως το έθεσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, δηλαδή, αν τα μέλη της επιτροπής «Κ 15» παρανόμησαν, αλλά πολιτικό με την ευρύτερη έννοια της πολιτικής δικαιοσύνης.

Η διαπίστωση των συνθηκών υπό τις οποίες αποφασίστηκε αυτή η ενέργεια είναι θέμα προς διερεύνηση αν πράγματι υπάρχει αναντιστοιχία της προσφερομένης ποιότητας προς τις εύλογες προσδοκίες του κοινού— που είναι συνταγματικά κατοχυρωμένες (άρθρο 15 παράγρ. 2) και αν *πράγματι* η κυβέρνηση δεν έλαβε υπόψη της τις επανειλημμένες εκκλήσεις της αντιπολίτευσης και παραγόντων του τύπου για αντικειμενικότερη παρουσίαση της επικαιρότητας και ποιοτική αναβάθμιση των άλλων προγραμμάτων της.

Παραμένει το ζήτημα της ίδιας της εκδήλωσης του «Κ 15»: είναι *νόμιμη* ή νομιμοποιείται αν είναι γενικότερα αποδεκτή;

Η νομική πλευρά μιας τέτοιας προσπάθειας είχε συζητηθεί και το 1983 με τη δημοσίευση (στο «ΑΝΤΙ») δύο αντιμαχόμενων νομικών απόψεων, του Ν. Αλιβιζάτου και του Δ. Τσάτσου (βλ. Ν. Αλιβιζάτος, 1983 και Δ. Τσάτσος 1983).

Η πρώτη άποψη θεωρεί ότι ο νόμος (όχι όμως το Σύνταγμα) καθιερώνει το μονοπώλιο της ραδιοηλεκτρονικής από την κρατική ΕΡΤ και ότι αυτό είναι ξεχωριστό θέμα από τη συνταγματική υποχρέωση της αντικειμενικής μετάδοσης των ειδήσεων, της πληρότητας ενημέρωσης κτλ. και αποφαίνεται ότι οι νόμιμες δυνατότητες δημιουργίας ελεύθερης ραδιοφωνίας δεν υφίστανται με τον ισχύοντα νόμο. Η δεύτερη υποστηρίζει ότι το ρυθμιστικό κύρος του άρθρου 15 του Συντάγματος που μιλά για άμεσο κρατικό έλεγχο «*αποδυναμώνεται*» *«αν δεν διασφαλίζονται η αντικειμενικότητα, η λαϊκή κυριαρχία, η ανθρωπινή αξιοπρέπεια και το δικαίωμα ολόπλευρης ενημέρωσης του πολίτη»*, διότι το άρθρο αυτό πρέπει να νοηθεί σε συγκερασμό με άλλα άρθρα του Συντάγματος όπως το άρθρο 2 παράγρ. 1 που μιλά για ανθρωπινή αξιοπρέπεια.

Ας πάρουμε την «αυστηρότερη» εκδοχή που είναι η πρώτη, που υποστηρίζει ο Ν. Αλιβιζάτος, και ενισχύεται και από τις απόψεις του Π.Δ. Δαγτόγλου (βλ. Π.Δ. Δαγτόγλου, ο.π. σ.σ. 38-41, 225 και 231). Εφόσον θεωρήσουμε ότι ο «*άμεσος κρατικός έλεγχος*» για τον οποίο μιλά το Σύνταγμα δεν καθιερώνει μονοπώλιο του κράτους, αλλά το μονοπώλιο αυτό καθιερώνεται από το νόμο 230 (άρθρ. 4 παράγρ. 1) και ότι η υποχρέωση αντικειμενικότητάς των εκπομπών είναι *ανεξάρτητη* από την απόφαση ανάθεσης σε κρατικούς ή ιδιωτικούς φορείς (Δαγτόγλου σ. 225) και ακόμα ότι το ραδιοηλεκτρονικό μονοπώλιο της ΕΡΤ σημαίνει και νομική απαγόρευση «*σε οποιοδήποτε άλλο νομικό ή φυσικό πρόσωπο να διενεργεί ραδιοηλεκτρονικές εκπομ-*

πές» (Δαγτόγλου σ. 225), έπεται ότι οι οργανωτές του «Κ. 15» *παραβίασαν το νόμο*. Δεν ξέρω αν η άποψη αυτή είναι νομικά αδιαφιλονίκητη: την υιοθετώ, προς το παρόν για να δείξω την *μεταπολιτική σημασία* της ευρύτερης νομιμότητας στην οποία θα μπορούσε να βασιστεί η πρωτοβουλία της ομάδας του «Κ. 15», σε περίπτωση που η πράξη της αντιβαίνει πράγματι τους κείμενους νόμους.

Κατά πρώτο λόγο, όπως σημειώνει ο Ν. Αλιβιζάτος στο πρόσφατο βιβλίο του (Αλιβιζάτος 1986, σ. 48) το δικαίωμα σωστής πληροφόρησης είναι αναγνωρισμένο από πληθώρα διεθνών συμβάσεων που στη χώρα μας έχουν «*υπερνομοθετικό κύρος*» και δεν μπορεί να ασκηθεί αυτό το δικαίωμα χωρίς ραδιοηλεκτρονική. Επομένως, το ζήτημα της άρτιας πληροφόρησης, πολιτικής και πολιτιστικής, αποτελεί μέρος των *ατομικών δικαιωμάτων* του πολίτη.

Έχουμε, επομένως, ένα μεγάλο πολιτικό και ηθικό θέμα που είναι η καταπάτηση ενός σημαντικού δικαιώματος του πολίτη από τη μια μεριά και η παράβαση ενός νόμου από ομάδα πολιτών από την άλλη. Το θέμα είναι, όπως λέω, ηθικό και πολιτικό μαζί, διότι πρέπει να ληφθεί μια *ευρύτερα πολιτική απόφαση*, δηλαδή μια απόφαση που να πηγαίνει πέρα από την πολιτική σκοπιμότητα με στενά και βραχυπρόθεσμα κριτήρια κομματικού συμφέροντος (βασισμένου σε μια λογιστική αντίληψη πολιτικού κόστους και οφέλους).

Στο σημείο αυτό ιδιαίτερη αρμοδιότητα έχει η θεωρία του Ronald Dworkin περί ατομικών δικαιωμάτων. Όταν μιλάμε για *δικαιώματα του πολίτη*, εννοούμε κατά κύριο λόγο κατοχυρώσεις κατά της ενδεχομένης καταστράτηγής τους από το *Κράτος*. (Dworkin, σ. 190-91). Σε περίπτωση μιας τέτοιας καταστράτηγησης, ο πολίτης έχει *δικαίωμα ανυποταγής* (Right of civil disobedience).

Βέβαια, ο «*συντηρητικός*» συνεχίζει ο Dworkin αποσυνδέει την ορθότητα (ή μη) της κυβερνητικής πράξης που στερεί ένα στοιχειώδες δικαίωμα του πολίτη, από την ανυπακοή του τελευταίου στο νόμο. (Ο «*συντηρητικός*» στην ελληνική περίπτωση, θα είχε κανείς τον πειρασμό να πει ότι είναι με τις δηλώσεις που έκανε, ο κ. Μιλτ. Παπαϊωάννου, αλλά βέβαια, αυτό δεν ευσταθεί εφόσον ο κ. Παπαϊωάννου ανήκει στο ΠΑΣΟΚ, ένα αριστερό κόμμα).

Κατά τον Dworkin, δεν ευσταθεί μία τέτοια αποσύνδεση. Εκείνο που έχει ρυθμιστική αρχή είναι το *κατοχυρωμένο δικαίωμα* του πολίτη: αυτό είναι το νόημα του όρου «*δικαίωμα πολίτη*» (σ. 191-6).

Ακόμα κι αν δεν δεχθούμε τη ριζοσπα-

στική αυτή αρχή του εκπροσώπου αυτού της αμερικανικής Νέας Αριστεράς, που κατοχυρώνει την **νομιμότητα της ανυποταγής του πολίτη** (Civil Disobedience) υπό ορισμένες συνθήκες κατά τρόπο αδιαμφισβήτητο, μια παρόμοια εκδοχή αναπτύσσεται σε μετριοπαθέστερο τόνο και από τον John Rawls, που είναι σήμερα ο επικρατέστερος φιλόσοφος του δικαίου στην Αμερική και από τους πιο συζητημένους στον αγγλοσαξωνικό χώρο.

Για τον Rawls, μπορεί μια πράξη ανυποταγής στο νόμο να είναι **δίκαιη** εφόσον τηρεί ορισμένες προϋποθέσεις. Πρέπει δηλαδή να έχει ανοιχτό χαρακτήρα, να μην είναι βίαιη, να είναι ανιδιοτελής, να είναι μια συνειδητά πολιτική πράξη και να γίνεται με σκοπό την αλλαγή μιας πολιτικής ή ενός νόμου. Η έμφαση στο **μη βίαιο** χαρακτηρισμό μιας τέτοιας πράξης σχετίζεται με την επιθυμία αυτών που διαπράττουν αυτή την παρανομία, να μείνουν μέσα στα όρια της ευπείθειας στο νόμο, έστω και παρανομούντες, διότι πρόθεσή τους είναι η διαφύλαξη μιας ευρύτερης έννοιας της νομιμότητας (σ. 361). Σ' αυτό διαφοροποιούνται από τον εξτρεμιστή, ο οποίος με βίαιες πράξεις επιζητεί να εκφράσει ακριβώς το **ρήγμα με την εξουσία**, και τη «σιωπηρή πλειοψηφία» που (ενδέχεται να) τη στηρήσει. Βέβαια, οποιαδήποτε τέτοια ρήξη προϋποθέτει την εξάντληση των νόμιμων μεθόδων διαμαρτυρίας προς την εξουσία και την παραβίαση μιας βασικής ελευθερίας, ενός θεμελιώδους δικαιώματος του πολίτη.

Με δυο λόγια, οι συγχρονες θεωρίες περί ανυποταγής του πολίτη, καθιερώνουν την πρακτική της **ανυποταγής** σαν

μία δίκαιη, και επομένως σκοπιμή μέθοδο δράσης, εκεί που μια έννομη και δημοκρατική χώρα αφήνει κενά στην ικανοποίηση βασικών δικαιωμάτων του πολίτη και της αίσθησης δικαίου που έχει. Με την έννοια, αυτή, αυτός ο τρόπος εκδήλωσης διαμαρτυρίας, ο οποίος δεν σπάει τον βασικό δεσμό του με το δίκαιο και την κοινωνία, **εξυπηρετεί τον νομοθέτη και τον πολιτικό σαν σηματοδότης δικαίων αιτημάτων**. Σήμερα η καχεξία και η ανυποληψία της ελληνικής ραδιοτηλεόρασης είναι μια κραυγαλέα πραγματικότητα. Είναι απόλυτα βέβαιο ότι ο έλληνας παρακολουθεί τα τηλεοπτικά προγράμματα διότι δεν έχει άλλη επιλογή και ότι η ποιοτική στάθμη τους προσβάλλει την αξιοπρέπεια του και τη νοημοσύνη του πολλές φορές. Η αναπόφευκτη καταφυγή του σε ξένους ραδιοσταθμούς σήμερα και στη δορυφορική τηλεόραση αύριο θα έπρεπε να προβληματίσει τους ιθύνοντες. Πλην όμως οι τελευταίοι έχουν αδιαφορήσει έως τώρα. Ούτε υπάρχει ούτε πρόκειται στο άμεσο μέλλον να υπάρξει θεσμική εγγύηση της ποιότητας και της αντικειμενικότητας των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, ακόμη και στον «ενιαίο φορέα» που εξαγγέλθηκε (Αλιβιζάτος 1986 σ. 39-40).

Η αναντιστοιχία ανάμεσα στη συνταγματικά κατοχυρωμένη απαίτηση του έλληνα πολίτη για αντικειμενική και ισόπλευρη ενημέρωση από τη μια μεριά και αυτό που του σερβίρεται από την άλλη, είναι κάτι που λίγοι θα αμφισβητήσουν σήμερα.

Είναι επομένως φυσικό και δίκαιο να διαμαρτύρεται ένα πολύ αντιπροσωπευτικό δείγμα της κοινωνίας πολιτών εναντίον αυτής της καταστάσεως.

Η «παρανομία» του «Κ. 15» —αν περι παρανομίας πρόκειται— όπως και των προγενεστέρων προσπαθειών προς την κατεύθυνση αυτή, γίνεται με την πεποίθηση ότι υπάρχει βάση δικαιωμένης ανυποταγής του πολίτη υπό τις συνθήκες αυτές. Η αντιμετώπισή της πράξης αυτής από την κυβέρνηση θα είναι δείκτης, όχι της δημοκρατικότητάς της, αλλά της αντίληψής της για την πολιτική με την ευρύτερη έννοια της δυνατότητας διεύρυνσης της νομιμοποιητικής της βάσης. Στο σημείο αυτό, η διαπίστωση περί καχεξίας της κοινωνίας πολιτών στην Ελλάδα, εξακολουθεί πάντα να ισχύει: με την εξής διαφορά, ότι οποιαδήποτε προσπάθεια της **πολιτικής κοινωνίας**, δηλαδή του κράτους με τη στενή έννοια, να αναστείλει την ανάπτυξη της **κοινωνίας πολιτών** όταν αυτή προβάλλει αιτήματα και αξιώσεις, έχει σαν αποτέλεσμα την απώλεια της αναγκαίας ισορροπίας μεταξύ των δύο, και επομένως της ίδιας της βάσης της πολιτικής. □

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ. *Ελεύθερη Ραδιοφωνία* ANTI 249, 9 Δεκεμβρίου 1983, σ. 18-19.
Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ. *Κράτος και Ραδιοτηλεόραση* Σάκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή 1986
Π.Δ. ΔΑΓΓΟΓΛΟΥ. *Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα* Γ' έκδοση, Σάκουλας, Αθήνα 1986
R. DWORKIN. *Taking Rights Seriously* (1977) Duckworth, 4η ανατύπωση Λονδίνο 1984
J. RAWLS. *A Theory of Justice* (1972) Oxford University Press, Οξφόρδη 1980.
Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ (1983α) *Συνταγματικές Αντιφάσεις*, ANTI 249, 9 Δεκεμβρίου 1983 σ. 17
Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ (1983 β) *Δήλωση στο ANTI*, ANTI 250 23 Δεκεμβρίου 1983.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

Μάρτι Γιόενπολντ

ΟΛΑ ΜΕ ΕΚΠΤΩΣΗ

Το *Όλα με έκπτωση* κυκλοφόρησε το 1973 και χάρισε στο Γιόενπολντ για πρώτη φορά το κρατικό βραβείο λογοτεχνίας. Στο *Όλα με έκπτωση* ο Γιόενπολντ δίνει με απλές, αδρές πινελιές μια πλατιά τοιχογραφία της σύγχρονης Φιλανδίας, μιας κοινωνίας που αγωνίζεται να ισορροπήσει ανάμεσα σε μια παράδοση με σταθερές, γνώριμες αξίες και το σαρωτικό άνεμο του καινούργιου κόσμου, που ξεριζώνει σχεδόν όλες τις βεβαιότητες απ' την ψυχή του ανθρώπου.

ΜΟΛΙΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Πήρες σήμερα τον ΜΙΚΡΟ ΗΡΩΑ;

Ο Μικρός
ΗΡΩΣ

ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ
ΕΝΑΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ
ΤΟΜΟΣ

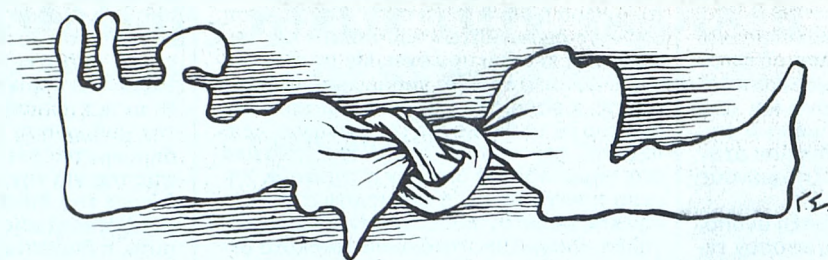
ΠΡΟΣΦΟΡΑ:

Αναπαραγωγές

8 ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ
ΕΞΩΦΥΛΛΑ

της πρώτης έκδοσης

Κρίση στο Πανεπιστήμιο Κρήτης

της Ελένης Σαββάκη

Η Σχολή Θετικών Επιστημών

Πριν τρία χρόνια πρωτοεπισκέφτηκα το Πανεπιστήμιο Κρήτης (Π.Κ.) στο Ηράκλειο. Τότε λειτουργούσε μόνον η Σχολή Θετικών Επιστημών. Τα εργαστήρια δούλευαν στις 10 το βράδυ, μέρα Σάββατο, με Έλληνες και ξένους ερευνητές. Ο εξοπλισμός, σύγχρονος και άρτιος. Οι Έλληνες ερευνητές, μέλη ΔΕΠ και μεταπτυχιακοί φοιτητές. Οι αλλοδαποί, υπότροφοι της ΕΟΚ και επισκέπτες του ΕΚΕΠ (Ερευνητικού Κέντρου Κρήτης). Το σύστημα μεταπτυχιακών σπουδών περιλάμβανε μεταπτυχιακά μαθήματα, γραπτή και προφορική αξιολόγηση, τρίμηνες εργαστηριακές ασκήσεις και διεξαγωγή διδακτορικού ερευνητικού προγράμματος. Ο σύγχρονος εξοπλισμός, η άρτια στελέχωση, το μεταπτυχιακό πρόγραμμα, ο ρυθμός και το κλίμα δουλειάς (αδυναμία διάκρισης μελών ΔΕΠ σε βαθμίδες) μου ήταν πρωτόγνωρα στον ελληνικό χώρο. Αυτή η επίσκεψή μου στο Π.Κ. έδρασε καταλυτικά στην επάνοδό μου στην Ελλάδα. Πίστεψα ότι αυτό το κλίμα δουλειάς θα αντιστάθμιζε τα ποικίλα προβλήματα προσαρμογής κατά τη διαμονή μου στην Κρήτη.

Η Φιλοσοφική Σχολή:

Η στελέχωση της Φιλοσοφικής Σχολής στο Ρέθυμνο, καθώς και η προσπάθεια που καταβάλλεται από μέλη ΔΕΠ επισκέπτες καθηγητές και το διοικητικό προσωπικό είναι επίσης άξια λόγου. Η ενιαία κεντρική βιβλιοθήκη του Ρεθύμνου είναι το καμάρι του Πανεπιστημίου μας. Το πρόγραμμα των προπτυχιακών σπουδών με διδακτικές μονάδες εφαρμόστηκε στο Ρέθυμνο πολύ πριν εκδοθεί ο νόμος πλαίσιο. Στον τομέα των Ανατολικών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας έχουν ανοίξει για πρώτη φορά στην Ελλάδα τα πεδία, Τουρκολογίας, Αραβολογίας και Αφρικανικών Σπουδών. Στο Τμήμα Φιλολογίας μεταξύ των άλλων λειτουργούν τομείς Μουσικολογίας και Θεατρολογίας. Στις μέρες μας οργανώνεται το πρώτο Τμήμα Ψυχολογίας στην Ελλάδα που θα λειτουργήσει στο Ρέθυμνο στο πλαίσιο της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών. Η νέα αυτή Σχολή του Ρεθύμνου θα περιλαμβάνει τα Τμήματα α) Κοινωνιολογίας, β) Οικονομικών Επιστημών, γ) Ψυχολογίας και δ) Πολιτικής Επιστήμης. Η θέση της ομάδας εργασίας που εισηγήθηκε την ίδρυση αυτής της Σχολής ήταν ότι «η λειτουργία στα πλαίσια του ίδιου Πανεπιστημίου όλων των Τμημάτων που καλύπτουν τους βασικούς και επιμέρους κλάδους της Κοινωνικής Επιστήμης μπορεί να αποτελέσει τομή στην ελληνική πανεπιστημιακή ιστορία».

Πληθαίνουν συνεχώς οι ενδείξεις πως αν ο νόμος-πλαίσιο για τα ΑΕΙ έλυσε κάποια παλιά προβλήματα, από την άλλη μεριά δημιούργησε κάποια καινούργια — που δεν επιλύονται με νόμους και διατάγματα αλλά απαιτούν άλλη ακαδημαϊκή και πολιτική κουλτούρα. Μπορούμε να αισιοδοξούμε ότι πρόκειται για «παιδικές ασθένειες» του νέου συστήματος; Ίσως, αλλά μάλλον δεν θα πρέπει να εφησυχάζει η «πανεπιστημιακή κοινότητα» αφού για μια ακόμη φορά καταγγέλεται ότι «οι φοιτητικές παρατάξεις δρουν απολιτικά, με κομματικές επιλογές και κομματικές συνδιαλλαγές εξωπανεπιστημιακού ενδιαφέροντος». Το πρόβλημα είναι ότι η «κοινότητα» είναι ανομοιογενής, αφού οι διδάσκοντες είναι μόνιμα μέλη της ενώ οι διδασκόμενοι απλοί περαστικοί. Επομένως, αν πράγματι «η πανεπιστημιακή κοινότητα χρειάζεται λόγο αυτόνομο απέναντι στον κομματικό ή κρατικό παρεμβατισμό», όπως τονίζει η Ελένη Σαββάκη, η διαδικασία δημιουργίας και έκφρασης του θα είναι επίπονη —και γι' αυτό επείγουσα.

Το Ιατρικό Τμήμα

Το Ιατρικό Τμήμα στο Π.Κ. ιδρύθηκε το 1983 και δέχτηκε τους πρώτους φοιτητές το 1984, πριν ακόμα εκλεγούν καθηγητές. Οι πέντε από τους είκοσι πρώτους εκλεγμένους καθηγητές αναλάβαμε με συμβάσεις το φθινόπωρο του 1984. Ο διορισμός όλων των εκλεγμένων καθηγητών καθυστέρησε μέχρι το Δεκέμβριο του 1985, όταν οι φοιτητές ιατρικής βρίσκονταν στα τέλη του 3ου εξαμήνου σπουδών τους. Παρ' όλη την άκαιρη εισαγωγή των πρώτων φοιτητών και παρ' όλη την καθυστέρηση διορισμού καθηγητών (μελών ΔΕΠ) και ειδικού διοικητικού τεχνικού προσωπικού (ΕΔΤΠ), η παροχή εκπαίδευσης στους φοιτητές ήταν ικανοποιητική, με ελάχιστες μόνον ελλείψεις μέχρι σήμερα. Το πρωτοποριακό πρόγραμμα σπουδών του ιατρικού τμήματος επιβεβαίωσε την αισιόδοξη προοπτική μιας ιατρικής με υψηλά κριτήρια σαν εκείνα της Σχολής Θετικών Επιστημών. Πέρα από τις σπουδές γύρω από την παραδοσιακή τριτοβάθμια περίθαλψη, προληπτική ιατρική, οικογενειακή ιατρική και ιατρική της εργασίας, καθώς και διαφώτιση πληθυσμού για θέματα υγείας. Η ταχύρυθμη ανάπτυξη της υλικοτεχνικής υποδομής, η έγκαιρη πρόσληψη επισκεπτών καθηγητών με συμβάσεις και η εφαρμογή του πρότυπου προγράμματος σπουδών μας παρόλες τις αν-

τιξοότητες που αναφέρθηκαν οφείλεται α) στην εξοντωτική δουλειά των λίγων μελών ΔΕΠ και ΕΔΤΠ, β) στη βοήθεια φοιτητών εργαζόμενων σε θέσεις μερικής απασχόλησης, γ) στην εποικοδομητική συνεργασία μας με τους καθηγητές της Σχολής Θετικών Επιστημών και δ) στην απόλυτη συμπαράσταση της Διοικούσας Επιτροπής.

Κτιριακά επιτεύγματα

Η ανέγερση δύο κτιρίων που αφορούν άμεσα το Ιατρικό Τμήμα βρίσκεται σε εξέλιξη. Πρώτο, το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο που προβλέπεται να λειτουργήσει το Μάιο του 1987. Είναι νοσοκομείο επτακοσίων κλινών που θα καλύπτει την τριτοβάθμια περίθαλψη της Κρήτης. Δεύτερο, το κτίριο της Σχολής Επιστημών Υγείας όπου θα στεγάζεται το ιατρικό τμήμα. Η αποπεράτωσή του προβλέπεται σε τρία περίπου χρόνια. Η σημασία της αποπεράτωσης του νοσοκομείου και του κτιρίου της ιατρικής είναι προφανής τόσο για την παροχή υγείας στον κρητικό λαό, όσο και για την εκπαίδευση των φοιτητών και ειδικευομένων γιατρών. Ο ρόλος της ηγεσίας του Π.Κ. είναι σημαντικός και σ' αυτό το επίπεδο. Για παράδειγμα, ο πρόεδρος της Διοικούσας μετά από πρόταση του Τεχνικού Συμβουλίου προσπαθεί σήμερα να βρει κονδύλια από το υπουργείο προκειμένου να μη σταματήσει η ανέγερση του κτιρίου ιατρικής (τα εγκατεκρινόμενα κονδύλια το 1986 αρκούσαν μόνο μέχρι τα τέλη Αυγούστου). Στο Ηράκλειο εξάλλου υπό ανέγερση το κτίριο Επιστήμης Υπολογιστών και το κτίριο του Βιολογικού Τμήματος.

Ανάπτυξη Νοσοκομείου και Ιατρικής

Η λειτουργία του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου και του Ιατρικού Τμήματος δεν προϋποθέτει μόνο την αποπεράτωση ανέγερσης των κτιρίων, αλλά και εντατική οργανωτική δουλειά. Απαιτείται προγραμματισμός χρήσης χώρων καθώς και εξοπλισμού κλινικών και εργαστηρίων, στελέχωση με μέλη ΔΕΠ και γιατρούς ΕΣΥ σε πολλά γνωστικά αντικείμενα και κλινικές ειδικότητες, προγραμματισμός εκπαίδευσης σε τέσσερα τουλάχιστον επίπεδα:

- προπτυχιακών,
- μεταπτυχιακών φοιτητών,
- ειδικευομένων γιατρών και
- νοσηλευτικού και τεχνικού προσωπικού.

Εκκρεμεί επίσης η μηχανογράφηση του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου, εφαρμογή της αναλυτικής πρότασης που σχεδιάστηκε από το Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών του Π.Κ. και το Ινστιτούτο Πληροφορικής του ΕΚΕΚ. Πρόκειται για ένα νέο για την Ελλάδα σχέδιο, του οποίου η υλοποίηση δεν θα αργή-

σει, λόγω έγκρισης χρηματοδότησης του από τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα (ΜΟΠ) της ΕΟΚ. Προβλέπονται συστήματα υποστήριξης:

- λειτουργικών δραστηριοτήτων (παρακολούθηση, προγραμματισμός, έλεγχος ροής ασθενών στο νοσοκομείο με βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή),
- διοικητικών και
- επιστημονικών δραστηριοτήτων.

Βασική και κλινική έρευνα

Παράλληλα με το εκπαιδευτικό, διοικητικό, οργανωτικό, υγειονομικό και νοσηλευτικό έργο, αναπτύσσεται επίσης και η κλινική και βασική έρευνα. Ο τομέας της Κοινωνικής Ιατρικής αναπτύσσει ερευνητικά προγράμματα ήδη χρηματοδοτημένα από τα ΜΟΠ. Στον τομέα Βασικών Επιστημών, το ερευνητικό πρόγραμμα Μοριακής Βιολογίας σε συνεργασία με το ΕΚΕΚ και Βρετανικά Ερευνητικά Κέντρα πέτυχε ήδη χρηματοδότηση από την ΕΟΚ, ενώ εκκρεμούν κρίσεις χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα δύο ερευνητικών προγραμμάτων της Βιοχημείας και ενός της Νευροφυσιολογίας σε συνεργασία με γαλλικά κέντρα. Η επιστημονική στελέχωση και υποδομή των Βασικών Επιστημών στο Ιατρικό Τμήμα, σε συνδυασμό με τα ήδη οργανωμένα ερευνητικά εργαστήρια των τμημάτων της Σχολής Θετικών Επιστημών και του ΕΚΕΚ, επιτρέπει την ανάπτυξη υψηλού επιπέδου έρευνας.

Το πλήγμα των πρυτανικών εκλογών

Μέσα σ' αυτό το κλίμα της εντατικής δουλειάς και των υψηλών προσδοκιών, τη στιγμή που το έργο του Π.Κ. και ιδιαίτερα του ιατρικού τμήματος είναι πολύ ευάλωτο, ήρθε το πλήγμα των πρυτανικών εκλογών. Η Διοικούσα Επιτροπή προκήρυξε εκλογές για τις πρώτες πρυτανικές αρχές του Π.Κ. αμέσως μετά την ολοκλήρωση της αυτοδύναμης λειτουργίας τριών τμημάτων (μαθηματικού, φυσικού, ιατρικού) σύμφωνα με το Π.δ. 103/1983, παρόλες τις νομικές εκκρεμότητες σχετικά με το εκλεκτορικό σώμα. Η εκλογή έγινε στις 25/5/1986 με αποχή 91% των καθηγητών στο Ηράκλειο (100% των καθηγητών ιατρικής) και με ένα μόνο υποψήφιο ψηφοδέλτιο, κάθε άλλο παρά αντιπροσωπευτικό για τις σχολές στο Ηράκλειο. Εκκρεμεί η εκδίκαση προσφυγής πενήντα τριών καθηγητών του Π.Κ. στο Συμβούλιο Επικράτειας. Η προσφυγή θεωρεί παράνομη και αντισυνταγματική τη συγκρότηση του εκλεκτορικού σώματος που εξέλεξε τις πρυτανικές αρχές, επειδή από το εκλεκτορικό σώμα αποκλείσθηκαν, σύμφωνα με γνωμάτευση του τότε Γεν. Γραμματέα του υπουργείου Παιδείας, τα μέλη ΔΕΠ και οι μεταπτυχιακοί φοιτητές του Βιολογικού και του Χημικού τμήματος, λόγω έλλειψης προπτυχιακών φοιτητών. Είναι προφανής η αντισυνταγματικότητα της διαδικασίας λόγω άρνησης της άσκησης του κατοχυρωμένου με το άρθρο 16 του Συντάγματος, δικαιώματος των καθηγητών να συμμετέχουν στην εκλογή οργάνων διοίκησης των ΑΕΙ.

Πρόβλημα αντιπροσώπευσης

Πέρα από την αμφισβητούμενη νομιμότητα της εκλογικής διαδικασίας, είναι προφα-

νές ότι υπάρχει σαφέστατο πρόβλημα αντιπροσώπευσης τουλάχιστον των μελών ΔΕΠ στο Ηράκλειο, και ιδιαίτερα του Τμήματος Ιατρικής. Τόσο η παρασκηνακή μεθόδευση ανάδειξης του μοναδικού υποψηφίου ψηφοδελτίου Μαρκή - Θέμελη - Πλουμπίδη, όσο και η ουσιαστική έλλειψη α) ενημέρωσης για τα πραγματικά προβλήματα του Π.Κ., και β) συγκεκριμένων θέσεων - προτάσεων των υποψηφίων, όπως διαγράφηκαν μέσα από τη «Διακήρυξη Αρχών» του ψηφοδελτίου τους και τη δημόσια εμφάνιση - συζήτηση των υποψηφίων στο Ηράκλειο, προκάλεσαν βάσιμες ανησυχίες.

Η μεθόδευση ανάδειξης του ψηφοδελτίου

Όσον αφορά τη μεθόδευση ανάδειξης του ψηφοδελτίου, σε συντομία, συνέβηκαν τα α-

κόλουθα. Ο σύλλογος καθηγητών στο Ηράκλειο (Σχολή Θετικών Επιστημών και Ιατρική) σε συνεργασία με το σύλλογο καθηγητών στο Ρέθυμνο (Φιλοσοφική Σχολή) προσπάθησαν με αξιοκρατικά, ακαδημαϊκά κριτήρια να συγκροτήσουν ψηφοδέλτια από καθηγητές αντιπροσωπευτικούς όλων των σχολών. Κατά την ανοιχτή αυτή διαδικασία το ΔΕΠ του Ιατρικού Τμήματος υπέδειξε τέσσερις κοινά αποδεκτούς υποψηφίους. Λίγο πριν ορισθούν οι κοινά αποδεκτοί υποψήφιοι από τη Φιλοσοφική Σχολή, και ενώ ήδη είχαν αρχίσει συνεννοήσεις με τους αντιπροσώπους των φοιτητών, παρουσιάσθηκε αιφνιδιαστικά από δύο φοιτητικές παρατάξεις (και όχι από τους ίδιους τους υποψηφίους) το παραπάνω έτοιμο ψηφοδέλτιο. Οι υποψήφιοι αγνόησαν τη διαδικασία στην οποία δύο απ' αυτούς συμμετείχαν μέχρι την παραμονή της εμφάνισης του ψηφοδελτίου τους, και αγνόησαν το γεγονός ότι κανένας από τους τρεις τους δεν προτάθηκε από τους καθηγητές της Σχολής Θετικών Επιστημών και της Ιατρικής. Αγνόησαν το γεγονός ότι δεν αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειοψηφία των καθηγητών στο Ηράκλειο και αρκέσθηκαν στην υποστήριξη των φοιτητικών παρατάξεων.

Η διακήρυξη αρχών

Όσον αφορά τη «Διακήρυξη Αρχών» του εν λόγω ψηφοδελτίου θα προσπαθήσω να είμαι μετριοπαθής. Πρόκειται για μια έκθεση ιδεών με δύο βασικά ελαττώματα α) έλλειψη γνώσης της ελληνικής γλώσσας και β) έλλειψη συγκεκριμένων θέσεων - προτάσεων και

συνοχής σκέψης. Οι ελάχιστες συγκεκριμένες θέσεις που βγαίνουν μετά από προσεκτική μετάφραση του κειμένου σε καθομιλούμενα ελληνικά, είναι απειλητικές για την τύχη του Π.Κ. Καταφέρονται κατά της Διοικούσας Επιτροπής, η οποία ευθύνεται για ότι έχει γίνει στο Π.Κ. μέχρι σήμερα. Με ποια από τα έργα της Διοικούσας Επιτροπής διαφωνούν; Μήπως με την αποτελεσματική της διαμεσολάβηση στο υπουργείο για τη στελέχωση και τον εξοπλισμό του Π.Κ., ή μήπως με τα κτιριακά επιτεύγματα και τη μείωση της γραφειοκρατίας στο ελάχιστο δυνατό; Ελπίζω αυτή η θέση τους να μην αποτελεί οιωνό για «ξεχαρβάλωμα» των όσων με γνώση και μόχθο έχουν επιτευχθεί. Καταφέρονται κατά των συναδέλφων καθηγητών οι οποίοι «εκφοβίζουν» το φοιτητή με «ξεπερασμένους αυταρχικούς μεθόδους» (sic) ενώ εκείνοι θα τον καλέσουν σε «γόνιμη κριτική». Υπόσχονται ότι θα «μειώσουν τις ώρες διδασκαλίας και εξετάσεων του φοιτητή» αγνοώντας τις προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν τα πτυχία μας προκειμένου να 'ανάλογα της σύγχρονης επιστημονικής προόδου και ισότιμα άλλων χωρών της ΕΟΚ, και αγνοώντας την αυτοτέλεια των τμημάτων σχετικά με το πρόγραμμα σπουδών τους. Είναι ενάντια στην «εκνομίκευση» του Πανεπιστημίου και υπέρ της «αυθορησίας» της δουλειάς και της «μεθοδολογικής απροσδιοριστίας του τρόπου λειτουργίας της επιστήμης». Υπόσχονται ότι «θα σεβαστούμε τα υφιστάμενα κέντρα αλλά θα εξασφαλίσουμε τη διαφάνεια της λειτουργίας τους». Μια και τα ερευνητικά προγράμματα, η οργάνωση και η λειτουργία του ερευνητικού κέντρου εκτίθενται «διαφανώς» τόσο στο ενημερωτικό έντυπο υλικό (που είναι κοινή διάθεση) όσο και σε ανοιχτά σεμινάρια, αυτοί που απομένουν να διαφανοποιηθούν είναι οι ερευνητές. Εν ολίγοις θα μας κάνουν διαφανείς. Την πρόταση περί «μεταπτυχιακών κινσώρων» δεν κατάφερα να την αποκωδικοποιήσω. Θέλουν να εξασφαλισθεί «σε όλα τα παιδιά του λαού μας η πρόσβαση στα ΑΕΙ». Αυτό είναι παλιό και λαϊκίστικο σύνθημα, άχρηστο αν δεν συνδυάζεται με εξασφάλιση της υποδομής για ουσιαστικές σπουδές και των δυνατοτήτων για επαγγελματική αποκατάσταση. Στη σύγχρονη εποχή της ανεργίας και υποαπασχόλησης αποφοιτών ΑΕΙ το παραπάνω σύνθημα εξασφαλίζει την ισοκατανομή της μίζεριας. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η άποψη ότι «θεωρούμε την πρόσβαση των παιδιών του λαού μας στα ΑΕΙ την σπουδαιότερη σκάλα κοινωνικής κινητικότητας, και την επιστήμη σαν τον μοναδικό τρόπο αυτεξυγενισμού των παιδιών του λαού μας...»! Στον επίλογο υπάρχει και λίγη ψυχαναλυτική σκέψη «...δεν θέλουμε να μεταβάλουμε το Π.Κ. λόγω αρμονιστικού ενδιαφέροντός μας σε μια νήσο μακάρων...όλοι οι αναγκαίοι ανταγωνισμοί θα πρέπει να διαξίφίζονται ως το τέλος, χωρίς να απωθούνται είτε από υποσυνείδητη βούληση για δύναμη ή και από νηπιακή λαχτάρα για γαλήνη». Τέλος, κλείνουν το κείμενό τους στηρίζοντας τις ελπίδες τους στον «επικοινωνιακό λόγο».

Η δημόσια εμφάνιση

Κατά τη δημόσια, εμφάνιση - συζήτηση των υποψηφίων Μαρκή, Θέμελη, Πλουμπίδη στο Ηράκλειο, τρεις μέρες πριν από τις εκλο-

γές, οι ανησυχίες μου για τη μοίρα του ιατρικού τμήματος αλλά και όλου του Π.Κ. έφθασαν στο έπακρο. Πολλοί καθηγητές του ιατρικού τμήματος έθεσαν ερωτήματα σχετικά με τον πιθανό τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων της ιατρικής από τους υποψηφίους πρύτανη και αντιπρυτάνεις. Δεν απαντήθηκε ούτε μία ερώτηση και διαπιστώθηκε έλλειψη στοιχειώδους ενημέρωσης αναφορικά με τα προβλήματα της Σχολής Επιστημών Υγείας, πλήρης απειρία σχετικά με την μεθόδευση πιθανών λύσεων και ακούστηκαν πλατεϊασμοί επί αοριστολογιών. Καθόλου δεν αναγνωρίστηκε η επιτυχής προσπάθεια ανάπτυξης της έρευνας στο πανεπιστημίο μας. Πουθενά δεν διαφάνηκε διάθεση της πρυτανικής τριάδας, για περαιτέρω θεσμικό και επιστημονικό εκσυγχρονισμό. Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του θεωρούν πετυχημένο ή αποτυχημένο; Πόσοι ΕΜΥ απαιτούνται για να εξακολουθήσει να 'ναι λειτουργικό το μεταπτυχιακό μας πρόγραμμα; Τι ύψος υποτροφίας απαιτείται για να 'ναι οι ΕΜΥ απερίσπαστοι στις σπουδές τους; Η χρηματοδότηση της έρευνας πρέπει να γίνεται μόνον από ελληνικούς ή και από ξένους οργανισμούς; Η έρευνα οφείλει να 'χει αναπτυξιακές επιλογές; Ο αριθμός εισακτέων πρέπει να αυξηθεί παρά την ανεργία και υποαπασχόληση; Οι υποψήφιοι έδωσαν την εντύπωση ότι αγνοούν την ύπαρξη των ερωτημάτων αυτών. Οι συνάδελφοι γιατροί αποχώρησαν αγανακτισμένοι ενώ εγώ ήμουν σε απελπισία γιατί έτσι όχι μόνο καταδικάζεται η περαιτέρω ανάπτυξη του Π.Κ., αλλά δεν εξασφαλίζεται και η διαφύλαξη των όσων επιτεύχθηκαν μέχρι σήμερα.

Πρόκειται για εκφυλισμό των αντιπροσωπευτικών οργάνων του πανεπιστημίου. Οι υποψήφιοι θεωρούν την εξουσία «τίτλο τιμής» και όχι στράτευση. Στο ερώτημα αν προβλήματα τίθενται με το γεγονός ότι κάθε άλλο παρά εκπροσωπούν τη συντριπτική πλειοψηφία καθηγητών στη Ηράκλειο δεν απάντησαν. Δεν συγκινήθηκαν με τον αυθαίρετο αποκλεισμό των βιολόγων και χημικών καθηγητών από το εκλεκτορικό σώμα. Χαρακτηριστικά μάλιστα, σε σχετική ερώτηση ο υποψήφιος πρύτανης απάντησε. «*πήγαν για μαλί και βγήκαν κουρεμένοι*»! Προφανώς ο Κ. Μαρκής αναφερόταν στο γεγονός ότι ήταν και καθηγητές της Βιολογίας και του Χημικού που τις παραμονές των εκλογών ζήτησαν από το υπουργείο να ρυθμίσει τις νομικές εκκρεμότητες σχετικά με το εκλεκτορικό σώμα. Η υποψήφια τριάδα κετέθηκε στις εκλογές (χωρίς αντίπαλο) με επίγνωση της αποχής της συντριπτικής πλειοψηφίας των καθηγητών και με τη σιγουριά της δηλωμένης συμπαράταξης δύο μεγάλων φοιτητικών συνδικαλιστικών παρατάξεων στο Π.Κ.

Κομματικές παρεμβάσεις

Τα γεγονότα αυτά είναι συμπτώματα της νόσου και όχι η ίδια η αρρώστια. Η διάγνωση θα εντόπιζε το πρόβλημα στην κομματική παρέμβαση και στην κρίση διαλόγου καθηγητών - φοιτητών. Η μεγάλη μου απογοήτευση ήταν το γεγονός ότι κάποιες φοιτητικές παρατάξεις υποστήριζαν το ψηφιδόελτιο Μαρκή. Ήταν τόσο προφανής η ανεπάρκεια τόσο του γραπτού κειμένου όσο και της προ-

φορικής παρουσίας της υποψήφιας τριάδας που κάθε άλλο παρά αξιοκρατικά κρίθηκε η καταλληλότητά της. Για άλλη μια φορά οι φοιτητικοί εκπρόσωποι δεν έδρασαν με κριτήρια εκπαιδευτικής πολιτικής αλλά με παραταξιακές επιδιώξεις και φιλοδοξίες. Παρ' όλο που κινδυνεύω να χαρακτηριστώ αφελής, εκφράζω την άποψη ότι οι κομματικές - συνδικαλιστικές φοιτητικές παρατάξεις θα μπορούσαν να δρουν πολιτικά φέρνοντας ιδεολογικές αντιπαράθεσεις εκπαιδευτικών και ερευνητικών προγραμμάτων καθώς και διοικητικών κατευθύνσεων. Εν τούτοις, η εμπειρία μου τα δύο τελευταία χρόνια που δουλεύω στο Π.Κ. είναι ότι κατά κανόνα οι φοιτητικές παρατάξεις δρουν απολιτικά με κομματικές επιλογές και διαπαραταξιακές συνδιαλλαγές εξω-πανεπιστημιακού ενδιαφέροντος. Η πανεπιστημιακή κοινότητα χρειά-

ζεται λόγο αυτόνομο απέναντι στον κομματικό ή κρατικό παρεμβατισμό.

Κρίση διαλόγου καθηγητών - φοιτητών

Δυστυχώς οι πρυτανικές εκλογές δεν είναι η μοναδική έκφραση της κρίσης διαλόγου καθηγητών - φοιτητών στο πανεπιστημίο μας. Εκπρόσωποι φοιτητών του ιατρικού τμήματος έχουν καταγγείλει τους καθηγητές τους συλλήβδην σαν αυταρχικούς, αδιάλλακτους και αντιδραστικούς. Είναι το «νέο καθηγητικό κατεστημένο» πράγματι αντιδραστικό; Θα αναφέρω επιχειρήματα εναντίον αυτής της άποψης.

1. Στο Ιατρικό Τμήμα, όπως και σ' όλο το Π.Κ. εφαρμόζεται πλήρως ο νόμος - πλαίσιο, καθιστώντας τη δομή του πρωτοποριακή σε σχέση με άλλα ΑΕΙ της χώρας μας. Παρενθετικά αναφέρω ότι τα μέλη του Π.Κ. με τη συμπάρταση του κρητικού λαού πάλεψαν το 1977 προκειμένου να λειτουργήσει το πανεπιστήμιο χωρίς έδρες αλλά με τμήματα. Πράγματι το Π.Κ. λειτούργησε εξ αρχής με βάση το νόμο - πλαίσιο, ο οποίος κυκλοφόρησε πέντε χρόνια αργότερα.

2. Επιχειρούνται από τους καθηγητές σε συνεργασία με το ΕΔΤΠ και τους φοιτητές πειραματισμοί σχετικά με το περιεχόμενο και τη μορφή της διδασκαλίας (χρήση οπτικοακουστικών μέσων στα σεμινάρια, ανάπτυξη επιστημονικών άρθρων ανασκοπήσεων από ομάδες φοιτητών, κατ' οίκον εργασίες, ημι-πρόοδοι, αξιολόγηση διδασκόντων, συμμε-

τοχή των προπτυχιακών φοιτητών στη λειτουργία της έρευνας και έκθεσή τους στον τρόπο παραγωγής γνώσης.

3. Πολλοί από τους φοιτητές συνεργάζονται στενά μαζί μας απασχολούμενοι επ' αμοιβή στη βιβλιοθήκη, με γραμματειακή δουλειά στα εργαστήρια, με μεταφράσεις ξένων επιστημονικών άρθρων, με σχέδιο και φωτογραφία για τις ανάγκες του τμήματος.

4. Έχουμε αναπτύξει τον προβληματισμό για την αναγκαιότητα λειτουργίας ενός Εθνικού Συστήματος Υγείας.

5. Στο πρόγραμμα σπουδών διακηρύσσεται ο προσανατολισμός στη διαφύλαξη - ρόληψη της υγείας.

6. Στον εξοπλισμό του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου επιχειρείται επιλογή αποτελεσματικών σύγχρονων τεχνολογιών για χρησιμοποίηση στη Δημόσια Υγεία, και έχει προταθεί η δημιουργία πρότυπου διαγνωστικού κέντρου.

7. Το Ιατρικό Τμήμα του Π.Κ. δουλεύει έμπρακτα εδώ και καιρό για την αποφυγή εμπορευματοποίησης της υγείας. Στην προσπάθειά μας να καταργηθεί η πελατειακή σχέση μεταξύ γιατρών - ασθενών προτείναμε στο Υπουργείο Υγείας μεθόδευση της εξασφάλισης αποκλειστικής απασχόλησης των μελών ΔΕΠ του ιατρικού τμήματος στο Π.Κ. Η ανταπόκριση του υπουργείου ήταν θετική και εκκρεμεί νομοθετική ρύθμιση για την προσφορά ιατρικού έργου από τους πανεπιστημιακούς γιατρούς στο Νοσοκομείο και όχι σε ιδιωτικά ιατρεία. Όλες οι παραπάνω θέσεις δείχνουν πόσο βάσιμες είναι οι κατηγορίες μερικών φοιτητών περί των «αντιδραστικών» μας απόψεων.

Δήλωση μετανοίας

Γιατί καλλιεργείται από ορισμένους εκπροσώπους φοιτητικών παρατάξεων αυτή η πολεμική ενάντια στους καθηγητές; Και εδώ πρέπει να αναφέρω ότι πέρα από την πόλωση στις πρυτανικές εκλογές και τη δυσφήμιση των μελών ΔΕΠ Ιατρικής, έχει γίνει ανάλογη σπύλωση μελών ΔΕΠ της Σχολής Θετικών Επιστημών καθώς και διαστρέβλωση του κειμένου διακήρυξης αρχών των διδασκόντων. Είναι σεβαστές και συχνά εποικοδομητικές οι διαφωνίες όταν μπαίνουν σε διάλογο. Στην περίπτωση της διακήρυξης των διδασκόντων, εκπρόσωποι της «Πανσπουδαστικής» εξαπέλυσαν ύβρεις αντί να ασκήσουν κριτική και φτάσαμε στο σημείο όπου ορισμένες παρατάξεις σήμερα υποστηρίζουν (π.χ. εκλογές προέδρου και αναπληρωτή προέδρου Ιατρικού Τμήματος) καθηγητές, μόνον εφόσον δηλώσουν ότι δεν αποδέχονται τη διακήρυξη αρχών, κάτι που φέρνει συνειρμικά στο νου τις περιβόητες δηλώσεις νομιμοφροσύνης. Και έτσι φτάσαμε στο σημείο απόδοσης ευθυνών.

Η ευθύνη των παρατάξεων

Το κατά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό ευθύνης το φέρουν οι συνδικαλιστικές παρατάξεις και τα κόμματα που τις καθορίζουν. Συχνά κάποιες παρατάξεις κινούνται με μοναδικό στόχο την ψηφοθηρία αδιαφορώντας για το πόσο καταστρεπτικά μπορεί να δρουν στον πανεπιστημιακό χώρο. Λαϊκίστικα συνθήματα όπως, όχι στη ΝΑΤΟποίηση του πανεπιστημίου, όχι στην τεχνοκρατική εξαλλα-

γή, είναι αφελή και διαστρεβλωτικά της πραγματικότητας, αν όχι κακόβουλα. Τέτοια συνθήματα σε εντελώς λάθος τόπο και χρόνο αποπροσανατολίζουν και δηλώνουν σκοταδιστική νοοτροπία. Άλλες παρατάξεις συχνά ακολουθούν, για να μη θεωρηθούν λιγότερο «επαναστατικές». Φοιτητές συχνά μου εμπιστεύτηκαν ότι δεν διαφοροποιούνται γιατί θα κατηγορηθούν σα «φασίστες». Πολλοί συμφωνούν με το αντιφασιστικό όραμα. Η διαφωνία εντοπίζεται στο ότι σοσιαλιστικό σχέδιο εφαρμόζεται με τρομοκρατικές μεθόδους. Δεν έχω καμία αναστολή να καταγγείλω αυτής της μορφής την ιδεολογική τρομοκρατία, ιδιαίτερα όταν γίνεται στο όνομα μιας σοσιαλιστικής προοπτικής. Δεν οφείλει η δραματοποίηση, και κάπου διατηρεί το ρομαντισμό ότι ο φοιτητής έχει λαμπρά προτερήματα. Έχω πειστεί ότι οι προσδοκίες της πλειοψηφίας των φοιτητών μας είναι μεγάλες λόγω της θετικής πανελλαδικής και διεθνούς προβολής του Π.Κ., και ότι θα συνεισφέρουν στην περαιτέρω εξέλιξη του. Εν τούτοις, προκειμένου να πάψει ο ετεροκαθορισμός του πανεπιστημίου με το άλλοθι των δημοκρατικών διαδικασιών, πρέπει να βοηθήσουν:

- οι φοιτητικές παρατάξεις, με το να μεταφέρουν στον πανεπιστημιακό χώρο ιδεολογικές αντιπαραθέσεις και όχι ευκαιριακές κομματικές επιδιώξεις·
- οι πολλοί φοιτητές που συχνά συμμετέχουν στα κοινά, με την άποψη και την ψήφο τους. Θα 'πρεπε να θεσμοθετηθούν ρυθμίσεις ώστε όλοι οι φοιτητές να ψηφίζουν στις πρωτανικές εκλογές και όχι μόνον εκπρόσωποι παρατάξεων, και
- τα κόμματα, με το να μην επιβάλλουν επι-

λογές εξωπανεπιστημιακού ενδιαφέροντος.

Η ευθύνη της κυβέρνησης

Ένα ποσοστό ευθύνης φέρνει η κυβέρνηση, που δικαίως χρηματοδοτεί τα δημόσια γνωστά ερευνητικά αναπτυξιακά προγράμματα του Π.Κ. που αφορούν την αγροτική και θαλάσσια οικονομία (αναμπέλωση Κρήτης, οικολογικά σωστή διαχείριση του θαλάσσιου πλούτου) με λεφτά που δικαιούται από το ΝΑΤΟ και την ΕΟΚ, εντούτοις δεν διαφοροποιείται δημόσια στις καταγγελίες των φοιτητικών παρατάξεων περί ΝΑΤΟποίησης της έρευνας στο Π.Κ. Ευθύνεται επίσης η κυβέρνηση γιατί καθυστέρησε να γνωμοδοτήσει πάνω στις νομικές εκκρεμότητες των πρωτανικών εκλογών μας, και αδιαφορώντας για το σώμα των καθηγητών έφτασε στο σημείο να αρνηθεί σε αρκετούς απ' αυτούς το σπουδαιότατο και συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Η ευθύνη των καθηγητών

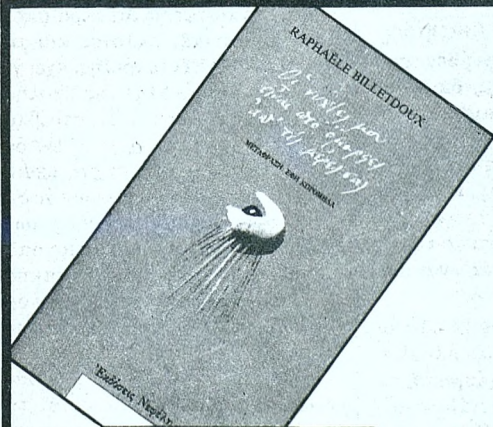
Η ευθύνη των καθηγητών εντοπίζεται τουλάχιστον σε δύο επίπεδα. Το γενικότερο επίπεδο ευθύνης είναι η αναποτελεσματική μέχρι σήμερα προσπάθεια ανατροπής των κλασικών σχέσεων φοιτητών - εκπαιδευτών. Ο καθηγητής που (α) κατέχει τη «γνώση» και (β) κρίνει την πρόοδο του φοιτητή, θεωρείται αυτεπάγγελτα η εξουσία, ενώ η απειλή (α) του «άγνωστου» και (β) του ελέγχου της προόδου, προκαλεί δέος στο φοιτητή. Και αυτή η ανάλυση δεν διεκδικεί το αλάθητο, αλλά φανερώνει την υποχρέωση που αισθάνομαι να αφιερώσω και εγώ (όπως έχουν κά-

νει ήδη άλλοι συναδελφοί) σκέψη, χρόνο και ενέργεια στην επιχείρηση εξυγίανσης της σχέσης καθηγητή - φοιτητή, αρχίζοντας με το συστηματικό διάλογο. Το ειδικότερο επίπεδο ευθύνης μας αφορά το επίμαχο θέμα των πρωτανικών εκλογών. Τα ψηφοδέλτια που θα υποδεικνύονταν από τις ανοιχτές διατηρηματικές διαδικασίες θα 'πρεπε να 'χουν συσταθεί και φέρει στη δημοσιότητα τις θέσεις τους εγκαίρως, για να υπάρξει χρόνος για ιδεολογικές αντιπαραθέσεις και για την εκτίμηση ακαδημαϊκής πολιτικής και φερεγγυότητας των υποψηφίων. Τέλος, νομίζω ότι αναλυτικές διευκρινίσεις πάνω σ' όλα τα άρθρα της διακήρυξης διδασκόντων μπορεί να μειώσουν την πόλωση μεταξύ καθηγητών - φοιτητών και να προλάβουν περαιτέρω παρερμηνείες.

Επιπτώσεις του εκφυλισμού αντιπροσώπευσης

Το Ιατρικό Τμήμα φιλοδοξεί να οργανώσει νοσοκομείο και να ετοιμάσει γιατρούς που θα σταματήσουν τη διαρροή ασθενών σε ξένες χώρες, όπως γενικότερα το Π.Κ. φιλοδοξεί να δώσει επιστήμονες συναγωνίσιμους στη διεθνή αγορά. Ο εκφυλισμός των αντιπροσωπευτικών οργάνων του Π.Κ. θα 'χει δυσμενείς επιπτώσεις στην ευάλωτη προσπάθεια προσέλκυσης και διατήρησης διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού, στελέχωσης, εξοπλισμού και αποτελεσματικής λειτουργίας όλων των Τμημάτων. Ειδικά, το Ιατρικό Τμήμα που βρίσκεται σε πολύ αρχική φάση ανάπτυξης θα πληγεί σε μεγαλύτερο βαθμό. □

Ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα

RAPHAËLE
BILLETDOUX

Οι νύχτες μου
είναι από όμορφες
'αδ' τίς μέρες

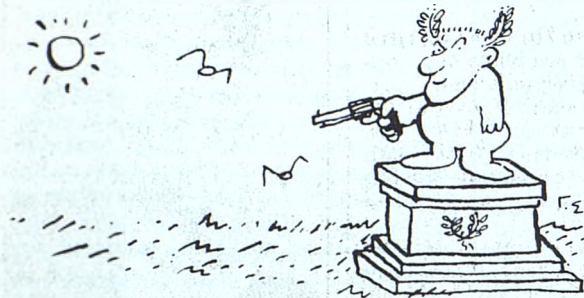

Νεφέλη

400.000 αντίτυπα σέ ένα χρόνο στη Γαλλία

Ρωχάμης ο διατηρητέος

Οι ένοπλες ληστείες ανήκουν πλέον στο ηρωικό παρελθόν. Προϊόν μιας άλλης εποχής, ενός διαφορετικού πολιτισμού και μιας παροχημένης τεχνολογίας επιβιώνουν ίσως ως γραφικά παράδοξα. Σήμερα, μια σοβαρή δουλειά, από ανθρώπους που σέβονται τον εαυτό τους και δεν διακινδυνεύουν το τομάρι τους για 4-5 ψωροεκατομμύρια, γίνεται καθαρά, μέσα από έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή. Παράλληλα, τα ποσά που αλλάζουν χέρια θα έκαναν τους παλιούς ληστές να χλωμιάσουν από ζήλεια. 1 δις 200 εκατομμύρια είναι ένα ποσό που δεν ληστεύεται. Ανάμεσα σ' άλλα γιατί ο όγκος των χαρτονομισμάτων —ακόμα κι αν είναι σε πεντοχίλιαρα— βάζει στους επιδοξούς ληστές αξεπέραστα πρακτικά προβλήματα μεταφοράς. Ενώ για έναν υπάλληλο της Τράπεζας, η μεταφορά αυτών των ποσών από ένα λογαριασμό σ' έναν άλλο δεν κοστίζει ούτε σε χρόνο ούτε σε ρίσκο.

Από αυτή τη σκοπιά, ο Ρωχάμης θα πρέπει μάλλον να αντιμετωπιστεί ως διατηρητέο μνημείο. Σε μια εποχή ηλεκτρονική, ο ίδιος συνεχίζει μια πανάρχαια παράδοση που γνώρισε καλύτερες μέρες και ένδοξους προγόνους. Από τους αρματολούς και κλέφτες της τουρκοκρατίας, τους πειρατές, ως τον Τζέσσε Τζέιμς και τον λήσταρχο Νταβέλη, αυτή η λαϊκή —και κυρίως αγροτικής προέλευσης— εγκληματικότητα έχει διαμορφώσει και το πρότυπο του ληστή: προκλητικότητα, αγάπη για τα θεαματικά κόλπα, μια ιδιόμορφη λεβεντιά και ένα πραγματικό παιχνίδι με το θάνατο.

Σ' αυτή την παράδοση, ο Ρωχάμης δεν είναι παρά η φθαρμένη και φθίνουσα εκδοχή. Οι τόποι όπου διαδραματίζονται τα επεισόδια της ζωής του είναι πια πολύ οικείοι για να περάσουν στο μύθο: μια πράσινη BMW, ένα σκυλάδικο, ίσως και κάποιο αυθαίρετο όπου θα συλληφθεί άδοξα ενώ θα βλέπει στην TV το τελευταίο επεισόδιο της «Δυναστείας».

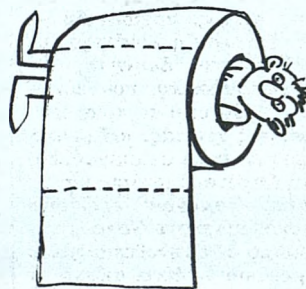
Αντίθετα, οι σύγχρονοι ηλεκτρονικοί ληστές των Τραπεζών χτίζουν σιγά σιγά τη δική τους κοσμοπολιτική και αστική παράδοση. Τεχνικές γνώσεις, άψογη εμφάνιση μικροαστού, έντιμος βίος και διαφυγή στο εξωτερικό. Μ' ένα κόλπο διόλου θεαματικό —όλες αυτές οι δουλειές απαιτούν και κάποιες γνώσεις λογιστικής—τσιμπάνε μερικές εκατοντάδες εκατομμύρια και συνεχίζουν απτόητοι τον πρότερο έντιμο βίο τους. Γι' αυτούς η ληστεία δεν είναι επάγγελμα, είναι απλώς μια έξυπνη κομπίνα, ίσως λίγο πιο παράνομη από τις κομπίνες των κερδοσκοπών του χρηματιστηρίου και τα σκάνδαλα των δανείων που χορηγούν οι Τράπεζες. Για τους παλιούς ληστές του τύπου του Ρωχάμη είναι ένα επάγγελμα, και δυστυχώς γι' αυτόν όχι μόνο παρωχημένο, αλλά και ελάχιστα επικερδές.

Αυτό που προκαλεί θλίψη, είναι πως ο ίδιος ο Ρωχάμης αγνοεί ότι έχει ήδη αντικατασταθεί ως είδος από την αξιοπρεπή κυρία από τη Νέα Σμύρνη που τσίμπησε 1 δις 200 εκατομμύρια από την Τράπεζα δίχως να στιγματιστεί ως λησταρχίνα. □

Σημειωματάριο ειδήσεων

● Η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των εισαγωγικών εξετάσεων για τις σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης φαίνεται ότι θεωρείται γεγονός εθνικής σημασίας ανάλογο, ίσως, με αυτό των βουλευτικών ή τουλάχιστον των δημοτικών εκλογών. Γι' αυτό και φέτος τα δύο κανάλια μας θα μεταδίδουν την Πέμπτη 28/8 από τις 7:30 τα ονόματα των «τυχερών». Βέβαια, μπορεί να καταλάβει κανείς την αγωνία των 150.000 υποψηφίων και των οικογενειών τους αλλά μέχρις ενός ορίου... Βαρεθήκαμε πάλι να διαβάζουμε στον Τύπο για τις εξετάσεις. Λες και με το να μπει σήμερα σε κάποια σχολή, έλυσες και το πρόβλημα της ζωής σου. Για το οικονομικό μιλάω βεβαίως, γιατί το παιδευτικό είναι μια εντελώς άλλη ιστορία για την οποία δυστυχώς λίγοι ενδιαφέρονται.

Πάλι λοιπόν επίκαιρο, το γνωστό ασμάτιον του

Λουκιανού Κηληδόνη, δια τον φέρελνι εκείνο νέο που αφού απόκτησε το πτυχίο του «το έκανε ρολό...».

Πότε επιτέλους θα γίνουν τα πανεπιστήμιά μας τόσο σοβαρά ώστε να μπει οποιος θέλει, αλλά να βγαίνει μόνο οποιος πραγματικά αξίζει και ενδιαφέρεται για την επιστήμη; Κάτι τέτοιο, όμως, με την πραγματικότητα του ενός πανεπιστημιακού συγγράμματος των πολλαπλών εξεταστικών περιόδων και των τμημάτων χιλίων φοιτητών και βάλε, μοιάζει παραμιλητό των 40 βαθμών Κελσίου.

● Πού εκείνα τα μελετάκια του Αυγουστου! Φέτος επιστρέψαμε σε μια Αθήνα που εξακολουθεί να βράζει. Μια μικρή όαση το θέατρο Αβέρωφ, όπου η *Θεατρική Συντεχνία* οργανώνοντας τη *Διεθνή Θεατρική Συνάντηση '86* προσφέρει στους Αθηναίους την απόλαυση μιας σειράς εξαιρετικών παραστάσεων. Εκεί, η *Πειραματική Σκηνη Τέχνης της Θεσσαλονίκης* ανέβασε ήδη τη *Φιλονικία* του Μαριβό, σε σκηνοθεσία Πέπης Οικονομοπούλου, και τις

«Νύχτες χαμένων ερώτων» του Γιούκιο Μισίμα, σε σκηνοθεσία Νίκου Χουρμούζιδη, ενώ τη Δευτέρα 1/9 και την Τρίτη 2/9 μπορείτε να παρακολουθήσετε την «Τραπεζαρία» του Α.Ρ. Γκέρνυ, σε σκηνοθεσία Έρσης Βασιλικιώτη.

Για το υπόλοιπο πλούσιο πρόγραμμα του Σεπτεμβρίου στο οποίο συμμετέχουν πολλοί ξένοι θιασοληδοί διαβάστε σε πλαϊνή στήλη. Άλλωστε, θα επανέλθουμε στο επόμενο τεύχος, μια που όλα αυτά συμβαίνουν σε πείσμα των κάθε είδους ντόπιων πανηγυριών και μάρκετινγκ...

● Την Παρασκευή 29/8 και το Σάββατο 30/8 το αμερικανικό χοροθέατρο του Άλβιν Έιλυ, θα δώσει τις δύο τελευταίες του παραστάσεις στο Ηρώδειο, στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αθηνών. Όσοι αγαπάτε το χορό, φαντάζομαι ότι δεν θα απογοητευθείτε. Ο μεγάλος χορογράφος, που συνδυάζει το κλασικό μπαλέτο με στοιχεία της νέγρικής παράδοσης αλλά και της πειραματικής νέγρικής μουσικής είναι ήδη γνωστός και αγαπητός στο ελληνικό κοινό από παλιότερες εμφανίσεις του.

● Φαντασία, χρώμα και φως στην έκθεση παιδικής ζωγραφικής που οργανώνει ο Πρόεδρος Βρεφονηπιακός σταθμός «Τα μπαλόνια» στη γκαλερί *Εγγονόπουλος*. Τα εγκαίνια της έκθεσης που θα διαρκέσει έως τις 12/9 θα γίνουν στις 8/9, 6:30 μ.μ.

(Δεινοκράτους 53, Κολωνάκι).

● Με ένα αφιέρωμα στον Πέτρο Χάρη κυκλοφόρησε το περιοδικό *Δώμα* της περιόδου 'Ανοιξη - Καλοκαίρι '86. Διαβάσαμε επίσης κείμενα των Αγγ. Σικελιανού, Ηλία Ηλιού, Ανδρέα Καραντώνη, Κ.Δ. Γεωργούλη, καθώς και μικρές ανθολογίες νέγρικής, πολωνικής, πορτογαλικής, δανέζικης και αγγλόφωνης ποίησης.

● Λάβαμε το τρίτο τεύχος της *Ρίγας* «περιοδικό πικ/νικ γι' αρνάκια και λύκους», όπως αυτοσχεδιάζεται. Μαχητικό και έξυπνο σε αρκετά σημεία, μιλάει για αστεία, σοβαρά και τραγικά: Έτσι, πλάι στην κριτική για τις νέες ταυτότητες

που προτείνει η κυβέρνηση, διαβάσαμε τα άρθρα του Κ. Κοντογιάννη με τον εύλωτο τίτλο «Κάτω απ' τα πεζοδρομία υπάρχει αμμουδιά», και του Μπ. Λεοντιάδη «Περί Φρόνυτ και Μαρξ» το ενδιαφέρον κείμενο του φιλόλογου Χρήστου Δάλκου «Η παλαιότητα της νεοελληνικής γλώσσας», κριτική θεάτρου και εικαστικών, λογοτεχνία και πολλά σχόλια.

● Γράψαμε σε περασμένο τεύχος του Αντί για τις θεατρικές δραστηριότητες της επαρχίας και ειδικότερα για το «Χανιώτικο θεατρικό εργαστήριο» που είδαμε την Τετάρτη 27/8 στην Αθήνα όταν παρουσίασε την κωμωδία του Ρικάρντο Τάλεσκι «Βαριέμαι». Φίλος αναγνώστης του περιοδικού, ο Λάμπης Κωνσταντινίδης, μας πληροφορεί με γράμμα του ότι στα Χανιά λειτουργεί και άλλη πειραματική θεατρική ομάδα, το «Αρένα θεάτρο», που στο διάστημα της τριχρονης παρουσίας της έχει δώσει συνολικά πέντε παραστάσεις. Ελπίζουμε μαζί με τα θεάτρα να διευρύνεται και το θεατρόφιλο κοινό της ελληνικής επαρχίας, αφού στην Αθήνα τουλάχιστον τα μεγέθη δεν αυξάνονται αναλόγως...

● Από τις 16/9 έως τις 4/10 θα διαρκέσει η έκθεση φωτογραφίας της Heenie Schmeel: θέμα της τα χωριά της Πίνδου, όπου τα δύο τελευταία χρόνια έχει ζήσει για αρκετά μεγάλα χρονικά διαστήματα η αμερικανίδα φωτογράφος.

Χώροι σπιτιών τη ορεινής Ελλάδας και κυρίως βεράντες και αυλές, όπου «υπάρχει άνεση, ησυχία, ένα φυτό, μια καρέκλα και πολλή φιλοξενία», θα δούμε στις φωτογραφίες που θα εκτεθούν στο Φωτοχώρο (Τσακάλωφ 44). Είναι πολύ ευχάριστο να διαπιστώνει κανείς, ότι ξένοι καλλιτέχνες δεν γοητεύονται μόνο από τις καρποστάλ του νησιώτικου χώρου, όπου το γαλάζιο και το άσπρο έχουν καταντήσει πια φοιτητικό, αλλά μπορούν να διακρίνουν μια άλλη, ενδιαφέρουσα και ίσως πιο χαρακτηριστική πλευρά του ελληνικού φυσικού και κοινωνικού τοπίου.

Κούκλες και μαριονέτες

Παράδοση και νεοτερισμός

Στούντιο Χίντερικ, Το κουτί από την Κίνα (Ολλανδία)

Η Θεατρική Συντεχνία, Διεθνής Θεατρική Συνάντηση '86, μας έχει συνηθίσει σε ευχάριστες εκπλήξεις. Φέτος, άρχισε ήδη με μεγάλη επιτυχία η Συνάντηση με την «Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» Θεσσαλονίκης που παρουσίασε τα δύο από τα τρία έργα της φετινής χρονιάς: «Η φιλονικία» του Μαριβώ σε σκηνοθεσία Πέπης Οικονομοπούλου και οι «Νύχτες χαμένων ερώτων» —τέσσερα σύγχρονα No του Γιούκιο Μισίμα σε σκηνοθεσία Νίκου Χουρμουζιάδη. Μένει ακόμη να δούμε την «Τραπεζαρία» του Α.Ρ. Γκέρνυ, σε σκηνοθεσία της Έρσης Βασιλικιώτη (1, 2 Σεπτεμβρίου).

Ο κύριος, όμως, θεματολογικός άξονας της φετινής Συνάντησης τιτλοφορείται «Κούκλες και μαριονέτες» και θα μας προσφέρει τη δυνατότητα να δούμε έξι θιάσους (4 ξένους και 2 ελληνικούς) που συνταιριάζουν την παραδοσιακή με τη νεοτερική χρήση της κούκλας και της μαριονέτας. Και όχι μόνο. Γιατί το ίδιο «αντικείμενο» ως ενεργούμενο πλέον, πραγματώνει μέρος του συνολικού θεάματος και καταλύει, με τον τρόπο του, την παραδοσιακή αντίληψη του στατικού και ουδέτερου κόσμου του. Παράλληλα με τα «εμπυχωμένα» αντικείμενα, οι κούκλες, οι μαριονέτες, ο αυτοσχεδιασμός και η μιμική συνυπάρχουν σε μία νέα δραματική σύνθεση που εμπλουτίζει το είδος.

Στούντιο Χίντερικ
«Το κουτί από την Κίνα»
4, 5, 6 Σεπτεμβρίου

«Ο πατέρας μου ήταν εξερευνητής. Μου έφερε, λοιπόν, ένα ξύλινο κουτί από την Κίνα, που έγραφε στο πίσω μέρος «made in Germany». Το αστείο ήταν ότι δεν κα-

τάφερνα να καταλάβω πώς ανοίγει το κουτί κι έτσι δεν ήξερα τι είχε μέσα.

— Θα ανακαλύψεις, μου είπε ο πατέρας μου.

— Η ίσως, όχι, είπε ο πατέρας μου. Ο άλλος μου πατέρας γιατί είχα δύο...».

Μ' αυτά τα λόγια μάς εισάγει ο αφηγητής σ' ένα θέαμα που απευθύνεται κυρίως σε παιδιά —μικρά και μεγάλα! Πρόκειται για «Το κουτί από την Κίνα», του Στούντιο Χίντερικ (Ολλανδία), που γεμίζει το χώρο του θεάτρου με τις εκπλήξεις και τα μικρά θαύματα.

Το στούντιο Χίντερικ το είδαμε και πέρσι σε μία συγκλονιστική θεατρική παραγωγή («Η άκρη του πεζοδρομίου») όπου ήδη διαπιστώνουμε την υπερρεαλιστική ποιητική αντίληψη που διατρέχει το σύνολο του θεάματος. Ας μην ξεχνάμε πως ο Χίντερικ ντε Γκόστ, συγγραφέας ο ίδιος, σκηνοθετεί και σκηνογραφεί όλες σχεδόν τις παραγωγές του.

Φέτος, η παράστασή του στηρίζεται, κυρίως, στην εμπύχωση του αντικειμένου —ένα ξύλινο κουτί, μια σκάφη της μπουγάδας— αλλά και στους ηθοποιούς, που πλαισιώνουν τα αντικείμενα ως εμπράγματα συμμετοχή.

Θέατρο μαριονέτας του Μεσ
«Όταν πετούν οι αγριόχηνες»
8, 9, 10 Σεπτεμβρίου

Μαριονέτες που απευθύνονται σε ενήλικες! Το θέατρο μαριονέτας του Μεσ πρωτοείδαμε το 1984 με τον «Δον Κιχώτη». Μια παράσταση που κατέβηξε με την πλαστική δύναμη που είχαν οι μαριονέτες —τα γλυπτά δημιουργήματα του Ραϊμόν Πουαρσόν. Αυτή τη φορά, με το έργο «Όταν πετούν οι αγριόχηνες», καταδύονται στο χώρο της μνήμης ενός ηλικιωμένου, που ανασύρει τα θραύσματα της ζωής του. Ο φωτισμός παρεμβαίνει ενεργητικά και αποκαλύπτει τα πολλαπλά επίπεδα του παρελθόντος. Με την τεχνική που συνδυάζει την παραδοσιακή μαριονέτα με τη σύγχρονη κινηματογραφική αντίληψη, οι μαριονέτες του Μεσ εξανθρωπίζονται.

Θέατρο «Η πάννη κούκλα»
«Σπουδή φαντασίας»
12, 13, 14 Σεπτεμβρίου
«Τα επτά θανάσιμα αμαρτήματα»
15, 16 Σεπτεμβρίου

Ο ηθοποιός και κουκλοπαίχτης Νέβιλ Τράντερ, ενεργοποιεί τις κούκλες με τη χρήση της παραδοσιακής τεχνικής αλλά και ανταλλάσσει μ' αυτές το ρόλο του ηθοποιού. Έτσι, δημιουργεί επί σκηνής μια νέα σχέση ηθοποιού / κούκλας που κυμαίνεται απ' το ανταγωνιστικό στο ισοδύναμο.

Μια αντίληψη νεοτερική για το κουκλοθέατρο που μας προετοιμάζει για τη σύζευξη του είδους με την κλασική δραματουργία, όπως για παράδειγμα συμβαίνει με το έργο του «Τα επτά θανάσιμα

Θέατρο «Η πάννη κούκλα», Σπουδή φαντασίας (Αυστραλία - Ολλανδία)

αμαρτήματα». Ενώ με τη «Σπουδή φαντασίας» ο Νέβιλ Τράντερ αξιοποιεί τις κούκλες προς την κατεύθυνση της αναπαράστασης / αναβίωσης του φανταστικού κόσμου.

Θέατρο «Το κόκκινο κασκόλ»
«Μπαλέτο με κουρέλια»
18, 19, 20 Σεπτεμβρίου

Ο ποιητικός κόσμος του Φάικε Μπόσμα, διασταυρώνεται με τη σάτιρα και την ειρωνεία. Ο κόσμος που δημιουργεί στηρίζεται σε κούκλες καμωμένες από κουρέλια, όπου η χρωματική ποιότητα εντείνει τη συναισθηματική φόρτιση που ο ίδιος ο περφόρμερ μεταδίδει με τη χορευτική, σχεδόν, κίνησή του επί σκηνής.

Θέατρο «Το κόκκινο κασκόλ», Μπαλέτο με κουρέλια (Ολλανδία)

Η Διεθνής Θεατρική Συνάντηση '86 κλείνει τον κύκλο «Κούκλες και μαριονέτες», με την ενδεικτική παρουσίαση και δύο ελληνικών θιάσων. Πρόκειται για το θίασο «Σκιές και κούκλες» του Γιάννη Προεστάκη με το έργο «Στον αστερισμό των Γκαγκάρων» (21, 22, 23 Σεπτεμβρίου) και το «Θέατρο της Κούκλας» του Τάκη Σαρρή, με το έργο «Παιχνίδια στο τσίρκο» (24, 25 Σεπτεμβρίου).

Θέατρο Αβέρωφ, Λάμπρου Κατσώνη 28-30, τηλ. 64.68.064

Α.Φ.

«Εδώ είναι Μπαλκάνια δεν είναι παίξε -γέλασε»

του Αντώνη Λιάκου

Στις 10 Ιουλίου, ο δήμαρχος Θεσσαλονίκης έδωσε συνέντευξη Τύπου για να παρουσιάσει τον τόμο «Θεσσαλονίκη 2300 χρόνια». Ο τόμος αποτελεί μια αναδρομή στην ιστορία της πόλης από τα προϊστορικά χρόνια ως τη σύγχρονη εποχή. Οι συγγραφείς του τόμου εκτός από το λογοτέχνη Τόλη Καζαντζή και τον αρχιτέκτονα Α. Παπαγιαννόπουλο, είναι πανεπιστημιακοί. Αρχαιολόγοι οι Γ. Χουρμούζιάδης, Ε. Βουτυράς, Δ. Παντερμαλής, ιστορικοί οι Χρ. Βεληγιάννη - Τερζή, Α. Σταυρίδου - Ζαφράκα, Ι. Χασιώτης, Χ. Παπαστάθης, Π. Πετρίδης, και Β. Κόντης, ιστορικοί της τέχνης όπως ο Μ. Παπανικολάου ή και αρχιτέκτονες όπως οι Γ. Λάββας, Ν. Νικονάνος, και οικονομολόγοι όπως η Θ. Τσιοβαρίδου. Με κείμενο του επίσης συμμετείχε ο Τ. Δαρβέρης, συγγραφέας.

Η συνέντευξη δόθηκε εσπευσμένα, για προεκλογικούς λόγους, πριν ολοκληρωθεί η δυνατότητα διάθεσης του τόμου στο κοινό. Αμέσως μετά ξέσπασε, με δηλώσεις και στον Τύπο ένας καταγισμός κατηγοριών: «Υποβαθμίζεται ο ρόλος του Καραμανλή», «συκοφαντείται ο Βενιζέλος», «αναβαθμίζεται η δράση των τροτκιστών», «η ιστορία της πόλης περιορίζεται μόνο στο ρόλο του ΚΚΕ». Ακόμη ο τόμος χαρακτηρίστηκε «προγραμματισμένη διαστρέβλωση της ιστορικής πραγματικότητας», «επιχείρηση εκατομμυρίων για να "σβήσει" τον Μακεδόνα Καραμανλή από τη Μακεδονία», «παραποιήσεις» κτλ. Τέλος, τοπική εφημερίδα ζήτησε ανοιχτή συζήτηση για τον τόμο ενώπιον του λαού στο... Παλάι ντε Σπορ¹.

Θα μπορούσε βέβαια να σκεφτεί κανείς μελαγχολικά, όπως το κάνει στην απάντησή του της 15ης Ιουλίου ο επιμελητής της έκδοσης, ότι οι κατηγορίες αυτές οφείλονται στο γεγονός της προεκλογικής διαμάχης, στο χαμηλό επίπεδο που διεξάγεται κτλ.² Φοβάμαι όμως ότι τα πράγματα είναι πολύ σοβαρότερα, με πολύ βαθύτερες αιτίες και με πολύ διαρκέστερες συνέπειες. Για το λόγο αυτό δεν είναι περιττή μια επιγραμματική έστω ανάλυση των

πρόσφατων δημοσιευμάτων.

1. Ο κύριος όγκος των δημοσιευμάτων και η αιχμή της επίθεσης αφορά το ρόλο του Κ. Καραμανλή στην οικονομική ανάπτυξη και την πολεοδομική εξέλιξη της πόλης, που διαπραγματεύονται τα σχετικά κεφάλαια που γράφτηκαν από τον Β. Κόντη, τη Θεανώ Τσιοβαρίδου και τον Α. Παπαγιαννόπουλο. Δηλώνεται μάλιστα χωρίς συναίσθηση της αμετροπέπειας, ότι «οι Μακεδόνες θα έπρεπε για λόγους εθνικούς να τιμούν τον Καραμανλή» γιατί «δι' αυτού εκυβέρνησαν την Ελλάδα»³. Αφήνοντας ασχολίαστο το δεύτερο μέρος της φράσης, θα πρέπει να σχολιάσουμε την αναγωγή κάθε διαφωνίας σε ζήτημα «εθνικών λόγων» και τον υπαινισμό της εθνικής προδοσίας, πάγιας ιδεολογικής πρακτικής απ' τον περασμένο κιόλας αιώνα του αυταρχικού κρατισμού και της ιδεολογικής σκληρύνσης της ελληνικής άρχουσας τάξης. Τελευταία, το ζήτημα επαναφέρεται στην επικαιρότητα με το θόρυβο περί «μακεδονικού» που παρέχει την ευκαιρία σε αντιδραστικούς κύκλους, εντείνοντας και εκκρίνοντας συνόρων, να επαναλάβουν ρόλους που είχε, ήδη στα τέλη του περασμένου αιώνα, διακωμώδησει ο Εμμανουήλ Ροΐδης. Είναι κατανοητή βέβαια η ευαισθησία της δεξιάς σ' ό,τι αφορά τα έργα και τις ημέρες του πρώην ηγέτη της. Πρόκειται όμως μόνο για την περιφρούρηση μιας μνήμης στο εσωτερικό μιας πολιτικής πράξης ή για την αναζήτηση μιας ιδεολογικής ταυτότητας μετά την κατάρρευση της αντικομμουνιστικής ιδεολογίας, την ιδιοποίηση από το ΠΑΣΟΚ της ιδεολογίας του εξευρωπαϊσμού και την αναποτελεσματικότητα, στις τελευταίες εθνικές εκλογές, των ιδεολογημάτων του νεοφιλελευθερισμού; Η αδύνατη παραγωγική βάση της ελληνικής άρχουσας τάξης, της επιβάλλει, όπως και στο παρελθόν, την αναζήτηση μιας ιδεολογίας ιστορικιστικής. Αυτό εξηγεί άλλωστε την άκρα αδιαλλαξία της σ' οτιδήποτε διαφεύγει από τη δική της ιδεολογική χρήση της ιστορίας, σ' οτιδήποτε δηλαδή προσβάλλει αυτό που θεωρεί σαν την κατ' εξοχήν πηγή της νομιμοποίησής της.

2. Ένα δεύτερο σημείο αφορά την εποχή της δικτατορίας και γράφτηκε από τον Τάσο Δαρβέρη⁴. Η πολεμική που αναπτύχθηκε έδειξε και εδώ την αδιαφορία της για την ιστορία, καθώς το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στην πολιτική χρησιμοποίησή της, στην αποτίμηση δηλαδή της σημασίας και της ιεράρχησης των αντιστασιακών οργανώσεων, σε ευδιάκριτη σύνδεση με τα τρέχοντα πολιτικά πράγματα της πόλης. Η ιστορία ωστόσο της Θεσσαλονίκης κατά τη διάρκεια της δικτατορίας δεν εξαντλείται στην αντίσταση, ούτε η ιστορία της αντίστασης εξαντλείται στην αναφορά στις αντιστασιακές οργανώσεις. Στα χρόνια 1967-1974 συνέβησαν σημαντικότερες μεταβολές τόσο στο οικονομικό - κοινωνικό πεδίο της πόλης, όσο και στη διαμόρφωση νέων ευαισθησιών. Πώς και γιατί ο πολιτικός ορίζοντας του 1974 ήταν διαφορετικός από το 1967; Πώς και πού μπορούμε να εντοπίσουμε τις αλλαγές; Ποιο ήταν το ειδικό βάρος της αντίστασης και πώς το πνεύμα της εξέγερσης διαδόθηκε σε ευρύτερα στρώματα νεολαίας; Ποια ήταν η σύνθεσή του ανάμεσα στα μηνύματα που έφταναν απ' τη Δύση μετά το 1968 και στον εγχώριο λαϊκισμό; Ποια ήταν η σχέση ανάμεσα στις οργανωμένες ομάδες και τις ευρύτερες αυθόρμητες διαφοροποιήσεις στα χρόνια αυτά;

3. Σ' όλα τα δημοσιεύματα που αφορούν τον τόμο, η κριτική δεν απευθύνεται στους υπεύθυνους συντάκτες αλλά στο δήμο. Πώς είναι δυνατόν, γράφτηκε, ο δήμαρχος να εξαίρει το έργο του Καραμανλή ενώ στον τόμο αποσιωπάται⁶. Μάταια βέβαια οι συντάκτες του τόμου τονίζουν ότι έχουν οι ίδιοι την ευθύνη των κειμένων τους⁷. Δεν το αγνοούν οι κριτικοί του τόμου, αλλά δεν τους ενδιαφέρει. Η απόδοση των ευθυνών στο δήμο για το έργο των ιστορικών συνεπάγεται μια ολοκληρωτική αντίληψη: εφόσον ο δήμος (δηλαδή ο όποιος δημόσιος φορέας) χρηματοδοτεί μια έκδοση, οφείλει να επιβάλει λογοκρισία και να δίνει αυτός τις κατευθύνσεις και τα συμπεράσματα της έρευνας. Η επιστημη οφείλει να είναι υπηρέτρια της πολιτικής. Μια ανώνυμη, βολική και επομένως ανεύθυνη υπηρέτρια. Ας μη γελιόμαστε. Οι επιθέσεις εναντίον του τόμου για τα 2300 χρόνια της Θεσσαλονίκης με τον τρόπο που έγιναν και στα σημεία που επικεντρώθηκαν αποκάλυψαν την ενεργοποίηση ενός λογοκριτικού μηχανισμού της πνευματικής ζωής με ολοκληρωτική κρατιστική αντίληψη και με αφηρημένα (και εδώ είναι το ενδιαφέρον) όχι μόνο μια πολιτική παράταξη, όχι μόνο μια απόχρωση του Τύπου.

4. Στην τελευταία συνεδρίαση του το δημοτικό συμβούλιο με

πρόταση των συμβούλων της δεξιάς, αποφασίσε να μην κυκλοφορήσει ο τόμος, να συζητηθεί σε ειδική συνεδρίαση και ενδεχομένως να γίνουν επεμβάσεις στα κείμενα και να κληθούν οι συντάκτες τους να τα ξαναγράψουν. Αλλά προκύπτουν μερικές απορίες: Με ποια κριτηρια⁸ και με ποιο υπόβαθρο, θα αποφασίσουν οι δημοτικοί σύμβουλοι για την ιστορία; Θα θέσουν μήπως σε ψηφοφορία τα επίμαχα ιστορικά ζητήματα; Ποιος ιστορικός με αξιοπρέπεια θα δεχτεί να του υποδειχτεί να προσθέσει ή να αφαιρέσει από το κείμενό του; Ή μήπως θα καεί ο τόμος σε δημόσια πυρά;

Από την πλευρά μου θα προτεινά να κυκλοφορήσει ο τόμος, όπως έχει, συνοδευόμενος με ένα επίμετρο που θα περιέχει όλα τα σχετικά δημοσιεύματα και τη συζήτηση στο δημοτικό συμβούλιο. Θα μας μείνει δηλαδή σαν απόκτημα τόσο ένα δείγμα ιστορικής γραφής, (με τον τόμο) όσο και ένα δείγμα σύγχρονης ιδεολογικής χρήσης της ιστορίας (με το επίμετρο).

Ωστόσο, ο θόρυβος και η πολεμική γύρω από τον τόμο για την ιστορία της Θεσσαλονίκης θα πετύχει το στόχο του αν κατορθώσει και εκτρέψει τη συζήτηση από τα πραγματικά προβλήματα που παρουσιάζει το έργο. Γιατί θα ήταν μάταιο να αρνηθεί κανείς ότι το γενικό σχέδιο στο οποίο στηρίχτηκε η συγγραφή δεν παρέχει το έδαφος για την πολεμική που διεξάγεται.

1. Ο τόμος φιλοδοξεί να καλύψει σε 100 περίπου σελίδες, αν από τις 275 αφαιρεθεί η εικονογράφηση, την ιστορία 23 αιώνων, πράγμα που συνεπάγεται ελάχιστο χώρο για την ανάπτυξη των επιμέρους ζητημάτων. Έχει κανείς την αίσθηση ότι οι συντάκτες ταλαντεύτηκαν ανάμεσα στην ιδέα να εκδόσουν ένα λεύκωμα της Θεσσαλονίκης, γράφοντας εκτεταμένους υποτίτλους, και σε μια εκλαϊκευτική ιστορία με πλούσια έως υπερβολική εικονογράφηση. (Αλήθεια γιατί καμιά φωτογραφία από τις άθλιες συνοικίες της μεταπολεμικής δόμησης και τις ρυπαρούς βιομηχανίες;). Ποια ανάγκη όμως επιβάλλει μια εκλαϊκευτική ιστορία; Η ιστορία δεν χρειάζεται μεταγραφή για να γίνει προστιθέμενη στο κοινό. Συμβαίνει μάλιστα το αντίθετο. Τα καλύτερα έργα της επιστημονικής ιστορίας, εδώ και στο εξωτερικό χωρίς να κάνουν εκλαϊκευτικές παραχωρήσεις γνώρισαν πλατύτατη διάδοση. Η προσιτότητα του ιστορικού έργου εξαρτάται από το άνοιγμά του στην κοινωνία και τα προβλήματα που θα αγκαλιάσει ο ιστορικός. Το αναγνωστικό κοινό είναι πρόθυμο να τον ακολουθήσει αρκεί το ταξίδι να είναι πλούσιο σε νοήματα.

2. Ο κύριος κορμός του έργου αποτελείται από την πολιτική ιστορία, χωρισμένη σε περιόδους,

σε κάθε μία από τις οποίες προστίθενται κεφάλαια για τα μνημεία και την τέχνη, την πνευματική ζωή, και στα πρόσφατα χρόνια για την οικονομία. Ωστόσο, η διάρθρωση αυτή, που προϋποθέτει ότι το πρωτεύον στοιχείο είναι τα γεγονότα, και μάλιστα τα πολιτικά, ενώ θεωρεί τα υπόλοιπα συμπληρώματα, μπορεί να δικαιολογηθεί όταν μάλιστα το αντικείμενο είναι η ιστορία μιας πόλης; Δεν χάνεται η μακρά διάρκεια, το κύριο χαρακτηριστικό της πόλης άλλωστε; Δεν διασπώνται οι συγχρονικές ιστορικές ενότητες; Δεν χάνεται η αίσθηση της αλλαγής και η επίσημηση των επιβιώσεων και των προσαρμογών; Δεν απαιτεί βέβαια κανείς από ένα συγγραφέα να καλύψει μια τόσο μακρά περίοδο, αλλά η συγκρότηση μιας συγγραφικής ομάδας δεν οφείλει να βασιστεί σε κάποιες προκαταρκτικές συζητήσεις που θα θέσουν μια κοινή προβληματική και θα επιτρέψουν επίσης τη διαχρονική συνεργασία ανάμεσα στους ιστορικούς;

Εκτός από το κεφάλαιο για την τουρκοκρατία, που διακρίνεται για την ισορροπία και την ενιαία ως ένα βαθμό σύλληψη της ιστορίας της πόλης, διαβάζοντας πολλά από τα υπόλοιπα κεφάλαια της πολιτικής ιστορίας μένει κανείς με την εντύπωση ότι αποτελούνται από τα σημεία στα οποία οι γενικές ιστορίες αναφέρονται στη Θεσσαλονίκη. Σταματούν στα πιο σημαντικά γεγονότα και σιωπούν για τα ενδιάμεσα χρονικά χάσματα. Απουσιάζει ο ρυθμός, η ιδιαιτερότητα της ανάπτυξης της πόλης. Ίσως εξαιτίας του περιορισμένου χώρου και της τάσης να βολευτούν σ' αυτόν τα πάντα, τείνουν να γίνουν χρονικά ή, τα άρθρα για την πνευματική ζωή και τα μνημεία στα νεότερα χρόνια, κατάλογοι συγγραφέων και καλλιτεχνών, εκδόσεων, ιδρυμάτων, νομοθετικά διατάγματα. Αλλά αναρρωτιέμαι, τι υπαγόρευσε τη διάσπαση σε δύο κεφάλαια, ένα για τη λογοτεχνική Θεσσαλονίκη και ένα άλλο για την πνευματική και πολιτική ζωή στην ίδια περίοδο; Κι αν η λογοτεχνία της Θεσσαλονίκης θεωρηθεί σαν αυτόνομο φαινόμενο γιατί δεν μπαίνει το ερώτημα ποια ήταν η υποδοχή της και πώς ενσωματώθηκε στο εθνικό ακροατήριο; Και η αναφορά στα μνημεία γιατί είναι ανάγκη να ξεχωρίσει από τη διαμόρφωση του χώρου της πόλης και της κοινωνικής και ιδεολογικής χρήσης τους;

Αν λείπει όμως η ιστορία της πόλης μέσα από την ιστορία του εσωτερικού και εξωτερικού χώρου που οργανώνει και ελέγχει, των κοινωνικών ομάδων της, της ζωής τους, των προτύπων με τα οποία εξομοιώνονται, των συγκρούσεών τους, άλλο τόσο λείπει και η τοποθέτηση της πόλης μέσα στο διεθνές περιβάλλον. Τι

σημαίνει η Θεσσαλονίκη σαν μια μεσογειακή πόλη με τον όγκο των πρόσφατων μελετών που αφορούν τα κοινά χαρακτηριστικά και τις συνδέσεις, την προβληματική των πόλεων που περιβάλλουν τη Μεσόγειο; Τι σημαίνει η Θεσσαλονίκη σαν βαλκανική πόλη μέσα από τόσες συζητήσεις που έχουν γίνει στα βαλκανικά και διεθνή συνέδρια και απασχολήσει συναδέλφους των όμορων χωρών; Τι σημαίνει μια πόλη στη μετάβαση από την προβληματική στη βιομηχανική εποχή και ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες της τελευταίας στα μεγάλα ιστορικά αστικά κέντρα που απ' τη ζώνη των μεγάλων οικονομικών δραστηριοτήτων βρέθηκαν στις εσχάτιές τους; Θα ήταν υπερβολικό να ζητήσουμε, στη θέση της μεγαλόστομης ρητορείας των δύο προλόγων, τη θεωρητική υπόσταση του έργου, να μάθουμε πώς σκέφτονται οι ερευνητές την αναγκαία επικοινωνία ανάμεσα στην έρευνά τους και τη θεωρία κι ανάμεσα στη θεωρία και τη συγκεκριμένη περίπτωση που μελέτησαν; Κι αν όλα τα άρθρα δεν αποτελούν προϊόν επισημασμένης έρευνας των συγγραφέων τους, πράγμα έκδηλο στην πρώτη ανάγνωση, τι θα έχανε η ιστορία της πόλης να έλειπαν; Ως εκεί έφτασαν οι έρευνές μας, αυτά παρουσιάζουμε.

3. Στην εποχή μας οι άνθρωποι διαβάζουν ιστορία όχι για να θυμηθούν τα κλέη των προγόνων αλλά και για να κατανοήσουν το υπόβαθρο των προβλημάτων που τους απασχολούν. Ο κάτοικος της Θεσσαλονίκης, όπως και ο κάτοικος των μεγάλων ελληνικών αστικών κέντρων, αντιμετωπίζει προβλήματα που προκύπτουν από τον τρόπο που διευθετήθηκε η ανάγκη της κατοικίας και της απασχόλησης μεταπολεμικά, από το χαρακτήρα της ενσωμάτωσης των νέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην πόλη, τη διαμόρφωση των κοινωνικών υπηρεσιών, την επιβολή των νέων καταναλωτικών προτύπων. Ιδιαίτερα η Θεσσαλονίκη, έχει τα μεγαλύτερα ποσοστά της ανεργίας, γεινιάζει με βιομηχανικά συγκροτήματα που απειλούν την ασφάλειά της, αγωνιά συχνά από την ανεπάρκεια των κοινωνικών της υπηρεσιών, ασφυκτιά στα πολεοδομικά όριά της. Μάταια ο αναγνώστης θα αναζητήσει έστω και απλή αναφορά στην ιστορική ολότητα όλων αυτών που συνιστούν την καθημερινή ζωή και τις αγωνίες της. Προς τι ο εξωραϊσμός;

Τέλος, το άλλοθι της πολεμικής απέναντι στον τόμο, που συναντά ωστόσο τις προθέσεις των συντακτών, είναι το ζήτημα της «αντικειμενικότητας». Θα πρέπει όμως κάποτε να τελειώνουμε με την ιδεολογία της «αντικειμενικής ιστορίας».

Η ιστορία βέβαια εξελίσσεται έξω από μας, αλλά η ιστοριογρα-

φία αποτελεί μια νοητική κατασκευή του παρόντος που αφορά το παρελθόν. Διαφορετικά θα γραφόταν η ιστορία της Θεσσαλονίκης πριν 50 χρόνια, διαφορετικά μετά 50 χρόνια, κι όχι μόνο γιατί είχαμε λιγότερα ή θα έχουμε περισσότερα στοιχεία και πληροφορίες, αλλά γιατί ο ιστορικός είναι προϊόν της εποχής του. Αν αλλάζει η εποχή, και επομένως ο ιστορικός, αλλάζουν και τα κριτήρια που ορίζουν το «αντικειμενικό». Τα τελευταία αλλάζουν στο χρόνο, διαφοροποιούνται όμως και την ίδια στιγμή ανάμεσα στις διαφορετικές μερίδες της κοινής γνώμης, καθώς διαμορφώνονται κυρίως από τους μηχανισμούς που παράγουν ιδεολογία. Αν λοιπόν η αντικειμενικότητα είναι παράγωγο και προκάλυψη της ιδεολογίας, ποια αξία έχει ως κριτήριο για το ιστορικό έργο; Όχι ότι ο ιστορικός είναι απαλλαγμένος από ιδεολογικούς καταναγκασμούς.

Η ιστορική έρευνα όμως στρέφεται πρώτα απ' όλα στην αμφισβήτηση των δικών του ιδεών. Είναι τα δικά του συμπεράσματα που υποβάλλει σε βάσανο. Αυτό δεν σημαίνει πως ο ιστορικός είναι απολίτικο άτομο. Ενδιαφέρεται για την κοινωνία που ζει και η ιστορία είναι μια έκφραση — μια επεξεργασμένη όμως έκφραση — των ενδιαφερόντων του. Οι πολιτικοί θέλουν μια ιστορία που να τους υπηρετεί ή τουλάχιστον να μην τους ενοχλεί. Οφείλουμε όμως να αλλάξουμε αυτή τη σχέση. Η ιστορία δεν είναι υπηρετρία της πολιτικής, αλλά οφείλει να είναι διαμορφωτική δύναμη της πολιτικής. Μια δύναμη που να μπορεί να ξεπεράσει τα ιδεολογικά όρια, τις στασιμότητες, τις κοινές αντιλήψεις. Μπορεί όμως να το κάνει αυτό αν έχει κάτι να πει. Αν εντάσσεται στην επιστημονική και θεωρητική παράδοση του καιρού της. Αν αναπτύσσει το διάλογο στο εσωτερικό αυτής της παράδοσης ή τουλάχιστον αν το επιδιώκει.

Οποιαδήποτε όμως συζήτηση γύρω από την ιστορία είναι ασυμβίβαστη με διοικητικές παρεμβάσεις στο έργο των ιστορικών και δεν μπορεί να γίνει σε ατμόσφαιρα λογοκρισίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Από το πλήθος των δημοσιευμάτων παραθέτω ενδεικτικά: «Ελευθεροτυπία» 12 και 14 Ιουλίου 1986, «Ελληνικός Βορράς» 13 και 15 Ιουλίου 1986 όπου και τα αντίστοιχα παραθέματα.
2. «Ελληνικός Βορράς», 15 Ιουλίου, 1986.
3. «Καθημερινή», 13 Ιουλίου, 1986
4. Το επίμαχο κείμενο, επιστολή του Τ. Δαρβέρη και απάντηση του Δ. Καϊση, «Ελευθεροτυπία» 23 Ιουλίου και Θεσσαλονίκη 30 Ιουλίου, 1986.
5. Τ. Δαρβέρης, Μια ιστορία της νύχτας, 1967-74, Θεσσαλονίκη 1983.
6. «Ελληνικός Βορράς», 13 Ιουλίου, 1986.
7. Δήλωση συντακτών του τόμου. Θεσσαλονίκη 21 Ιουλίου, 1986.

ΙΣΠΑΝΙΚΑ

*Caminaute
no hay camino
se hace camino
al andar.*

ΣΤΟ ΙΣΠΑΝΙΚΟ - ΛΑΤΙΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ "AL ANDAR"

Έτος Ιδρύσεως 1978
Χαρ. Τρικούπη 170α
ΑΘΗΝΑ 114 72

Για νέους και μεγάλους μια σοβαρή προσπάθεια για γνωριμία με την Ισπανική Γλώσσα και τον Ισπανόφωνο Πολιτισμό.

Τα ΙΣΠΑΝΙΚΑ είναι η Εθνική Γλώσσα της Ιβηρικής Χερσονήσου (εκτός της Πορτογαλίας) και όλης της Λατινοαμερικανικής Ηπείρου (εκτός της Βραζιλίας).

Σε παγκόσμια γεωγραφική έκταση, τα Ισπανικά είναι η πρώτη ομιλούμενη γλώσσα. (Στις ΗΠΑ είναι η δεύτερη γλώσσα μετά τα αγγλικά και σε πολλές χώρες της Ευρώπης είναι υποχρεωτική στα σχολεία και στα πανεπιστήμια).

Οι Ισπανόφωνοι λαοί είναι τόσο πλούσιοι σε ιστορία και πολιτισμό, που αξίζει να τους γνωρίσουμε από κοντά. Ακόμα το δικό τους «σήμερα», η κοινωνική τους πραγματικότητα, η λογοτεχνία, η λαϊκή τέχνη, η μουσική, κάθε άλλο μέσο έκφρασης δεν είναι μακριά μας, όσες χιλιάδες χιλιόμετρα κι αν μας χωρίζουν. Και η δημιουργία μιας ζωντανής επαφής μαζί τους έχει σίγουρα πολλά να μας προσφέρει. Η γλώσσα είναι το μέσο που θα μας επιτρέψει να τους πλησιάσουμε, να τους νοιώσουμε.

Λειτουργούν στο κέντρο
AL ANDAR:

- Κύκλοι σπουδών αναγνωρισμένοι από το Πανεπιστήμιο Complutense της Μαδρίτης.
- Τμήματα κανονικά και εντατικά για αρχάριους και προχωρημένους.
- Σεμινάρια ισπανόφωνου πολιτισμού.
- Λειτουργεί δανειστική βιβλιοθήκη και
- Διδάσκονται φολκλорικοί χοροί της Λατινικής Αμερικής.

Πληροφορίες και εγγραφές:
από 1 Σεπτεμβρίου
Κάθε μέρα
από 10-1 π.μ. και 6-9 μ.μ.
εκτός Σαββάτου και Κυριακής.
Τηλ. 64.62.786 - 64.40.881

Κατερίνα και Χρυσή Καρύδη

Εκδόσεις «Ίκαρος»

Σ' αυτό το τεύχος ολοκληρώνεται η έρευνα —που άρχισε στο τεύχος 323— γύρω από την κατάσταση που επικρατεί στην αγορά του βιβλίου και τις νέες τάσεις που εμφανίζονται σήμερα. Αν υπάρχει ένα σημείο γύρω από το οποίο έχει διαμορφωθεί ομοφωνία, αυτό δεν είναι άλλο από τη διαπίστωση ότι η πολιτεία δεν είχε ούτε σήμερα διαθέτει μια πολιτική για το βιβλίο.

ΕΡ.: Ας αρχίσουμε από μια γενική ερώτηση. Αν θα έπρεπε να προσδιορίσετε την σημερινή κατάσταση στην αγορά του βιβλίου, ποια φαινόμενα θα επισημαίνετε ως τα πλέον σημαντικά;

Κατ. Καρ.: Τον όγκο των μεταφράσεων, τις χιλιάδες νέες μεταφράσεις, την αύξηση του αναγνωστικού κοινού αλλά και τη σοβαρή αύξηση του κόστους.

Χρ. Καρ.: Νομίζω ότι το βιβλίο πηγαίνει καλά. Ο κόσμος διαβάζει περισσότερο. Είναι λάθος να πούμε ότι τα οικονομικά κυρίως προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκδότες, ή το βιβλίο, οφείλονται σε κάποια συρρίκνωση του αναγνωστικού κοινού. Όπως ξέρεις τα πάντα έχουν ακριβύνει. Για να βγάλεις πλέον ένα βιβλίο απαιτείται μια μεγάλη επένδυση.

ΕΡ.: Το κόστος μιας έκδοσης σήμερα σε τι ύψος φτάνει;

Χρ. Καρ.: Για την μονοτυπία, που χρησιμοποιούμε εμείς, φτάνει περίπου τις 30.000 δρχ. το τυπογραφικό. Μόλις πριν δύο χρόνια ήταν γύρω στις 20.000 δρχ. Και συνεχώς ανεβαίνει. Σημειώσε πως σ' αυτό δεν περιλαμβάνονται ούτε τα δικαιώματα, ούτε το χαρτί ούτε οι υπόλοιπες εργασίες. Επιπλέον, όταν κανείς θέλει να υποστηρίξει κάποια κείμενα που δεν είναι εμπορικά, τότε ο οικονομικός κίνδυνος που αντιμετωπίζει είναι υψηλός.

ΕΡ.: Πόσο σας κοστίζει σήμερα ένα βιβλίο περίπου 200 σελίδων;

Κατ. Καρ.: Χωρίς ιδιαίτερες τυπογραφικές εργασίες, δηλαδή χωρίς πολλές διορθώσεις και ειδική επιμέλεια —σημειώσε ωστόσο ότι οι περισσότερες εκδόσεις μας απαιτούν φιλολογική επιμέλεια ιδιαίτερη δαπανηρή— κοστίζει περίπου 700.000 - 1.000.000 δρχ. Και μιλώ για 3.000 αντίτυπα.

ΕΡ.: Πόσοι περίπου τίτλοι διακινούνται σήμερα από τον «Ίκαρο»;

Κατ. Καρ.: Υπάρχουν 500 περίπου «ζωντανοί» τίτλοι, τίτλοι δηλαδή που παρουσιάζουν κάποια κίνηση. Δυστυχώς, η συνολική μας δραστηριότητα παρότι είναι αισθητά ανώτερη, είναι άγνωστη. Δεν υπήρχε αρχείο και προσπα-

θούμε τώρα να το συγκροτήσουμε. Ο «Ίκαρος» είχε παλιότερα πολλές μεταφράσεις που έκτοτε δεν επανεκδόθηκαν.

Χρ. Καρ.: Η πρώτη έκδοση του «Ίκαρου», το 1944, ήταν μια μετάφραση: «Το Άστρο του Φθινοπώρου» του Κνουτ Χάμσον σε μετάφραση του Δασκαλάκη.

ΕΡ.: Σε τι ρυθμούς εξέδιδε νέους τίτλους ο «Ίκαρος» την περίοδο '60-'67 και σε τι ρυθμούς εκδίδει σήμερα;

Κατ. Καρ.: Η περίοδος '60-'67 είναι η περίοδος της μεγάλης άνθισης. Εκδίδει 10-20 τίτλους κάθε χρόνο και παράλληλα εκδίδει αυτές τις σπουδαίες εκδόσεις όπως ο Σεφέρης (με εικονογράφηση Μόραλη), Καβάφης - Χατζηκυριάκος Γκίκας, Δάφνης και Χλόη κτλ.

ΕΡ.: Σε πόσα αντίτυπα τυπώνονταν οι τίτλοι που εκδίδονταν;

Κατ. Καρ.: Ο μέσος όρος είναι τα 3.000 αντίτυπα. Δεν έχω ακριβή στοιχεία, όμως βασικοί συγγραφείς του «Ίκαρου» δεν βγήκαν ποτέ εκείνη την περίοδο σε λιγότερα από 3.000 αντίτυπα. Για παράδειγμα, η έκδοση των ποιημάτων του Σεφέρη, το '67 μετά το Νόμπελ, η 7η έκδοση, είναι σε 5.000 αντίτυπα. Υπάρχει, δηλαδή για τον Σεφέρη μετά το Νόμπελ, ένα κοινό διευρυμένο.

Χρ. Καρ.: Βέβαια σ' αυτό βοήθησε και το γεγονός ότι είχαν μελοποιηθεί ποιήματά του από τον Μ. Θεοδωράκη.

ΕΡ.: Θεωρείτε ότι ο μηχανισμός διακίνησης του βιβλίου, το γεγονός ότι οι ίδιοι οι εκδότες αναλαμβάνουν και τη διακίνηση των βιβλίων, έχει συνέπειες στην κυκλοφορία;

Κατ. Καρ.: Ο μηχανισμός διακίνησης θα μπορούσε να ήταν καλύτερος, όμως δεν είναι βασικός συντελεστής στην κυκλοφορία του βιβλίου. Ο «Ίκαρος» διαθέτει μια υποδομή ικανοποιητική.

ΕΡ.: Ωστόσο, σ' εσάς αυτό είναι συνάρτηση και της εκδοτικής σας δραστηριότητας, ο «Ίκαρος» έχει ένα παρελθόν κι έπειτα έχει εκδόσει πολύ σημαντικούς λογοτέχνες. Άρα η θέση σας στην αγορά είναι πολύ ισχυρή.

Χρ. Καρ.: Δεν θέλω να διατυπώσω μια άποψη, όμως για μας η διατήρηση αυτής της κατάστασης δεν είναι κάτι αρνητικό. Με τα βιβλία που βγάζουμε η σχέση μας δεν είναι κυρίως εμπορική. Βγάζουμε κείμενα που τα πιστεύουμε, που τα αγαπούμε και θέλουμε κάπου να φροντίζουμε για την τύχη τους. Είναι μια σχέση ερωτική με τα βιβλία και μ' αυτή την έννοια είναι κάπως ζηλότυπη.

ΕΡ.: Ναι, αλλά αν πάρουμε μια γειτονιά που έχει π.χ. 22 μικρά βιβλιοχαρτοπωλεία, τι δυνατότητες έχει το καθένα από αυτά για να αγοράσει έναν επαρκή αριθμό τίτλων και, αντίστοιχα, αντιτύπων. Πως αγοράζει ένα τέτοιο βιβλιοπωλείο τον Σεφέρη;

Κατ. Καρ.: Δεν τον αγοράζει. Έρχεται συνήθως και προμηθεύεται ένα αντίτυπο αφού προηγουμένως του το ζητήσουν. Δεν έχει συνήθως ούτε τα «Ποιήματα» στα ράφια του.

Χρ. Καρ.: Με τον «Μικρό Ναυτίλο» του Οδ. Ελύτη που έγινε ένα μεγάλο μπουμ την περίοδο των γιορτών, πέρσι, έρχονταν κι έπαιρναν κάθε μέρα από ένα αντίτυπο.

Κατ. Καρ.: Ναι τον «Ναυτίλο» το ζητούσαν και βιβλιοπωλεία που δεν τα είχαν ξανακουσει πριν και ίσως δεν θα τα ξανακούσουμε για κάμποσο καιρό. Ωστόσο, ο βιβλιοπώλης έχει ακόμα εύκολη προσπέλαση στον εκδότη. Ιδιαίτερα, αν συγκρίνουμε το βιβλίο με τους δίσκους, όπου οι εταιρείες δεν εξυπηρετούν πια παραγγελίες λιγότερες από 20 αντίτυπα, ενώ εμείς στέλνουμε ακόμα ένα αντίτυπο.

ΕΡ.: Για να επιστρέψουμε σ' ένα προηγούμενο ερώτημα. Τα δύο τελευταία χρόνια, εσείς πλέον, πόσους νέους τίτλους εκδίδετε και πόσες ανατυπώσεις;

Κατ. Καρ.: Πέρσι, το 1985, είχαμε 8 καινούργιους τίτλους και 12 ανατυπώσεις.

Χρ. Καρ.: Βέβαια δεν είναι πολύ ενδεικτικός αυτός ο αριθμός γιατί χρειάστηκε να εκδοθούν αρκετοί τίτλοι που είχαν εξαντληθεί.

ΕΡ.: Έχετε διαπιστώσει ποιος θα ήταν ο άριστος αριθμός νέων εκδόσεων και ανατυπώσεων που θα σας επέτρεπε να διατηρείτε τη θέση που έχετε αυτή τη στιγμή στην αγορά;

Κατ. Καρ.: Δεν είναι τόσο απλό, γιατί εξαρτάται από το είδος των βιβλίων. Ακόμα κι ένας αριθμός 5 τίτλων είναι ίσως επαρκής γιατί υποστηρίζεται από τους υπόλοιπους 500. Έπεται ο «Ίκαρος» έχει μια παράδοση που δεν είναι δυνατόν να αγνοηθεί και αυτή η παράδοση δεν συμβιβάζεται με μια εκδοτική πολιτική που θα στηριζόταν στους πολλούς νέους τίτλους.

ΕΡ.: Ας πάρουμε ένα παράδειγμα. Η έκδοση των κειμένων του Φώτου Πολίτη σε πόσα αντίτυπα τυπώθηκε και πως κινείται μες στο χρόνο.

Παίρνω αυτό το παράδειγμα γιατί το θεωρώ ενδεικτικό, δεν είναι ούτε ένας νέος ποιητής ούτε ένα βραβείο Νόμπελ. Αποτελεί όμως μια σημαντική έκδοση αν πάρει κανείς υπόψη του το ρόλο που έπαιξε στα πολιτιστικά πράγματα.

Κατ. Καρ.: Οι τρεις τόμοι του Φ. Πολίτη (2 με θεατρικά και ένας με λογοτεχνικά κείμενα) τυπώθηκαν σε 3.000 αντίτυπα. Είναι ένα καλό παράδειγμα γιατί αποδεικνύει ότι υπάρχει ένα κοινό. Βέβαια, ύστερα από δύο χρόνια δεν έχει εξαντληθεί ακόμα και φυσικά κινείται αργά, πουλάει γύρω στα 20 αντίτυπα το μήνα, όμως μπορεί να εκδοθεί γιατί άλλοι τίτλοι το στηρίζουν.

Χρ. Καρ.: Πάντως τέτοιες εκδόσεις γίνονται όλο και πιο δύσκολες. Και παίρνω αυτό το παράδειγμα για να υπογραμμίσω ότι από το κράτος δεν υπάρχει καμία υποστήριξη σ' αυτές τις εκδόσεις. Δηλαδή, κείμενα που αποτελούν μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς ή κείμενα σημαντικά σύγχρονων δημιουργών που δεν πρόκειται να έχουν ένα ευρύ κοινό, αλλά πρέπει να εκδοθούν γιατί είναι μέρος της βιβλιογραφίας μας, θα έπρεπε να υποστηρίζονται από την Πολιτεία. Δεν προτείνω συγκεκριμένη μέθοδο, αλλά επισημαίνω πως το κράτος δεν ενδιαφέρεται γι' αυτές τις εκδόσεις.

ΕΡ.: Ωστόσο, άλλες εκδόσεις, όπως τα «Ποιήματα» του Σεφέρη πως τα υποδέχεται το κοινό;

Κατ. Καρ.: Τα «ποιήματα» έχουν κάνει 15 εκδόσεις. Ο Σεφέρης —σε αντίθεση με τον Οδ. Ελύτη— δεν είχε την τρομερή αύξηση της κυκλοφορίας μετά το βραβείο Νόμπελ. Ήταν κάτι διαφορετικό η εποχή, δεν υπήρχε η προβολή της τηλεόρασης. Το «Άξιον Εστί» έχει κάνει 14 εκδόσεις, η «Σαφώς» έκανε σε δύο μήνες δεύτερη έκδοση, ο «Μικρός Ναυτίλος» έκανε επίσης σε δύο μήνες δεύτερη έκδοση των 5.000 αντίτυπων.

ΕΡ.: Παρότι 7 εκδόσεις μέσα σε 6 χρόνια, όπως αυτές των «Ποιημάτων» του Σεφέρη την περίοδο '61-'67, είναι ήδη μια τεράστια επιτυχία, ο Ελύτης αντίστοιχα κινείται με μεγαλύτερους ακόμα ρυθμούς. Προφανώς είμαστε μια χώρα που «καταναλώνει» ποίηση. Όμως, έχετε κάποιο άλλο παρόμοιο φαινόμενο;

Κατ. Καρ.: Η ιστορία της λογοτεχνίας του Δημαρά βρίσκεται στην 7η έκδοση.

ΕΡ.: Ναι, αλλά αυτό είναι ένα βιβλίο - εγχειρίδιο, κανονικά κάθε φοιτητής της φιλολογίας θα έπρεπε να το έχει στη βιβλιοθήκη του.

Κατ. Καρ.: Είναι και το μόνο βιβλίο που αγοράζει το Υπ. Παιδείας. Αγοράζει περίπου 1000 αντίτυπα τα τελευταία χρόνια και το διανέμει δωρεάν στους φοιτητές, όμως οι πληρωμές του καθυστερούν πάρα πολύ, σε σημείο

που να θεωρούνται σχεδόν ασύμφορες.

Μια άλλη σειρά, οι 37 τόμοι του Σαίξπηρ, με εξαίρεση 4-5 τίτλους, ύστερα από 20 χρόνια περίπου βρίσκονται πάντα στην πρώτη έκδοση, που ακόμα δεν έχει εξαντληθεί.

ΕΡ.: Έτσι όπως περιγράψατε την κατάσταση στην αγορά του βιβλίου, θεωρείτε ότι τα επόμενα χρόνια θα είναι δύσκολα ή τα αντιμετωπίζετε με αισιοδοξία;

Χρ. Καρ.: Νομίζω πως όλοι αντιμετωπίζουμε την επόμενη πενταετία με κάποια αγωνία.

Κατ. Καρ.: Ωστόσο υπάρχουν και άλλες παράμετροι: όπως η αύξηση του αναγνωστικού κοινού. Αν πριν 15 χρόνια μιλούσαμε για ένα κοινό των 2.000, σήμερα οι αναγνώστες είναι 30.000, και μιλώ για τους ανθρώπους που ενδιαφέρονται για τα καινούργια βιβλία, παρακολουθούν τις στήλες των εφημερίδων.

Χρ. Καρ.: Παράλληλα, πιστεύω πως διευρύνονται και τα ενδιαφέροντά του, πράγμα που αποδεικνύεται από τη γενικότερη κυκλοφορία του βιβλίου. Ένα άλλο, χαρακτηριστικό είναι οι σελίδες βιβλίου στα περιοδικά ποικίλης ύλης: είναι ένα φαινόμενο που αναπαράγεται όλο και πλατύτερα.

Κατ. Καρ.: Αυτό το νέο σχετικά φαινόμενο περικλείει κι έναν κίνδυνο. Αυτό το κοινό που τώρα ενδιαφέρεται περισσότερο για το βιβλίο, μπρος σ' αυτή την πληθώρα εκδόσεων — που συχνά είναι κακές, με μέτριες ή απαράδεκτες μεταφράσεις, με πολλά λάθη κτλ. — μπορεί να διαμορφώσει είτε μια κακή αισθητική για το βιβλίο είτε να αδιαφορήσει.

ΕΡ.: Εσείς τι θα θεωρούσατε μια επιτυχία εκδοτική, κι έπειτα, που περίπου τοποθετείται το ύψος της κυκλοφορίας ώστε να μπορείτε να συνεχίζετε χωρίς οικονομικά προβλήματα;

Κατ. Καρ.: Αν μια έκδοση 3.000 αντιτύπων εξαντλούνταν σε δύο χρόνια θα είμαστε ευχαριστημένες.

Χρ. Καρ.: Βέβαια αυτό δεν συμβαίνει, αλλά δεν θα ήθελα να περιοριστούν τόσο αυστηρά το θέμα αυτό. Υπάρχουν κείμενα που δεν είναι κατ' αρχήν διόλου εμπορικά κι όμως έχουν μια ικανοποιητική κυκλοφορία: π.χ. τα Ημερολόγια του Σεφέρη. Έπειτα τα παράδειγμα του «Μικρού Ναυτίλου» δεν είναι γενικευσιμότητα. Οι σύγχρονοι ποιητές έχουν ένα ασύγκριτα μικρότερο κοινό.

ΕΡ.: Χαράζοντας την εκδοτική πολιτική σας, σε ποιους τομείς θεωρείτε ότι ο «Ίκαρος» πρέπει να αναπτυχθεί; Σε συνάρτηση βέβαια και με τα ενδιαφέροντα αυτού του νέου κοινού.

Κατ. Καρ.: Κυρίως στην πεζογραφία προσανατολίζονται οι νέες εκδόσεις μας.

Χρ. Καρ.: Αυτό όμως δεν είναι προϊόν μιας οικονομικής ανάλυσης που θα είχε ως στόχο τον εμπλουτισμό των θεμάτων ή των

κατηγοριών που εκδίδουμε. Θέλουμε να ανοίξουμε στην πεζογραφία γιατί βρήκαμε κείμενα που παρουσιάζουν ένα ενδιαφέρον ιδιαίτερο και συνεχίζουν την πολιτιστική συμβολή του «Ίκαρου».

Κατ. Καρ.: Μια αντίστοιχη προσπάθεια γίνεται στον τομέα της ξένης λογοτεχνίας, αλλά θα προχωρήσει με αργούς ρυθμούς.

ΕΡ.: Τη δεκαετία του '50-'60, όταν συνολικά εκδίδονταν περίπου 200 νέοι τίτλοι το χρόνο ο «Ίκαρος» εκδίδοντας 10-120 τίτλους μπορούσε να διεκδικήσει ένα σημαντικό μέρος της αγοράς. Σήμερα αυτά τα μεγέθη έχουν ανατραπεί. Εκδίδονται περίπου 5.000 τίτλοι το χρόνο. Εσείς συνεχίζεται με τους ίδιους ρυθμούς, έχετε, λοιπόν, την εντύπωση ότι τα περιθώρια συρρικνώνονται;

Κατ. Καρ.: Πραγματικά είναι έτσι, νιώθουμε αυτή την πίεση όμως δεν είναι πολλά αυτά που μπορούμε να κάνουμε.

Χρ. Καρ.: Ξεκίνησες από την αρχή μιλώντας για αριθμούς. Εμείς δεν μπορούμε ούτε έχουμε την πρόθεση να συναγωνιστούμε αυτά τα μεγέθη. Δεν θα είμαστε περισσότερο ευτυχείς αν στο τέλος του '86 είχαμε βγάλει 50 τίτλους αντί για 15. Θα είμαστε ευτυχείς αν αυτοί οι 15 βγουν εγκαίρως και προχωρήσουν όσο καλύτερα μπορούν.

Κατ. Καρ.: Σημείωσε ότι με τον τρόπο που δουλεύουμε — επιμέλειες, διορθώσεις, μονοτυπία κτλ. — δεν είναι δυνατόν οικονομικά και τεχνικά να εκδόσουμε 50 τίτλους. Μια τέτοια εκδοτική πολιτική σημαίνει μια διαφορετική εντελώς οργάνωση και άλλη σχέση με το βιβλίο ως προϊόν.

ΕΡ.: Μια τελευταία ερώτηση που αφορά στο ενδιαφέρον του κοινού και στο ρόλο της προβολής του βιβλίου από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Εκδόθηκε πέρσι η μετάφραση της «Αποκάλυψης» από τον Οδ. Ελύτη. Εσείς είχατε εκδόσει παλιότερα τη μετάφραση του Γ. Σεφέρη. Υπήρξε κάποια ζήτηση αυτού του κειμένου;

Κατ. Καρ.: Κατ' αρχήν στα μαζικά μέσα δεν υπάρχει κριτική. Υπάρχουν παρουσιάσεις των βιβλίων που στηρίζονται κυρίως στα δελτία τύπου των εκδοτών. Και η επίδραση που ασκείται στο κοινό δεν έχει αποφασιστική σημασία.

Χρ. Καρ.: Το ενδιαφέρον είναι πως παρατηρήθηκε μια σχετική αύξηση της ζήτησης για τη μετάφραση του Σεφέρη. Πολύς κόσμος έπαιρνε και τις δύο μεταφράσεις. Δεν ξέρω σε ποιο μέτρο ήταν ικανοί να τις συγκρίνουν όσοι τις αγόραζαν, αλλά αυτό μάλλον αποδεικνύει πως υπάρχει μια φροντίδα, ένα ενδιαφέρον στο κοινό, μια διάθεση να ψάξει κάπως τα πράγματα και αυτό το θεωρώ πολύ σημαντικό. Είναι ένα στοιχείο αισιοδοξίας. □

Μ. Καραϊτίδη Β. Δασκάλου

Εκδόσεις «Εστία»

ΕΡ.: Διευθύνετε έναν εκδοτικό οίκο που πέρσι γιόρτασε τα 100 χρόνια από την ίδρυσή του ενώ παράλληλα είναι ίσως ο μόνος από τους παλιούς που συνεχίζει ακόμα και σήμερα — με υψηλούς ρυθμούς — την εκδοτική δραστηριότητα. Πώς αντιλαμβάνεστε το ρόλο σας και γενικότερα το ρόλο του εκδότη;

Μ. Καρ.: Κατ' αρχήν είναι μια φοβερά συναρπαστική δουλειά, γιατί πρέπει κάπως να συγκεράσεις το εμπορικό μέρος με μια πνευματική δραστηριότητα. Παράλληλα συνεργάζεσαι με συναρπαστικούς ανθρώπους, τους συγγραφείς. Επιπλέον, νιώθω μια τρομερή αγωνία, ιδιαίτερα αυτή τη στιγμή, γιατί έχω 100 χρόνια πίσω μου κι αναρωτιέμαι αν θα έχω άλλα 100 μπροστά μου. Και το θέμα δεν είναι αν θα υπάρχει η συγκεκριμένη εκδοτική επιχείρηση, αλλά αν θα υπάρχουν και βιβλία με τη μορφή που τα ξέρουμε. Ο ρόλος, λοιπόν, του εκδότη είναι συναρπαστικός γιατί, ανάμεσα σε άλλα, έχει βάλει κι ένα στοιχείο με το μέλλον.

ΕΡ.: Με αυτή τη συμπυκνωμένη εμπειρία που έχετε αποκτήσει στο χώρο του βιβλίου, πώς θα προσδιορίζατε τη σημερινή κατάσταση; Θα μιλούσατε για την πολυσυζητημένη «κρίση του βιβλίου»;

Μ. Καρ.: Πώς να μιλήσουμε για κρίση, όταν πριν από κάμποσα χρόνια αγόραζαν τον Παλαμά λίγοι άνθρωποι. Όχι νομίζω πως δεν υπάρχει κρίση. Υπάρχει οικονομική κρίση κι ένα από τα πρώτα πράγματα που θίγει αυτή είναι το βιβλίο. Το βιβλίο είναι ένα προϊόν που στην Ελλάδα δεν υπήρξε ποτέ πρώτης ανάγκης. Σήμερα, ένας άνθρωπος δίνει πολύ εύκολα 1000 δρχ., όμως ευκολότερα ακόμα αναφωνεί: «πώπω, 600 δρχ. κάνει αυτό το βιβλίο! Ξέρετε που νομίζω ότι υπάρχει κρίση, στην αντιμετώπιση του κοινού, στον τρόπο που βλέπει το βιβλίο, στην εικόνα του ότι είναι ίσως δυσπρόσιτο. Έπειτα κανείς δεν φρόντισε να μάθει στο κοινό να αγαπά το βιβλίο γι' αυτά που έχει να του προσφέρει. Ξαφνικά γυρεύουμε από τον κόσμο να αγαπά αυτό το αντικείμενο που μέχρι πριν λίγο του ήταν άγνωστο.

ΕΡ.: Ας γυρίσουμε όμως στην «Εστία» και στη θέση που κατέχει στην εκδοτική δραστηριότητα. Αυτή τη στιγμή πόσοι είναι οι τίτλοι της «Εστίας» που κυκλοφορούν;

Β. Δασ.: Κοιτάξτε, ο τιμοκατάλογος 1986 περιέχει 1000 περίπου τίτλους από τους οποίους οι 700 περίπου παρουσιάζουν κάποια εμπορική κίνηση. Συνολικά η «Εστία» έχει εκδόσει 6.000 τίτλους, χωρίς ο ακριβής αριθμός να είναι γνωστός.

ΕΡ.: Στο σύνολο των 700 τίτλων που αναφέρατε, πόσοι είναι αυτοί που εκδόθηκαν το 1985;

Β. Δασ.: Είναι περίπου 40 τίτλοι, δηλαδή ένα ποσοστό που κυμαίνεται από χρονιά σε χρονιά γύρω από το 10%. Δεν είναι εύκολο ωστόσο να καταλήξουμε σ' ένα μέσο όρο που ν' αναφέρεται στο οικονομικό μέγεθος που αντιπροσωπεύουν — στον ετήσιο ισολογισμό — αυτές οι νέες εκδόσεις.

Όμως θέλω να τονίσω ότι οι παλιότερες εκδόσεις της «Εστίας» και οι ανατυπώσεις — που είναι περίπου 60 τίτλοι το χρόνο — εμφανίζουν μια εξαιρετικά υψηλή ζήτηση. Ένα άλλο παράδειγμα, είναι η νέα σειρά της ξένης λογοτεχνίας. Ήδη διαφαίνεται ότι θα έχει αυξημένη συμμετοχή στις ετήσιες πωλήσεις της «Εστίας».

ΕΡ.: Πώς θα περιγράφατε την κίνηση του βιβλίου σε συνάρτηση με μερικές πολύ γενικές κατηγορίες, όπως λογοτεχνία, ελληνική και ξένη, δοκίμιο, πολιτική ιστορία κτλ.;

Β. Δασ.: Η λογοτεχνία εμφανίζεται — ως επένδυση — κάπως αβέβαιη και εξαρτάται πάρα πολύ από τα γούστα του κοινού. Αντίθετα, η ιστορία και το δοκίμιο — και αναφέρονται στις μεγάλες κατηγορίες που εκδίδει η «Εστία» — εμφανίζουν μια πιο αργή αλλά σταθερή και σίγουρη ζήτηση. Η ξένη λογοτεχνία, σήμερα, εμφανίζει σίγουρα μια αυξημένη ζήτηση, ενώ πριν από το '80 περίπου ίσχυε το αντίθετο. Κατά την προσωπική μου άποψη αυτό σχετίζεται με το γεγονός ότι η ελληνική παραγωγή κειμένων εμφανίζει μια κάμψη και ίσως κάποια πτώση της ποιότητας. Αντίθετα, στην ξένη λογοτεχνία, είναι αναμφισβήτητο ότι έχουν βελτιωθεί πολλά πράγματα και πριν α-

πό όλα η ποιότητα των μεταφράσεων και η εκδοτική επιμέλεια των βιβλίων. Από εδώ προκύπτει και κάτι που ισχύει για όλους τους εκδότες: περιορίζουν τον όγκο της ελληνικής λογοτεχνίας στο σύνολο της δραστηριότητάς τους. Θα 'λεγα δηλαδή πως η ελληνική λογοτεχνία εμφανίζεται σήμερα κάπως αβέβαιη ως επένδυση, βρισκόμαστε σ' ένα μεταβατικό στάδιο όπου και κάποιοι νεότεροι συγγραφείς δεν έχουν ακόμα καθιερωθεί στη συνείδηση του κοινού.

ΕΡ.: Μια έκδοση πολιτικής ιστορίας σε 3000 αντίτυπα πως κινείται μέσα στο χρόνο;

Β. Δασ.: Απαιτούνται 3-5 χρόνια, αλλά μέσα σ' αυτό το διάστημα εξαντλείται. Δεν θυμάμαι κάποιες χαρακτηριστικές περιπτώσεις εμπορικής αποτυχίας σ' αυτόν τον τομέα.

ΕΡ.: Ποιοι είναι οι αντίστοιχοι ρυθμοί στην ξένη λογοτεχνία;

Β. Δασ.: Πολύ πιο σύντομοι —γύρω στον 1 χρόνο— και φυσικά πολύ περισσότεροι τίτλοι γίνονται εμπορικές επιτυχίες;

ΕΡ.: Από τις ποιητικές συλλογές που εκδίδετε τι παρατηρήσεις έχετε αποκομίσει; Είμαστε πραγματικά μια χώρα που καταναλώνει ποίηση;

Β. Δασ.: Δεν νομίζω ότι ισχύει αυτό για την ποίηση γενικά, και ιδιαίτερα για τους νέους ποιητές. Ακόμα και για τους γνωστούς ποιητές, η ζήτηση είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Είναι ένα πολύ συγκεκριμένο —μικρό κοινό που ενδιαφέρεται για την ποίηση. Ένας αριθμός 1000 αντιτύπων είναι ήδη μια επιτυχία. Παρότι, λοιπόν, ένας εκδότης δεν μπορεί παρά να εκδίδει και να υποστηρίζει τη λογοτεχνία της χώρας του, είναι αναγκασμένος να εξασφαλίζει από αλλού τους πόρους που θα του επιτρέψουν να συντηρεί αυτή τη δραστηριότητα.

ΕΡ.: Πώς κινείται σήμερα η σειρά της νεοελληνικής πεζογραφίας της «Εστίας». Και εννοώ κυρίως τους μυθιστοριογράφους της γενιάς του '30 που αποτελούν και τον κορμό αυτής της σειράς;

Β. Δασ.: Πολύ ικανοποιητικά. Φαίνεται πως το κοινό θέλει το μυθιστόρημα και ιδιαίτερα το μυθιστόρημα έτσι όπως γραφόταν τότε. Όλα σχεδόν τα μυθιστορήματα αυτής της σειράς και αυτής της γενιάς, ανατυπώνονται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο σε 4.000 αντίτυπα. Η Π.Σ. Δέλτα —που δεν ανήκει ακριβώς σ' αυτή τη γενιά— ανατυπώνεται περίπου δύο φορές το χρόνο. Μιλούμε, λοιπόν, για πολύ μεγάλη κίνηση και σημαντική εμπορική απήχηση.

ΕΡ.: Πώς κατανέμονται οι νέες εκδόσεις ανάμεσα στις εξής κατηγορίες: λογοτεχνία ελληνική / ξένη, δοκίμιο, πολιτική ιστορία;

Β. Δασ.: Μέχρι πρόσφατα υπερίσχυαν τα ελληνικά λο-

γοτεχνία, θα 'λεγα ότι το 80% ήταν ελληνική λογοτεχνία, —νέοι τίτλοι και επανεκδόσεις— και 20% όλα τα υπόλοιπα. Αυτό το ποσοστό τείνει να ανατραπεί και να ανατραπεί σοβαρά υπέρ της ξένης λογοτεχνίας. Ως προοπτική βλέπουμε ένα ποσοστό που θα κυμαίνεται γύρω στο 50% ελληνική και 50% ξένη λογοτεχνία και υπόλοιπα θέματα. Έχουμε την πεποίθηση ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος να χρηματοδοτήσουμε την έκδοση της ελληνικής λογοτεχνίας.

Μ. Καρ.: Με μια μικρή ίσως δόση υπερβολής, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι στην εκδοτική μας πολιτική ένα βιβλίο όπως αυτό του Κούντερα εκπληρώνει δύο στόχους: κάνει γνωστό έναν αξιόλογο συγγραφέα στο ελληνικό κοινό, ενώ μας επιτρέπει παράλληλα να χρηματοδοτήσουμε περισσότερους τίτλους ελληνικής λογοτεχνίας —ακόμα και πειραματικές εκδόσεις. Και αυτός είναι ένας τομέας —νέοι έλληνες συγγραφείς— στον οποίο καταβάλουμε ιδιαίτερες προσπάθειες.

ΕΡ.: Η «Εστία» διαθέτει ένα πολύ αποτελεσματικό δίκτυο διακίνησης. Συνεργάζεστε περίπου με 800 βιβλιοπωλεία σε όλη τη χώρα, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι στέλνετε όλα τα βιβλία σε όλα τα βιβλιοπωλεία. Θα ήθελα να μου πείτε πώς κατανέμεται αυτό το δίκτυο.

Β. Δασ.: Ένα βιβλίο που κρίνεται από την «Εστία» εμπορικά στέλνεται σε όλα τα συνεργαζόμενα βιβλιοπωλεία. Η συγκέντρωση των βιβλιοπωλείων είναι στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Υπερέχει η Αθήνα σε αριθμό, αλλά από την πλευρά των πωλήσεων, στη Θεσσαλονίκη καταναλώνονται περισσότερα βιβλία κατά κεφαλήν, τουλάχιστον της «Εστίας».

ΕΡ.: Για να καλύψετε αυτό το δίκτυο βιβλιοπωλείων τι τραβήγματα απαιτούνται;

Β. Δασ.: Η πολιτική μας είναι 4.000 αντίτυπα για την ελληνική και ξένη λογοτεχνία. Με αυτά τα μεγέθη επιτυγχάνεται και μια λογική διασπορά και κάποιος κορεσμός του δικτύου. Ωστόσο δεν στέλνονται όλα τα βιβλία σε όλα αυτά τα βιβλιοπωλεία, ούτε φυσικά, στέλνουμε παντού τον ίδιο αριθμό αντιτύπων. Μια τέτοια πολιτική θα εξαντλούσε την α' έκδοση αμέσως, χωρίς αυτό να σημαίνει και ισάριθμες πωλήσεις.

ΕΡ.: Αν πάρουμε το παράδειγμα δύο βιβλιοπωλείων, ένα που βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας κι ένα στο Ηράκλειο, πώς κατανέμονται ανάμεσά τους οι πωλήσεις;

Β. Δασ.: Κατ' αρχήν, στέλνουμε τον ίδιο αριθμό αντιτύπων και στα δύο. Βέβαια, το βιβλιοπωλείο της Αθήνας ανανεώνει ταχύτερα τις παραγγελίες και η αναλογία συνήθως είναι 1 προς 5.

ΕΡ.: Η δημιουργία ενός φορέα διακίνησης, ενός Πρακτορίου

βιβλίων, θα βελτίωνε τις πωλήσεις σας;

Β. Δασ.: Καμία από τις απόπειρες που έγιναν ως τώρα δεν βελτίωσε την κατάσταση, ούτε δημιούργησε ένα καλύτερο σύστημα διανομής, τουλάχιστον από αυτό που διαθέτουμε εμείς. Βέβαια, αν κάποιος αποφάσιζε να αγοράσει και να στοκάρει βιβλία και να συγκεντρώσει τις προσπάθειές του στην ευρύτερη διάδοση του βιβλίου, πιθανόν να ήταν καλύτερα. Φυσικά, δεν εννοώ κάποιον που απλώς συγκεντρώνει και διαβιβάζει τις παραγγελίες. Όμως, πρέπει να σημειώσετε ότι το δίκτυο των βιβλιοπωλείων στην Ελλάδα είναι μικρό και εξυπηρετείται εύκολα από έναν οργανωμένο εκδοτικό οίκο.

Τώρα, ο ρόλος ενός Πρακτορίου που θα συγκέντρωνε απλώς παραγγελίες δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον. Απλώς δημιουργεί παραπάνω καθυστερήσεις και δεν ανταποκρίνεται γρήγορα στη ζήτηση της αγοράς.

ΕΡ.: Κατά τη γνώμη σας, η τάση στον τομέα του βιβλίου οδηγεί σήμερα στη συγκέντρωση του κεφαλαίου ή ακόμα υπάρχουν σημαντικά περιθώρια για την ανάπτυξη μικρών εκδοτικών οίκων;

Β. Δασ.: Η αγορά, σίγουρα, παρουσιάζει έντονα αυτή την τάση. Συρρικνώνει τα περιθώρια ακόμα και των μεγάλων και φυσικά πολύ περισσότερων των μικρών. Τα τελευταία 10 χρόνια δεν έχει γίνει καμία σημαντική αλλαγή στην οργάνωση των επιχειρήσεων του κλάδου. Ούτε ευνοεί ουσιαστικά η κατάσταση που επικρατεί και εκείνους που θα επιθυμούσαν μια πιο ορθολογική οργάνωση.

Στην Ελλάδα, έχουμε επιχειρήσεις του ενός ατόμου που ασχολούνται με όλων των κατηγοριών τα βιβλία χωρίς ειδικευση και πρόγραμμα. Έπειτα η συγκέντρωση κεφαλαίου και στις μεγάλες ακόμα εκδοτικές επιχειρήσεις είναι σχετικά μικρή και απαγορεύει την αυστηρή, ορθολογική οργάνωση.

ΕΡ.: Κατά την επόμενη πενταετία, θα συνεχίσετε να εκδίδετε με τους ίδιους ρυθμούς ή θα περιορίσετε την παραγωγή σας;

Β. Δασ.: Θα περιορίσουμε κάπως τις εκδόσεις. Σκοπεύουμε σ' ένα μέσο όρο 50 νέων τίτλων το χρόνο και περίπου 30 επανεκδόσεων. Βέβαια, και σ' αυτόν τον τομέα υπάρχει μια αδυναμία προγραμματισμού —όχι ειδικά σ' εμάς, αλλά γενικότερα στον κλάδο. Επιπλέον, όπως γνωρίζετε, παρατηρείται και κάποια στενότητα οικονομική στην αγορά του βιβλίου που δεν μας επιτρέπει υψηλότερους ρυθμούς.

ΕΡ.: Πώς εκτιμάτε την πολιτική του ενός συγγραμματος στα Πανεπιστήμια; Και ποια είναι κατά τη γνώμη σας η επίπτωση αυτού του μέτρου στο βιβλίο γενικά;

Μ. Καρ.: Δεν είναι μόνον επειδή δεν βοηθά καθόλου αυτό το μέτρο τις εκδόσεις επιστημονικών ή θεωρητικών βιβλίων που έχω αντίθετη γνώμη. Διαφωνώ γιατί είμαι αντίθετη σ' αυτή την πολιτική της ευκολίας και γιατί εντέλει το ένα βιβλίο είναι φασιστικό, έστω και αν είναι γραμμένο από τους άριστους επιστήμονες.

Είχαμε στην Ελλάδα το τραγικό φαινόμενο της αποστήθισης, που τη θεωρούσαν την καλύτερη παιδαγωγική γονείς και δασκάλοι. Και αντί να φροντίσουμε να φύγει αυτό τελείως από την εκπαίδευση και να δώσουμε στα παιδιά το ερέθισμα της έρευνας, μέσα από μια βιβλιογραφία, με σκοπό να ψάξουν και να διαμορφώσουν τις δικές τους απαντήσεις, τους προσφέρουμε μια έτοιμη απάντηση. Γιατί; Για να μάθουν είκοσι ερωτήσεις και να πάρουν βαθμό; Έτσι, όμως, δεν δημιουργούνται επιστήμονες, ούτε προωθείται η έρευνα.

ΕΡ.: Ένα άλλο μέτρο, ή πιο σωστά, μια άλλη κυβερνητική παρέμβαση που επιδρά άμεσα στην κυκλοφορία του βιβλίου —και ιδιαίτερα του μη εμπορικού βιβλίου— είναι το ανύπαρκο δίκτυο δημόσιων βιβλιοθηκών.

Μ. Καρ.: Μα δύο πράγματα συμβάλλουν στη διάδοση του βιβλίου και στην ανάγνωση: η παιδεία και οι βιβλιοθήκες. Αλλά τι βιβλιοθήκες. Αν κάνετε την ερώτηση σε κυβερνητικούς παράγοντες θα σας πουν πως υπάρχουν βιβλιοθήκες. Όμως αυτές που υπάρχουν είναι αποθήκες βιβλίων, δεν είναι βιβλιοθήκες. Μια βιβλιοθήκη μπορεί να είναι ένα τόσο ζωντανό κύτταρο ώστε να παίζει καθοριστικό ρόλο στη ζωή της γειτονιάς ή της επαρχιακής πόλης.

ΕΡ.: Η εικόνα ενός έλληνα πολίτη που πάει κάθε τόσο στη γειτονιά του, στη βιβλιοθήκη για να δανειστεί βιβλία είναι μάλλον ανύπαρκτη.

Μ. Καρ.: Μα κάνουν ότι μπορούν να τον αποτρέψουν, δεν είναι ποτέ φιλικό και ευχάριστο το περιβάλλον, δεν δείχνουν διάθεση να τον εξυπηρετήσουν, κοντολογίς δείχνουν σαν να επιθυμούν να μην δανειστεί βιβλία. Στις ελάχιστες βιβλιοθήκες που λειτουργούν καλά, βλέπει κανείς πως οι αναγνώστες ανακαλύπτουν όλο αυτό τον θησαυρό που είναι μέσα στις βιβλιοθήκες.

Και να σας πω κάτι; Ένας λαός που διαβάζει, δεν είναι ένας λαός που δεν κυβερνάται εύκολα, αλλά δεν είναι ένας λαός που παραπλανάται εύκολα. Και από αυτή τη σκοπιά η εξουσία δεν θέλει ένα λαό που διαβάζει αυτό που εκείνος επιλέγει. Φυσικά δεν αναφερόμαι ειδικά στην κυβέρνηση, έτσι γινόταν πάντα.

ΕΡ.: Γνωρίζω πως δεν είστε οπαδός της άποψης που θέλει μεγαλύτερη παρέμβαση του κράτους στο βιβλίο, μέσα από επιχορηγήσεις, αγορές κτλ. που

Θανάσης Καστανιώτης

«Εκδόσεις Καστανιώτης»

ΕΡ.: Πώς εκτιμάς τη σημερινή συγκυρία στην αγορά του βιβλίου; Υπάρχουν σήμερα κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μια έντονη τάση συγκέντρωσης ή η κατάσταση παραμένει η ίδια;
Θ.Κ.: Αυτή τη στιγμή είναι δύσκολο να ξεκινήσει ένας νέος εκδότης. Το κόστος είναι μεγάλο, οι εκδότες προγραμματίζουν το σύνολο των εκδόσεων με στόχο το βιβλιοπωλείο. Η αγορά των «σειρών» που διακινούνταν «πόρτα - πόρτα», με δόσεις κτλ. έχει πέσει. Παράλληλα, το κοινό έχει αντιληφθεί ότι δεν είναι αξιόλογες αυτές οι εκδόσεις. Η αγορά, λοιπόν, έχει κάπως κορεσθεί. Έπειτα, η παραγωγή βιβλίου έχει αυξηθεί ραγδαία. Ο κόσμος έχει πάρα πολλά βιβλία να διαλέξει κι έτσι δύσκολα μπορεί κάποιος με λίγα βιβλία να επιβιώσει.

Κάποιες προσπάθειες, όπως η δημιουργία ενός συνεταιρισμού εισαγωγής και διακίνησης του χαρτιού έχει βαλτώσει, κυρίως γιατί λείπουν τα κεφάλαια. Το χαρτί, κοστίζει 120.000 δρχ. ο τόπος, κι ένας εκδότης χρειάζεται περίπου 200 τόνους χαρτί το χρόνο. Είναι φανερό λοιπόν ότι ο συ-

νεταιρισμός θα απαιτούσε εκατοντάδες εκατομμύρια για να μπορεί να λειτουργήσει.

Μια άλλη απόπειρα, για ένα πρακτορείο διακίνησης, έχει κι αυτή αποτύχει. Οι περισσότεροι εκδότες συνεργάζονται με έναν αριθμό πελατών, διακινούν μόνοι τους τα βιβλία που εκδίδουν και αδιαφορούν για το θέμα της διακίνησης μέσω πρακτορείου.

ΕΡ.: Ας πιάσουμε αυτά τα θέματα με τη σειρά τους. Και πρώτα απ' όλα το κόστος. Ένα βιβλίο 200 σελίδων, πόσο σου κοστίζει, για 3.000 αντίτυπα;

Θ.Κ.: Χοντρικά, μου κοστίζει, με όλες τις εργασίες, περίπου 450.000 δρχ. για 2.000 αντίτυπα. Περίπου, δηλαδή, 230 δρχ. το βιβλίο.

ΕΡ.: Πράγμα που σημαίνει πως για να είσαι στην αγορά, πρέπει να κάνεις μια σοβαρή επένδυση. Όταν ξεκινάσεις ως εκδότης, ποιο ήταν το κόστος;

Θ.Κ.: Ξεκίνησα το 1970 με πολύ μικρά βήματα και μετά το 1974 άρχισα να βγάζω 30 περίπου βιβλία το χρόνο και σήμερα βγάζω περίπου 100. Το 1986 όμως θα είναι χρονιά περικοπών.

Μ. ΚΑΡΑΓΓΙΔΗ — Β. ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ:

κινδυνεύουν να δημιουργήσουν εξαρτήσεις. Ωστόσο, το ζήτημα της φορολογίας του βιβλίου είναι μια γενική ρύθμιση που χωρίς να δημιουργεί εξαρτήσεις, βοηθάει την κυκλοφορία του.

Μ. Καρ.: Ένα μέτρο θα ήταν η απαλλογία του βιβλίου από το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, διότι το μέτρο θα οδηγήσει σε σοβαρή αύξηση της τιμής του. Ας μελετήσουν οι αρμόδιοι το θέμα ας δουν τι γίνεται και στις άλλες χώρες της ΕΟΚ κι ας φροντίσουν να υπερασπίσουν το βιβλίο. Έμαθα πως το βιβλίο δεν είναι καν ένα από τα αγαθά που είναι υποψηφία για κάποιες μειώσεις του φόρου, και αυτό το θεωρώ εντελώς αρνητικό. Τι να γίνει λοιπόν; Το

βιβλίο είναι ένα είδος που δεν το έχεις ανάγκη και το οποίο δεν απευθύνεται στα ισχυρότερα οικονομικά στρώματα. Φοβάμαι πως όλα αυτά τα θέματα που θίξαμε δυσκολεύουν το βιβλίο.

ΕΡ.: Όπως ξέρετε σε άλλα πολιτιστικά προϊόντα έχουν θεσπιστεί φοροαπαλλαγές, π.χ. η κατάργηση του φόρου δημοσίων θεαμάτων. Πώς εκτιμάτε το γεγονός ότι το βιβλίο μπαίνει στο νέο φορολογικό σύστημα του φόρου προστιθέμενης αξίας;

Μ. Καρ.: Μα δεν έχει αντιμετωπισθεί ποτέ το βιβλίο ως πολιτιστικό αγαθό. Λυπούμαι πάρα πολύ, αλλά δυστυχώς έτσι είναι. Είναι θλιβερό, αλλά είναι γεγονός.

Ποιες όμως ήταν οι ευκολίες τότε! Επειδή το εμπόρευμα ενός εκδότη, δηλαδή τα βιβλία, δεν συνιστούν για το τραπεζικό σύστημα ένα προϊόν που μπορεί να αποτελέσει εμπράγματη ή άλλη ασφάλεια, οι εκδότες έχουν ένα δικό τους, σύστημα διευκολύνσεων. Δίνουν λοιπόν συναλλαγματικές που οι τυπογράφοι, οι χαρτέμποροι κτλ. που έχουν λογαριασμούς, τις προεξοφλούν. Τότε, αυτές οι διευκολύνσεις για την εξεύρεση κεφαλαίων κίνησης ήταν διαδεδομένες, πράγμα που δεν ισχύει σήμερα. Έπειτα, το χαρτί ήταν φθηνότερο. Το 1970 το χαρτί είχε 10.500 δρχ. ο τόπος, ενώ σήμερα έχει περίπου 120.000 δρχ.

Αυτή η πραγματικότητα βέβαια αντιστοιχούσε και στην τιμή του βιβλίου. Με 1000 δρχ. αγόραζες 5-6 βιβλία, ενώ σήμερα αγοράζεις 1-2 βιβλία.

ΕΡ.: Ποια είναι η επίδραση του τρόπου διακίνησης του βιβλίου στην αγορά; Πιστεύεις ότι μια καλύτερη διακίνηση θα έλυνε προβλήματα;

Θ.Κ.: Εδώ υπάρχει μια τραγελαφική κατάσταση. Ένας εκδότης όπως εγώ, που το 95% των τίτλων που εκδίδει απαιτούν κάποια ενδιαφέροντα από την πλευρά του κοινού, και δεν είναι βιβλία εκπαιδευτικά - φροντιστηριακά, χρειάζονται ένα είδος βιβλιοπωλείου που σπανίζει στην Ελλάδα. Ενώ τυπικά υπάρχουν 2.500 βιβλιοπωλεία στην Ελλάδα, εγώ συνεργάζομαι μόνο με 100. Και από αυτά, πολλοί μου λένε: «μη στείλειςποίηση, μη στείλεις βιβλία που κοστίζουν πάνω από 1000 δρχ.».

Τι γίνεται με τα βιβλιοπωλεία. Με εξαίρεση τα κεντρικά βιβλιοπωλεία της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, και περίπου 20 στην υπόλοιπη Ελλάδα, τα υπόλοιπα είναι μαγαζιά που πουλάνε και ψιλικά, χαρτικά, κάποια φροντιστηριακά βιβλία και ελάχιστα βιβλία λογοτεχνίας. Το καλοκαίρι πουλάνε είδη ψωρικής, βατραχοπέδιλα, τα Χριστούγεννα είδη δώρων κτλ. Είναι η μοντέρνα εκδοχή των καταστημάτων νεωτερισμών. Αυτά τα βιβλιοπωλεία δεν έχουν καμία διάθεση να προμηθεύονται τακτικά βιβλία που δεν πουλάνε.

Τώρα, τα 100 βιβλιοπωλεία που λειτουργούν ως βιβλιοπωλεία επαρκούν ως δίκτυο διακίνησης και φυσικά έχουν άμεση επαφή με τους εκδότες. Δεν είναι, λοιπόν, δυνατόν να στηθεί σοβαρός μηχανισμός που θα προμηθεύει όλα τα βιβλιοπωλεία με βιβλία. Θα έπρεπε αυτός ο μηχανισμός να χρηματοδοτήσει έμμεσα το εμπόριο βιβλίου, δεσμεύοντας τεράστια κεφάλαια με τη μορφή βιβλίων σε παρακαταθήκη που θα στοκάρονταν στα μικρά επαρχιακά βιβλιοπωλεία. Και φυσικά κάτι τέτοιο δεν είναι οικονομικά δυνατόν, είναι εντελώς ασύμφορο.

ΕΡ.: Μια συνεργατική μερικών μεγάλων εκδοτικών θα μπορούσε να συμβάλλει προς αυτή την κατεύθυνση;

Θ.Κ.: Έχουμε συζητήσει αυτό το θέμα, αλλά η λύση δεν είναι εύκολη. Οι εκδότες δεν διαθέτουν ίδια κεφάλαια και ταυτόχρονα εξαρτώνται άμεσα από το ταμείο. Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να περιμένουν 6 ή 9 μήνες την επιστροφή του κεφαλαίου που επενδύθηκε σε βιβλία. Πρέπει ένα μεγάλο μέρος του κεφαλαίου τους να επιστρέψει όσο το δυνατόν ταχύτερα. Η διακίνηση, λοιπόν, στο μικρό επαρχιακό βιβλιοπωλείο απαιτεί χρήμα και χρόνο. Και αυτή τη στιγμή αυτά τα κεφάλαια δεν διατίθενται.

ΕΡ.: Ένα τρίτο θέμα είναι ο αριθμός των τίτλων που εκδίδεις κάθε χρόνο. Πόσους τίτλους έχεις εκδόσει συνολικά;

Θ.Κ.: Αυτή τη στιγμή κυκλοφορούν 627 τίτλοι. Δεν θυμάμαι το συνολικό αριθμό που έχω εκδόσει.

ΕΡ.: Είναι παράδοξο! Αλλά κανείς εκδότης από αυτούς με τους οποίους συζητάς δεν θυμάται πόσους ακριβώς τίτλους έχει εκδόσει. Ωστόσο, έχεις εκδόσει σε πολλούς τομείς και επίσης παιδικά. Για ποιο λόγο ακολουθήσες μια τέτοια πολιτική;

Θ.Κ.: Δες, κανείς σοβαρός εκδότης δεν μπορεί να περιορίζεται σε μια ή δύο κατηγορίες βιβλίων. Για να πιάσει το σύνολο της αγοράς και για να εκτιμηθεί η δουλειά του πρέπει να καλύπτει όλες τις ανάγκες. Από το 1974, όταν οι περισσότεροι έβγαζαν πολιτικά βιβλία, εγώ έβγαζα βιβλία γενικού ενδιαφέροντος, γιατί είχα στο μυαλό μου ένα πρότυπο εκδότη. Επίσης η ετήσια αγορά του βιβλίου χωρίζεται σε περιόδους: το καλοκαίρι ζητούν κυρίως λογοτεχνία, ενώ το Σεπτέμβριο υπάρχει ζήτηση για επιστημονικά βιβλία, ψυχολογία κτλ. Έτσι δε επιτυγχάνεται μόνο ένα καλύτερο μέσο ποσοστό κέρδους, αλλά και σταθερές εισπράξεις στο ταμείο.

ΕΡ.: Πώς είναι η αγορά στα παιδικά βιβλία;

Θ.Κ.: Υπάρχει το εξής χαρακτηριστικό, ο νεοέλληνας αγοράζει βιβλία για τα παιδιά του. Θέλει να τους προσφέρει εκείνο που στερήθηκε ο ίδιος. Ενώ δεν διαβάει ο ίδιος διαβάει στο παιδί του.

ΕΡ.: Αυτή είναι μια αγορά που διαμορφώθηκε μετά το 1974; Η ζήτηση αυξήθηκε τελευταία;

Θ.Κ.: Πάντα υπήρχε. Όμως, είμαστε 4-5 εκδότες που μετά το 1974 επιχειρήσαμε να ανανεώσουμε το παιδικό βιβλίο. Το άρχισε ο «Κέδρος» που έχει εκδόσει και τους περισσότερους τίτλους. Έτσι ένα μοντέρνο και προοδευτικό παιδικό βιβλίο άρχισε να κυλάει στην αγορά. Το ίδιο και στο χώρο του μυθιστορήματος για εφήβους. Παλιότερα σ' αυτό

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

ΜΗΤΣΟΥ ΚΑΙΣΟΛΑ

μυθιστορία

το σαπιο νερο

ΚΕΔΡΟΣ

Αν από περιέργεια διαβάσετε τα λόγια του συγγραφέα στο οπισθόφυλλο του διβλίου του, σίγουρα, θα διαβάσετε αμέσως και την πρώτη σελίδα και όλες τις άλλες... Ο αναγνώστης θα χαρεί το διάβασμα, θα γελάσει, θα κλάψει και θα... καταλάβει ταξιδεύοντας μέσα του και μέσα στους άλλους... Διαβάστε «ΤΟ ΣΑΠΙΟ ΝΕΡΟ» για να μην υποχρεωθείτε να το... πιείτε!

Μήτσος Κασόλας

ΤΟ ΣΑΠΙΟ ΝΕΡΟ

ΜΟΛΕΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73

τηλ. 36.44.064

Ναπολέον Λαπαδιώτης

Η ΖΩΗ ΜΟΥ

Απόπειρα συνοπτικής αυτοβιογραφίας

Πρόλογος - σχόλια - σημειώσεις
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ

το χώρο κυριαρχούσε η δεξιά, συντηρητική, ιδεολογία.

ΕΡ.: Τι αναλογία υπάρχει ανάμεσα σ' αυτές τις δύο κατηγορίες;

Θ.Κ.: Έχω εκδόσει περίπου 125 τίτλους, δηλαδή 1 προς 5 και θα συνεχίσω με τους ίδιους ή ακόμα πιο έντονους ρυθμούς την έκδοση βιβλίων για παιδιά και εφήβους. Είναι μια σειρά βιβλίων που εγώ όταν ήμουν παιδί τα είχα στερηθεί.

ΕΡ.: Ξέρεις, ένα παιδί που αρχίζει να διαβάζει βιβλία αυτής της σειράς, γίνεται ουσιαστικά βιβλιόφιλος. Και κρατάει στα χέρια του —κι αυτό το θεωρώ πολύ σημαντικό— ένα βιβλίο όμοιο μ' αυτά που κρατούν οι γονείς του.

ΕΡ.: Κατά μέσο όρο σε πόσα αντίτυπα εκδίδεις τους τίτλους σου;

Θ.Κ.: Περίπου 2.000 - 3.000 αντίτυπα.

ΕΡ.: Θα μπορούσες να μιλήσεις για έναν μέσο όρο απορρόφησης;

Θ.Κ.: Ο μέσος όρος είναι περίπου 2 χρόνια. Αν αυτός ο μέσος όρος ήταν ένας χρόνος θα είχα κάποια μικρά κέρδη. Γιατί σε κάθε νέο τίτλο χάνω περίπου 10% του κεφαλαίου που επενδύω. Φυσικά αντέχω γιατί έχω μεγάλα αποθέματα.

ΕΡ.: Για ποιο λόγο χάνεις;

Θ.Κ.: Το βιβλίο έχει χαμηλό ρυθμό απορρόφησης. Φυσικά μιλάω για το 90% των τίτλων που εκδίδω. Γιατί υπάρχουν και τα βιβλία που γίνονται επιτυχίες, και μου επιτρέπουν να συνεχίζω. Το 60% των τίτλων θέλει περίπου 2 χρόνια για να εξαντληθεί, ένα 30% δεν εξαντλείται ποτέ, και το υπόλοιπο 10% έχει έναν τρελό ρυθμό. Κι αυτό σχεδόν ανεξάρτητα από το είδος του βιβλίου.

ΕΡ.: Κατά τη δεκαετία '75-'85, πώς διαμορφώνονται στην αγορά οι σχέσεις ανάμεσα στην ελληνική και ξένη λογοτεχνία;

Θ.Κ.: Μετά το '74, με την πτώση της χούντας, παρατηρήθηκε μια σημαντική ζήτηση, ιδιαίτερα προοδευτικών ελλήνων λογοτεχνών. Για παράδειγμα τα βιβλία του Δημ. Χατζή, σε δύο μέρες εξαντλήθηκε μια έκδοση 5.000 αντιτύπων. Το «διπλό βιβλίο» πούλαγε 2.000 αντίτυπα το μήνα για μεγάλο διάστημα. Ο «Κέδρος» ήταν γι' αυτή την περίοδο ένας δείκτης κι ένα ορόσημο κι έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της αγοράς.

Υπήρχε, λοιπόν, μια σημαντική ζήτηση. Στη συνέχεια, βγήκαν και πολλά μέτρια βιβλία, γιατί δημιουργήθηκε ένα ρεύμα υπέρ του ελληνικού βιβλίου. Φυσικά, το κοινό δεν συντήρησε αυτή τη ζήτηση με αποτέλεσμα να στραφούν οι εκδότες στην ξένη λογοτεχνία.

Επειτα, η ελληνική παραγωγή δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του αναγνωστικού κοινού.

ΕΡ.: Σήμερα, οι ρυθμοί απορρόφησης της ξένης λογοτεχνίας σε σύγκριση με την

ελληνική, πώς διαμορφώνονται; Θ.Κ.: Τρεις φορές πάνω, η ξένη λογοτεχνία.

ΕΡ.: Έχεις μια σειρά νεοελληνικού δοκιμίου. Πώς κινείται αυτή η σειρά;

Θ.Κ.: Τα έβγαλα αυτά τα κείμενα γιατί πιστεύω πως ο εκδότης δεν μπορεί να περιορίζεται στα βιβλία που του αποφέρουν εύκολο και γρήγορο κέρδος. Όμως οικονομικά αυτή η σειρά είναι καταστροφική. Πούλανε περίπου 500 βιβλία τον πρώτο χρόνο κι έπειτα περίπου 30 αντίτυπα το χρόνο.

ΕΡ.: Είπες στην αρχή ότι θα περιορίσεις τον αριθμό των τίτλων που εκδίδεις. Γιατί θα κάνεις αυτή την πολιτική;

Θ.Κ.: Κάθε εκδότης προτείνει ένα αριθμό συγγραφέων και αναλαμβάνει τον οικονομικό κίνδυνο που εμπεριέχει η επιλογή του. Όταν όλη η αγορά είναι χάλια, όταν το χρήμα είναι τόσο ακριβό, δεν είναι δυνατόν ένας εκδότης να μην το λάβει υπόψη του. Θα μειώσω λοιπόν εκείνη την ελληνική λογοτεχνία που παρουσιάζει υψηλό εμπορικό κίνδυνο. Γενικά θα μειώσω τους τίτλους κατά 20%, περιμένοντας τις εξελίξεις.

ΕΡ.: Αυτό το νούμερο των 80 τίτλων προκύπτει και από τη σημερινή κατάσταση στην αγορά;

Θ.Κ.: Εν μέρει, γιατί κανείς μας δεν δουλεύει με αυστηρούς οικονομικούς όρους. Όμως αυτά τα οικονομικά μεγέθη αποτελούν βασική συνιστώσα της εκδοτικής δραστηριότητας.

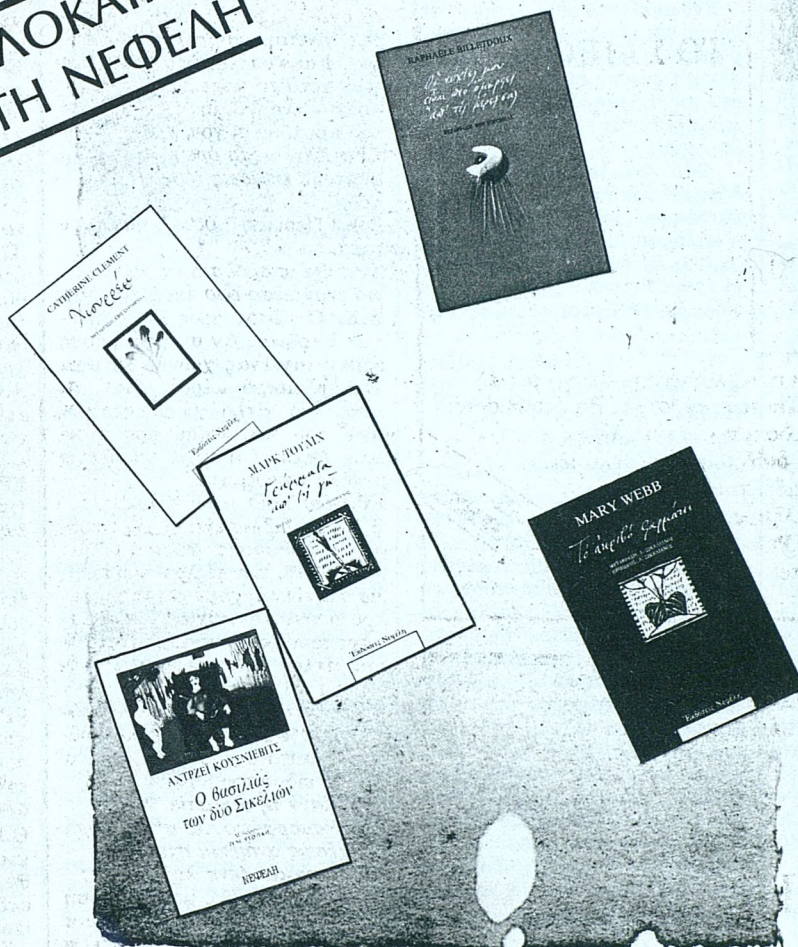
ΕΡ.: Μια τελευταία ερώτηση, πιστεύεις ότι την επόμενη πενταετία αυτή η διασπορά εκδοτικών οίκων, ο μεγάλος αριθμός τους θα μειωθεί;

Θ.Κ.: Πιστεύω πως θα συρρικνωθεί η εκδοτική παραγωγή και θα συγκεντρωθεί σε λιγότερους εκδότες. Δεν θα είναι πλέον βιώσιμες οι μικρές εκδοτικές επιχειρήσεις και θα αποθαρρυνθούν οι καινούργιοι. Θα μείνουν οι εκδότες που διαθέτουν κεφάλαια και μεγάλη ποικιλία τίτλων. Επίσης θα αναπτυχθεί πολύ το βιβλίο τσέπης που πουλιέται και στο περίπτερο. Όταν έρχεται ο βιβλιόπώλης από την Ιεράπετρα και σου λέει έχω 200.000 δρχ., θα πάρω 50.000 από σένα, άλλα τόσα από την «Εστία» και τον «Κέδρο» και 50.000 διάφορα από έναν χονδρέμπορο, δεν υπάρχει περιθώριο για τους μικρούς.

ΕΡ.: Με δεδομένη αυτή την τάση της αγοράς, ποια θα είναι στο μέλλον η τύχη του επιστημονικού βιβλίου;

Θ.Κ.: Μόνο αν συνδεθεί με την Ανώτατη Εκπαίδευση θα έχει περιθώρια. Σήμερα, με την πολιτική του ενός συγγραμματος κανείς εκδότης δεν μπορεί να αναλάβει μια τέτοια σειρά σ' έναν επιστημονικό τομέα. Αυτή η κατάσταση λειτουργεί ως αντικίνητρο. □

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΜΕ ΤΗ ΝΕΦΕΛΗ

ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ: Θά φτύσω στους τάφους σας
Τά χρονικά του ψεύτη
'Ο Κομπάρσος
Παρνογραφικά γραπτά
ΑΛΛΙΝ ΡΟΜΠ ΓΚΡΙΓΙΕ: Τό σπίτι των ραντεβού
ΜΑΙΡΗ ΓΟΥΕΜΠ: Τό άκριβο φαρμάκι
ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΓΟΥΛΦ: Τά κύματα
ΑΝΤΟΙΝΕ ΝΕ ΣΑΙΝΤ-ΕΚΥΡΕΥ: 'Ο μικρός πρίγκιπας
ΗΛ. ΕΡΕΝΜΠΟΥΡΓΚ: Άνθρωποι, χρόνια, ζωή
ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Ντέρμαν
Σκέψεις και Δοκίμια
'Η 'Ινδική Βιογραφία
Τό τελευταίο καλοκαίρι του Κλίνγκχορ
'Ο Βροχοποιός
Νάρκισσος και Χρυσόσταμος
Σιντάρτα
'Η άγωνία ενός πολιτισμού
ΛΑΜΠΕΡ ΚΑΜΥ: Γράμματα σ' ένα φίλο γερμανό
ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ: Γράμμα στον πατέρα

ΚΑΤΡΙΝ ΚΛΕΜΑΝ: Χιουρρέμ
ΑΝΤΡΖΕΙ ΚΟΥΣΝΙΕΒΙΤΣ: 'Ο βασιλιάς των δύο Σικελιών
ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ: 'Η κηδεία της μεγάλης Μάμα
Μάτια Γαλάζιου Σκύλου
'Η αφήγηση ενός Ναυαγού
Θάνατος σταθερός πέρα από τόν έρωτα
ΧΕΝΡΥ ΜΙΛΛΕΡ: 'Ο καιρός των δολοφόνων
Πρώτες έντυπώσεις από τήν 'Ελλάδα
ΡΟΜΠΕΡΤ ΜΟΥΖΙΑ: Τρεις γυναίκες
Δεσμοί
ΖΩΡΖ ΜΠΑΤΑΓ: 'Ηλικός Πρωκτός
ΣΑΜΟΥΕΛ ΜΠΕΚΕΤ: Χωρίς
ΧΟΡΧ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ: Τό θιβλίο της άμμου
ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΑΝ: 'Ο θείος μου ό 'Ιούλιος
ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΑΝΤ: Τό σπίτι με τίς ροδιές
ΑΡΘ. ΡΕΜΠΟ: Γράμματα
ΓΚ. ΣΤΡΙΝΤΣΜΠΕΡΓΚ: 'Ο γιός της δούλας
ΜΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ: Γράμματα απ' τή γή
ΛΑΝΤΟΥΣ ΧΑΞΛΕΥ: Μετά από πολλά καλοκαίρια

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9 ΑΘΗΝΑ 106 79 ΤΗΛ. 360744 - 3604793

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Η ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ

● Στο άρθρο του κ. Ν. Ι. Κυριαζίδη «εξελιξείς στην κυκλοφορία και τη διαφήμιση των αθηναϊκών εντύπων» (τχ. 323) αναφέρονται οι δύο επιστολές που ακολουθούν. Η πρώτη από το «ΠΟΝΤΙΚΙ»:

Στο τελευταίο φύλλο του περιοδικού, και σε μια πολυσέλιδη παρουσίαση της κυκλοφορίας (και της διαφήμισης) των αθηναϊκών εντύπων, διάβασα (κάπου στο τέλος) κάτι και για το «ΠΟΝΤΙΚΙ»: ότι «πουλούσε 80.000 φύλλα το '84, 105.000 το '85 και 93.700 τον Απρίλιο του '86».

Οι αριθμοί δεν είναι ακριβώς αυτοί. Το «ΠΟΝΤΙΚΙ» —κατά μέσο όρο— πούλησε:

— 97.988 το 1984
— 127.205 το 1985 «εκλογές»
— 103.019 τον Απρίλη 1986.

Κατά τα... άλλα η αναφορά στο «Π» είναι σωστή...

Σ.Σ. Δεν μου κάνει εντύπωση το γεγονός, αφού συντάκτης του κειμένου είναι ο Ν. Ι. Κυριαζίδης, διευθυντής του «Ελευθεροτυπία». Το αντίθετο —αν ήταν σωστά— θα με εξέπληττε...

Ευχαριστώ
Για το «ΠΟΝΤΙΚΙ»
Ερρ. Μπαρτζινόπουλος

● Ο Νίκος Ι. Κυριαζίδης απαντά: Οι αριθμοί που έδωσα για το «Ποντίκι» είναι παρμένοι από τον «Οδηγό Δημοσιότητας» του Ανδρέα Ριζόπουλου για το 1985 (σ. 148) και το 1986 (σ. 160). Τους αριθμούς αυτούς, απ' ό,τι ξέρω ποτέ δεν αμφισβήτησε το «Ποντίκι».

Μήπως το «Ποντίκι» που «όλα τα ξέρει» δεν γνωρίζει την ύπαρ-

ξη αυτών των Οδηγών, οι οποίοι αποτελούν βασικό βοήθημα όλων των διαφημιστικών γραφείων;

Πάντως, είναι πολύ ευχάριστο ότι για πρώτη φορά το ίδιο «Ποντίκι» δίνει αριθμούς για την κυκλοφορία του και μακάρι να το συνεχίσει.

Ενδιαφέρον επίσης είναι το γεγονός ότι οι αριθμοί αυτοί επιβεβαιώνουν τη φήμη που υπήρχε πως το έντυπο αυτό παρουσιάζει μία σημαντική κάμψη —της τάξης σχεδόν του 20%— σε σχέση με πέρσι.

Όσο για τα σχόλια του κ. Μπαρτζινόπουλου για μένα —τι να πεις για έναν άνθρωπο που πια αναδημοσιεύει λογοκριμένο και αγρίως πετσοκομμένο ένα κείμενο του Κορνήλιου Καστοριάδη γιατί δεν θα άρεσε στα αφεντικά του;

Ν.Ι. Κυριαζίδης

● Η δεύτερη από τον κ. Δ. Κουνελάκη, διευθύνοντα σύμβουλο στη «ΓΡΑΜΜΗ Α.Ε.».

Αγαπητέ κύριε Διευθυντά,

Στο τεύχος 323, Παρ. 1/Αυγ. δημοσιεύθηκε μια «ανάλυση» του κ. Ν. Ι. Κυριαζίδη με τίτλο «Εξελιξείς στην κυκλοφορία και τη διαφήμιση των αθηναϊκών εντύπων» όπου σχετικά με την κυκλοφορία του «ΕΝΑ» δημοσιεύονται μια σειρά ανακριβείες.

Πριν απ' όλα, στο σχετικό διάγραμμα σημειώνεται ότι η κυκλοφορία του «ΕΝΑ» τον περασμένο Απρίλιο ήταν 36.529. Ο αριθμός αυτός δεν προκύπτει από πουθενά. Το σωστό είναι 37.641. Ωστόσο αυτό που πρέπει να προσεχτεί ιδιαίτερα είναι ότι ο κ. Κυριαζίδης συγκρίνει τη μέση ετήσια κυκλοφορία του '86. Αυτό είναι τόσο αντιεπιστημονικό που

καταντά ύποπτο. Το σωστό είναι να συγκριθούν τα μέχρι σήμερα στοιχεία με τα αντίστοιχα περσινά, οπότε η εικόνα του «ΕΝΑ» είναι:

Περίοδος Ιανουαρίου - Απριλίου (Αθήνα-Πειραιά)

1985: 38.537

1986: 41.107

Σημειώνεται δηλαδή αύξηση της κυκλοφορίας κατά 6,7%.

Α' Εξάμηνο

1985: 38.397

1986: 41.652

Δηλαδή αύξηση κατά 8,5%

Τα ίδια ισχύουν και για τη συνολική κυκλοφορία, όπου η πραγματική εικόνα είναι:

Περίοδος Ιανουαρίου - Μαΐου

1985: 74.531

1986: 74.664

που σημαίνει μια μικρή αύξηση (0,2%) ή έστω σταθερότητα.

Όσο για τις κυκλοφορίες του «ΚΑΙ» που υπέστησαν τις ίδιες «επεξεργασίες» από τον κ. Κυριαζίδη, η πραγματική εικόνα είναι:

Α' Εξάμηνο

1985: 104.185

1986: 114.198

Δηλαδή σημειώνεται αύξηση 9,6%.

Για τα άλλα περιοδικά, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι η μέση κυκλοφορία των «ΕΙΚΟΝΩΝ» στην Αθήνα και στον Πειραιά τον Απρίλιο ήταν 41.199 και όχι 43.261 και σε επίπεδο Α' εξαμήνου 85-86 σημειώνεται αύξηση της τάξης του 5% ενώ ο Ταχυδρόμος στην ίδια περίοδο παρουσιάζει μείωση της τάξης του 8%.

Αυτές οι συνοπτικές παρατηρήσεις θα βοηθήσουν, πιστεύουμε, τους αναγνώστες σας να σχηματίσουν μια σαφή εικόνα για

την εξέλιξη της κυκλοφορίας των περιοδικών.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Διευθύνων Σύμβουλος

● Ο Νίκος Ι. Κυριαζίδης απαντά:

Κάποιο μεγάλο πρόβλημα πρέπει να έχει ο κ. Κουνελάκης για να γράφει όσα γράφει («ύποπτη» επιλογή μήνα, «επεξεργασία» στοιχείων κτλ.). Νομίζω ότι στο κείμενό μου έγραφα σαφέστατα και δύο φορές μάλιστα:

«Ως ενδεικτικά στοιχεία των φετινών τάσεων πήραμε αναγκαστικά τους αριθμούς του Απριλίου γιατί αυτοί ήταν οι τελευταίοι που υπήρχαν. Δεν αποκλείεται ως το τέλος της χρονιάς πολλά πράγματα να αλλάξουν...»

Οι αριθμοί για το 1984 και 1985 είναι οριστικοί. Για το '86, όμως, είναι μόνο του Απριλίου και δείχνουν απλώς τάσεις και όχι οριστικά αποτελέσματα.

Όσον αφορά τα δύο περιοδικά του κ. Κουνελάκη:

• Για το «ΚΑΙ» τόνιζα πως από την αρχή ήταν μια δημοσιογραφική επιτυχία και συνεχίζει να είναι —αν και ανάμεσα στο '84 και '85 παρουσιάζει μια ελαφρότατη κάμψη (2,3%) όπως θα έλεγε ο κ. Κουνελάκης.

• Για το «ΕΝΑ» γράφω ότι παρουσιάζει μια συνεχή κάμψη (3,8% μεταξύ '84 και '85). Ακόμη και 74.600 φύλλα αν είναι φέτος ο μέσος όρος του, ο αριθμός αυτός προμηνύει —κατά τη γνώμη μου— μια συνέχιση της κάμψης, εφόσον πέρσι έκλεισε όλο το χρόνο με 78.500 φύλλα.

Νομίζω ότι το ουσιαστικό πρόβλημα του κ. Κουνελάκη είναι το γεγονός ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του πρώτου πεντάμηνου, που τώρα είδα, το «ΕΝΑ» είναι τρίτο στη σειρά περιοδικό —μετά τον «Ταχυδρόμο» και με-

για ννη γυπακη

ο γεδεων

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣ

ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ

Η κρίση
και ο τρίτος δρόμος

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ
Η ΚΡΙΣΗ
ΚΑΙ Ο ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. Κοτζιά και Σία,
Τοιμισκή 78

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ

τά τις «Εικόνες». Κι ακόμη ότι, ενώ ο «Ταχυδρόμος» έλαβε κάπου 45.000 φύλλα από το '84, το «ΕΝΑ» δεν πήρε ούτε ένα από τα χαμένα αυτά φύλλα.

Κι αλήθεια, γιατί ο κ. Κουνελάκης μιλάει μόνο για τα αμφισβητούμενα (κι από μένα) στοιχεία του Απριλίου '86 και δεν λέει κουβέντα για τα οριστικά του '84 και '85;

N.I. Κυριαζίδης

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

● Από το δημοσιογράφο Δ.Γ. Κουμπιά πήραμε την παρακάτω επιστολή:

Κύριε διευθυντή,

Στο ρεπορτάζ του συνεργάτη σας κ. Στέλιου Κούλογλου για «εφημερίδες που ανοιγοκλείνουν», που δημοσιεύτηκε στο ΑΝΤΙ (τχ. 322, 18 Ιουλίου σελ. 30), υπάρχουν τουλάχιστον μια ανακρίβεια που με αφορά. Δεν έχω πραγματοποιήσει καμιά «διερευνητική επαφή» για λογαριασμό εφημερίδας που πιθανώς θα εκδόσει ο κ. Σαλιαρέλης, ούτε έχω την τιμή να τον γνωρίζω. Οποιαδήποτε δε δημοσιογραφική μου δραστηριότητα, δεν έχει σχέση με τα όποια σχέδια του κ. Σαλιαρέλη.

Δημήτρης Κουμπιάς

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΗΛΙΑ ΒΕΖΕΖΗ

● Παρατηρήσεις για τη χρονιά γέννησης του Η. Βενέζη, κάνει ο Κ.Γ. Μίσσιος με αφορμή άρθρο του Β. Στεφανή:

Αγαπητό «Αντί»,

Στο τεύχος σου 317, ο συνεργάτης σου Β. Στεφανής σχολιάζοντας το βιβλίο του καθηγητή Καρ. Μητσάκη «Η νεοελληνική λογοτεχνία στον εικοστό αιώνα...» υποδεικνύει —πέρα απ' όλα τ' άλλα— κάποια πραγματικά, όπως συνήθως λέμε, «λάθη». Θα σταθώ σε ένα μόνο, απ' αυτά. Είναι εκείνο, που έχει να κάνει με τη χρονιά γέννησης, του Ηλία Βενέζη.

Ο Καρ. Μητσάκης γράφει ότι γεννήθηκε το 1904 και ο συνεργάτης σου, τον «διορθώνει», θεωρώντας ότι η «σωστή» χρονιά είναι το 1903. Δεν ξέρω, πού στηρίχτηκαν και οι δύο —δεν αναφέρουν άλλωστε— για να γράφουν τις αντίστοιχες χρονιές. Αν βέβαια, έχουν βρει κάποια ληξιαρχική πράξη γέννησης (πράγμα πολύ πιθανό, αν ερευνηθούν οι φάκελοι της Τράπεζας και της Ακαδημίας) έχει καλώς. Αν όχι, τότε πάνε μόνο με υποθέσεις, που ξεκινούν, απ' όσα ο ίδιος ο συγγραφέας γράφει στα βιβλία του, και ιδιαίτερα, στο «νούμερο 31.328», όπου λέει ότι το 1922 ήταν 18 χρονών. Όμως όλοι ξέρουμε, πως οι συγγραφείς, ακό-

μα και όταν αναφέρονται σε πραγματικά γεγονότα και γράφουν και για τον εαυτό τους, πάντοτε ή κάτι κρύβουν, ή κάτι αλάνίζουν.

Δεν θέλω να πω ότι ο Βενέζης σκόπιμα, «διόρθωσε» μόνος του τη χρονιά γέννησής του. Δεν μπορώ να το πω αυτό —γιατί εξαλλού να το έκανε. Όμως υπάρχει ένα «επίσημο» έγγραφο— με ολότελα διαφορετικό έτος γέννησης από τα δύο παραπάνω. Είναι το αριθ. 70740/22.4.1975 πιστοποιητικό του Δήμου Αθηναίων (βλ. φωτοτυπία) που εκδόθηκε, όταν η σύζυγος του Βενέζη, ζήτησε να πάρει την λογοτεχνική σύνταξη που δικαιούνταν ο ίδιος, το οποίο μνημονεύω, στο βιβλίο μου, «από την πνευματική ζωή της Μυτιλήνης», Μυτιλήνη 1984, σ. 26 (εμείς οι μυτιλήνιοι, τον λογαριάζουμε δικό μας τον Βενέζη). Σ' αυτό λοιπόν το πιστοποιητικό, θεωρείται ως έτος γέννησής του, το 1898.

Είναι πράγματι αυτό; Και, εν πάση περιπτώσει, αν είναι θα έχει κάποια επίπτωση —όχι βέβαια στο λογοτεχνικό του έργο— αλλά, στον «τύπο» έστω γεγονότων που περιγράφει; Οι ιστορικοί της λογοτεχνίας μας, ας μας πουν —αν αξίζει τον κόπο η αναφορά σε μερικές ψυχρές χρονολογίες.

Θα σημειώσω ακόμα, ότι τα πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης που εκδίδονται, μετά από ένορκες βεβαιώσεις μαρτύρων μπροστά σε ειρηνοδίκη και υπεύθυνη δήλωση του ν.δ. 105/1969, του αιτούντος, έχουν κάποιες αδυναμίες, με την έννοια ότι η μνήμη φυσιολογικά είναι ασθενική, ύστερα από το πέρασμα 10ετιών. Πάντως, απ' όσο μπορώ να ξέρω, αυτή τη στιγμή, είναι το μοναδικό «επίσημο» για τη χρονιά γέννησης του Βενέζη και στο τέλος - τέλος, μια και η «δηλούσα» είναι η ίδια η γυναίκα του, πρέπει να δεχτούμε, ότι θα ήξερε τότε γεννήθηκε ο άντρας της —δεν μπορεί να μη το κουβέντιασαν κάποτε.

Κώστας Μίσσιος

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΚΕ ΕΣ. ΚΑΙ... ΔΕΞΙΑ

● Σχετικά με τα άρθρα των Ν. Λιοναράκη και Χρ. Λαζαρίδη στο ΑΝΤΙ (τχ. 323) για τις δημοτικές εκλογές και τη στάση του ΚΚΕ Εσ. πήραμε από ομάδα Αντιστασιακών Ν. Σμύρνης την επιστολή που δημοσιεύουμε στη συνέχεια:

Αγαπητό ΑΝΤΙ

Ο κ. Λιοναράκης στο άρθρο του (τχ. 323) επισημαίνει: «Για όσους παρακολουθούν το θεσμό ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ από

κοντά, τα τελευταία χρόνια επεφύλασσαν μια έκπληξη. Ίσως για πρώτη φορά ένα κίνημα κατάφερε να ψελίσει έστω τον αυτόνομο δικό του λόγο, και μάλιστα κάτω από συνθήκες άσκησης εξουσίας, όχι αμυντικά».

Ο κ. Χ. Λαζαρίδης στο άρθρο του (ίδιο τεύχος) επισημαίνει: «Ας κάνουμε το πρώτο βήμα. Ας βγούμε από το περιθώριο. Ας δώσουμε στους αριστερούς ελπίδα. Ας δώσουμε ένα μάθημα στο ΠΑΣΟΚ».

Με άλλα λόγια το μάθημα που ζητάει να δοθεί στο ΠΑΣΟΚ ο παραπάνω κύριος, δεν αποκλείει ακόμη και την επιστροφή της δεξιάς «σε κάποιους δήμους» όπως λέει, αλλά όπως εννοεί σημαίνει και την εξουσία ακόμη.

Είναι κυριολεκτικά απογοητευτικό και προδίνει βαθύτερες μικροπολιτικές επιδιώξεις η προοπτική για μάθημα στο ΠΑΣΟΚ σε επίπεδο Τ.Α. όταν έχουμε την ομολογία του κ. Λιοναράκη από τη μια μεριά και από την άλλη ακόμη και η κουτσή Μαριά γνωρίζει ότι αυτή η ορολογία Τ.Α. έγινε γνωστή μόνο τα τελευταία χρόνια.

Εε, όχι λοιπόν κύριοι του ΚΚΕ Εσωτερικού ή όπως αλλιώς θέλετε να το λέτε, όσο ζούμε εμείς η γενιά της κατοχής και του εμφύλιου, δεν θα σας αφήσουμε να ρίξετε τον τόπο στο λάκο με τα φίδια, γιατί τι άλλο είναι οι χουντικοί που συμμετέχουν σε όλους σχεδόν τους συνδυασμούς της δεξιάς; Ή μήπως έχετε συμβιβασθεί και με αυτούς.

**Ομάδα αντιστασιακών
Ν. Σμύρνης
Α/Α Χ. Καούρης**

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

● Ο δάσκαλος Κ. Γιαννούλας μας έστειλε την επιστολή που ακολουθεί:

Κύριε Διευθυντή,

Στο τχ. 311 διάβασα επιστολή δευτεροετών σπουδαστών της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας Ιωαννίνων και στάθηκε για λίγο στην επιθυμία τους για «δημιουργική απασχόληση» και «αφομοίωση δημοκρατικών ιδεωδών στο πεδίο της Αγωγής».

Μου άρεσαν τόσο αυτές οι δύο φράσεις, γιατί μου θύμισαν φισμένα μυαλά στην ελεύθερη πορεία του έθνους μας, που δεν λογάριεσαν το θέμα επιβίωσης, αλλά κάτοχοι του αντικειμένου τους, τις έκαναν περιεχόμενο ζωής. Μου θύμισαν ακόμα τους πρην λίγα χρόνια αγώνες των σπουδαστών μας για πληρέστερη μόρφωση με ανωτατοποίηση των Παιδαγωγικών Ακαδημιών, έστω και αν οι φτωχοί γονείς τους —αφού κατά κανόνα παιδιά του

PAUL KLEE

ΤΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

1898-1918

ΤΟΜΟΣ Α

Ένα ωραίο ταξίδι στον κόσμο της ψυχής και της τέχνης είναι τα Ημερολόγια του Paul Klee. Οι αναγνώστες θα βρουν σ' αυτά στοιχεία για την οικογένεια του ζωγράφου, την παιδική ηλικία, τις έρευνες και τα ταξίδια του, θέματα που θα τον φέρουν πιο κοντά στο θαυμάσιο κόσμο της ζωγραφικής του. Η επαφή μας μ' αυτή την εκπληκτική προσωπικότητα της τέχνης είναι ένα ανώτερο σχολείο.

**BIBΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ 2 ΤΟΜΟΥΣ

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ**

**ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9
ΑΘΗΝΑ Τ.Κ. 106 79
Τηλ.: 36.07.744 - 36.39.962**

λαού πγαίνον στις Ακαδημίες— θα πλήρωναν ακόμη δύο χρόνια τα έξοδα φοίτησής τους.

Θαύμαζα αυτούς τους σπουδαστές γιατί, νομίζω, είχα πιστέψει πως δεν φτάνουν μόνο οι δημοκρατικές ιδέες για να διδάξουν δημοκρατική παιδεία, αλλά χρειάζεται μόρφωση και επιστημονική κατάρτιση.

Όνειρο γενεών η δημιουργία ενός σχολείου ανοιχτού στην κοινωνία και στη ζωή υιοθετήθηκε τώρα από την πολιτεία και η υλοποίηση είναι αποκλειστικά θέμα των λειτουργών της Παιδείας. Σε καμία περίπτωση ελλιπής κατάρτιση των εκπαιδευτικών δεν θα οδηγήσει σε ουσιαστική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

Έτσι η συνέχεια της επιστολής τους με ξάφνιασε στα σημεία που αναφέρονταν στην αρνητική τους θέση για τις υποχρεωτικές φροντιστηριακές παρακολουθήσεις, τις παρακολουθήσεις και τις πρακτικές ασκήσεις στα σχολεία.

Την περασμένη χρονιά είχαν έρθει στο σχολείο μου για διδασκαλίες 8 σπουδαστές, μεταξύ τους και 2 από κατατακτήριες εξετάσεις, και δεν μπορέσαμε να κρύψουμε την απορία μας για την ελλιπή τους κατάρτιση, παρά το ζήλο και την προθυμία που τους διέκρινε. Θυμηθήκαμε μόνο ότι στην Ελλάδα οι πρακτικές ασκήσεις δεν ξεπερνούν τις 75-100 ώρες, ενώ η UNESCO μιλάει για 250-300 και η Ολλανδία έχει 530 ώρες.

Αντίθετα φέτος οι δέκα σπουδαστές—μεταξύ τους και 3 από κατατακτήριες εξετάσεις και ειδικά αυτοί— που ήρθαν για διδασκαλίες μας ενθουσίασαν. Όταν τους ρωτήσαμε γιατί τόση διαφορά από τους περσινούς μας δήλωσαν ότι τους βοήθησαν τα βιβλία με τις οδηγίες για το δάσκαλο, οι φροντιστηριακές παρακολουθήσεις, η προσπάθεια των καθηγητών τους και η δική τους θέληση.

Την τελευταία ημέρα της διδασκαλίας όταν ο διευθυντής της Ακαδημίας κ. Θ. Νταλάκας επισκέφτηκε το σχολείο όλοι οι δάσκαλοι αυθόρμητα εκφράσαμε τα συγχαρητήριά μας και συζητώντας για τη διαφορά με τους περσινούς μας είπε ότι η διαφορά οφείλεται μάλλον στις υποχρεωτικές παρακολουθήσεις και στην προσπάθεια της Σχολής να πειστούν οι σπουδαστές ότι κάπου δε λειτουργούσε σωστά η απόλυτη ελευθερία στη φοίτηση.

Μ' αυτή μας την επιστολή δεν κατηγορούμε κανέναν και δεν υπερασπίζουμε κανέναν. Ευχόμαστε μόνο στους υπεύθυνους της Σχολής να συνεχίσουν αυτή την προσπάθεια για το καλό της λαϊκής μας παιδείας ενθυμούμενοι τη ρήση του D. Rougemont, όπως τη μεταφέρει σε ένα από τα βιβλία του ο δ.φ. Αθ. Ε. Παππάς: «Όταν λέμε πως όλα εξαρτώνται από την παιδεία, είναι σαν να λέμε, πως το πάν εξαρτάται από τους Παιδαγωγούς κι από τη διαμόρφωσή τους. Το μέλλον της Ευρώπης παίζεται στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες».

Γιάννεννα 15-6-1986
Κώστας Γιαννούλας
δάσκαλος Κουτσελιού

Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ «ΒΙΟΛΙ ΧΑΡΑΚΙ»

- Από τον πρόεδρο της Κοινότητας Ατσιπόπουλου Ρεθύμνης πήραμε την παρακάτω επιστολή. Αναφέρεται σε σχόλιο του ΑΝΤΙ ΤΧ. 319.

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΕΘΥΜΝΗΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
ΑΤΣΙΠΟΠΟΥΛΟΥ

Αγαπητό Αντί,

Σε απάντηση σχολίου σου που δημοσιεύθηκε στο τεύχος στο τελευταίο του Ιούνη '86 και με τίτλο «θα συμφωνήσει τώρα ο Κ. Κουλουμπής» και σχετικά με το πρώτο θέμα σου που αφορά την Οριοθέτηση του Οικισμού «Βιολί Χαράκι» για την αποκατάσταση της αλήθειας σας γνωρίζω τα εξής:

Με την 56/12-12-85 ομόφωνη απόφαση του το Κοινοτικό Συμβούλιο Ατσιποπούλου και σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. της 3-5-85 φεκ. 181 Δ', γνωμοδότησε πάνω στα όρια και τους όρους δόμησης του Οικισμού «ΒΙΟΛΙ ΧΑΡΑΚΙ».

Το Συμβούλιο ΧΟΠ του Ν. Ρεθύμνης με το 9/86 πρακτικό που έκανε Ομόφωνα δεκτή τη γνωμοδότηση του Κοιν. Συμβουλίου (δεν μπορούσε άλλωστε να πράξει διαφορετικά, διότι η παραπάνω γνωμοδότηση ήταν καθόλα σύμφωνη με το ΠΔ). Σημειωτέον ότι το Συμβούλιο ΧΟΠ αποτελείται από 5 Τεχνοκράτες Μηχανικούς.

Τις δύο λοιπόν αυτές γνωμοδοτήσεις έκαμε δεκτές η Νομάρχης Ρεθύμνης με την 94/86 απόφασή της μην κάνοντας τίποτα περισσότερο από το να εφαρμόσει το Νόμο και συγχρόνως να ικανοποιήσει και το καθολικό και δικαιο αίτημα των 300 και πλέον κατοίκων του εν λόγω Οικισμού και 1000 Κατοίκων των λοιπών Οικισμών της Κοινότητας.

Ο παραπάνω Οικισμός χαρακτηρίστηκε αξιόλογος (η περιοχή του Οικισμού είναι ιδανική για οικιστική ανάπτυξη όπως σωστά έχει προβλέψει το γενικό πολεοδομικό σχέδιο ευρύτερης περιοχής Ρεθύμνης) δυναμικός αφού ο πληθυσμός του από 65 κάτοικοι του 1981 ξεπερνάει σήμερα τους 300, έχει αναγνωρισθεί από την απογραφή του 1981, υπάρχουν δε στον Οικισμό σήμερα πάνω από 100 οικοδομές και συνεκτικές.

Όσον αφορά τα αναφερόμενα στο δημοσίευμα περί Οικισμού Βιοτεχνών και ότι ο εν λόγω οικισμός βρίσκεται στην περιοχή όπου έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον η ΕΤΒΑ για δημιουργία βιομηχανικής περιοχής του Νομού, είναι αναληθή και ανυπόστατα.

Ουδέποτε η ΕΤΒΑ έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον για το χώρο όπου ευρίσκεται ο Οικισμός αλλά ούτε Οικισμός Βιοτεχνών είναι αφού σε ολόκληρη την περιοχή λειτουργούν μόνο 4 (τέσσερις) βιοτεχνίες.

Αγαπητό Αντί, η οριοθέτηση του εν λόγω Οικισμού είναι καθόλα νόμιμη και δίκαιη. Απλά η ουσία της υπόθεσης βρίσκεται αλλού, πού;

Με το τεχνικό κατεστημένο του Ν. Ρεθύμνης.

Αυτό αντιδρούσε και αντιδρά για την οριοθέτηση των Οικισμών, διότι αυτή τη στιγμή στον επίμαχο Οικισμό υπάρχουν πάνω από 100 οικοδομές (και θα κτισθούν και άλλες) που ανήκουν κατά κύριο λόγο σε εργάτες και μικρομεσαίους οι οποίοι βρήκαν προσιτή οικονομικά γη, την αγόρασαν και έκτισαν την κατοικία τους.

Αυτό ενοχλεί όπως καταλαβαίνεις, κάποιων τα συμφέροντα και γι' αυτό αντιδρούν στην οριοθέτηση οικισμών μια και υπάρχουν απούλητες «κλούβες» διαμερίσματα των αντιπαροχών στην Πόλη Ρεθύμνου.

Αυτά για την αποκατάσταση της Αλήθειας.

Ευχαριστώ
Δημήτριος Χρ. Λιονής
Πρόεδρος Κοινότητας
Ατσιπόπουλου

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Υπεύθυνος, σύμφωνα με το νόμο:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ Α.Ε.
Πειραιώς 52 — Μοσχάτο
Τηλ. 48.16.322

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.100 δρχ. - Ετήσια 2.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 7.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 14
ετήσια: δολ. 28
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 17
ετήσια: δολ. 34

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 100
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 150

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

Προς άγνωστη κατεύθυνση

Τηλ. 3234.270

ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Ανοικτή επιστολή προς τον Πρωθυπουργό κ. Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Στην, από παράδοση οικονομικού περιεχομένου, ομιλία σας, κατά τα εγκαίνια της 51ης ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ο Ελληνικός λαός, αξιώνει - προσωπικά από εσάς - να δώσετε επιτέλους απάντηση στο αγωνιώδες ερώτημα που ακούγεται καθημερινά στην αγορά, στους δρόμους, στα σπίτια, στα εργοστάσια, παντού. Στο ερώτημα:

Πώς θα τα βγάλουμε πέρα τον χειμώνα;

Όλο και πιο συχνά ακόμα, ακούγεται η φράση «... **εδώ δεν έχουμε να φάμε**» γιατί δεν έχει σήμερα περιθώρια ο Έλληνας να ασχοληθεί με τον πόλεμο των άστρων, τη λαϊκή συμμετοχή, την πτώση της παραγωγικότητας, τη γραφειοκρατία, το ισοζύγιο πληρωμών, το αν σωστά ή όχι παραμένουμε στην ΕΟΚ & στο ΝΑΤΟ, το αν θα φύγουν οι βάσεις και τα πυρηνικά, την πολιτιστική κακοδαιμονία, το αν οι ΕΡΤ θα υπαχθούν σε ενιαίο φορέα, το αν η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ θα γίνει ιδιωτική ή θα παραμείνει κρατική, την πτώση των επενδύσεων, τα ελλείμματα των δημοσίων οργανισμών, την πληροφορική και άλλα σημαντικά θέματα.

Όλα αυτά, ο Έλληνας του 1986, υποχρεώθηκε να τα βάλει σε δεύτερη μοίρα. Γιατί το πρωταρχικό του πρόβλημα, είναι το...

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ:

Πρόβλημα που μας τίθεται καθημερινά, από χιλιάδες πολίτες. Ακόμα και «προνομιούχους». Ας πάρουμε έναν τέτοιο για παράδειγμα, έναν εργαζόμενο με γυναίκα, δύο παιδιά και μισθό 70.000 δραχ.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Κατηγορία δαπάνης	Το INKA υπολογίζει	Εσείς κ. Πρωθυπουργέ πόσα υπολογίζετε;
ΣΤΕΓΑΣΗ	19.000	;
ΕΞΟΔΑ ΣΠΙΤΙΟΥ	12.000	;
ΔΙΑΤΡΟΦΗ	35.000	;
ΕΝΔΥΣΗ / ΥΠΟΔΗΣΗ	12.000	;
ΕΞΟΔΑ ΚΙΝΗΣΗΣ	15.000	;
ΜΟΡΦΩΣΗ / ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	25.000	;
ΣΥΝΟΛΟ:	118.000	;

* Και βέβαια πολλοί θα μας πουν: «βρες σπίτι με 19.000, ζήσε με 38.000, ντύσου με 12.000» κ.λπ. Τα νούμερά μας είναι ίσως το ελάχιστο.

Στο όνομά αυτού του Έλληνα αλλά και όλων των Ελλήνων πολιτών, «προνομιούχων» και μη, σας ζητούμε να δώσετε απάντηση, στο αγωνιώδες ερώτημα:

Πώς θα τα βγάλουμε πέρα τον χειμώνα;

Δικαιούμεθα να περιμένουμε αυτήν την απάντηση, κατά την ομιλία σας, στην 51η ΔΙΕΘΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ. Ήρθε η ώρα...

Μετά τιμής

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

INKA

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Μηλιών 8 & Κανάρη, 5ος όρ., Αθήνα Τ.Κ. 106 73 - Τηλ. 36.41.495 - 36.12.345

ΕΛΑΤΕ ΜΑΖΙ ΜΑΣ

ΟΣΟ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΤΟΣΟ ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΟΙ

Το INKA δεν έχει, όπως και κανείς δεν έχει μια πενικιλλίνη για κάθε κοινωνική και οικονομική ασθένεια της χώρας μας. Όμως εκφράζει αυτούς που υποφέρουν περισσότερο από τις ασθένειες αυτές. Τους πολίτες - καταναλωτές που μόνο ενωμένοι και οργανωμένοι μπορούν πια να αντιμετωπίσουν τα σύνθετα προβλήματα που απειλούν όχι μόνο το κόστος και την ποιότητα ζωής μας και την ίδια την επιβίωση.

Όλοι οι πολίτες - μέλη ή συνδρομητές μας (με συνδρομή 1200 δραχ το χρόνο) έχουν:

- Ταυτότητα μέλους και έκπτωσης (10-40%) σε συμβεβλημένα καταστήματα σε όλη σχεδόν την Ελλάδα στις αγορές τους
- Μηνιαίο περιοδικό με **TEST** προϊόντων, έρευνες τιμών, κ.ά.
- Κέντρα Πληροφοριών, Καταγγελιών, & άλλων συμβουλών.
- Εργαστήρια Ελέγχου Προϊόντων & Περιβάλλοντος.
- Υποστήριξη - Μεσολάβηση σε κάθε πρόβλημά τους.
- Τεχνικούς (ηλεκτρολόγους, υδραυλικούς, κ.λπ.)

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ προς

INKA (ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ)

Μηλιών 8 & Κανάρη - 5ος όρ. - ΑΘΗΝΑ Τ.Κ. 106 73 - Τηλ. 36.12.345

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ (ΟΔΟΣ / ΑΡ. ΣΥΝΟΙΚΙΑ / ΤΑΧ. ΚΩΔΙΚΑΣ):

ΤΗΛΕΦΩΝΑ:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

Παρακαλώ να δεχθείτε την εγγραφή μου.
Σας στέλνω με επιταγή (ταχυδρομική ή τραπεζική) 1.200 δραχ.
προς INKA Μηλιών 8 Αθήνα Τ.Κ. 106 73, τηλ. 36.12.345 & 36.41.495.

(Υπογραφή)

Μπορείτε να μας στείλετε τα στοιχεία σας σε άλλο χαρτί
αν δεν θέλετε να κόψετε αυτήν την δημοσίευση ή έχετε και
άλλους ενδιαφερομένους

Θυμάσαι ακόμα εκείνη τη νύχτα;...

Μια κρυφή ταινία, από την Πέμπτη 11 Σεπτεμβρίου, αποκλειστικά στον κιν/φο ΣΤΟΥΝΤΙΟ

Αντουανέττα Αγγελίδη

ΤΟΠΟΣ

Jany Gastald
Μάγια Λυμπεροπούλου
Αννίτα Σαντοριναίου
Μουσική
Γιώργος Απέργης
Martine Viard

